GÜVENLİĞİN ELEŞTİRİSİ

Mark Neocleous

Çeviri: Tonguç Ok

NOTA BENE

NotaBene Yayınları

GÜVENLİĞİN ELEŞTİRİSİ

Mark Neocleous

Özgün Adı: Critique of Security

Copyright © Mark Neocleous 2008
Eser ilk kez 2008'de yayım haklarına sahip olan Edinburgh University Press Limited tarafından "Critique of Security" başlığıyla İngiltere'de yayımlandı.
Türkçe baskı Edinburgh University Press lisansıyla çevrildi ve yayımlandı.

Çeviri: Tonguç Ok
Çeviri ve Kitap Editörü: Ersin Vedat Elgür
Redaksiyon: Emel Ekin Arıkan
Kapak Tasarımı: Sıtkı Emre Karakaya

Baskı ve Cilt: Hermes Tanıtım Ofset Baskı Hiz. Kağ. Ltd. Şti. Sertifika No: 14847
Büyük Sanayi 1. Cad. No: 105 İskitler / ANKARA Tel: 0.312 384 34 32

1. Baskı
2014
Ankara

ISBN : 978-605-5513-85-6

● www.notabeneyayinlari.com ● facebook.com/NotaBeneYayinlari ● twitter.com/NotaBeneYayin
© Renas Yayıncılık Matbaacılık Filmcilik Reklam Yazılım Donanım Bilişim San. ve Tic. Ltd. Şti.
Bankacı Sok. 18/1 Çankaya /Ankara Tel: 312 417 05 44 Sertifika No: 18074

Mark Neocleous

İngiltere'de Brunel Üniversitesi Kamu Yönetimi bölümünde 1994'ten beri ders vermekte olan Mark Neocleous özellikle devlet kuramı, sivil toplum, faşizm, egemenlik, güvenlik ve eleştirisi, Hegel ve sivil toplum kuramı ilişkisinin yanı sıra kamu otoritesi olarak polis, siyasal idare, iktidar ve toplumsal düzenin inşasında bulunan temel dinamikler gibi konularda çalışmalar yapmaktadır. Daha önce Türkçe'ye ve diğer dillere çevrilmiş pek çok çalışması bulunan Neocleous aynı zamanda Radical Philosophy dergisinin yayın kurulunda yer almaktadır.

Birçok kitap ve makalesi bulunan yazarın, Türkçe'de Boğaziçi Üniversitesi Yayınları'ndan *Toplumsal Düzenin İnşası: Polis Erkinin Eleştirel Teorisi*, Dipnot Yayınları'ndan *Güvenlik Şiddet ve Savaş*, NotaBene Yayınları'ndan *Sivil Toplumu Yönetmek* ve *Devleti Tahayyül Etmek (İmagining The State)* adlı kitapları yayınlanmıştır.

Yazarın, *War Power, Police Power* adlı kitabı yakında NotaBene Yayınları tarafından yayınlanacaktır.

İçindekiler

Teşekkür 7

Giriş 9

1.
Burjuva Toplumunun Yüce Kavramı:
Liberalizm ve Güvenlik Tekniği 23

Güvenlik Egemenlik İmtiyaz 26

Güvenlikte Özgürlük ve Liberal Güvensizlik 40

İmtiyaz ve Zorunluluk: Olağanüstü Hale Doğru 51

2.
Olağanüstü Hal mi? Hangi Olağanüstü Hal? 61

Sıkıyönetim Yasalarından Olağanüstü Hal Yönetimine 67

Walter Benjamin Senatoya Gidiyor 89

Normalliğe Karşı 102

3.
Sosyal Güvenlikten Ulusal Güvenliğe:
Ekonomik Düzenin İmalatı Üzerine 111

Güvenlik Cenneti ya da "Güvenlik - Böylesi Daha İyi" 119

Çevreleme I: Ulusal Güvenlik, Uluslararası Düzen ve Altı Milyon Özel Müfreze 134

4.
Güvenlik, Kimlik, Sadakat 153

Çevreleme II: Ulusal Güvenlik, İç Düzen ve Bölünme Korkusu 155

Hercai Menekşe Bahçesi ya da "Komünistler ve Kamışyalayıcılar Kütüphaneye Giremez" 176

5.
Şirket ve Kampüs 201

Güvenlik Fetişizmi 204

Güvenlik Entelektüelleri 224

Kapanış Gambiti: Hediyeyi Geri Çevirmek 257

Dizin 260

Teşekkür

Bu kitapla ileri sürülen savlar çeşitli yerlerde dile getirilerek sınandı. Glasgow Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden "Özgürlük, Güvenlik ve Denge Miti"ni işleyen [duvar] gazetesi, 2004 Kasımı'nda, birinci bölümde yer alan bazı görüşlerimi yayınlayarak tepkileri ölçmeme izin verdi. Davetlerinden ötürü Adam Tomkins ile Lindsay Farmer'a teşekkür ediyorum. İkinci ve üçüncü bölümlerde ileri sürülen savları da Roy Kreitner, Yishai Bank ve Shai Lavi'nin daveti üzerine 2006 Ocağında Tel-Aviv Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde; Glasgow Güzel Sanatlar Fakültesi ile Ross Birrell'in daveti üzerine 2006 Şubatında Glasgow Film Theatre'da; Marksist Felsefe İncelemeleri Merkezi'nin daveti üzerine 2006 Kasımında Nanjing Üniversitesi'nde ve Markus Dubber'in daveti üzerine 2007 Mayıs'ında Buffalo üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde dile getirip tepkileri ölçme ve savlarımı sınama şansım oldu.

Kitabı okuyan, öne sürdüğüm savlar hakkında görüş ve yorumlarını benimle paylaşan Ross Brrell'e, Stuart Elden'e, Nasser Hussain'e,

Olena Kobzar'a, George Rigakos'a ve Guillermina Seri'ye ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Her zaman olduğu gibi, kitabın yazım aşamalarında bana destek olan Debbie Broadhurst'e minnettarım.

Giriş

"Yasa ve düzen güçlerine hayatı ve hayatın kutsallığını hatırlatmak gerek. Alçakları bağışlamayın. Bizler gibi, gerçek insanlar gibi davranmaya çalışır bunlar. Biz insanları, tepeden tırnağa tanımak/gözetlemek üzere eğitilmişlerdir. Şu *gerzek* güvenlikçilerden söz ediyorum."

James Kelman,
Özgürlük Ülkesinde Dikkatli Olmak Zorundasınız.(2004)

4 Ağustos 1999 tarihli Atlanta Journal FBI'ın, önceki gün Türkiye'ye gitmek üzere Atlanta'dan havalanacak bir uçağın kalkış yapmasına izin vermediğini ve 241 yolcunun tamamının zorla uçaktan indirildiğini yazdı. Ardından büyük bir "güvenlik operasyonu" başladı. Yolcular sorgulandı; bagajlar indirilerek tek tek sahipleriyle eşleştirildi; uçağın içi görevliler ve köpekler tarafından didik didik arandı ve bir kişi gözaltına alındı. Tüm bunların nedeni gözaltına alınan adamın "ulusal güvenlik açısından potansiyel bir tehdit" olduğunun düşünülmesiydi. Adam sonunda serbest bırakıldı ve bilet parası da kendisine nakit olarak ödendi. Birkaç yıl sonra, "terörizmle küresel mücadele"nin daha katı "güvenlik önlemleri"nin yürürlüğe konulmasının hemen ardından, bir kadın, Dundee limanındaki halka açık bisiklet parkurunda yürüdüğü gerekçesiyle UK [Birleşik Krallık] Terörist Eylemleri Önleme Kanunu kapsamında tutuklandı. Tutuklama konusunda yapılan resmi açıklamada, kadının "yayalara yasaklanmış olan güvenlikli bir alanda" bulunduğu dolayısıyla da "güvenlik açısından

risk" oluşturduğunun düşünüldüğü söylendi[1]. Yetkililere göre, kadın yaya değil de bisikletli olsaydı eğer, güvenliği tehdit etmeyecekti. Tuhaf görünse de kadının tutuklanması muhtemelen Britanya güvenlik teşkilatı MI5 tarafından "teröre karşı savaş"a nasıl yardımcı olabilecekleri konusunda iş çevrelerine ve üniversitelere verilen daha genel tavsiyelerle uyumluydu. "Her şeyin belli bir yerinin olması, eşyaların [kullanıldıktan sonra] tekrar ait olduğu yere konulması" ve "özellikle girişlere yakın yerlerdeki tüm bitki ve ağaçların budanması"[2] da bu tavsiyeler arasındaydı. Küresel güvenlik düzeni iyi bir hademelik ve düzenli bir bahçıvanlıkla sağlanacaksa eğer, kadının tutuklanması çok tuhaf olmasa gerek. Zira bisiklet parkurunda yürüyerek "ait olmadığı bir yere" girdiği ortada: düpedüz "itaatsizlik" ediyor; dolayısıyla da güvenlik açısından açık bir tehdit.

Micheal J. Shapiro, 11 Eylül 2001'den epeyce bir zaman önce, modern çağda güvenlikten söz etmenin tamamen anlaşılır bir şey olduğunu söylüyor ve [asıl] bunu anlaşılır kılan koşulları sorgulamamızı öneriyordu.[3] Aslında yukarıda söz ettiğimiz örnekler güvenlikten söz etmenin çoğu kez *hiç de anlaşılır olmadığını* ortaya koyuyor. Bir başka örneğe, Irak'taki işgalin yasal çerçevesi hakkındaki 2003 tarihli Avam Kamarası Araştırma Raporu'na bakalım. "Teröre karşı savaş" sırasında en önemli görevlerden birinin Irak güvenlik güçlerinin direnişini kırmak olduğunu belirten rapor, ayrıca aynı güvenlik teşkilatlarının ıslah edilerek kullanılmasını öneriyor. Böylece "Irak halkına, kendileriyle ve kendilerinin güvenliğiyle bir sorunumuz olmadığını, onların refahını düşündüğümüzü göstermiş olacağız." Rapor "kitle imha silahlarının" bulunduğu yerleri koruma altına almak ve "dost güçlerin güvenliğini sağlamak" gerektiğini de söylüyor.[4] Söylenenlere bakacak - yani, bir an için Irak fiyaskosunun ardındaki siyaseti bir tarafa bırakacak- olursak öne sürülen sav şuna benziyor: Güvenliği arttırmak için güvenlik güçlerini ortadan kaldırmak gerek; olmayan

[1] Akt: David Lister, "İki Tekerlek: İyi. İki Bacak: Terör Şüphelisi", *The Times*, 17 Ekim 2005

[2] www.mi5.gov.uk/output/Page168.html

[3] Michael J. Shapiro, *Reading the Postmodern Polity: Political Theory as Textual Practice* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1992).

[4] *Iraq: Law of Occupation*, House of Commons Research Paper 03/51, 2 June, 2003, ss. 7-8.

bir şeyi (kitle imha silahlarını) koruma altına almalıyız; koruma altına alınması gereken şeyleri önce biz kısmen yok etmeliyiz; güvenlik denilen şey güvenlik değildir. Söylenenler hiç ama hiç anlaşılır değil.

Görüldüğü gibi güvenlikten söz etmek çoğu kez anlaşılır olmadığına göre, belki de bunu anlaşılmaz kılan koşulları sorgulamamız gerek. Bu hiç kolay değil; çünkü güvenlik siyaset dilimize ve kültürümüze tamamen egemen olmuş durumda. Günümüzde neredeyse bütün siyasi tartışmaların ve fikir ayrılıklarının odağında güvenlik kavramı yer alıyor. Siyasi bir iddiayı öne sürmenin en iyi yolunun, onu güvenlik söylemiyle dile getirmek olduğu görülüyor.[5] Ama burada söz konusu olan yalnızca resmi siyaset değil. Çağdaş toplumsal ve siyasal düşünce de, aynı şekilde, güvenlik dilinin ve giderek daha da güvenliksiz [tehlikeli] hale gelen bir dünyada yaşadığımız fikrinin etkisi altında. Başımızı nereye çevirsek güvenlik "ihtiyacının" vurgulandığını görüyoruz. (Elverişsiz Uygulamaların Önlenmesine Dair) 2002 tarihli Kadrolu Çalışanlar Yönetmeliği'nin Birleşik Krallık üniversiteleri üzerine etkisi konulu tartışmaya "Güvenlik Alarmı" deniyor. Birleşik Krallık'ın gıda üretiminde sezdikleri düşüşü durdurmayı amaçlayan bir grup çiftçi kendilerini Gıda Güvenlik Ltd. olarak adlandırıyor; potansiyel olarak kaplanların neslinin tükenmesi tehlikesinin baş göstermesi üzerine, Dünya Vahşi Hayatı Koruma Fonu ve Smithsonian Ulusal Hayvanat Bahçesi "kaplanların günümüzde her zamankinden daha çok barınma güvenliğine ihtiyaç duyduğunu söylüyor.[6] Yalnızca birkaç örnek bile güvenlik paradigmasının zihinlerimizi ve toplumsal hayatımızı ne ölçüde şekillendirdiğini göstermeye yetiyor. "Güvenlik bilinci" yeni egemen ideoloji haline geldi; artık her gün Güvenlik Farkındalığı Günü.[7]

Güvenlik mantığının bu şekilde toplumsal ve siyasal alanı bütünüyle işgal etmesiyle birlikte, güvenliğin nasıl korunup geliştirileceğine

[5] Michael Dillon, *Politics of Security: Towards a PoliticalPhilosophy of ContinentalThought* (London: Routledge, 1996), s. 14.

[6] *AUT Look* [Newsletter of theformerAssociation of UniversityTeachers in Britain], November 2004, s. 9; Food Security Ltd., 'Factsheet', no date [Spring 2006]; Aktaran: James Randerson, 'Tigers on the Brink of Extinction', *The Guardian*, 21 July, 2006, s. 3.

[7] Bradley S. Klein, 'Conclusion: EveryMonth is "Security AwarenessMonth"', KeithKrauseand Michael C. Williams (eds), *Critical Security Studies: Concepts and Cases* içinde (London: UCL Press, 1997).

dair fikirler üreten akademik bir sanayi doğdu. Güvenlik tanımlandı,[8] sonra yeniden tanımlandı,[9] gözden geçirildi,[10] yeniden tasarlandı,[11] bir cinsiyete büründürüldü,[12] reddedildi.[13] Bazıları acaba çok fazla mı güvenlik var diye sordular,[14] bazıları güvenlik uygarlığını aramaya koyuldular,[15] başka binlerce insan da onun özgürlükle nasıl dengelenebileceği sorusuna yanıt aradılar. Bu yeniden tanımlamaların, gözden geçirmelerin, yeniden tasarlamaların vs. çoğu, güvenlik ajandasını toplumsal ve ekonomik hayatın yanı sıra kalkınma veya çevre gibi geniş bir alanı kapsayacak şekilde genişletme çabasının bir sonucu olarak ortaya çıktı. Bu adımlar, kimlerin güvenliğinin söz konusu olduğu, güvensizliğin ontolojik konumu ve kimlik sorunları üzerinden yürütülen bir tartışmanın parçası olarak, alternatif "demokratik" ve "insani" yaklaşımlar geliştirme çabalarının ürünüydü ve bu çabalar sayesinde güvenlik nesnel bir durumdan ziyade toplumsal süreçlerin ürünü olarak ele alınmaya başladı. Ayrıca "eleştirel güvenlik incelemeleri" diye bilinen [akademik] bir çalışma alanı ortaya çıktı.

Günümüzde oldukça gelişen, pek çoğu hayranlık uyandırıcı nitelikte olan ve bu kitapta zaman zaman kendilerinden yararlandığımız

---

[8] Bkz. Joseph J. Romm, *Defining National Security* (New York, 1983); Emma Rothschild, 'What is Security?', *Daedalus*, Vol. 124, No. 3, 1995, ss. 53-98; Mohammed Ayoob, 'Defining Security: A Subaltern Realist Perspective', Krause and Williams (eds), *Critical Security Studies* içinde.

[9] Lester Brown, *Redefining National Security*, Worldwatch Papers No. 14 (Washington, 1977); Richard Ullmann 'Redefining Security', *International Security*, Vol. 8, No. 1, 1983, ss. 129-53; Jessica Tuchman Mathews, 'Redefining Security', *Foreign Affairs*, Vol. 68, No. 2, 1989, ss. 162-77.

[10] J. Ann Tickner, 'Re-visioning Security', Ken Booth and Steve Smith (eds), *International Relations Theory Today* içinde (Cambridge: Polity Press, 1995).

[11] Bradley S. Klein, 'Politicsby Design: Remapping Security Landscapes', *European Journal of International Relations*, Vol. 4, No. 3, 1998, ss. 327-45.

[12] J. Ann Tickner, *Gender International Relations: Feminist Perspectives on Achieving Global Security* (New York: Columbia University Press, 1993); Jill Steans, *Gender and International Relations* içinde (Cambridge: Polity Press, 1997), ss. 104-29; Miranda Alison, 'Women as Agents of Political Violence: Gendering Security', *Security Dialogue*, Vol. 35, No. 4, 2004, ss. 447-63.

[13] Anthony Burke, 'Aporias of Security', *Alternatives*, Vol. 27, No. 1, 2002, ss. 1-27; *Beyond Security, Ethics and Violence: War Against the Other* (London: Routledge, 2007), ss. 52-3, 78.

[14] Lucia Zedner, 'Too Much Security?', *International Journal of the Sociology of Law*, Vol. 31, No. 3, 2003, ss. 155-84.

[15] Ian Loader and Neil Walker, *Civilizing Security* (Cambridge: Cambridge University Press, 2007).

söz konusu araştırmaların iki kusuru var. Birincisi, sürekli olarak mükâlemeden,* süreçlerden ve eleştirel bir yaklaşımın gereğinden söz etmesine karşın, farklı biçimlerdeki güvenlik ve güvensizlik** tasavvurlarına dair anlatısı hala son derece zayıf.[16] Çevre, göç, enerji vs. gibi farklı "güvenlik" alanlarından söz etmek, sahaya ve yere, süreçlere ve kategorilere önce güvensizlik merceğinden bakılıp sonra da bunların güvenlik projesiyle nasıl ele geçirildiğini ve kolonileştirildiğini gösteren analizler ortaya koymakta genelde yetersiz kalıyor. Siyasal tahayyülün odağında devletin olduğu göz önünde bulundurulursa, tüm bir toplumsal düzeni güvensizlik merceğinden ele almak, onu, güvenliğin temeli olduğu söylenen yegâne varlığın - yani devletin- eline teslim etmek demektir.[17] Bununla da bağlantılı olan ikinci kusur ise, tüm eleştirel yaklaşımlarına rağmen söz konusu yazarların, ne kadar sorgularsak sorgulayalım güvenliğin yine de *iyi bir şey, gerekli bir şey* olduğu varsayımını çalışmalarına dayanarak yapmalarıdır. Bu varsayıma göre; güvenliği eleştirel ve sorgulayıcı bir yaklaşımla ele alabilir ama ona asla karşı çıkamayız. "Her şeye rağmen yine de 'güvenlik' talep etmemiz gerektiği" görüşü, bu alandaki en etkili çalışmaların ne şekilde sonuçlandığını göstermektedir.[18] Didier Bigo'nun işaret ettiği gibi, güvenliğin nasıl *maksimize* edileceği meselenin özünü oluşturmaya devam ediyor.[19] O halde bu yaklaşımların daha geleneksel güvenlik incelemelerinde hâkim olan yönetim yandaşlığını [*managerialism*]

---

* Karşılıklı konuşma (ed.n).

** Güvensizlik sözcüğü kitabın tamamında "güvenlik" sözcüğünün karşıtı (zıt anlamlısı) olarak kullanılmıştır. [security x insecurity] (ç.n).

[16] Michael Williams, 'Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics', *International Studies Quarterly*, Vol. 47, No. 4, 2003, ss. 511-31; William Walters, 'Figuring Security: Notes on Power, In/Security and Territory', paper presented at the Global Norms Under Siege Symposium, Queens University Belfast, May 2005.

[17] Mark Neocleous, *Imagining the State* (Maidenhead: Open University Press, 2003); *The Monstrous and the Dead: Burke, Marx, Fascism* (Cardiff: University of Wales Press, 2005). The best work on this aspect of security is David Campbell, *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity* (Manchester: Manchester University Press, 1992).

[18] Ole Waever, 'Securitization and Desecuritization', Ronnie D. Lipshutz, ed., *On Security* içinde (New York: Columbia UniversityPress, 1995), s. 75.

[19] Didier Bigo, 'The Mobius Ribbon of Internal and External Security(ies)', Mathias Albert, David Jacobson and Yosef Lapid (eds), *Identities, Borders, Orders: Rethinking International Relations Theory* içinde (Minneapolis: University of Minnesota Press, 2001), s. 95.

-güvenliği daha da arttırma arzusunu- pek de sarsmaması tehlikesi var. Şu varsayım herkesçe paylaşılmaya devam ediyor: Güvenlik, özgürlüğün, demokrasinin ve sağlıklı toplumun temelidir; aslolan, "güvenliğimizi sağlaması" için devlet iktidarının nasıl daha etkili kullanılacağıdır.

Peki ya güvenlik mantığının özünde özgürlük veya kurtuluş vizyonu değil de tüm bir insan toplumunu belli bir düzen anlayışı etrafında şekillendirme amacı yatıyorsa? Ya güvenlik, otoritenin insan hayatına derinlemesine nüfuz etmesine olanak sağlayan semantik [anlamsal] ve semiyotik [simgesel] bir kara delikten başka bir şey değilse? Ya o sihirli "güvenlik" sözcüğü tamamen muhafazakâr bir tarzda devlete teslim olmamızı teşvik ederek siyasal eylemi etkisiz hale getirmeye yarıyorsa?[20] Ve bu teslimiyet otoriteye sürekli ödün verilmesini sağlıyor, söz konusu otoritenin dayanağı olan kurumsal şiddeti kolaylaştırıyor ve böylece insanlara insan gibi değil de yönetilen nesneler gibi davranılmasının ilk önemli adımını oluşturuyorsa? Başka bir deyişle ya günümüzün temel ihtiyacı genişletilmiş, inceltilmiş ve yeniden tanımlanmış bir güvenlik anlayışından çok bir *güvenlik eleştirisiyse*? Coney Rubin belli bir eleştirinin rutin olarak çok büyük kötülüklere eşlik etmesi durumunda, o düşüncenin gerçekten eleştirel bir yaklaşımla ele alınmasının yerinde olacağını belirtiyor.[21] Güvenlik düşüncesiyle Guantanamo'da, Ebu Garip'de ve günümüzde insanların alıkonduğu öteki "güvenlik merkezlerinde" yapılan büyük kötülükler arasında açık ve doğrudan bir bağ olduğuna göre -güvenlik adına milyonlarca insanı katleden devletlerin uzun tarihlerinin sözünü bile etmiyoruz- güvenlik eleştirisinin zamanı gelmiş olmalı.

Eleştirimizin çıkış noktası, güvenliği evrensel ya da transzendental* bir değer olarak değil, bireyleri, grupları, sınıfları ve nihayet

[20] André Gorz, 'Security: Against What? For What? With What?', *Telos*, 58, 1983-4, ss. 158-68; Giorgio Agamben, 'Security and Terror', *Theory and Event*, Vol. 5, No. 4, 2002.

[21] Corey Robin, 'Protocols of Machismo', *London Review of Books*, 19 May, 2005, ss. 11-14.

* Transzendental ifadesi ile 'aşkın' olanın karşılandığı düşünülür ve söz konusu karşılık olağan kabul edilir; lakin, söz konusu kavram esas olarak "olanaklı olduğu ölçüde deneyimi önceleyen a priori koşullara" referans verir; özellikle 'zaman' ve 'mekan' formlarına bağlı öznenin kendi konumundan bağımsız olarak nesnesini deneyimlemesinin güçlüğüne (ve elbette Kant'ın ifadeleri ile bu güçlüğün *kategorilerden idelere* kadar uzanmasına) ve giderek 'olanaksızlığına' vurgu yapan kavram Neocleous tarafından da 'olağan karşılığında' kullanılmış gözüküyor (ed.n).

modern sermayeyi yeniden biçimlendirmeye ve yeniden düzene sokmaya yarayan bir yönetim tarzı, siyasal bir teknoloji olarak görüyor olmamızdır. Mick Dillon'un belirttiği gibi, güvenlik varoluş ilkesi gereği bir iktidar tekniğidir;[22] iktidarın kullanılması sırasında sık sık başvurulan siyasi bir yasadır. Başka bir yerde öne sürmüş olduğum bu savı[23]genişleterek, güvenliğin bir tür liberal düzen inşasını ne ölçüde kolaylaştırdığını göstermek ve güvenlik adına siyasetin sürekli olarak yeniden düzenlenip toplumun yeniden şekillendirilmesine eleştiri getirmek istiyorum. Böylece devletin güvenliği temel gerekçe yaparak hayatımızı ve düşüncelerimizi şekillendirmesine (şurada güvenlik riskleri, burada güvenlik önlemleri, her yerde güvenlik polisleri), kurulu düzenin korunması için şiddet kullanılmasını onaylamaya her zaman hazır olan özneler yaratmasına ve bunları örgütlemesine itiraz etmeyi amaçlıyorum. Güvenlik eleştirisi aslında daha geniş bir iktidar eleştirisinin en önemli parçası. Bu, güvenlik fetişini benimseyip başkalarına da kabul ettirmeye çalışan düşünürler, gruplar ve sınıflarla -güvenlik- saplantılı ve işgüzar siyasetçilerle, güvenlik ve istihbarat servisleriyle, güvenlik sanayi ve güvenlik entelektüelleriyle ya da James Kelman'ın deyişiyle "güvenlik manyaklarıyla" [*security fuckers*] kapışmayı gerektiriyor.

Bu eleştiri, *eleştirel güvenlik incelemeleri*yle arasına eleştirel bir mesafe koymak (dolayısıyla da, 1845'te Marx'ın kullandığı anlamda "eleştirel eleştirinin eleştirisi" gibi davranmak) zorunda. Bu düşünce ekolüne göre güvenliğin özgürlük kavramının yörüngesine oturtulması gerek. Ken Booth'a göre "güvenlik" tehditlerin olmaması demek; "özgürlük" ise insanların beşeri ve fiziki baskılardan kurtarılması. "Güvenlik ve özgürlük aynı paranın iki yüzünü [aynı elmanın iki yarısını] oluşturur" diyor. "Gerçek güvenliği iktidar veya düzen değil özgürlük sağlar. Teorik açıdan özgürlük güvenliktir." Booth, bu eşitlemenin ampirik olarak kabul edilebileceğini ekliyor: "Ampirik bakımdan özgürlük güvenliktir."[24] Ben bu özgürlük anlayışının en

[22] Dillon, *Politics of Security*, s. 16.

[23] Mark Neocleous, *The Fabrication of Social Order: A Critical Theory of Police Power* (London: Pluto, 2000).

[24] Ken Booth, 'Security and Emancipation', *Review of International Studies*, Vol. 17, No. 4, 1991, ss. 313-326, ss. 319, 323. Also Richard Wyn Jones, *Security, Strategy, and Critical*

az güvenlik anlayışı kadar hatalı olduğunu düşünüyorum. Bu yaklaşım, birinci bölümde göreceğimiz gibi, eleştirel teoriden çok klasik liberalizme yakın.[25] Burada bir yanıyla da güvenlik ile *baskının* aynı paranın iki yüzü olduğu öne sürülüyor.

Bu türde savların, esas olarak güvenliğin incelendiği yerlerin çok daha ötesine geçmesi gerekiyor. Doğrusunu isterseniz, "güvenlik incelemeleri" kendisini [akademik] bir disiplin olarak görme konusunda fazla gayretli oldu ve böylece uluslararası ilişkiler alanında gördüğümüz çeşitli ekol ve yaklaşımları taklit ederek kendi dar yaklaşımını, akademisyenlerin o olmaksızın yollarını şaşırdıkları bir disiplin olarak sundu. Ne var ki, güvenliği genişletme amaçlı çalışmaların hızla yayılması tanım konusunda sıkıntılar doğurdu. Birleşmiş Milletler, örneğin "insan güvenliğinin" iki yönü olduğunu söylüyor: "Birincisi açlık, salgın hastalık ve baskı" gibi kronik tehditlerden korunma; ikincisi, "gerek ailede gerekse çalışma hayatında veya toplumda, günlük yaşam tarzında meydana gelebilecek ani ve zararlı parçalanmalardan korunma;"[26] birincisinin mantığı ne olursa olsun, ikincisine bakılırsa, tüm insanlar ve her türlü toplumsal etkileşim bütünüyle bir güvenlik sorunsalına dönüşmektedir (elbette bunlar, iktidar ve güvenlik hakkı talep eden kurumların eline teslim ediliyor). Ayrıca, güvenlik üzerine çalışan insanların çok farklı şeylerden söz ettiklerini görüyoruz. Güvenlik yıllar içinde [akademik anlamda] "disiplinize edildiği" ölçüde[27] insanları "disipline sokmak" için kullanıldı; entelektüelleri kendi alanlarında uzmanlaşmaya teşvik etti, öyle ki örneğin "sosyal güvenlik"

Theory (Boulder, Colorado: Lynne Rienner, 1999); Ken Booth (ed), *Critical Security Studies and World Politics* (Boulder, Colorado: Lynne Rienner, 2005).

[25] Loader ve Walker tuhaf bir gerekçeyle "eleştirel güvenlik incelemeleri"yle beni aynı kümeye koyuyorlar. Onların "eleştirel güvenlik incelemeleri" anlayışının, Carl Schmitt'in modern siyaset tanımının solcu bir türevini içerdiğini görünce, bu aynılaştırma daha da tuhaf kaçıyor. Benim çalışmama dair tembelce ve hatalı bir yorumlama bu; çünkü ben nerdeyse on yıldır Schmitt'in türevlerine karşı çıkıyorum. Bakınız: "Friend or Enemy? Reading Schmitt Politically", *Radical Philosphy* , 79, 1996, ss. 13-23. İkinci bölümde bu tartışmayı sürdürüyorum.

[26] United Nations Development Programme, *Human Development Report 1994* (Oxford: Oxford University Press, 1994), s. 23.

[27] SimonDalby, *Environmental Security* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 2002), s. xxvi.

alanında çalışan insanlarla "ulusal güvenlik" alanında çalışanlar arasında hiçbir ilişki yoktu (üniversitedeki entelektüel işbölümünün devletin bunları birbirinden ayrı tutma, devlet iktidarının birliğinin üstünü örtme arzusunu gösteren sayısız örnekten biridir bu). Güvenlik eleştirisi, güvenlik odaklı -geleneksel ya da eleştirel, ulusal ya da sosyal- bir disiplinin veya okulun parçası olmaya çalışmak yerine, güvenlik incelemeleri ve uluslararası ekonomi politik; tarih, hukuk ve siyaset teorisi; uluslararası ilişkiler ve tarihsel sosyoloji alanlarında disipline olmamış bir halde, başına buyruk bir biçimde dolaşır. Bu tarz kuşkusuz, disiplin muhafızlarını ve Düzen Profesörlerini (modern akademinin "güvenlik bekçilerini") rahatsız edecektir. Akademik disiplinler, çok daha kapsamlı olan bilginin kompartımanlara ayrılması ve entelektüel aklın bölünmesi sorununun bir parçasıdır ki eleştirel teori buna karşı da mücadele etmek zorundadır. O nedenle bu kitap disiplinler-arası [*inter-disciplinary*] bir metin olma iddiasında bile değildir; aksine, anti-disiplinerdir. Bu bir eleştiri çabasıdır.

Marx vaktiyle *Kapital'i* ekonomik kategorilerin bir eleştirisi ya da başka bir deyişle, "burjuva ekonomi sisteminin eleştirel bir açıklaması" olarak tanımlamıştı.[28] O, eleştiriyi, fikirlerin arkasına saklandıkları maskeyi indirme, onları sınıflı toplum ve meta üretimi bağlamında gerçek yerlerine oturtma yöntemi olarak görüyordu. Bu kitap, günümüz siyasi kategorilerinden birini eleştirme ve burjuva siyaset sistemini teşhir etme çabasıdır. Bu bakımdan ideolojinin maskesini indirmeyi ve güvenlik sistemini fetiş olmaktan çıkarmayı amaçlamaktadır. İdeolojinin ayırt edici özelliklerinden biri, fikirlere öyle yaptığını sezdirmeden bir açıklık veya doğallık atfetmesidir. Böylece çifte zafer elde eder. Söz konusu fikirler kendi doğallıklarının bir ürünü olarak kabul edilirler ve *vice versa* [bunun tersi]: Bu fikirlerin açık olduğu açıktır, çünkü son derce doğaldırlar.[29] Bu en çok da güvenlik söz konusu olduğunda doğrudur; güvenliğin gerekliliği öyle açık ve doğal, öyle doğru ve gerçek görünmektedir ki bu durum her türlü muhalefetin önünü

[28] Letter to Lassalle, 22 February, 1858, Karl Marx and Frederick Engels, *Collected Works, Vol. 40* içinde (London: Lawrence and Wishart, 1983), s. 270.

[29] Louis Althusser, 'Ideology and Ideological State Apparatuses' (1969), *Lenin and Philosophy and other Essays* içinde, çev. Ben Brewster (London: New Left Books, 1971), s.161.

kesmektedir. Tıpkı güvenli olduğu düşünülen düzen gibi, güvenlik de sorgulanmadan, analiz edilmeden, diyalektik olmayan bir tarzda kabul edilmek ve öylece kalmak durumundadır. Eğer güvenliğe yönelik muhalefetin önü kesilirse, güvenliği siyasal gündemin merkezine koyan siyasi ve sosyal güçlere yönelik muhalefetin de önü kesilmiş olacaktır. Güvenliğin, siyasi, ticari ve entelektüel güçler tarafından nasıl kalıba döküldüğünü, şekillendirildiğini ve kullanıldığını ortaya koyarak bu ideolojiye karşı çıkmak istiyorum. O nedenle bu kitap günümüz siyasetine egemen olan güvenlik tacirliğine - bayağı ya da güvenilmez şekilde ticaret yapan bir kimse gibi, kelimesi kelimesine "tacir"e- karşı kaleme alınmaktadır. Belki de güvensizliği yeterince ciddiye almamakla suçlanacağım. Ancak güvenliği ciddiye almak demek onu eleştirel bir biçimde ele almak demektir; onun tekelci karakteri karşısında diz çökmek değil. Bu, insanların kafalarına silah dayamaya devam eden bir dünyanın gidişatına karşı direnmeyi amaç edinen bir siyaset türü olarak eleştiri düşüncesi için de geçerlidir.[30]

Foucault eleştiriyi "çok fazla yönetilmeme sanatı" olarak tanımlıyor.[31] Açıkça görüldüğü gibi, bu sanat bugün bir güvenlik eleştirisini gerektiriyorsa eğer, o halde bir fikir [idea] ve bir ideal olarak güvenlik tarihinin anlaşılmasını da gerektiriyor demektir. Diğer bir deyişle, "eleştiri şeylerin mevcut halleriyle doğru olmadıklarını söylemek değildir. Eleştiri, kabul edilen uygulamaların ne tür varsayımlara, ne tür bildik, tartışılmayan, sorgulanmayan düşünce tarzlarına dayandığına işaret etmektir."[32] Bu bir ya da daha fazla iktidar ritüelini kendisine çıkış noktası yapan ve onun ana terim kavramalarının tarihsel bakımdan nasıl işlev gördüğünü soran bir yaklaşımdır. "Günümüzün eleştirisi *geçmişi kapsayan*

[30] The model here is Theodor Adorno, 'Culture Industry Reconsidered' (1964), çev. Anson Rabinbach, in *The Culture Industry: Selected Essays on Mass Culture*, ed. J. M. Bernstein (London: Routledge, 1991).

[31] Michel Foucault, 'What is Critique?', Lecture at the Sorbonne, 27 May, 1978, çev. Kevin Paul Geiman, James Schmidt (ed.), *What is Enlightenment?* içinde (Berkeley, CA: University of California Press, 1996), s. 384.

[32] MichelFoucault, 'Practicing Criticism' (1981), çev. Alan Sheridan, Lawrence D. Kritzman (ed.), *Michel Foucault: Politics, Philosophy, Culture. Interviews and Other Writings* içinde, *1977-1984* (New York: Routledge, 1988), s. 154.

[retrospektif]* analizlere dayanmaktadır."[33] Bu kitap, güvenliğin tarihindeki ve gelişimindeki kritik anların retrospektif analizine dayanan günümüzün güvenlik eleştirisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Tarihsel araştırma demek, güvenlikle ilgili güncel tartışmaları, onunla bağlantılı olan savaş ve şiddetle birlikte ele almak demektir.

Güvenliğin klasik liberalizmdeki yerini saptamakla işe başlayacağız. Savımız şu: Liberalizmin anahtar kavramı özgürlük değil güvenliktir. Böyledir çünkü güvenlik burjuva toplumun yüce kavramıdır. Burada amacım ilk olarak *The Fabrication of Social Order*'da ileri sürdüğüm, liberal düşüncenin merkezinde güvensizlik [duygusu] vardır savını geliştirmektir. Güvenlik siyasetini geriye doğru Locke'un imtiyaz anlatısına dek izleyecek ve ardından bu anlatıyı açarak liberalizm ve güvenlikle ilgili daha kapsamlı bir dizi iddiada bulunacağım. İmtiyaz yetkisi/gücü bu bağlamda son derece önemlidir çünkü bunun kriz zamanlarında - düzenin çıkarları açısından zorunlu olanın hüküm sürmesi gereken istisnai hallerde- bunun gerekli olacağı söylenmektedir. Bu koşullarda, güvenlik adına olağanüstü hal yönetimlerini uygulamak için zemin oluşturulmaktadır. Bu da olağanüstü hal yönetimleri ile güvenlik arasındaki ideolojik bağıntının incelenmesine kapı aralamaktadır (İkinci ve üçüncü bölümler).

Son zamanlarda, 9/11'den sonra kalıcı bir "olağanüstü hal"in hüküm sürdüğüne dair çok şey söylendi. Ben ise olağanüstü halin analiz edilmesinden çok 20. yy boyunca olağanüstü hal yönetimlerinin nasıl normalleştirildiğinin sorgulanması gerektiğini savunuyorum. Bu sav, bir taraftan hukukun egemenliğinin "normalliği" ile diğer tarafta olağanüstü hal yönetimleri aracılığıyla uygulanan şiddetin "istisnailiği" arasındaki her türlü ayrımı ortadan kaldırdığı gibi 9/11'den önce de olağanüstü halin hüküm sürmekte olduğuna işaret etmektedir. Olağanüstü halin kalıcılığı, güvenliğin 20. yy'daki liberal

---

* *Retrospektif* ifadesi basitçe, geçmişi kapsayan anlamından çok daha fazla, 'şimdi ve burada'ya yapılan her müdahalenin yaşayan, canlı bir şey olarak geçmişi tekrardan yapılandırdığına vurgu yapar. 'Şimdi ve burada'ya yapılan her müdahale, geçmişte gizli kalmış, yeterince önemsenmemiş ya da zorla bastırılmış bir şeyi sahneye çağırır (ed.n).

[33] Michel Foucault, 'Rituals of Exclusion', *Foucault Live* içinde: *Collected Interviews, 1961-1984*, çev. Lysa Hochroth and John Johnston (New York: Semiotext(e), 1996), s. 68.

düzen inşasının temel kategorisi haline gelmesi için gerekli zemini oluşturdu. Bu savı desteklemek için "ulusal güvenlik" düşüncesini ilk ortaya çıktığı 1940'lı yılların sonlarına dek izleyecek hatta daha da geriye giderek 1930'lu yıllardaki "sosyal güvenlik" tartışmalarını ele alacağım. Olağanüstü yetkilere/yönetimlere başvurularak sağlanan güvenlik, yurt içinde sosyal güvenlik aracılığıyla yurt dışında ise ulusal güvenlik aracılığıyla yeni bir liberal düzen inşası için gerekli zemini oluşturdu. Nitekim, temeli belirli bir ekonomik düzen anlayışı/vizyonu olan güvenlik hem yurt içinde hem de uluslararası cephede siyasi bir teknoloji olarak kullanılmaktadır.

Dördüncü bölüm, siyasi güvenlik teknolojisinin yurttaşları nasıl belli bir ulus vizyonu etrafında seferber edebildiğini ele almaktadır. Bu bölümde ulusal kimlik ile ulusal güvenlik devletinin[34] ilk yıllarında yürürlüğe konan sadakat siyaseti arasındaki ilişkiyi izleyerek, güvenlik-sadakat-kimlik kompleksi adını verdiğim şeyi tanımlamaya çalışacağım. Sadakati siyasi bir güvenlik ve kimlik ve tekniği olarak kullanmak için gerekli kritik bir mekanizma olan bu kompleks, toplumsal düzen açısından önemli olduğu düşünülen her türlü yolla toplumsal davranışı şekillendirmeye başladı.

Son olarak beşinci bölümde iki hedefimiz var. Birincisi, güvenliğin hem ülke içinde hem de uluslararası alanlarda "özelleştirilmesi" hakkındaki güncel tartışmaları ele almak. Ben, devletinin "içinin oyulması" gibi gülünç iddialarda bulunan özelleştirme mantığının aksine güvenliğin meşrulaştırıldığını öne sürüyorum. Bu sürecin merkezinde devletin altını oymak yerine aksine onunla kol kola yürüyen, güvenlik fetişini besleyen ve pazarlayan bir güvenlik sanayii var. Bu fetişizm, benim ikinci hedefim olan güvenlik entelektüelleri çalışmalarının ve disiplinlerinin güvenlik devleti tarafından şekillendirilmesine, onun emrine girmesine izin veriyor.

---

[34] "Ulusal güvenlik Devleti" terimini, zaman zaman, savaş sonrası Amerika'da ortaya çıkan özel bir yapıyı ifade etmek için kullanıyorum. Ancak, başka yerlerde onu, genel olarak devlet aracılığıyla iş gören şebekeler kompleksini ifade etmek için kullandığım da oluyor. Söz konusu şebeke güvenlik ve istihbarat servislerinin yanı sıra bir dizi resmi ve yarı resmi mekanizmayı da içeriyor.

Faşizm üzerine de son bir söz: bir dizi yazar, güvenlik politikalarının arkasında gerçek bir Schmittyan mantık olduğuna işaret ediyorlar. Sorunu bir "güvenlik" meselesi olarak ortaya koymak, onu tehdit ve kararlılık, dost ve düşman mantığıyla ele almak demektir. Tehlikeleri abartan, stratejik korkuları ve güvensizlik duygularını besleyen bu yaklaşım, *karar anının* (moment of decision) şiddet yoluyla önlenmesini teşvik etmektedir.[35] "Güvenlik hakkında konuşup yazmak asla masum değildir" diyor Jef Huysmous: "Bu her zaman 'faşist bir seferberlik' fırsatına kapı aralamaktadır."[36] 11 Eylül 2001'den sonraki gelişmeler bunu kanıtlamaktadır. Faşizmin yeniden canlanmasının, bugün toplumun güvenlik adına seferber edilmesi yoluyla gerçekleşeceği açıktır.[37] Bu faşist seferberlik potansiyeli, faşizmin liberalizmden ve kapitalizmden ayrı bir siyasi güç olmak şöyle dursun, aslında liberal kapitalizmin bir *doppelgöngeri** olduğunun altını bir kez daha çizmektedir. 20. yy'dan alınacak ders, liberalizmin, güvenlik devletini ve sermayenin toplumsal düzenini tehdit eden krizler olarak zikredilmeyen krizlerinin faşizmin rehabilitasyon olanağını ifşa ettiğidir; liberal demokrasi içindeki faşist potansiyel, demokrasi *karşıtı* faşist eğilimden çok daha tehlikeli olmuştur.[38] Burada ortaya konan güvenlik eleştirisi, kapitalist düzen içindeki otoriter, gerici ve faşist potansiyel ile onun temel siyasi kategorilerinden birini hatırlatmayı amaçlamaktadır.

Bu bakımdan güvenlik eleştirisinin amacı güvenliğin demokratikleştirilmesi, güvenliğin insanileştirilmesi ve güvenliğin özgürlükle dengelenmesi için bir dizi öneride bulunmak ya da güvenliğin

---

[35] Williams, 'Words, Images, Enemies', s. 523; Bradley S. Klein, *Strategic Studies and World Order: The Global Politics of Deterrence* (Cambridge: Cambridge University Press, 1994), s. 140; Kanishka Jayasuriya, 'September 11, Security, and the New Postliberal Politics of Fear', Eric Hershberg and Kevin W, Moore (eds), *Critical Views of September 11* içinde(New York: New Press, 2002).

[36] Jef Huysmans, 'Defining Social Constructivism in Security Studies: The Normative Dilemma in Writing Security', *Alternatives*, Vol. 27, Special Issue, 2002, ss. 41-62, s. 43.

[37] Harry Harootunian, 'The Imperial Present and the Second Coming of Fascism', *boundary 2*, Vol. 34, No. 1, 2007, ss. 1-15, s. 11.

* Almanca çift-gezer anlamında bir kelime olup (doppelgänger) bir kişiye aşırı derecede benzeyen kanlı canlı bir başkası anlamında kullanıldığı gibi, kişinin gördüğü ve şizofrenisine delalet eden kendisine aynen benzeyen hortlak anlamında da kullanılır. Geniş bir yorumla da "alter ego" olarak da ifade edilebilir. (ed.n.)

[38] Mark Neocleous, *Fascism* (Maidenhead: Open University Press, 1997).

görkemli dünyasını geliştirmek için başka bir siyasi öneri getirmek değildir. Bu işi yapacak gereğinden fazla güvenlik entelektüeli var. Amacımız siyasi tahayyülün güvenliğin felç edici etkisinden kurtarılmasında bir rol oynamak -güvenlik fetişizminden kurtularak başkalarını da güvenlik [saplantısı] olmaksızın siyaset düşünmeye ve yapmaya kışkırtmak ve yönlendirmektir. Güvenliğin devletin bir hediyesi olduğu sıkça söylenir; belki de bu hediyeyi geri çevirmek gerekiyor.

1. Bölüm

Burjuva Toplumunun Yüce Kavramı:

Liberalizm ve Güvenlik Tekniği

O, pazarda; sen fiyat listesindesin.
O, pazarda; sen fiyat listesindesin.
O, pazarda; sen fiyat listesindesin.
Gang of Four, "Return The Gift" (1979)

Siyaset teorisyenlerinin çok sevdikleri, öğrencilerinin ilgisini siyaset teorisine çekmek için sıkça ortaya attıkları bir soru vardır: Özgürlük ve eşitlik çatışmak zorunda mıdır? Eğer bunu günümüz öğrencilerine soracak olursanız, bu soruda bir tuhaflık olduğunu düşünebilirler. Sorulması gereken bir soru varsa, bu elbette, özgürlük ile güvenliğin çatışmak zorunda olup olmadığıdır. Sorunun bu şekilde değiştirilmesi güvenliğin ne kadar ön plana çıktığının ve belki de en önemli mesele haline geldiğinin açık bir yansımasıdır. Artık "özgürlük eşitliğe karşı mıdır?" sorusuyla karşılaşmadan haftalarca hatta aylarca tartışmak mümkündür. "Özgürlük güvenliğe karşı mıdır?" sorusu içinse aynı şeyi söyleyebilmek zor. Keza gazetelerde günlerce eşitlik konulu bir haberle, bir makaleyle karşılaşmayabilirsiniz fakat güvenlik sorununa değinilmeyen tek bir sayfa (ya da tek bir köşe yazısı) göremezsiniz.

Eşitlik açısından kötü günlerse bunlar, özgürlük açısından da öyledir. Çünkü günümüz dünyasında en ufak bir özgürlük talebi anında bir güvenlik talebine toslamaktadır. Güvenlik teorisi ve uygulamalarıyla ilgili tartışmaların önemli bir bölümü, teori ile uygulama arasındaki

ilişki ve güvenlik tedbirlerinin özgürlük açısından doğuracağı sonuçlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. İster açıkça ifade edilsin ister ima yoluyla şu ön kabulle yola çıkılmaktadır: güvenlik istiyorsak eğer özgürlükten bir ölçüde feragat etmemiz gerekir. Devletin güvenliği sağlamaya çalışırken ister istemez yurttaşların özgürlüklerini sürekli kısıtlamak zorunda kaldığı iddia edilmekte; demokratik bir toplumun daima özgürlük ile güvenlik arasındaki doğru dengeyi tutturmaya çalışması gerektiği öne sürülmektedir. Buradan da uluslararası düzendeki son değişikliklerin - yalnızca Dünya Ticaret Örgütüne yapılan saldırıların değil, daha genel anlamda oluşan siyasi iktidarsızlık duygusunun da- söz konusu dengede ibreyi güvenlikten yana kaydırıp özgürlükten uzaklaştırmayı yeniden düşünmemizi gerektirdiği sonucuna varılmaktadır. Gazete ve dergiler özgürlük ile güvenlik arasındaki "dengeyi" konu alan makalelerden geçilmiyor. Hükümetler yeni güvenlik tedbirlerini içeren yasa tasarıları hazırlarken bu ideolojik söyleme sarılıyorlar.[1] Günümüzün hukuki tartışmalarına yöne veren görüşlerden biri de bu. Bu bölümde öncelikle sözkonusu varsayımlar kümesinin temelini oluşturan bazı gerilimleri çözmek istiyorum. Daha açık ifade edecek olursam, söz konusu anahtar ön kabulün - yani özgürlük ile güvenliğin birbirine karşıt olduğu ve aralarında şöyle ya da böyle bir denge kurmamız gerektiği varsayımının- tamamen yersiz olduğunu göstermek istiyorum. Bu amaca ulaşmak için başvurulması gereken taktiğin, kilit öneme sahip olan alanlar -son" anti terörizm" yasaları, "terörle kesintisiz savaş"ın doğuracağı siyasal sonuçlar ve her türlü [muhalif] etkinliğin ideolojik açıdan "terörist" olarak nitelenmesi, kimlik kartlarının sorgulanması, yeni gözetleme teknikleri vs.- üzerinde yoğunlaşmak olduğu düşünülebilir. Ama bu aşınmış zeminin yanı sıra, konu üzerinde yapılan hemen her yorumda, bir "denge" bulmak gerektiği kabul ediliyor.

O nedenle, ben farklı bir yol izleyerek denge sorunun esas itibariyle liberal bir sorun olduğunu öne süreceğim. Ronald Dworkin ve Andrew Ashworth, denge nosyonunun, insanın çok dikkatli olmasını gerektiren retorik bir söz oyunu [aldatmaca] olduğunu gösterdiler.

[1] Örneğin bakınız; the British Home Office document *Counter-Terrorism Powers: Reconciling Security and Liberty in an Open Society: A Discussion Paper* (Cm 6147, Feb 2004), and Paperbythe UK Presidency [ofthe EU], *Liberty and Security: Striking the Right Balance* (2005).

"Denge"yi temel alan yaklaşım, deneysel bir kanıttan yoksun olması ve sık sık ötekilerin, özellikle de azınlıkların özgürlüklerine son vermeyi içermesi bir yana, "denge"nin (güçler dengesi, ticaret dengesi vs) kanıt gerektirmeyecek kadar açık, değerli bir hedef olduğunu ve dolayısıyla da gerçek bir kanıt işlevi gördüğünü varsayıyor.[2] Bu liberal düşünce tarzının arkasında ise, son derece aşırı ve tehlikeli "güvenlik tedbirlerini" meşrulaştıran ve hiç de liberal olmayan gerekçeler yatıyor. Bunun içindir ki özgürlüğü tehdit etmeleri bakımından güvenlik tedbirlerine yönelik standart haline gelmiş eleştiri yaklaşımını benimsemek ya da "güvenlik uğruna özgürlüğü ne kadar feda edebiliriz" diye sormak yerine liberal "özgürlük" projesinin aslında bir güvenlik projesi olduğunu gözler önüne sermek gerektiğini söylüyorum.

Liberalizm kendisini özgürlüğün ideolojisi, hareketi ve partisi yerine koyduğu ve sık sık bu kavramlarla anıldığı için, güvenliğe karşı özgürlüğü savunması gerekenlerin liberaller olduğu varsayılıyor. Bu düşünce, klasik ve özlü ifadesini Benjamin Franklin'in şu sözlerinde bulur: "Geçici bir güvenlik için temel özgürlüklerden vazgeçebilenler ne özgürlüğü hak ederler ne de güvenliği." Bu söz 21. yy'da öyle çok tekrar edildi ki, ona göndermede bulunan tüm kaynakların bir listesini çıkarmaya çalışmak, başlı başına bir araştırma konusudur. Bu bölüm, özgürlük ile güvenlik arasındaki doğru "denge"yi bulmaktan söz edilmeye başlanınca belli bir mit-üretim sürecine girildiğini ve bu mit-üretiminin, liberalizmin gerçek tarihinin bir bölümünü gözlerden sakladığını öne sürmektedir. "Liberallerin *ahlaki* iç güdüleri" her ne kadar "temel özgürlüklerin korunmasına ... belirgin bir biçimde özel bir statü atfetmese"[3] de -ki bu, temel özgürlüklerin pazarlık

[2] Ronald Dworkin, 'TheThreat to Patriotism', *New York Review*, 28 February 2002, ss. 44-9, görüşünü *Taking Rights Seriously* içerisinde ele aldığı metafor üzerine inşa ediyor (London: Duckworth, 1978), s. 198; Andrew Ashworth, *The Criminal Process: An Evaluative Study* (Oxford: Oxford University Press, 1998), s. 30; 'Security, Terrorism and the Value of Human Rights', Benjamin J. Goold and Liora Lazarus (eds), *Security and Human Rights* içinde (Oxford: Hart Publishing, 2007). Also Jeremy Waldron, 'Security and Liberty: The Image of Balance', *Journal of Political Philosophy*, Vol. 11, No. 2, 2003, ss. 191-210; Laura K. Donohue, 'Security and Freedom on the Fulcrum', *Terrorism and Political Violence*. Vol. 17, No. 1, 2005, ss. 69-87.

[3] Ian Loader and Neil Walker, *Civilizing Security* (Cambridge: Cambridge University Press, 2007), s. 55, italik vurgu bana ait.

konusu edilemeyeceği anlamına gelir- *siyasal* içgüdüleri kesin olarak güvenlik doğrultusundadır. Dolayısıyla, Marx'ın bir sezgisine ve Foucault'un çalışmasındaki ana temaya dayanarak liberalizmin özgürlük adına güvenliğin dayatılmasına direnmekten çok, aslında bir "güvenlik toplumu"[4] için gerekli mekanizmaları yerli yerine oturtan başka bir siyasal rasyonaliteyi temsil ettiğini göstermeye çalışıyorum. "Güvenlik" burada hukukun ve ekonominin, polis gücünün ve ekonomi politiğin üzerine çıkar ve Foucault'un "idari rasyonalite" adını verdiği baskın tarz haline gelir. Bu görüşleri dikkate alarak, güvenlik ile özgürlük arasındaki "denge" mitinin, liberal düşünce tarzını teşvik ederek her türlü otoriter güvenlik tedbirini arka kapıda içeriye aldığını ve bu tedbirlerin daha sonra liberal gerekçelerle meşrulaştırıldığını söylemek isterim. Liberal gelenekte güvenlik ile özgürlük arasında kurulan ilişkinin eleştirel, tarihsel analizine dayanan bu sav, ilerleyen bölümlerde güvenlik, olağanüstü hal yönetimleri ve liberal düzen inşası konularında daha kapsamlı bir tartışmaya kapı aralayacaktır.

Güvenlik Egemenlik İmtiyaz

Genelde, modern düşüncenin "mutlakçı" Hobbes ile "liberal" locke tarafından temsil edilen anlayışlar arasındaki çatışmayla başladığı kabul edilir. Bu çatışma sırasında egemenliğin ya güvenlik ya da özgürlük açısından ifade edildiği söylenir. Her iki düşünür de, doğanın farazi durumundan yola çıkarak, toplumsal sözleşmeyi ve egemen yapıyı meydana getirmeye yarayan güvenlik sorunlarına ışık tutarlar. Hobbes'e göre gurur, intikam duygusu ve ulusal tutkular insanları öylesine esir almıştır ki, hiçbir anlaşma doğal haliyle güvenilir değildir. Bu yüzden "güvenliğimiz için yeterincegüçlü bir iktidara" ihtiyaç vardır ve bunu sağlayacak olan da otoriter bir devlettir:

---

[4] Michel Foucault, 'Governmentality' (1978), Graham Burchell, Colin Gordon, and Peter Miller (eds). *The Foucault Effect: Studies in Governmentality* içinde (London: Harvester Wheatsheaf, 1991); "'*Omnes and Singulatim*": Toward a Critique of Political Reason',*Power: The Essential Works, Vol. 3* içinde (London: Penguin, 2000); 'The Risks of Security' (1983), *Power: The Essential Works, Vol. 3* içinde (London: Penguin, 2000); *Security. Territory. Population: Lectures at the College de France, 1977-1978*, ed. Michel Senellart (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007).

> İnsanları yabancıların istilasından koruyacak, birbirlerine haksızlık etmelerini önleyecek ve böylece onların güvenliğini sağlayacak bu ortak iktidarı kurmanın tek yolu... onların tüm iktidarını ve gücünü tek bir insana ya da tek bir meclise vermektir. Onların iradelerini, çok seslilik yoluyla tek bir iradeye indirgeyebilecek olan budur.[5]

Öyleyse güvenlik anlayışı mutlak egemenliğin yaratılmasının arkasındaki itici güçtür; doğal haldeki bireyin sahip olduğu varsayılan mutlak özgürlüğünden türemiştir. Uygarlık öncesi doğal dönemin savaş koşullarıyla karşılaştırıldığında, toplumsal sözleşme yoluyla elde edilmiş olan "barış", belli bir güvenliğe -gerek fiziksel korunma gerekse psikolojik açıdan geleceğe güvenle bakma anlamında hem egemenlere hem de tebaanın güvenliğine- işaret eder. Bunlar olmaksızın ne sanayi olabilir ne kültür ne iletişim ne de ulaşım: Yapılanma yoktur... bilgi yoktur... zaman hesabı yoktur; sanat yoktur; edebiyat yoktur; toplum yoktur. Güvensizlik hayatı çirkinleştirir, kabalaştırır ve kısaltır.

O halde, çağdaş siyaset bakımından Hobbes'un duruşu "denge"de ibreyi ezici bir biçimde güvenlik yönüne kaydırır. Onda gördüğümüz, itaat karşılığında koruma, özgürlükten feragat etme karşılığında güvenliğin sağlanmasıdır. Locke'a göre ise, aksine, doğal durum, "mutlak ya da keyfi bir iktidar"ın olmadığı "tam özgürlük" halidir. Ama bu da kaygılarla, korkuyla ve güvensizlikle dolu bir özgürlüktür.[6] Amaç bu özgürlüğün güvence altına alınabileceği; yurttaşların özgürlüğün altını oyduğunu düşünmeleri durumunda hükümeti feshetme hakkına sahip oldukları bir toplum kurmaktır.[7] Nitekim genel olarak Locke'un, dengede ibreyi özgürlüğe doğru kaydırdığı, iktidarın keyfi taleplerine karşı özgürlüğün korunmasını gözeten siyasal bir duruş sergilediği söylenir. Ben ise bu geleneksel algının aksine Locke'un aslında bir "özgürlük" geleneğini başlatmaktan çok *güvenliğin önceliği* üzerine liberal bir söylem geliştirdiğinin düşünülmesi gerektiğine işaret etmek istiyorum.

---

[5] Thomas Hobbes, *Leviathan* (1651), ed. Richard Tuck (Cambridge: Cambridge University Press, 1991), s. 120; also ss. 117-9.

[6] John Locke, *Two Treatises* (1690), ed. Peter Laslett (Cambridge: Cambridge University Press, 1988), II, sections 4, 8, 17.

[7] Locke, *Two Treatises*, II, sections 95, 220.

Benim öne sürdüğüm savın anlaşılmasının yolu, Locke'un imtiyaz tanımından geçer.[8] Locke'un siyasal düşüncesi, görünüşe göre, insanların kendileri için bir yönetim kurma gücünü merkeze alır. Ona göre, insanlar böyle yapmakla siyasal üstünlüğü yasama erkine verirler. Yasama üstündür, çünkü o, hukuku egemen kılar; insanların canını özgürlüğü ve mülkiyeti korur, iktidarın keyfi uygulamalarının önüne geçer. Bununla birlikte Locke, takdir yetkisine belirli bir alan bırakılması gerektiğini; zira kamu yararının - insan hayatının, özgürlüğün ve mülkiyetin- korunması için bazen acilen harekete geçilmesinin gerekebileceğini ifade eder. Locke, bu nedenle "toplumun yararı için pek çok şeyin Yürütme Erkini elinde bulunduran kişinin takdirine bırakılması gerektiğini" kabul eder. "Yasalara sıkı sıkıya bağlı kalmanın zararlı olabileceği durumlarda" olaylar çıkabilir. Yasa-yapma genelde son derece ağır ilerleyen ve öylesine "teferruatlı" bir iştir ki, toplumu ilgilendiren "beklenmedik gelişmelere ve ihtiyaçlara" yanıt veremez. Locke burada siyasal bedenle değil insanlığın uygarlık öncesi doğal durumuyla ilgili olarak kullandığı "yürütme erki" kavramından yararlanır ki bunun "tuhaf bir doktrin" olduğunu kendisi de kabul eder: [İnsanlığın henüz yozlaşmamış olduğu] *"uygarlık öncesi dönemde* herkes Doğa Yasasının *Yürütme Erkine* sahiptir." Çünkü doğa durumunda her insan doğa yasasının yürürlüğe konmasından sorumludur. Uygarlık öncesi dönemde hiç kimse bu yasayı *yürürlüğe koyacak güce* sahip olmasaydı eğer, bu dünyada insanları ilgilendiren diğer tüm yasalar gibi Doğa Yasasının da bir hükmü olmazdı.[9] Hem insanların siyasal iktidar kurmalarına izin veren hem de onları bu doğrultuda teşvik eden şey, işte bu -dikkat: bu *güçlü*- yürütme erkidir.

Locke'un imtiyazdan anladığı derhal harekete geçilmesi gereken anlarda ya da yasamanın ağır kaldığı durumlarda eylemde bulunma

[8] Söz konusu tartışmalar için bakınız: Larry Arnhart, "'The God-Like Prince": John Locke, Executive Prerogative, and the American Presidency', *Presidential Studies Quarterly*, Vol. 9 No. 2, 1979, ss. 121-30; Harvey C. Mansfield, *Taming the Prince: The Ambivalence of Modern Executive Power* (Baltimore: John Hopkins University Press, 1989); Sheldon Wolin, *The Presence of the Past: Essays on the State and the Constitution* (Baltimore: John Hopkins University Press, 1989); Pasquale Pasquino, 'Locke on King's Prerogative', *Political Theory*, Vol. 26, No. 2, 1998, ss. 198-208; Clement Fatovic, 'Constitutionalism and Contingency: Locke's Theory of Prerogative', *History of Political Thought*, Vol. 25, No. 2, 2004, ss. 276-97.

[9] Locke, *Two Treatises*, II, sections 6 and 13.

gücüdür. "*İmtiyaz* denen şey, takdire bağlı olarak, yasalara dayanmaksızın, hatta bazen yasalara rağmen kamu yararı doğrultusunda eylemde bulunma gücüdür." İnsanlar bu imtiyaz sayesinde, yalnızca açık bir yasal dayanağın bulunmadığı (yasanın sessiz kaldığı) durumlarda değil, yasanın yetersiz veya önemsiz olduğunu hissettikleri anlarda da yöneticilerinin "kendi özgür tercihleri doğrultusunda" eylemde bulunmalarına izin verirler.[10] Dolayısıyla imtiyaz, egemenlere yasalarla sınırlı olmayan, hatta yasalara karşı kullanabilecekleri bir takdir yetkisi verir. Locke bunu üzerinden atlanabilecek önemsiz bir hususmuş gibi, parantez içinde "keyfi bir iktidar" diye yorumlar. Keyfi iktidarın tam da kendi tasarladığı anayasanın önlemeyi amaçladığı türden bir iktidar olduğu gerçeğini görmezden gelmesinin sebebi budur. "Keyfi bir iktidar olmaksızın yönetilmeyi umuyorsak kendimizi kandırıyoruz demektir." Robert Filmer, bunun Locke'un temel hedeflerinden biri olduğunu söylüyor.[11] O halde imtiyaz, yöneticilere en iyi olasılıkla yasalarca tanımlanmamış yetkiler verir; en kötü olasılıkla ise yöneticileri yasaların dışında tutar. Tek şart, imtiyazın "halkın güvenliği" ve "kamu yararı" doğrultusunda kullanılmasıdır. Hobbes'un merkeze koyduğu *Salus Populi Suprema Lex* (halkın güvenliği en üstün yasadır) ilkesi Locke'a göre de "son derece doğru ve öylesine temel bir kuraldır ki, ona içtenlikle bağlı kalan hiç kimse tehlikeli bir hata yapamaz." Diğer bir deyişle, halkın çıkarları doğrultusunda kullanıldığı sürece imtiyaz "doğrudur [hakka uygundur] ve daima öyle olacaktır.[12]

Görünüşe bakılırsa, Locke'un başlangıçtaki amacı uluslararası ilişkiler ile savaşın yürütülmesinde ve barışın tesisinde imtiyaz kullanılmasını sınırlamaktır; çünkü burası, gelişmelerin seyri öteki devletlerin eylemlerine bağlı olduğundan, sonuçları öngörmenin en güç olduğu alandır. Locke, sivil toplum içinde bireyler arasındaki ilişkilerle ilgili olarak iktidarın [gücün] içsel kullanımı ile "dışardan gelecek zararlara karşı ulusun korunması"yla ilgili olarak iktidarın dışsal kullanımını birbirini ayırır. İç işleri ("kendi içinde toplum") yürütme erkinin

[10] Locke, *Two Treatises*, II, sections 159, 160, 164.

[11] Locke, *Two Treatises*, II, section 210; Robert Filmer, *The Anarchy of a Limited or Mixed Monarchy* (1648), Sir Robert Filmer, *Patriarcha and Other Writings* içinde, ed. Johann P. Somerville (Cambridge: Cambridge University Press, 1991).

[12] Locke, *Two Treatises*, II, section 158;Hobbes, *Leviathan*, s. 231.

alanıdır; dış işleri (*"toplumun dışarıya karşı güvenliği ve çıkarları"*) ise federatif erkin alanları. Ancak Locke yine de bu iki erki "birbirinden ayırmanın güç olduğu" ve bunların "daima neredeyse tamamen iç içe geçtiği" görüşündedir.[13] Sheldon Walin sanırım Locke'a karşı nazik olmak istediğinden, bu görüşün önemli bir hamleyi gözlerden sakladığını söylüyor:[14] Harvey Mansfield'ın işaret ettiği gibi "Sıradan Locke sinsi Locke'tur.[15] Çünkü iki erkin birliği sivil toplumun da dış siyaseti belirleyen ilkelere göre yönetilmesine olanak sağlamaktadır. Dış siyaset son tahlilde kamu yararı doğrultusunda ve [ülkeyi] yabancıların planlarından koruma güdüsüyle belirlendiğine göre "önceden oluşturulmuş kalıcı ve pozitif yasalar uyarınca yürütülmesi çok daha zordur... ve ister istemez iktidarı elinde bulunduranların *takdirine* ve *bilgeliğine* bırakılmak durumundadır. Diğer bir deyişle Federatif iktidar her insanın topluma girmeden önce doğal olarak sahip olduğu iktidara karşılık gelir; dolayısıyla da insanların sözleşme yaparken feragat etmeleri beklenen iktidarı, yani kişinin kendini savunma ve doğa yasasını uygulama hakkını korur.[16] Fakat Federatif iktidar insanın doğal toplumdaki gücünü koruyorsa ve federatif erk ile Yürütme erki daima neredeyse tamamen iç içe geçmişse eğer, bu durumda dış ilişkileri yürütmek üzere Federatif erk tarafından kullanılması beklenen imtiyaz kolaylıkla Yürütme erkine devredilir. Az sonra göreceğimiz gibi güvenlik siyasetinin en çok başvurduğu sözcük oyunlarından olan devletin iç ve dış siyaseti arasındaki fark tamamen silinir; "olağanüstü [acil] durumlarda" ve güvenlik söz konusu olduğunda Yürütmeye, yasalara bağlı kalmaksızın hatta bazen yasalara karşı uygun gördüğü şekilde eylemde bulunma yetkisi verilir. Yani devletin bekası, düzenin sağlanması ve halkın güvenliği için gerekli görülen tartışılmaz [mutlak] iktidar Yürütmeye devredilir. Locke'un, ilk sözleşmeden yaratılan bedeni tanımlamak için güya gelişigüzel kullandığı "güçlü *Leviathan*" sözü birdenbire hiç de rastgele söylenmemiş gibi gözükür.[17] Gerçekten de başka her yerde olduğu gibi burada da [Locke] Hobbes'un bazı

[13] Locke, *Two Treatises*, II, sections 3 and 147.

[14] Wolin, *Presence of the Past*, s. 168.

[15] Mansfield, *Taming the Prince*, s. 200.

[16] Locke, *TwoTreatises*, II, sections 145 and 147.

[17] Locke, *TwoTreatises*, II, section 98.

iddialarını ve kategorilerini çürütmekten çok, benimseme eğilimindedir. 1690'ların ilk yıllarında pek çok kişinin Locke'un Hobbes'çuluğa eğilim gösterdiğinden şüphelendiğini anımsayalım.[18]

Locke bu hamleleriyle, devlete getirilen "normal" yasal ve anayasal sınırların dışında, anında ve esnek bir biçimde eylemde bulunulmasını meşrulaştıracak bir gerekçeyi savına dahil etmeyi başarır: Yargı, "devletin gerekliliği ve halkın refahı" bahanesiyle, "halkın huzurunu ve güvenliğini" ilgilendiren [eylemleri] emredebilir ya da yasaklayabilir.[19] Modern siyasetçiler ve yargıçlar tarafından öteden beri allanıp pullanıp pazarlanan standart imtiyaz savunusu boşa çıkarıldığında, böyle bir imtiyazın neden var olması gerektiği sorusuna, siyasal faaliyetin ampirik karmaşıklığı şeklinde yüzeysel bir yanıt verildiği görülür. Yürütme eyleminin yasalar ve tüzükler tarafından layıkıyla tanımlanamadığı pek çok durum vardır ve Yasama Meclisleri genelde [gelişmelere] yanıt vermekte çok ağır kalır. Toplumun büyük bir risk altında bulunduğunun düşünüldüğü durumlarda bu çok daha belirgindir. John Dunn'ın da işaret ettiği gibi, bunun nedeni yasalarla ya da genel kurallarla layıkıyla tanımlanamayan siyasal eylem türlerinin, siyasal toplumun amaçlarını en çok riske sokan ve güç kullanılmasını talep eden, dolayısıyla da böyle bir iktidarın var olmasını gerektiren türden eylemlerdir.[20] Sonraki bölümlerde, bunun tam da "olağanüstü hal" yönetimlerinin ve güvenlik adına zor kullanılmasının temelini oluşturduğunu göreceğiz.

Devlet aklı öğretisi, ahlaki aklın yanı sıra geleneksel (yani Hıristiyan) değerlerden bağımsız bir başka aklın daha olduğunu ve iktidarın, vicdani ya da ahlaki buyruklara değil bu akla göre yani devletin bekası için neyin gerekli olduğu gözetilerek kullanılması gerektiğini savunur. Bunun altında yatan mantık "iyilik"ten çok düzen ve güvenliktir; güç kullanımının temelinde ise zorunluluk yatar. Öğreti böylece gerek

[18] Leo Strauss, *Natural Right and History*'de Locke'un Hobbes'çu eğilimlerin nerelere vardığını göstermektedir. (Chicago: University of Chicago Press, 1953, ss.227-237). Genel çerçeve için bakınız: Peter Laslett, "Introduction" to Locke, *Two Treaties*, s.72.

[19] John Locke, 'An Essay on Toleration' (1667),*Political Essays* içinde, ed. Mark Goldie (Cambridge: Cambridge University Press, 1997), s. 142.

[20] John Dunn, *The Political Thought of John Locke: An Historical Account of the Argument of the 'Two Treatises of Government'* (Cambridge: Cambridge University Press, 1969), s. 150.

ahlaki gerek hukuki bakımdan görünürde liberal özgürlük anlayışıyla çatışan ilkelere ve varsayımlara dayandırılmaktadır. Bireyler tarafından yapıldığında ahlak-dışı olarak görülüp mahkûm edilecek eylem biçimleri, egemen iktidar tarafından yerine getirildiğinde kutsanabilir. "Tutsak Pisalıları öldürmeli mi yoksa zindana mı koymalı dediğimde, bir Hıristiyan gibi konuştuğum söylenemez belki de: Ben akla ve devletlerin pratiğine uygun olarak konuştum."[21] Dolayısıyla Machiavelli'ye göre, kardeşinin ve yoldaşının ölümünden sorumlu olan Romülüs bağışlanmayı hak etmektedir; çünkü o "ne yaptıysa toplumun iyiliği için yapmıştır."[22] Görüldüğü gibi devlet aklı öğretisi egemen olanı ahlaktan *bağışık* tutar: devlet doğru olduğunu düşündüğü her türlü "hakikate aykırı, iyiliğe aykırı, insanlığa aykırı, dine aykırı"[23] eylemde bulunabilir; yeter ki bu eylemler kamu yararı için gerekli olsun. Ama bu aynı zamanda "kamu yararı", "halkın iyiliği", ya da "devletin korunması" söz konusu olduğunda devlet iktidarının yasaların üzerinde bulunduğu, yasal sınırların dışında harekete edebileceği anlamına gelir.

Devlet iktidarını -hangi biçime bürünmüş olursa olsun- meşrulaştırabilmek açısından büyük önem taşıyan, önce hükümdarlar arasındaki taht kavgalarında, ardından devletler arasındaki nüfuz mücadeleleri sırasında etkili bir silah olarak kullanılan devlet aklı öğretisi, zamanla, "devletin çıkarları", "devletin güvenliği" ve nihayet "ulusal güvenlik" kalıplarına dökülerek uluslararası çatışmaların en önemli ideolojik aracı haline geldi.[24] Öğreti, güvenliği -aynı anda *hem* halkın *hem de* devletin güvenliğini (çünkü bunlar ideolojik bakımdan daima bir tutulmuşlardır)- devlet iktidarının kesin ifadesi olarak tanımlamaktadır. Güvenlik, en önemli siyasi çıkar, tüm diğer ilkelerin üzerinde yer alan bir ilke haline gelir ve devlet aklı adına toplumsal alana yapılan müdahaleleri destekler. Nitekim liberalizm her ne olursa olsun güvenlik talep eden bir öğreti olarak değil de iktidar dengesinde ibreyi

[21] Francesco Guicciardini, *Dialogue on the Government of Florence* (1521-4), çev. Alison Brown (Cambridge: Cambridge University Press, 1994), s. 159.

[22] Niccolò Machiavelli, *Discourses on the First Decade of Titus Livius* (1513-17), *Chief Works, Vol. 1*içinde, s. 218.

[23] Niccolò Machiavelli, *The Prince* (1532), *The Chief Works and Others, Vol. 1*içinde, çev. Allan Gilbert (Durham: Duke University Press, 1958), s. 66.

[24] Mark Neocleous, *Imagining the State* (Maidenhead: Open University Press, 2003), ss. 40-6.

özgürlüğün ilkesel savunusu yönüne kaydırmayı amaçlayan bir öğreti olarak tanımlanırsa eğer, devlet aklı öğretisi görünürde liberalizmin karşıtıdır. Öğreti Locke'un felsefesinde sıkça dile getirildiği üzere egemenliğin devletten çok halkta cisimleşmesi gerektiği savına da karşıt gibidir. Ne var ki Locke'un savı aslında kesinlikle bir egemenlik anlatısı değildir. Locke'un yapıtında egemenlik alternatif bir başlık altında kesin yasalarla sınırlanmış olsa da "yüce iktidar"[25] tarafından kullanılan imtiyaz başlığı altında sınıflandırılır. İmtiyaz bu bağlamda son tahlilde devlete ait olan, güvenliği sağlama görevi ile meşruluk kazandırılan devlet aklı kavramıyla aynı anlama gelir. O halde Locke'un imtiyaz tanımını desteklemek devlet aklı lehine liberal bir kanıt sunmak demektir. Locke vicdanın yersizliğinden söz etmese de devlet geleneği aklından hareketle bir dizi strateji benimser (Locke'un *Two Treatises*'i yazdığı sırada Gabriel Nadué'nin devlet aklını savunduğu *Considerations Politiques sur les Coups d'Estat*-1667-[26] adlı yapıtından notlar aldığına ve 1681-1683 yılları arasında siyasi komplolara gerçekten ilgi gösterdiğine[27] dikkat çekmek yerinde olur). Buradan hareketle, *güvenliğe öncelik vermenin* liberal biçiminden başka bir anlama gelmeyen bu yaklaşımın izini sürmeye başlayabiliriz.

Locke'un imtiyaz tanımını ele alan Gerraint Parry, "on yedinci yüzyılda meşrutiyet yanlısı hiçbir yazarın, her ne kadar Locke gibi hukukun egemenliğinde ısrar etseler de, kraliyet ailesine belli imtiyazlar tanınmasının meşru olduğunu yadsıyamayacağını" söylüyor.[28]

---

[25] Locke neredeyse yalnızca Tanrı, Adem'in iktidarı ve paternalizm söz konusu olduğunda egemenlikten söz ediyor. Bu nedenle, Franz Meumann'ın da belirttiği gibi, Locke'un sistemi Whig'e [Liberal Parti'ye] özgü bir sistemdir ve gerçek ulusal liberalizmin ifadesidir. "Hiç bir egemenliği tanımadığını iddia eden onun bu sisteminin tipik bir burjuva devlet ve hukuk sistemi olduğu ortaya çıktı; burada egemenliğe egemenlik değil imtiyaz demektedir, o kadar." *The Rule of Law: Political Theory and the Legal System in Modern Society* (1936) (Leamington Spa: Berg, 1986) s.125.Ayrıca bakınız:Arthur Selwyn Miller, *Democratic Dictatorship: The Emergent Constitution of Control*, (Wetsport, CT: Greenwood Press), ss.81,97.

[26] Dunn, *Political Thought of John Locke*, s.163. Dunn (161. ve 199. sayfalarda). Locke'un bu üslubuna rağmen kendisinin "hükümdarlarının bakış açısını yansıttığını kuşkusuz düşünmediğinin" ekliyor. Fakat (39. sayfada) hoşgörü üzerine denemenin devlet aklının önceliğini açıkça savunduğunu kabul ediyor.

[27] Richard Ashcraft, *Revolutionary Politics and Locke's TwoTreatises of Government* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1986), ss. 382-3.

[28] Geraint Parry, *John Locke* (London: George Allen and Unwin, 1978), s. 130.

Bu yorum doğru olmakla birlikte hukukun egemenliğinde ısrar etmenin yolunun, gerçekte, imtiyazı hukukun egemenliğine ve daha geniş bir anayasal çerçeveye dahil etmekten geçtiğini gözden kaçırmaktadır. Ne var ki, imtiyazı anayasal bir çerçeveye oturtmakla onun kendisinde içkin olan potansiyel sorunların üstesinden gelinmesi güçtür. Locke'un "çözümü" imtiyazın kamu yararına kullanılacağını varsaymaktan ibarettir. Ona göre "hükümetlerin emekleme çağlarında" imtiyazın zaman zaman kamu yararına değil yöneticilerin kişisel çıkarları doğrultusunda kullanıldığı olmuştur ama insanlar artık "imtiyazı sınırlandırmayı" bir şekilde başarmışlar ve imtiyaz kullanımına belirli sınırlar konmuştur. Locke bu sınırları açıkça tanımlamadığı için, bize imtiyazın artık asla "kamu yararı" dışında bir amaçla kullanılmayacağına inanmak kalıyor: imtiyaz "iyilik yapma yetkisidir." *"İngiltere'nin Tarihi* incelendiğinde, yöneticiler yasalara bağlı kalmadıklarında veya yasalara karşı eylemde bulunduklarında halkın onlardan giderek daha da razı oldukları, öyle ki insanların artık "imtiyazın yasaya bağlı kalınmaksızın iyilik yapma yetkisinden başka bir şey olmadığını" kabul ettikleri görülecektir. İmtiyaz hakkı "halkın yararına" kullanıldığı sürece "güvenilir imtiyaz" olarak kalır ve "asla sorgulanmaz." Bu da "insanların vicdanlarının sesine giderek daha az kulak verdikleri, hatta hiç vermedikleri ya da tamamen duyarsız kaldıkları" anlamına gelir: imtiyaz, hoş görülebilecek ölçüde ve belirlenen amaçlar doğrultusunda kullanıldığına göre, insanlar onu sorgulamazlar." O nedenle insanlar "yasalara bağlı kalmaksızın" kullanıldığında bile, yöneticilerin "imtiyazlarını diledikleri gibi genişletmelerine" izin verirler.[29] gerçekten de fazlasıyla yozlaşmış olan *parçaların kesilip atılması* gibi potansiyel bakımdan sorgulanabilecek, sağlam ve sağlıklı unsurları tehdit eden uygulamalar bile meşrulaştırılmaktadır.[30]

Locke'un hem yöneticilerin insanların özgürlüklerini koruyamaması durumunda halkın direnme hakkına dair iddiaları hem de yapıtındaki genel liberal eğilim dikkate alındığında, böylesi savların bazı kaşların çatılmasına yol açacağını sezen Locke'un şu soruyu yüksek sesle dillendirmek zorunda kaldığı görülüyor: "Kuşkusuz imtiyazın

[29] Locke, *Two Treatises*, II, sections 161-6.

[30] Locke, *TwoTreatises*, II, section 171, emphasisadded.

sorgulandığı ve yargıladığı durumlar olacaktır. Peki ama bu durumda yargıç kim olacak: halk mı, yargıçlar kurulu mu, mahkemeler mi, yasama meclisi mi?"

> Yanıt veriyorum: böyle bir imtiyaza sahip olan mevcut yürütme erki ile toplanması onun iradesine bağlı olan Yasama Meclisi arasında *Yeryüzünde Hiçbir Yargıç* Olamaz. Yasama Meclisi ile halk arasında da olamayacağına göre, Yürütme ya da Yasama iktidarı ele aldığında onları köleleştirmeyi veya yok etmeyi düşünecek ve uygulamaya sokacaktır.

Yeryüzünde hiçbir yargıç olamaz demek "insanların Tanrı'ya yalvarmaktan başka çareleri yok demektir.[31] devlet iktidarının ezici ve keyfi bir biçimde kullanılması karşısında Locke'un tavsiyesinin Hobbes'unkinden bile daha zayıf olduğu görülüyor: dua etmeye başla.[32]

Locke'un *Second Treatise*'in 12-14. bölümlerinde savını geliştirirken yasama, yürütme ve *federatif iktidar* sorunundan uzaklaşıp erkler ayrılığını ve erkler arasındaki dengeyi hiç umursamayan, devlet aklıyla çok daha yakından ilgili bir gelenekten alınan kavramlarla iktidardan -*Hükümdar*- söz etmeye başlaması bir şeylerin belirtisi olsa gerek. Locke, federatif iktidarı anlatırken, "onu elinde bulunduranların" basiretini kolektif bir bütünden söz eder gibi tanımlar. Yürütmenin güvenilir iktidarından, takdirin yürütme erkini elinde bulunduran kişiye bırakılmasından söz ederken bu basireti daha sık dillendirir ve yürütme erki ile federatif erkin "farklı kişilerin elinde bulunmasının" pek mümkün olmadığını ekler.[33] Nitekim "çok fazla *imtiyaza* sahip olamayacak" kişi "iyi hükümdardır;" imtiyazın daima "en bilge ve en yi hükümdarlarımızın ellerinde" bulunmasının nedeni budur. "Keyfi [sınırsız] iktidara sahip olan ve bu iktidarı güvenliği sağlayacak

---

[31] Locke, *Two Treatises*, II, section 168.

[32] Michael Ignatieff, Locke'un, özgürlüklerini savunmak için insanların silaha sarılması gerektiğini söyleme tarzının bu olduğunu öne sürse de, bu görüşünü destekleyecek yazılı bir kanıt getirmiyor. Yorumunu açıklamıyor da. (The Lesser Evil: Political Ethics in an Age of Terror (Makham, On: Penguin, Canada, 2004, s.43.) Locke *Second Treatise*'ın 21. paragrafında Tanrı'dan başka başvuracak [yalvaracak] hiçbir şey kalmamasının savaş hali anlamına geldiğini söylüyor. Belki de silahlara sarılmayı ima ettiği söylenen cümle budur. Ama aksi de iddia edilebilir: "Tanrı senle benim aramızda hakemlik yapsın, Tanrı benim intikamımı alsın; ama ben sana karşı el kaldıracak değilim."

[33] Locke, *TwoTreatises*, II, sections 147, 148, 154, 156, 159.

şekilde kullanma yeteneği bulunan tanrımsı hükümdarlardır bunlar."[34] Locke'un *Two Treatises*'te kullandığı "basiret sözcüğünün kişisel işlerin yürütülmesinden ve bir mülkün yönetilmesinden uyarlanmış bir tür siyasal takdir hakkını ifade ettiği açıktır.[35] "En bilge", "en iyi" ve "tanrımsı" hükümdar aynı zamanda *en güçlü* hükümdardır. Halk yalnızca zayıf hükümdarların imtiyazını sorgular.[36] İyi hükümdarın çok fazla imtiyaza sahip olamamasının nedeni imtiyazın "iyilik yapma gücü" olarak tanımlanmış olmasıdır. Mansfield, Makyavelistleri, yalnızca eserlerinde Machiavelli'nin adını ne kadar andıklarına bakarak saptamaya çalışmaktan kaçınılması gerektiğini söyler. Bu elbette Locke'un *Two Treatises*'ı için de geçerlidir. Çünkü *Second Treatise*'de yürütmenin ne ölçüde imtiyaza sahip olduğu ortaya çıktıkça "özgürlük kavramını" siyaset sahnesine çıkaran düşünürün az Makyavelist olmadığı görülmeye başlar. Leo Staruss'un dediği gibi "Locke, Machiavelli'ye söylendiğinden veya düşünüldüğünden çok daha yakındır."[37] Ancak Locke iyi hükümdar görüşüne yeni bir şeyler ekler: önceleri "hükümdarın, halkın yararına olmakla birlikte iktidarını sürdürmek için sahtekârca davranabileceği kabul edilirken Locke alışılanın aksine samimiyet fikrini ortaya atar. Locke'a göre *Salus Populi Supreme Lex* (halkın güvenliği en üstün yasadır) öylesine temel bir ilkedir ki "ona samimiyetle bağlı kalan kişi tehlikeli [sonuçlar doğuracak] hatalar yapamaz."[38] Mechiavelli'nin açıkça önerdiği sahtekarlığın yerine samimiyet iddiası konur. Halkın güveni

[34] Locke, *Two Treatises*, II, sections 42, 164, 165, 166.

[35] Bkz. Christopher Anderson, "'Safe Enough in His Honesty and Prudence": The Ordinary Conduct of Government in the Thought of John Locke', *History of Political Thought*, Vol. 13, No. 4, 1992, ss. 605-30.

[36] Locke, *TwoTreatises*, II, sections 162, 164.

[37] Mansfield, *Taming The Prince*, s. 184, 188, 200; Leo Straus, *What is Political Philosophy?* (New York; Free Press, 1959) s.218. Ayrıca Baslett'in *Two Tretises*'e yazdığı Giriş'e bakınız. (s.88. Laslett orada, "Locke'un belki de Machiavelli'nin filozofu olarak görülebileceğini," Locke'un ise elbette kendisi ile Machiavelli arasında herhangi bir ortaklık kurulmasına kesinlikle karşı çıkacağını söylüyor. Mathan Tarcov da Locke'un *Thoughts Concerning Education* (1690) adlı yapıtında makyavelizmin izini sürüyor. Locke'un hükümete yaptığı önerilerde, prensiplere yönelik eleştirisinde ve cezanın emirleri veren ebeveyin tarafından değil başka biri tarafından uygulanması önerisinde makyavelizmin izlerini görmemek mümkün değil. Nathon Tarcov, *Locke's Education for Liberty* (Chicago: University of Chicago Press, 1984).

[38] Locke, *TwoTreatises*, II, section 158, emphasis added

-ki Locke'un yönetim anlayışının odağında "güven" vardır- bu samimiyete dayanır; siyasal topluluğun üzerinde yükseleceği temel taşı budur.

Tüm doğal özgürlük iddialarına karşın, Locke'un hükümdarı genellikle devlet aklı başlığı altında toplanan yetkilerle donatılmıştır; tek şart bu yetkililerin samimi biçimde halkın yararına kullanılmasıdır. Mutlakiyet yanlılarının güvenliği mutlak iktidarın temeli olarak gördükleri bir yüzyılda Locke'un savları liberalizasyon diye tanımlayacağımız şey açısından dolayısıyla da mutlakiyetçi bir doktrinin tüm niyet ve amaçlarının meşrulaştırılması açısından kritik önem taşımaktadır. Locke, imtiyaz konusunu ele aldığı yazılarında egemen alanın görevini güvenliğin sağlanması diye tanımlar; burada temel kriter hukukun egemenliği değil zorunluluktur. Gerçekten de liberal düzen inşasında kritik bir hamle haline gelecek dolayısıyla da bu kitabın kalan bölümündeki savın odağını oluşturacak olan şey güvenliğe öncelik tanınmasının hukukun egemenliğinin ayrılmaz bir parçası kılınmasıdır. Sözüm ona modern liberalizmin ortaya çıkışıyla birlikte ilan edilen özgürlük projesi güvenlik projesine karşı çıkmak şöyle dursun onun ayrılmaz bir parçası olagelmiştir.

Dolayısıyla, Locke'un *Two Treatries*'i ince ve önemli bir ideolojik çarpıtma yapıyor. İyi düzenin güvenliğinin zorba hükümdar (Machiavelli) ya da otoriter devlet (Hobbes) tarafından "gerekli" görülen eylemlerle kökleştirilmesinin aksine, Locke güvenlik adına olduğu sürece karşı çıkılamayacağına ve çıkılmaması gerektiğine inandığı bu tür eylemleri anayasaya sokuşturuyor: özgürlük doğaldır, güvenlik ise siyasi otoriteyi gerekli kılar. Devletin en önemli görevinin mülkiyet hakkını korumak olduğunu öne süren Locke'un siyaset ile ekonomi arasında yeniden kurduğu ilişki liberal yaklaşımda aslolanın özgürlükten çok güvenlik olduğunu göstermektedir.[39] Bu siyasal güvenlik imalatı da büyük ölçüde yürütme erkinin görevidir. Yürütme erki güvenliği sağlarken hukukun egemenliğini değil gereklilik ölçütünün esas alır. Gerçekten de, güvenliğin gerekli oluşu, yürütme erkinin yasaların sınırılarını aştığı görülen eylemlerde bulunmasına olanak sağlamaktadır.

[39] Üçüncü bölüm'de göreceğimiz gibi, bu, yirminci yüzyıldaki liberal düzenin inşasının odağında yer alan "ekonomik güvenlik" anlayışının temeli haine geliyor.

Sözüm ona modern liberalizmin ortaya çıkışıyla birlikte ilan edilen özgürlük [liberty] projesi, güvenlik projesine karşı durmak şöyle dursun, onun ayrılmaz bir parçası olagelmiş, hatta ona dört elle sarılmıştır.

Bu konudaki tek örnek Locke'un savı değil elbette. Gerçekten de, bu nerdeyse tüm liberal hukuk ve siyasal düzen anlayışlarında, iktidarların güvenlik adına imtiyaz sahibi olması ve bu yetkisini kullanması gerektiği savını görebilirsiniz. Bir yandan, William Blackstone'un *Commentaries on the Laws of England* (1865) adlı yapıtında da bu yaklaşım meşrulaştırmakta ve onaylanmaktadır: "İmtiyaz, (bay Locke'un çok iyi tanımladığı gibi) pozitif yasaların sessiz kaldığı yerde takdir yetkisinin kamu yararına kullanılmasına dayanır." Bu aynı zamanda, *arcanaimperii*'yi* ve egemen kişinin [hükümdarın] halk için neyin en iyi olduğunu bildiği varsayımını temel almaktadır. İmtiyazın yasal parametrelerini tanımlamaya çalışan Blackstone, imtiyazı güvenlikle açıklama işini tamamlar: imtiyaz, "onun [hükümdarın] tebaasının güvenliği, gerçek mutluluğu ve özgürlüğü" için tasarlanmıştır.[40] Öte yandan bir dizi yazar da,imtiyazı ona felsefi bir anlam yükleyerek onaylamaktadır. Örneğin Montesquieu *Spirit of Laws* (Yasaların Ruhu) adlı yapıtında çok iyi bilinen şu sözleri söyler: "tıpkı tanrıların heykellerinin saklanması gibi özgürlüğün üzerine bir perde çekilmesi (özgürlük hakkında konuşulmaktan kaçınılması) gereken durumlar vardır." Bu durumları ise şöyle açıklar: "Eğer yasama erki kendisinin tehlike altında olduğuna inanıyorsa... kısa ve sınırlı bir süre için yürütme erkinin kuşkulu yurttaşları tutuklamasına ve onları özgürlükten mahrum bırakmasına izin verebilir." Tıpkı Locke gibi Montesquieu da bizden "özgürlüğün sonsuza dek korunması için yurttaşların bir süreliğine özgürlükten mahrum bırakıldıklarına"[41] inanmamızı istiyor.

* Devlet sırrı; devlet biçiminin korunmasını sağlayan sırları ifade etmek üzere uluslararası literatürde genellikle bu latince deyim kullanılır (ed.n).

[40] William Blackstone, *Commentaries on the Laws of England, Vol. 1* (1865), (London: Dawsons, 1966), ss. 230, 239, 244.

[41] Montesguieu, *The Spririt of the Laws* (1748), çeviren Anne Cahler, Basia Miller ve Harold Stone (Combridge; Combiridge University Press,1989), pt 2, Bk 11, Ch.6; pt 2, Bk 12, Ch.19. Montesguieu burada Adalet BakanıJohn Aschcroft'un "terörle savaş" sırasında bürosundaki Adalet Tanrıçası heykelinin üzerini örtme ihtiyacına göndermede bulunuyor. Ama bazı bakımlardan, en azından bu örnekte, John Aschcroft, Montesguieu'dan daha ilginç [bir tutum sergiliyor]. Onun Adalet Tanrıçasını görmeye dayanamadığını düşünen bir kaç kişi

İmtiyaz sahibi güçlerin, özgürlüğün "bir süreliğine" ortadan kaldırılmasına ve iktidarın otoriter veya diktatoryal bir düzen aracılığıyla uygulanmasına, güvenliğin sağlanması ve korunması amacıyla izin verdikleri savı 18. yy'ın ortalarına gelindiğinde güvenliğin siyaset, felsefe ve hukuk üzerine çalışmalar yapan tüm yazarlar açısından nasıl baskın bir tema olduğunu göstermektedir.[42] *Salus populi suprema Lex* her şeyi açıklayan bir anahtar haline gelir.[43] Hume itaat üzerine yazdığı bir denemede şunları söylüyor:

> "Açıktır ki adaletin uygulanması son derece olumsuz sonuçları da beraberinde getirecektir. Böylesine olağanüstü ve acil durumlarda erdemin askıya alınması ve yerine kamu yararının konması gerekir... Banliyöler düşmanın kente yaklaşmasını kolaylaştırıyorsa eğer o kentin valisi banliyöleri ateşe vermekte tereddüt edebilir mi? Ya da bir general savaş bunu zorunlu kılıyorsa ve aksi takdirde ordusunun iaşesini koruyamayacaksa tarafsız bir ülkeyi yağmalamaktan kaçınabilir mi? [Ülkeye-krala] sadakat konusunda da aynı şey geçerlidir. Sağduyu bize şunu söylüyor: ... İtaatin beraberinde toplumsal çöküşü getirdiği olağanüstü durumlarda görev daima ilk ve asıl yükümlülüğün yerine getirilmesidir. *Salus populi süprema Lex*"[44]

Rousseau kamu düzeninin, "kamu güvenliği için gerekli hazırlık yapılarak bu güvenliğin özel bir yasa yoluyla onu en çok hak eden kişiye emanet edilmesini" gerektirdiğini söyler. "Üstün bir yöneticinin tüm yasaları hiçe sayarak egemen ototriyeti bir süre askıya almasına" izin veren bu koşul "halkın en öncelikli amacı devletin yok olmamasıdır" gerekçesi öne sürülerek mazur gösterilmektedir.[45]

çıkabilir belki; ama onun, heykelin üzerini örtme gerekçesi çok açık. Onun amacının imtiyazı ve takdir yetkisini ortadan kaldırmak olduğunu öne süren Montesguieu'ya katılanlar var. Örneğin, bakınız; Bernard Monin, "Checks, Balances, Boundaries: The Seperation of Powers in the Constitutional Debate of 1787" Bioncamaria Fontana (ed.), *The Invention of Modern Republic*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1994) s.41. Benim görüşüme gelince, böyle görünüyor olsa da o nihayetinde bu tür erklerin gerekli olduğunu kabul ediyor.

[42] Peter N. Miller, *Defining the Common Good: Empire, Religion and Philosophy in Eighteenth-century Britain* (Cambridge: Cambridge University Press, 1994), ss. 9, 23, 127.

[43] Montesquieu, *Spirit of the Laws*, Pt. 5, Bk. 26, Ch. 23; David Hume, *An Enquiry Concerning the Principles of Morals* (1751), *Enquiries Concerning the Human Understanding and Concerning the Principles of Morals* içinde (Oxford: Clarendon Press, 1951), Sect. III, Pt. II.

[44] David Hume, 'Of Passive Obedience', *Essays Moral, Political and Literary* içinde, ed. Eugene F. Miller (Indianapolis: Liberty Fund, 1985), s. 489.

[45] Jean-Jacques Rousseau, *The Social Contract* (1762), Book IV, Ch. VI, *The Social Contract and Discourses* içinde, çev G. D. H. Cole (London : Dent, 1973), s. 264.

Aynı şekilde Adam Smith de bir yandan liberal gerekçelerle devlet aklına karşı çıkar: "çiftçinin ürünlerini her zaman en iyi pazara göndermesini engellemek, ... açık ki adaletin bildik yasalarını... bir tür devlet aklına kurban etmektedir." Ama hemen ardından "en acil ve en gerekli hallerde" bunun *kabul edilebilir* olduğunu söyler.[46] *Federalist Gazeteler* de benzer bir biçimde ulusal idarenin en güçlü yöneticisinin güvenlik olduğunu söylüyorlar: "En ateşli özgürlük aşkı bile bir süre sonra onun [güvenliğin] emirlerine boyun eğer.[47]

O halde görüyoruz ki liberalizm mutlak egemenlik arayışını canlandıran ve sözüm ona olağanüstü hallerde ya da "istisnai durumlarda" öne çıkan güvenlik ile devlet aklı arasındaki bağlantıya karşı çıkmak bir yana onu desteklemekte ve meşrulaştırmaktadır.[48] Klasik liberalizm güvenliğin öncelenmesine karşı çıkmak şöyle dursun rızaya dayalı olarak kurulduğu var sayılan rejimlerde [bile] güvenliğe temel bir yer vermektedir. İmtiyaz ve dolayısıyla da görünürde ahlakın ve yasanın dışında bulunan yürütme erki ortadan kaldırılması gereken bir şey değildir. Peki neden? Çünkü güvenlik daima en önemli şeydir. Güvenliğin öncelenmesi yalnızca mutlakiyete ya da otoriter yönetimlere özgü değildir. Aksine liberalizmde güvenlik en az diğerlerinde olduğu kadar önceliktir. Bu liberalizmin özgürlüğe olan bağlılığının aldatmacadan ibaret olduğu anlamına gelmez; daha çok liberalizmin ana temasının özgürlük değil güvenlik olduğunu vurgulamaktadır. Gelin bu görüşümüzü biraz daha derinleştirelim.

Güvenlikte Özgürlük ve Liberal Güvensizlik

Wealth of Nations [Ulusların Zenginliği] adlı yapıtında egemenliğin doğasını inceleyen Adam Smith askeri güç ve bir halkın savaşçı ruhu üzerinden egemenliği güvenliğe bağlar. Egemenlik der "iyi eğitilmiş [düzenli] kalıcı bir ordu tarafından güvence altına alınır."

[46] Adam Smith, *Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* (1776),ed. R.H. Campbell, A.S. Skinner and W.B. Todd (Indianapolis: Liberty Fund, 1979), s. 539.

[47] Ayrıca bkz. James Madison, Alexander Hamilton and John Jay, *The Federalist Papers* (1787-8), no. 8 (Harmondsworth: Penguin, 1987), s. 114.

[48] İkinci Bölümde göreceğimiz gibi, hiçbir şey Carl Schmitt'in liberalizmin olağanüstü hal sorununu görmezden geldiğine dair görüşünden daha gerçekçi olamaz.

Bununla birlikte "her toplumun güvenliği daima üç aşağı beş yukarı halkın büyük bölümünün savaşçı ruhuna bağlıdır."[49] Fakat Smith'in savını incelerken çok farklı bir güvenlik ve özgürlük anlayışıyla karşılaşırız. Smith "özgürlük ve güvenliğin" tesis edilmesini aynı zamanda "düzen ve iyi yönetim" olarak da yorumlar ki tekrarlamaktan hoşlandığı bir noktadır bu. Dahası Smith "her bireyin özgürlüğünün" kısmen "o kişinin güvende olmasına bağlı bulunduğunu" söyler ve "adil yönetimin" de bu güvenliğe bağlı olduğunu ekler. Bireylerin özgürlüğü ile güvenliğini çoğu kez aynı anda dile getirir.[50] İrlanda ve Amerika'nın Britanya devletine ödediği vergiyi "adil" olarak niteleyen Smith bu ödemenin Britanya devletinin getirdiği özgürlükten çok sağladığı güvenlik -özgürlükleri için sahip olması gereken güvenlik- için yapıldığını söyler.[51]

Burada Smith'in önceliği neye verdiğine dikkat ediniz. Güvenliği sağlamak için özgürlükten bir ölçüde feragat edilmesi gerektiğini söylemiyor. Aksine ya özgürlük ve güvenlik bir arada kullanılıyor ya da güvenlik özgürlük için sahip olunması gereken "ontolojik ve siyasal bakımdan özgürlüğe bağlılıktan daha önce gelen- bir şey olarak anılıyor. Bu bağlamda metin dikkatli bir biçimde okunduğunda Smith'in askeri güç ve teknoloji meselelerini tartışırken aslında askeri güç, güvenlik ve özgürlük arasındaki bağdan söz ettiği görülüyor. Cumhuriyetçilerin özgürlüğü tehdit edeceklerinden korktukları için daimi bir orduya genellikle ihtiyatla yaklaştıklarına değinen Smith bu tehdidin [ancak] anahtar konumundaki yüksek rütbeli subayların çıkarlarının devletin çıkarlarıyla aynı olmaması durumunda söz konusu olacağını belirtiyor. Fakat hükümdarın kendisinin general olduğu ve askeri gücün sivil otoriteyle aynı çıkarları ve yetkileri paylaşan kimselerin eline verildiği ülkelerde daimi bir ordunun asla özgürlüğü tehdit edemeyeceğini söylüyor. Aksine bunun "hükümdara sağladığı güvenlik" dikkate alındığında bazı durumlarda "özgürlük için yararlı da olacaktır" diyor. Demek ki "özgürlüğün uçarılık ölçüsüne varması yalnızca

[49] Smith, *Wealth of Nations*, ss. 707, 787.

[50] Adam Smith, *Lectures on Jurisprudence*, ed. R.L. Meek, D.D. Raphael and P. G. Stein (Indianapolis: Liberty Fund, 1982), ss. 405, 412, 540, 722.

[51] Smith, *Lectures*, s. 944.

iyi eğitilmiş daimi ve düzenli bir ordunun hükümdarın [egemenlerin[güvenliğini sağladığı ülkelerde hoş görülebilir."[52] aynı şekilde savaşçı ruhun önemi de güvenliği sağlayarak özgürlüğe yönelik tehditleri ister istemez en aza indirecek olmasından ileri gelmektedir.[53] İnsanlar özgürlüklerinin (örneğin yeni bir vergi yoluyla) kısıtlanmasını ancak güvenlik nedeniyle uygulanması durumunda kabul edeceklerdir. "Ulusal intikam duygusu ya da ulusal güvenlik kaygısı dışında hiçbir şey... insanları yeni bir vergiyi kabul etmeye ikna edemez."[54]

O halde Locke'ta olduğu gibi Smith'te de özgürlüğün güvenlik düşüncesi altında sınıflandırıldığını [özgürlüğün güvenliğe tabii kılındığını] görüyoruz. Günümüzdeki tüm liberal düşüncelerin çalışmalarında da bu hamlenin tekrarlandığını söyleyebiliriz. Örneğin Bentham "*siyasal özgürlüğün* güvenliğin bir başka dalı" yani hükümetin bakanlarından gelecek haksızlıklara karşı güvenlik olduğunu öne sürüyor. "Medeni kanunun öncelikli amacı" özgürlük değil güvenliktir. Çünkü "doğru bir özgürlük anlayışı onu güvenliğin bir dalı olarak kabul etmemizi sağlayacaktır." Belki çok daha önemlisi Bentham'ın meselenin siyasal bir dilemmaya [ikileme] dönüşeceğini -öyle ki eşitliğin "mülkiyetin yeniden bölüşülmesini gerektirebileceğini"- söylerken bunun özgürlük değil güvenlik açısından bir tehdit olduğunu öne sürmesidir.[55] Montesquieu'ya göre özgürlük "güvenliğe dayanır ya da bir kimsenin güvende olduğu düşüncesine." Demek ki özgürlük kendi güvenliğimizden ne anladığımız sorunudur. "Siyasal özgürlük güvenliğe dayanır ya da en azından bir kimsenin güvende olduğu düşüncesinden ileri gelen manevi huzurdur."[56] David Hume "siyasal toplumda sahip olduğumuz güvenliğin ve korunmanın" temel olduğunu söyler ve güvenliğin sağlanmasında yargıçların rolünün "hükümet

[52] Smith, *Wealth of Nations*, ss. 706-7.

[53] Smith, *Wealth of Nations*, s. 787.

[54] Smith, *Wealth of Nations*, s. 921.

[55] Jeremy Bentham, *Principles of the Civil Code*, *The Works of Jeremy Bentham* içinde, *Part II* (Edinburgh: William Tait, 1838), ss. 302-7, 311.

[56] Montesguieu, *Spirit of Laws*, pt 2, Bk 12, Chs. 1-2; pt 2, Bk 11, Ch.6. Montesguieu'nun cinayet ya da cinayete teşebbüs suçlarına ölüm cezası verilmesini doğru bulmasının nedeni katilin bir başkasının özgürlüğünü elinden alması değil, "güvenliği ihlal etmesidir." Pt2, Bk 12, Ch.4.

kurumunun oluşmasından önceki özgürlük durumuna" geri dönülmesine izin vermekten daha önemli olduğunu "ileri sürer."[57] Liberal aydınlanmanın en önemli yazarlarının da benzer yorumlarda bulunduklarını görüyoruz: "nüfus ile ulusal zenginlik arasında bir ilişki varsa eğer özgürlük ve güvenlik her ikisinin de temelini oluşturur" (Fergusan, 1767); "siyasal özgürlükten mahrum olan insanlar aynı yasaların devamını sağlayacak *güvenlikten* de yoksundurlar" (Priestly, 1771); "hükümetin niyeti ve amacı yani özgürlük ve güvenlik" (Paine, 1776); "güvenliği yitirmek özgürlüğü yitirmektir" (Paley, 1785); yürütme erki "özgürlüğün güvenliği için kullanılır" (*Federalist Papers*, 1787-1788); "anlaşılamayacak kadar kaba kaçmayacağını bilseydim eğer yasal özgürlüğün teminatının güvenlik olduğunu söylerdim" (Humboldt, 1792); "özgürlüğün tamamen güvence altına alınması bakımından tutarlı olduğunu kadar güçlü de olan bir hükümet" (Washington, 1796).[58] Dönemin daha az bilinen yazarlarının da benzer görüşleri dile getirdikleri görülmektedir. Örneğin Bejamin Newton, "yurttaşların özgürlüğünün güvenliği gerektrdiğini söyler."[59] Henry Care'in *English Liberties of 1691* adlı yapıtı Magna Carta yargıçların rolü ve parlamentoda kabul edilen çeşitli yasalar üzerine kaleme alınmış sıkıcı bir metindir. Care 1776 yılında eserini *British Liberties* ismiyle güncellerken özgürlüğün üzerinin bazen örtülmesi gerektiği düşüncesi de dahil olmak üzere Montesquie'nin savlarından öylesine yararlandı ki güvenlik ana tema haline geldi. *Spirit of the Laws*'un

---

[57] David Hume, *A Treatise of Human Nature* (1740), ed. LA. Selbyn Bigge, (Oxford: Clarendon Press,1978), s. 550; ayrıca, toplumun varoluş nedeni açısından güvenliğin temel olduğunu söylediği 485. sayfaya ve güvenliği adaletin temeli olarak tanımladığı 538. ve 541. sayfalara da bakınız.

[58] Adam Ferguson, *An Essay on the History of Civil Society* (1767) (Edinburgh: Edinburgh University Press, 1966), s. 143; Thomas Paine, *Common Sense* (1776), *Rights of Man, Common Sense and Other Political Writings* içinde, ed. Mark Philp (Oxford: Oxford University Press, 1995), s. 7; Joseph Priestly, 'An Essay on the First Principles of Government' (1771), *Political Writings* içinde (Cambridge: Cambridge University Press, 1993), s. 32; William Paley, *The Principles of Moral and Political Philosophy* (London: R. Faulder, 1785), ss. 444-5; *Federalist Papers*, 70, s. 402; Wilhelm von Humboldt, *The Limits of State Action* (1792) (Indianapolis: Liberty Fund, 1993), s. 84; George Washington, 'Farewell Address, 19 Sept., 1796', *Writings* içinde(New York: Library of America, 1997), s. 969.

[59] [Benjamin Newton], *Another Dissertation on the Mutual Support of Trade and Civil Liberty* (London: T. Payne, 1756), s. 18.

[Yasaların Ruhu] önemli bölümlerini aynen tekrar eden Care "özgürlüğün güvenliğe ya da en azından güvende olduğumuz düşüncesine dayandığını" söyler.[60]

Onsekizinci yüzyılın sonlarına kadar siyaset ve hukuk üzerine çalışmalar kaleme alan tüm yazarların ortak temasının güvenlik olduğu açıktır. Özgürlük anlayışını şekillendiren de işte bu güvenliğin önceliği anlayışıdır. Zira özgürlük ve güvenlik kesinlikle birbirine karşıt değildi. Aralarında bir denge kurulmasına gerek yoktu. Liberal yaklaşıma göre "özgürlük" aslında güvenlikle öylesine bağlantılıydı ki bunlar birbirine karşıt değil aksine eş anlamlı sözcüklerdi. Özgürlük güvenliğe tabii kılınmıştır.[61] Güvenlik, güvenliği kişinin kendi bireysel çıkarlarını gözetme hakkıyla ve özgürlüğüyle özdeşleştiren liberal yaklaşımın köşe taşı haline gelir. Güvenlik mekanizmalarının içine hapsedilen özgürlük böylece kendi başına siyasi bir amaç olmaktan çok güvenliğin kurumsallaşmasının parçası haline gelir.[62] Nitekim ondokuzuncu yüzyılın sonu ile yirminci yüzyılın başlarında liberal anayasacılığın gelişmesine, her alanda kameralistlerin, polis biliminde gördüğümüz her şeye meydan okuyan "güvenlik kurumlarının" -polis, silahlı kuvvetler, güvenlik servisleri, sosyal yardım mekanizmaları ("sosyal güvenlik")- oluşturulması, yayılması ve profesyonelleşmesi

[60] Henry Care, *British Liberties, or the Free-born Subject's Inheritance* (London: Edward and Charles Dilly, 1766), ss. iii, vii-viii. The earlier text was *English Liberties: or, the Free-born Subject's Inheritance* (London: Sara Hares, 1691).

[61] Graham Burchell, "Peculiar Interests; Civil Society and Governing The System of Natural Liberty, in Burchell, Gordon and Miller (eds), *Foucault Effect*", s.139. Sözümona liberal vizyona dayalı tüm çağdaş projelerde, özgürlüğün aynı şekilde güvenliğe tabi kılındığını görüyoruz. Örneğin, 1990 Schengen Anlaşması özgürlük ilkesini vurgulamak/savunmak üzere tasarlanmıştı. (AB sınırları içinde insanların serbest dolaşımına dayalı yeni bir toplum), fakat tam da bu dolaşımı sınırlayacak gerekçeler üretti -ulusal güvenlik gerekçeleri (Madde 2.2 ve 96). Böylece, özgürlük ilkesi "Avrupa Kalesi" nin güvenliğini sağlama mantığına tabi kılındı. Öte yandan, güvenlikle ilgili belgeler de çoğu kez özgürlükle ilgili belgeler gibi sunulmakta. Ekim 2002'de kabul edilen ve ulusal güvenlik güçlerini geliştirerek, Fransız hukuk sistemini modernleştirerek ve güvenliği tesis etme konusunda kamu görevlilerinin yetkilerini artırarak bir önceki yıl kaydedilen dört milyona yakın suç vakasını önlemeyi/azaltmayı amaçlayan *Fransız Project de loi securite interieure* (PLSI) tek bir temel varsayıma dayanmaktadır: "Tüm özgürlüklerin en başta geleni" güvenliktir.

[62] Foucault, 'Lecture of 18 January 1978', and 'Lecture of 5 April',*Security, Territory, Population* içinde, ss. 48, 348; Colin Gordon, 'Governmental Rationality: An Introduction', Burchellet. al. (eds), *Foucault Effect* içinde, s. 20.

eşlik edecektir.[63] O nedenle John Stuart Mill, *Utilitarianism* (1861) adlı yapıtından insanların "en yaşamsal çıkarının" özgürlük değil güvenlik olduğu söylediğinde o günün liberal klişesini dile getirmekten başka bir şey yapmamıştır. Çıkarlarımız, der Mill, karakterlerimize ve arzularımıza bağlı olarak kişiden kişiye değişir. Özgürlüğe saygı göstermek zorunda oluşumuzun nedeni budur. Güvenliğe gelince hiç kimse onsuz yapamaz. Kötülükten korunmamız ve iyiliğin tüm değerlerini yaşatmamız ona bağlıdır... çünkü geçici olarak bizden daha güçlü olan biri bizi bir sonraki an her şeyden mahrum bırakabilecekse eğer bizim hiçbir şey o anın mutluluğundan daha değerli olamaz.[64]

Bu iddia aynı yıl yayınlanan *Considerations on Representative Government* adlı yapıtta tekrarlanmaktadır. Özgürlüğün büyük savunucusu burada "can güvenliğinin, mülkiyetin ve yargı önünde herkesin eşit olmasının toplumun öncelikli ihtiyaçları ve hükümetin en temel amaçları olduğunu" söylüyor.[65] Görüldüğü gibi, Mill'in vazgeçilmezi özgürlük değil güvenliktir. Özgürlük sınırsız değildir ve çeşitli yollarla denetim altında tutulmalıdır: "özgürlük, reddedilmesi gereken yerde çoğu kez kabul edilmekte, kabul edilmesi gereken yerde ise reddedilmektedir."[66] Ancak güvenlik toplumun ve ilerlemenin temelidir: "bireye yetersiz koruma sağlayan bir devletin yol açacağı... bireye toplumsal varlık atfeder... başkalarına karşı sevgi ve kardeşlik duygularını güçlendirir ve toplumun genel refahının gözetilmesini sağlar."[67]

Liberalizmin tarih sahnesine çıkışının siyasal söylemde önemli bir gelişmeye işaret ettiği kabul edilmektedir. Ama ben bunu, dengede ibreyi güvelikten *uzaklaştırıp* özgürlüğe doğru kaydıran bir gelişme olarak anlamanın yanıltıcı olduğu kanısındayım. Foucault'nun işaret ettiği gibi liberalizm, tarihsel bakımdan, devletin genel olarak sivil toplumu özelde ise özgürlüğü ezmesine cevaz veren aşırı bir yönetimin

---

[63] Mitchell Dean, 'Powers of Life and Death Beyond Govemmentality', *Cultural Values*, Vol. 6, Nos. 1 & 2, 2002, ss. 119-38.

[64] *Utilitarianism, On Liberty and Considerations on Representative Government* içinde (London: Dent and Sons, 1972), s. 50.

[65] *Representative Government*, *Utilitarianism* içinde, *etc.* s. 355.

[66] John Stuart Mill, *On Liberty* (1859), (Harmondsworth: Penguin, 1974), s. 175.

[67] Mill, *Representative Government*, s. 188.

var olabileceği görüşüyle özdeşleşmiştir. Ama aşırı bir hükümetin/yönetimin her zaman var olacağı şüphesi daima şu soruya bağlanır: yönetmek [hükümet etmek] neden gerekli olsun ki?[68] Bu soru liberalizmi temel gerilimlerden birine sokuverir. Zira liberalizmin "bireysel özgürlük", "ifade özgürlüğü", "serbest piyasa", "sözleşme yapma özgürlüğü" vs. gibi farklı formülasyonlarının hepsi de önemli ölçüde *güvenlikten yoksun* bir toplum vizyonunu dile getiriyor izlenimini uyandırmaktadır. "Güvenlik" der Bentham, "daima sendeler, her zaman tehdit altındadır, asla huzur içinde değildir, tuzakların arasında yaşar."[69] Kuşkusuz hiçbir güvenlik söylemi yoktur ki aynı zamanda güvensizlik söylemi olmasın, hiçbir güvenlik söylemi yoktur ki aynı zamanda korkulardan, kaygılardan ve tehlikelerden söz etmesin. Liberalizme can veren, her şeyden çok korkular ve kaygılardır.[70]

"Sanayi ve insan eylemini kamçılayan tek değilse bile en önemli etken tedirginliktir" der Locke.[71] Liberalizme göre bu "tedirginlik" çok yüzlüdür. Bir yandan, doğayı çevreleyen bir güvensizlikten doğar;

> Doğa insanlara kazık çakar, onları adeta çarklarının içine alıp paramparça eder, vahşi hayvanların önüne yem olarak atar, ilk Hıristiyan şehitleri gibi taşa tutar, açlıktan kırıp geçirir, soğuktan dondurur, içlerine akıttığı zehirle onları bazen yavaş yavaş, bazen de çabucak öldürür ve daha yedeğinde yüzlerce korkunç ölüm vardır.

Nitekim Mill, "insanların idam edilmesine ya da zindana atılmasına neden olan birbirlerine karşı gerçekleştirdikleri şeylerin hemen hepsinin doğanın günlük işlerinden olduğunu" öne sürer.[72] Öte yandan tedirginlik liberal insan kavramının temelini oluşturan psikolojik

---

[68] Michel Foucault, 'History of Systems of Thought, 1979', *Philosophy and Social Criticism*, Vol. 8, No. 3, 1981, ss. 353-9, s. 355.

[69] Bentham, *Principles of the Civil Code*, s. 308.

[70] Michael Dillon, *Politics of Security: Towards a Political Philosophy of Continental Thought* (London: Routledge, 1996), s. 16; Sheldon Wolin, *Politics and Vision*, Expanded Edition (Princeton: Princeton University Press, 2004), ss. 282-97; Judith N. Shklar, 'The Liberalism of Fear', Nancy L. Rosenblum (ed.), *Liberalism and the Moral Life* içinde (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1989), s. 29.

[71] John Locke, *An Essay Concerning Human Understanding* (1690), ed. John W. Yolton (London: Everyman, 1961), Bk 2, Ch. 20, section 6.

[72] John Stuart Mill, 'Nature', *Three Essays on Religion* içinde (1874), (London: Watts and Co., 1904), ss. 17-18.

kaygılarla yakından bağlantılıdır: "Korku ve kaygı" der Smith, "insanın göğsünü sıkıştıran mengenelerdir" ki ancak ölüm bu eziyete tam anlamıyla son verebilir -nihai güvenlik: "ölüm mutluluğu" bu işkencecilerin "ebedi istirahate yatmalarının sağlayacağı tam güvenliğe" bağlıdır.[73] Ne var ki, güvenlik arayışının ardındaki gerçek güdü, ne doğaya karşı kendini koruma ihtiyacı ne de genel kaygıdır; bu güdü mülkiyetin belirsizliğidir.

Liberallerin tasavvur ettikleri düzen sürekli değişime uğrayan, belirsiz, üzerinde yükseldiği piyasa mekanizmasına dayanan bir düzendir. Marx ve Engels'in belirttikleri gibi;

> Burjuvazi üretim araçlarında, dolayısıyla da üretim ilişkilerinde ve onlarla birlikte tüm toplumsal ilişkilerde sürekli olarak köklü değişiklikler gerçekleştirmeksizin varlığını sürdüremez... Üretim sürekli olarak kökünden değiştirilmesi, tüm toplumsal koşulların kesintisiz biçimde alt üst olması, bitmeyen belirsizlik ve kargaşa burjuva çağını tüm önceki çağlardan ayırır.[74]

Ama bu yalnızca kesintisiz değişimin ortasında düzeni korumak, güvencesiz olanı güvence altına almak için siyasal bir aygıtın gerekli olduğunu var sayar,[75] çünkü geleceğin öngörülebilmesi, dolayısıyla da güvence altına alınması gerekir. Bentham bunu net olarak görmektedir. "Yasanın bu amaçları arasında" der Bentham geçimden, bolluktan, eşitlikten ve güvenlikten söz ederek "geleceği zorunlu olarak kapsayacak tek şey güvenliktir."

> Güvenlik ilkesine ne ölçüde yer verilmesi gerektiği konusunda net bir fikre varmak için, insanın gerek eğlencede gerek acı çekmede hayvanlar gibi şimdiki zamanla sınırlı olmadığını, mutluluğu ve acıyı önceden hissedebileceğini de göz önünde bulundurmak gerekir... İnsanın güvenliği fikrinin, onun hayal gücünün alabileceği bir açıdan ona ulaştırılması gerekir.

---

[73] Adam Smith, *The Theory of Moral Sentiments* (1759), ed. D. D. Raphael and A. L. Mackie (Indianapolis: Liberty Fund, 1982), ss. 12, 13.

[74] Karl Marx and Frederick Engels, *The Manifesto of the Communist Party* (1848), Karl Marx and Frederick Engels, *Collected Works, Vol. 6* içinde (London: Lawrence and Wishart, 1984), s. 487.

[75] Bu tavrı, *Toplumsal Düzenin İnşası: Polis Erkinin Eleştirel Teorisi (The Fabrication of Social Order: A Critical Theory of Police)* adlı kitabımda da farklı bir boyutuyla takip etmiştim (London: Pluto Press, 2000); (Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, çev. Ahmet Bekmen, 2007)

Güvenlik "gelecekteki [olası] kayıplara karşı onun sahip olduklarını mümkün olduğunca güvence altına almak için" tasarlanır.[76]

"Güvenlik" daha sonra, tartışılmaz bir özgürlük kriteri gibi, toplumun hayat sürecinin olağan gelişimiyle ilgili -gereksiz imtiyazlı yetkiler kullanılarak gerçekleştirilmesi gereken- bir dizi beklentiyi ima eder oldu. Ancak burada "toplum" mülkiyet temeli üzerine kurulmuş bir düzen olduğundan "güvenlik" eldeki malların özgürlüğü, yani özel mülkiyet özgürlüğü dışında bir anlam taşımaz. Başka bir yerde de göstermiş olduğum gibi, özgürlüğün güvenlikle özdeşleştirilmesi -özel mülkiyetin toplumun temeli olduğu varsayımına dayalı- belli bir güvenlik vizyonunun ifadesi olarak anlaşılmalıdır. Locke'a göre, hükümdarın imtiyazı altında "kamu yararına" yapılanlar aslında, özel mülkiyeti korumak için yapılmaktadır. Locke "insanların bir hükümet/yönetim altında toplanmalarının" nedeninin "mülklerini korumak" istemeleri olduğunu vurgular.[77] Hükümet "mülkiyetin güvenliği" için vardır der Smith.[78] Liberalizme göre aradaki bağ açıktır: özgürlük mülkiyete bağlıdır ve *vice versa* ama her ikisi de ancak güvenliğin sağlandığı koşullarda serpilip gelişebilirler. İnsanların mülklerini elde tutmak bakımından kendilerini güvende hissetmedikleri ülkelerde... ticaret ve üretim kolay kolay gelişmez der Smith.[79] O halde, egemen otoritenin başlıca görevi, üretken insanlar için "sınai çabalarının tam karşılığını alabilecekleri en güvenli koşulları" sağlamaktır.[80] Smith hemen her yerde sanayi meselesi ile üretken insanların güvenlik talebini ilişkilendirerek "tam anlamıyla özgür olduklarını söyleyemeyeceğimiz ülkeleri... yine de sanayiye kusursuz bir güvence sağladıkları" gerekçesiyle yere göğe sığdıramaz.[81] Bentham'a göre, güvenlik zenginliğin tohumudur. Zenginliğin işe yaraması için insanların hükümetten talep ettikleri ilk şey güvenliktir. Güvenlik, hükümetin farklı

[76] Bentham, *Principles of the Civil Code*, s. 308; Jeremy Bentham, 'Method and Leading Features of an Institute of Political Economy' (1801-4), *Jeremy Bentham's Economic Writings, Vol. 3* içinde, ed. W. Stark (London: George Allen and Unwin, 1954), ss. 309-11, 318, 324.

[77] Locke, *Two Treatises*, II, section 124.

[78] Smith, *Wealth of Nations*, s. 715.

[79] Smith, *Wealth of Nations*, s. 910.

[80] Smith, *Wealth of Nations*, s. 833.

[81] Smith, *Wealth of Nations*, s. 540.

türden mülkleri koruma altına alması demektir.[82] Mill de ticaret ve mülkiyeti uygarlığın temeli olarak tanımlarken, uygarlığı daima güvenlikle ilişkilendirir: "Güvenlik ne kadar artarsa üretim de o kadar artar. Üretim artışının en önemli koşul ve nedenlerinden biri güvenliktir; ki üretim artışı da ilerlemenin en bilinen ve göze çarpan yanıdır."[83] Demek ki liberalizmi saran temel korku mülkiyetin güvence altında olmamasıyla yakından bağlantılıdır: özel mülkiyet hakkının ortadan kaldırılmasından ya da bu hakkın meşruluğunun sorgulanmasından duyulan bir korku; özel mülkiyetin yitirilmesinin doğuracağı acılardan duyulan bir korku. Hobbes'un uygarlık öncesi doğal dönemde, atomize olmuş bireyleri hükümdarın güvenliğine sürükleyeceğine inandığı korku ile Locke'un daha güvenli bir siyasal yapının oluşturulmasının arkasındaki itici güç olduğuna inandığı özgürlük-mülkiyet kaybından duyulan korku arasındaki fark budur.

Güvenliğin modern devletin ortaya çıkışıyla yakından ilişkili olduğunu sıkça duyuyoruz; ki bu doğru da. Ama aynı zamanda güvenliğin burjuva mülkiyet haklarının ve liberal düzen inşacılığının ortaya çıkışıyla da yakından bağlantılı olduğunu belirtmeliyiz ki bu yakınlığın derecesini sonraki bölümlerde göreceğiz. Nitekim liberalizmin güvenlik anlayışı, onun kendi kendine yeten mülk sahibi bireyi merkeze alan siyasal öznellik vizyonuyla yakından bağlantılıdır. Özgürlüğün güvenlik konsepti içine sokulmasının nedeni, güvenliğin de aynı zamanda mülkiyet sorunu kapsamında ele alınmasıdır. Böylece genelde birlikte kullanıldıklarından adeta bütünlük arz eden bir kavramlar üçlemesi (özgürlük, eşitlik, mülkiyet) karşımıza çıkıyor. Smith'de, Blackstone'da, Paine'de, Fransız İnsan Hakları Beyannamesi'nde ve pek çok yerde bu üçlemeyi görüyoruz.[84] Liberalizm kendi siyasal eylemine temel oluşturan; ulusların zenginliğini, dünya pazarını ve üretimi bir başlık altında toplayan yeni bir ekonomi anlayışı oluşturduğu gibi, onun özgürlük nosyonunun da belli bir güvenlik vizyonuna ihtiyacı vardı: Tek başına ve kendi

[82] Bentham, 'Institute of Political Economy', s. 310.

[83] Mill, *Representative Government*, s. 188. Ayrıca bakınız: J. S. Mill, *Principles of Political Economy* (1848), (London: Longmans, 1904), Bk. III, Ch. XVII.

[84] Smith, *Wealth of Nations*, ss. 944; ayrıca bkz. ss. 456 and 710. William Blackstone, *Commentaries on the Laws of England*, s. 125; Paine, *Rights of Man*, s. 162; French Declaration, Clause II; Newton, *Dissertation on Mutual Support*, ss. 12-3, 17.

çıkarlarını gözeterek mülkiyet peşinde koşma bencilliğinin ideolojik güvencesi olacak bir güvenlik vizyonu. Marx'ın güvenliği, "burjuva toplumunun yüce kavramı"[85] diye tanımlamasının nedeni budur.

Marx, burjuva toplumuna özgü güvenlik anlayışının ikili bir rol oynadığını görüyordu; Henri Stroch'un *Cours d'economie politique* (1815) adlı yapıtı hakkında şunları söylüyordu:

> "'Toplumsal zenginliğin artması' diyor Stroch, 'en yorucu, en berbat, en iğrenç işleri yapan, yani tek kelimeyle hayattaki en tatsız ve en ağır görevleri omuzlayan toplumun bu yararlı sınıfın ortaya çıkmasına yol açar ve böylece öteki sınıflara boş zaman, zihinsel dinginlik ve geleneksel bir saygınlık sağlar.' Stroch daha sonra yığınları sefalete sürükleyen ve alçaltan bu kapitalist uygarlığın, barbarlıkla karşılaştırıldığında ne avantajı olduğunu kendi kendisine sorar. Bulabildiği tek yanıt güvenliktir."[86]

Demek ki bu ikili rolün bir yanı güvenliğin uygarlığı (yani kapitalizmi) "barbarlık" (yani kapitalist olmayan üretim tarzları) karşısında ideolojik bakımdan aklamasıdır; Locke'un [uygarlık öncesi] "doğal durum"dan sivil toplumun durumuna geçme ihtiyacı duymasının nedeni budur; öteki yanı ise güvenliğin insanlığın büyük bölümünü sömüren, demoralize eden ve yozlaştıran burjuvazinin talep ettiği bir şey olmasıdır. Tüm o "laissez faire" söylemine rağmen emeğin doğal görünümü, ücretler ve karlar korunmak ve güvence altına alınmak zorundadır. Demek ki güvenlik polis/denetim kavramını ("şahıslar" olarak bilinen) belli türde bir öznelliğin korunmasını, toplumun bunun için var olduğunun varsayılmasını ve bu öznellikle ilişkilendirilen hakların ve mülkiyetin güvence altına alınmasını gerektirir.[87] Liberal ve kapitalist olmayanlara belki "tahammül edilebilir" ki diğer klasik liberal konsept aynı zamanda düzenleyici bir güç işlevi de görür, ancak "güvenlik gerekçeleri" bu kişilerin denetim altında tutulmasını gerektirir.[88]

---

[85] Karl Marx, 'On the Jewish Question' (1844), Karl Marx and Frederick Engels, *Collected Works, Vol. 3* (London: Lawrence and Wishart, 1975), s. 163, gözden geçirilmiş çeviri.

[86] Karl Marx, *Capital: A Critique of Political Economy, Vol. 1*, çev. Ben Fowkes (1867) (Harmondsworth: Penguin, 1976), s. 801.

[87] "Şahıs" sorunu için bkz. Neocleous, *Imagining the State*, ss. 72-97.

[88] Wendy Brown, hoşgörünün liberalizm açısından ne ölçüde iktidarı düzenleyici ve depolitize edici bir işlev gördüğünü gösterdi. Bakınız: *Regulating Aversion*: Tolarence in the Age of Identity and Empire (Priceton, N3: Priceton University Press, 2006).

Liberalizmin ürünü olan ekonomik aklın yeni biçimi, aynı zamanda, devlet aklı görüşüne de yeni bir içerik kazandırmış ve böylece devletin eylemde bulunması için yeni bir gerekçe sağlamıştır: *serbest ekonomi.*

Diğer bir deyişle, güvenlik burjuva toplumunun yüce kavramıysa eğer, aynı şekilde *liberal ideolojinin de yüce kavramıdır.* Bu bakımdan, Mitchell Dean'in belirttiği gibi[89] liberalizmi bir özgürlük felsefesinden çok bir *güvenlik tekniği*, güvenliğin özgürlük diye yutturulduğu bir yönetim stratejisi olarak okumak gerek. Bu teknik, nihayet, yirminci ve yirmi birinci yüzyıllarda özgürlük adına gerçekleştirilen liberal iktidar uygulamalarını desteklediğinden, elinizdeki kitabın ana tartışma konusu olacaktır. Çünkü, bir teknik olarak, liberal devlet iktidarı anlayışının merkezinde yer almaktadır. Bunun kökenleri liberalizm ile mutlakıyet ve polis bilimi (kameralizm) arasındaki can sıkıcı ilişkiye dayanır. Ama bu kökenler bizi aynı zamanda liberalizmle faşizm arasındaki ve liberalizm ile onun kendi hukukunun egemenliği anlayışı arasındaki can sıkıcı ilişkiye götürür. Bu ilişkinin can sıkıcı niteliği onyedinci yüzyılın liberal imtiyaz anlatılarının yirminci yüzyılın liberal olağanüstü hal anlatılarına dönüşmüş olmasından ileri gelmektedir.

İmtiyaz ve Zorunluluk: Olağanüstü Hale Doğru

Liberalizm, her ne kadar otoriter devlet iktidarını aklamak için güvenliğin yardımına başvuran mutlakıyet yanlısı teorisyenlere ve toplumsal hayatın tüm alanlarını kusursuz biçimde düzenlemenin yollarını arayan polis bilimcilerine karşı konumlansa da liberaller güvenliğe kilit önem atfetmeleri bakımından kameralistler ve mutlakıyet yanlılarıyla ortak bir noktada buluşuyorlar. Güvenliğe verilen bu önem farklı güvenlik anlayışlarının ve modern devletin biçimlendirilmesi için öne sürülen farklı siyasal projelerin özdeşleştirilmesine yol açmış olabilirse de güvenliğin değeri değişmemiştir.[90] Mutlakiyet ve kameralizm ile liberalizm arasındaki fark birinin güvenliği öne

[89] Mitchell Dean, *The Constitution of Poverty: Toward a Theory of Liberal Governance* (London: Routledge, 1991), s. 196; *Governmentality: Power and Rule in Modern Society* (London: Sage, 1999), s. 117.

[90] Bkz. benim *Fabrication of Social Order* isimli çalışmam.

çıkarırken diğerinin özgürlüğe vurgu yapması değildir. Bu fark özgürlük ile güvenlik arasındaki mistik "denge"de ibrenin şu ya da bu yöne kaydırılmasından da kaynaklanmaz. Fark daha çok mutlakiyetçilerin ve kameralistlerin güvenlik ile özgürlüğü *özdeşleştirme* gereği duymamalarından ileri gelir. Özgürlük ile güvenliğin özdeşleştirilmesinin problematik bir yanı daha var. Bunu ilerleyen bölümlerde ele alacağız. Holmes güvenliği odağına alan hiçbir teorinin kesinkes devlet karşıtı [anti-statist] olamayacağına işaret eder. Ancak liberallerin çoğu buna kendilerini asla kesinkes devlet karşıtı olarak tanımlamadıklarını söyleyerek yanıt verecekler. Asıl sorun güvenliğe teslim olmanın liberalizmi, özgürlüğe yönelik otoriter veya mutlakiyetçi saldırılar karşısında, *bu saldırılar güvenlik adına yapıldığı sürece,* savunmasız bırakmasıdır. Dean'in belirttiği gibi bu en azından yurttaşların hayatlarına ve özgürlüklerine yönelik liberal olmadığı açık olan otoriter müdahalelere temel oluşturur.[91] Fakat, "liberal olmayan müdahale" özgürlüklere izin verildiği için liberalizmin memnuniyetle kabul ettiği güvenlik adına insanların canına okuyan otoriter ve acımasız yöntemleri aynen koruyacak kadar ileri gitmez. Yani devletin en anti-liberal eylemleri liberalizmin en temel kavramları aracılığıyla hayata geçirilebilir. "Teröre karşı savaş" sırasında işkencenin liberal savunusu söz konusu durumu en çarpıcı biçimde gösterdi. Bunun en bilinen örneği Alan Dershowitz'in güvenlikten asla taviz verilmemesi gerektiği gerekçesiyle "bir bombanın patlatılması"nın vs. söz konusu olduğu durumlarda yargıçların işkence yapma izni verme yetkisine sahip olmalarını önermesiydi.[92] Micheal Ignatieff'in "ehven-i şer"

[91] Dean *Governmentality*, s. 137.

[92] Dershowitz bu savı ilk olarak TV'de ve 2002'nin başlarında da yazılı basında dillendirdi. Sav, *Why Terorizm Works: Understanding the Threat. Responding to the Challenge* ("Terorizm neden İşe Yarıyor: Tehdidi Anlamak ve Meydan Okumaya Karşılık Vermek") adlı yapıtta ortaya kondu. (New Haven: Yale Universty Press, 2002) ss. 131-163. Bentham, işkence üzerine el yazmalarında işkencenin gerekçelerini sıraladı. Bu gerekçeler için bakınız: W.L. and P. E. Twining, "Bentham on Torture", *Northern Ireland Legal Quarterly*, Vol. 24, No:3, 1973, s.305-356). Dershowitz, Bentham'ın "işkencenin tamamen yasaklanmasına karşı kendi faydacı savını destekleyen ilginç bir hipotetik durum" kurguladığını memnuniyetle işaret ediyor. (s.142)
Harvard Hukuk Fakültesi 2004 Haziranında 110 Amerikan Üniversitesinden, Dershowitz'in de aralarında olduğu 481 seçkin hukuk ve siyaset bilimi profesörünün imzasını taşıyan ve [siyasal] tutuklulara kötü muamele yapılmasını kınayan bir dilekçe yayınlandı. Metni tehlikeli kılan, aslında, her türlü işkenceye karşı çıkması değil, "demokratik işleyişin katı sınırları içinde

anlayışı da işkence yasağına "makul istisnalar" getirmesini onaylıyor.[93] Dikkat ediniz; Ignatiell uykusuz bırakma, sürekli ışık altında ya da karanlıkta tutma, sersemletici gürültü, tecrit vb gibi basit "baskı yöntemlerini" işkence olarak görmüyor. (Bir kimseyi uykusuz bırakmayı ya da her türlü insani ilişkiden tecrit etmeyi işkence değil yalnızca "baskı" olarak görmesi o kişinin siyasi ve ahlaki kabulleri hakkında kuşkusuz çok şey anlatmaktadır.)

Liberaller bu tür uygulamaları savunmadıklarında ise öteki "özgürlükleri" pencereden aşağı atmak için sıraya giriyorlar. Ignatiell'in yaklaşımı seçmenlerden bilgi saklanmasını, insan haklarının askıya alınmasının ve ölüm listesine alınmış teröristlerin gizli süikastlerle katledilmesini onaylamaktadır.[94] Her ne kadar özgürlüklerin askıya alınmasının geçici bir uygulama olabileceğini ve kamuoyunun sonrasında bilgilenebileceğini eklese de çok iyi bilinmektedir ki hak ve özgürlüklerin askıya alınmasının norm haline gelmek gibi bir alışkanlığı vardır ve "gizli bilgi daima manipülasyona açıktır. Gizlice öldürülen "teröristlerin" terörist olmadıklarının anlaşılması durumunda ne olacağından ise hiç söz etmiyor. Siyasal "terörizm" imalatının çok daha genel sorunlara yol açtığını ve bu kavramın son zamanlarda sivil ve siyasal itaatsizlik eylemlerini de içine alan çok geniş bir alanı kapsayacak şekilde yapıldığını söylemeye bile gerek yok.[95] Günümüzde güvenlik pahasına özgürlüğü feda eden benzer liberal adımların atıldığını görüyoruz. Bruce Ackermen'ın ceza yasalarının bildik usullerine uyulmadan

---

etkili/zorlayıcı bir sorgulama yöntemi" geliştirilmesi çağrısında bulunmasıydı. Başka -ve liberalizme özgü- bir deyişle mesele işkence değil, işkenceye hangi kurumun onay vereceğiydi -işkenceyi onaylaması gereken yürütme değil yasamaydı. İnsanın elinden, işkenceyi görenlerin çektikleri acı ve eziyetin doğru usuller izlenerek onaylandıkları konusunda temin edilmelerini ummaktan başka bir şey gelmiyor. Homeland Security, buradan hareketle, Law School ve Kenedy School of Government'a zorlayıcı/etkili sorgulama üzerine bir yasa tasarısı oluşturulması için mali yardımda bulundu. Beşinci bölümde, güvenlik kompleksinin oluşumunda akademisyenlerin rolüne dair söyleyeceklerim olacak.

[93] Ignatieff, *Lesser Evil*, ss. 138-41.

[94] Ignatieff, *Lesser Evil*, s. ix, 21.

[95] Mariana Aguirre, Ignatieff'in liberal dinleyicilere muhafazakâr argümanlar, muhafazakâr dinleyicilere ise liberal mazeretler sunduğunu söylüyor. Bakınız: "Exporting Democracy, Revising Torture: The Complex Missions of Michael Ignatieff", *Open Democracy*, 15 Temmuz 2005. Bu bir yönüyle doğru olsa da ben söz konusu mazeretlerin Aguirre'nin söylediğinden daha az " kaçamaklı" görüşler içerdiğini söylüyorum.

şüphelilerin tutuklanabilmesini içeren "olağanüstü hal yasası" önerisi, Mitchell Walzer'in temel hak ve özgürlüklerin askıya alınmasının suçsuz kimselerin öldürülmesini de içeren "azami olağanüstü hal önerisi" ve Waldron'un "yargısız tutuklamaların onaylandığı yerde olası gelişmeleri öngörmenin hiç de zor olmadığını" (bu yetkinin kötüye kullanılmayacağından emin olunamayacağı şeklindeki klasik liberal koşulu ekleyerek) kabul etmesi bu adımlardan bazılarıdır.[96]

Bu türden iddiaların en önemli sorunu bize "ehven-i şer" olarak böylesi tedbirler önerirken bu önlemlerin giderek normalleşip meşrulaşmasıdır. Bu konuyu ikinci bölümde daha ayrıntılı biçimde ele alacağız. Ancak burada aslolan böylesi savların arkasında bu uygulamaların arzu edilmese de zorunlu olduklarına dair bir inancın bulunmasıdır: "zorunluluk kötü eylemlerde bulunulmasını gerektirebilir" der Ignatiell.[97] Bu yüzyıllar boyunca "zalimce ve olağandışı" cezaları destekleyen görüşün modern versiyonudur: tarih boyunca "zorunlu" zulmün aslında zulüm olmadığı söylenegeldi; şimdi ise "zorunlu" sorgulamanın işkence olmadığı söylenmektedir.[98] Liberalizm burada belli bir eylemin haksızlığına dair kaygıları gidermek için sık sık zorunluluğu gerekçe gösteren temel devlet aklı ilkesini reddetmek yerine aksine bir kez daha tekrarlamaktadır. Bir şey eğer mutlak biçimde "zorunlu" ise bu durumda onun adil olup olmadığı yalnızca felsefi bir tartışmadır. Hannah Arendt'in söylediği gibi:

> "Zorunluluk, Livy'nin döneminden bugüne yüzyıllar boyunca günümüzde bir savaşı haksız olarak nitelemek için yeterli göreceğimiz pek çok şeyin gerekçesi olmuştur. Fetih, yayılma, rüçhan hakkı, yeni ve tehdit edici güçlere karşı iktidarın korunması ya da

[96] Bruce Ackerman, 'The Emergency Constitution', *Yale Law Journal*, Vol. 113, No. 5, 2004, ss. 1029-91, s. 1037; Michael Walzer, 'Emergency Ethics' (1988), *Arguing About War* içinde (New Haven: Yale University Press, 2004), ss. 33-50, "azami olağanüstü hal" hakkındaki erken dönem tartışmalar, *Just and Unjust Wars: A Moral Argument with Historical Illustrations* içinde (Harmondsworth: Penguin, 1977). "azami olağanüstü hal muafiyeti" John Rawls tarafından da savunulmuştur, *The Law of Peoples* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1999), ss. 98-9, ve temel argüman Ignatieff'in Lesser Evil eserinde oluşturulmuştur. İlerleyen bölümlerde "olağanüstü hal"den çok daha sık bahsedeceğim. Waldron, 'Security and Liberty', s. 207. Also Richard Posner, 'Security versus Civil Liberties', *The Atlantic Monthly*, December 2001, ss. 46-7.

[97] Michael Ignatieff, 'If Torture Works', *Prospect*, April 2006, s. 35.

[98] Bkz. Colin Dayan, *The Story of Cruel and Unusual* (Cambridge, MA: MIT Press, 2007).

> belli bir iktidar dengesinin desteklenmesi; iktidar siyasetinin bu çok iyi bilinen gerekçeleri tarihte pek çok savaşın patlak vermesinin gerçek nedenleri oldukları gibi aynı zamanda "zorunluluklar" olarak da kabul edilmişlerdir."[99]

Bu, haklı savaş (Livy'e göre "zorunlu olan savaş haklı savaştır") konusundaki felsefi itirazları kurnazca alt etmekle kalmaz devlet tarafından gerçekleştirilen tüm diğer eylemlerin haksızlığı hakkındaki felsefi tartışmaları da ustalıkla geçiştirir: "Zorunlu" bir eylemin haklı olduğu düşünülür ya da eylem o kadar zorunludur ki haklı olup olmadığını sorgulamak yersizdir. "Zorunluluğun" kolaylıkla devlet aklını allayıp pullayan bir süs haline geldiğini görmek hiç de zor değil.[100] Böylelikle zorunluluk her türlü imtiyazlı eylemin mazereti haline gelir ve kendi mazeretini de içinde barındırır: Kavram, yapılması *gereken*, *yapılacak* bir şeyi ifade eder; zorunluluk "vazgeçilmezliği ve kaçınılmazlığı ikiye katlayan bir yasadır."[101] Demek ki zorunlu eylemlerin yasal ve ahlaki kısıtlamalar ya da sonuçlar dikkate alınmadan yerine getirilmesi gerekir.

Onsekizinci yüzyılın neredeyse bütün siyaset ve hukuk teorisyenlerinin temel hak ve özgürlüklerinin zorunluluk gerekçesiyle "geçici olarak" yok sayılabileceğini kabul etmelerinin nedeni güvenliğe verdikleri önemdir (bu arada "geçicilik" de bir başka aldatıcı retoriktir. Ki buna bir sonraki bölümde tekrar döneceğiz). Bu yaygın olay göstermektedir ki asıl mesele zorunluluğun veya keyfiliğin kabul edilebilirliği değil zorunlu ya da keyfi önlemlerin ne zaman gerekli olduğuna kimin [kralın mı, parlamentonun mu, yürütmenin mi] karar vereceği ve bu önlemlerin neler olduğudur. İngiltere'de "zorunluluk" parlamento ile krallık arasındaki tartışmaların odağında yer alıyordu: İspanya'da "zorunluluk" Saray'ın imtiyazlarını haklı göstermek için kullanılıyordu; Fransa'nın 1635'te İspanya'ya savaş ilan etmesinin gerekçesi "devletin zorunluluğuydu."[102] Bunun siyasal sonucu,

---

[99] Hannah Arendt, *On Revolution* (New York: Viking Press, 1963), s. 3.

[100] Ian Brownlie, *International Law and the Use of Force by States* (Oxford: Clarendon Press, 1963), s. 42.

[101] H. W. Fowler, *Dictionary of Modern English Usage* (Oxford: Clarendon Press, 1965), s. 168.

[102] Foucault, 'Lecture of 15 March 1978', *Security, Territory, Population* içinde, s. 262.

zorunluluğun yardımına *ne zaman* başvurulacağı ve bu niyaz ile neyin gerekli kılınabileceğidir. Liberalizm zorunluluk ilkesini kendi güvenlik teknolojisinin bir parçası olarak kullandı. "Zorunluluk" özellikle liberalizm içinde hukukun egemenliği görüşü ile devlet aklı arasındaki gerilimin giderilmesinde kritik bir rol oynadı.

Gördük ki Locke imtiyazın varlığını Yasama meclisinin her zaman var olmaması, var olduğunda ise fazlasıyla ağır ve yavaş çalışmasıyla açıklıyor. Ayrıca, imtiyazın var olduğunu "çünkü beklenmedik olayları ve zorunlulukları öngörmenin, dolayısıyla da gerekli yasal düzenlemeleri önceden yapmanın imkansız olduğunu" söylüyor.[103] Zorunluluk burada, çalışmayan veya yasa çıkarmada çok ağır kalan yasama meclisiyle aynı düzeye konmaktadır. Yine burada da, kayıtsız Locke sinsi Locke'tur; çünkü kilit önemdeki imtiyaza yer açan, hantal parlamentodan çok zorunluluktur: [Zorunluluk] Yürütme erkine... "yasaların başvurmadığı pek çok şeyi yapma serbestisi tanır." Smith'in "en zorunlu hallerde" hukukun sıradan yasalarının feda edilebileceği önerisine gelince, buna göre devletin yasa dışı veya yasaları aşar gibi görünen eylemlerinin gerekçesi zorunluluktur. Cromwell'in deyişiyle "zorunluluk yasa tanımaz".[104] Kamu yararı ve "halkın refahı" için yapılan eylemlerle tanımlanan zorunluluk, imtiyazı ve dolayısıyla da "istisnai" halleri açıklamak için kullanılan en önemli mazeret haline gelir.

Burada kilit varsayım liberal yönetimlerde imtiyazın hukukun egemenliği çerçevesinde kullanıldığıdır. Onu mutlakıyetten veya totaliterizmden ayıranın bu olduğu söylenir. İmtiyaz hükümdarın kişisel iktidarından kişisel olmayan devlet iktidarına aktarıldığında da bu geçerlidir. Dicey'e göre örneğin "hukukun egemenliği her şeyden önce keyfi iktidarın nüfuzu karşısında mevcut yasaların mutlak üstünlüğü ve hakimiyeti demektir; dolayısıyla da keyfiyeti, imtiyazı ve hatta hükümetin geniş takdir yetkisine sahip olmasını dıştalar."[105] Bu yaklaşım Locke'a kadar uzanır. Lord Roskill vaktiyle şunları söylüyordu:

[103] A.V. Dicey *Introduction to the Law of the Constitution* (1885) (London: Macmillan, 1959), s. 202.

[104] Speech tothe First Protectorate Parliament, 12 September, 1654, *Oliver Cromwell's Letters and Speeches. Vol. III* içinde (Leipzig: Bernhard Tauchnitz, 1861), s. 263.

[105] A.V. Dicey *Introduction to the Law of the Constitution* (1885) (London: Macmillan, 1959), s. 202.

> "Yürütmenin imtiyazlı iktidarı konusunda, modern düşüncenin önemli bir bölümü Locke'un "True End of Civil Government" [Sivil Hükümetin Gerçek Amacı] adlı incelemesine dayanır. Bir kez daha okuduğum bu eserin özellikle "İmtiyaza Dair" başlıklı 14. Bölümünden çok yararlandığımı söylemek isterim... İmtiyaz, yasal bir hükmün olmadığı hallerde yürütme erkinin kamu yararı doğrultusunda kullanabileceği bir takdir yetkisidir. Yasa böylesi durumlarda yürütme erki tarafından takdir yetkisini uygun bir şekilde kullanılmasına müdehale etmez. Fakat faaliyetin çerçevesini tamamlayarak belli sınırlar koyabilir. Takdir yetkisi uygun olmayan bir şekilde ya da yanlış kullanıldığında ise müdahale hakkı vardır. Bu anayasamızın temel bir ilkesidir. Bu en saygın iki otoritemize dayanır. İmtiyazın kamu yararı doğrultusunda kullanılması gereken bir takdir yetkisi olması bunun tıpkı yürütmenin elinde bulunan diğer takdir yetkileri gibi mahkemeler tarafından denetlenebileceği anlamına gelir... aynı şekilde takdir yetkilerinin imtiyaz yoluyla yürütme erkine verilmesi durumunda... mahkemeler bu yetkinin doğru kullanılıp kullanılmadığını denetleyebilirler diye düşünüyorum."[106]

Demek ki anayasal sınırlar ve hukukun egemenliği çerçevesinde kullanıldığı sürece imtiyaz liberalizm açısından bir sorun teşkil etmiyor -meşruluğu yasal olmasına bağlı. Bu görüş imtiyazı reddetmiyor; imtiyazın ancak hukukun geniş egemenliği çerçevesinde kullanılması gerektiğini söylüyor. Kaldı ki liberal rejimler günümüzde özellikle de "devletin güvenliği" tehlikede olduğunda imtiyazın kimi yönlerden yasalara bağlı *olmadığı* ilkesinden hareket ediyorlar.

> İmtiyaz yetkisinin doğası ve işlevleri gereği yasal denetime tabi tutulamayacağı kanısındayım. Bir anlaşmanın imzalanıp imzalanmayacağına, silahlı kuvvetlerin belli bir biçimde konuşlandırılıp konuşlandırılmayacağına ya da parlamentonun hangi tarihte görev süresinin dolacağına karar verilecek yer mahkemeler değildir.[107]

İmtiyazın neredeyse hükümdarın kişisel kaprislerine indirgenme tehlikesi bir yana (Başkan bir şey yapıyorsa bu o şeyin yasadışı olmadığı anlamına gelir).[108] Hukukun imtiyaz kavramıyla bu şekilde

---

[106] LJ Roskill *Laker Airways Ltd v. Department of Trade, All England Law Reports*, 1977, Vol. 2 içinde, ss. 196-7.

[107] *Council for Civil Service Unions v. Minister for the Civil Service. World Law Reports*, 1984, Vol. 3, s. 1203.

[108] Bu, Richard Nixon'ın görüşüydü; Nixon şunu da ekliyordu: "Aksi takdirde anayasaya aykırı olacak eylemler, eğer Anayasayı ve ulusu korumak amacıyla gerçekleştirilirse yasaldır."

mücadele etmesi kısmen zorunluluk anlayışından ileri gelmektedir. Hukukun egemenliği ile zorunluluk adına imtiyazlı yetkiler kullanılması arasındaki ilişki konusunda liberalizmin bünyesinde meydana gelen temel gerilimin nedeni budur.

Burada, bir bakıma, Ernst Fraenkel'in "ikili devlet" dediği şeyin bir versiyonunu ele almaktayız. Fraenkel, devletin kanunlarda ifade edilen ve mahkemelerce uygulanan yasal düzeni (yani hukukun egemenliğini) korumak üzere [çeşitli] yetkilerle donatılan *Hukuk Devleti* (Normative State) ile yürütme erkinin yasal denetime pek fazla tabi olmayan keyfi uygulamalarda bulunduğu ve şiddete başvurduğu imtiyaz devletini birbirinden ayırır. İmtiyaz Devletinin temel işlevi diktatörlüktür; çünkü yürütme erkine sınırsız ve keyfi yetkiler verir. Bu nedenle, Nasyonal Sosyalizmi (liderin iradesinde somutlanan) imtiyaz mantığı üzerinden okumak kolaydır. Ne var ki imtiyaz uygulaması altında hukukun egemenliğine tamamen son verilmesinin genelde Nasyonal Sosyalizmin en önemli özelliği olduğu varsayılmakla birlikte aslında orada *Hukuk Devleti* (Normative State) varlığını sürdürdü. *Hukuk Devleti* varlığını sürdürdü, çünkü sermayeyi düzenlemenin en iyi yolu buydu: mahkemeler sözleşmelerin, patentlerin, ticari markaların, bir bütün olarak özel mülkiyetin ve işletme sahiplerinin emeği denetim altında tutma hakkının kutsanması bağlamında hukukun üstünlüğünü sürdürmeye çalıştılar. Diğer bir deyişle kapitalist düzenin yasal temelleri korundu ve hukukun egemenliği özel mülkiyetin yasal çerçevesi olarak işlev görmeye devam etti. Sermaye işlevsel düzenlemenin rasyonelliği korunduğu sürece keyfi imtiyazın irrasyonelliğini seve seve kabul edecek ve böylece rasyonel koşulları ve hukukun egemenliğini sürdüren keyfi bir iktidarın irrasyonelliğine kendisini uyarlayacaktır. Demek ki *ikili* devlet, *Hukuk Devleti* ile İmtiyaz Devleti'nin koşul varlığına dayanır. Gerçekten de *Hukuk Devleti* pekâlâ İmtiyaz Devleti ile yan yana var olur; zira ikincisi kapitalist düzeni dolaylı olarak destekleyen bir güç işlevi görür.

Bu savın liberal demokrasi için de geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü Fraenkel'in işaret ettiği gibi "Hukuk Devleti'nin arka planında

David Frost'la televizyon röportajı, 19 Mayıs 1977, http://www.landmarkcases.org/nixon/nixonview.html.

daima gizli bir çekince [rezerv] bulunur: Siyasal yararlılığın gözetilmesi." Hukukun egemenliğine göre işleyen bir devlet asla tek başına ele alınamayacağından, imtiyaz ile hukukun egemenliği arasında daima tehlikeli bir gerilim vardır; öyle ki İmtiyaz Devleti ile Hukuk Devleti birbirine bağımlı tek bir bütün oluştururlar. Hiç kimse hatta hukukun egemenliğine uygun olarak yaşayıp yönettiklerini iddia edenler bile asla imtiyaz yetkisinden vazgeçmezler.[109]

Bu, modern toplumun bağrında hukukun egemenliği ile imtiyaz, "normal siyaset" ile "istisnai siyaset", olağan düzen ile olağanüstü hal arasındaki temel gerilimi denetim altına alır. Söz konusu düalizmlerinher birindeki ikinci boyut faşizme varma eğilimindedir; çünkü faşizmi *istisnai* bir durumda ve *olağanüstü hal* mantığının etkisi altındaki *imtiyaz* yetkilerine dayalı olarak kurulmuş bir tür diktatörlük olarak okumak mümkündür. Modern kapitalizm tarafından modern kapitalizmin içinde üretilmiş bir ideoloji olan faşizm varlığını, temel olduğu düşünülen özgürlüklerin aslında liderin iradesinde somutlanan imtiyaz yetkisinin kullanılması yoluyla askıya alındığı bir iktidar iradesi olarak ortaya koyma eğilimindedir. Liberalizm ise hukukun üstünlüğünde ısrar ederek bu tür uygulamalarla dolayısıyla *per se* faşizmle arasına mesafe koymaya çalışır. Ancak erken [ilk] liberalizm her ne kadar devlet aklının temel ilkeleri ve denetim düşüncesiyle arasına mesafe koymaya çalışmışsa da bu mesafe daima kapanmış ve sonunda sürekli olarak siyasal diktatörlüğün temel ilkelerinden -imtiyaz, istisna, olağanüstü yönetimler- yararlandığını kendisi de fark etmiştir. Sömürgeler gibi "istisnai bölgelerde" ve liberalizmin kendi anayasal sınırlarını zorladığı durumlarda bu çok daha belirgin hale gelir: liberalizmin her türlü araca başvurarak düzeni restore etmeye çalıştığı temel hak ve özgürlüklerin "askıya alındığı" ve zorunluluğun gereği olarak şiddet eylemlerine başvurulduğu imtiyazın kolaylıkla haklı gösterilebildiği "olağanüstü haller". Fakat bunun neden ve ne şekilde liberalizm ile faşizm arasındaki can sıkıcı ilişkiyi oluşturduğunu anlamak ve tanımlamak için önce olağanüstü hal yönetimlerini ve bunların güvenlikle ilişkisini anlamak gerekir. Çünkü yirminci yüzyılda

[109] Ernst Fraenkel, *The Dual State: A Contribution to the Theory of Dictatorship*, çev. E. A. Shils (Oxford: Oxford University press, 1941), ss. 65, 71.

şiddetin ve baskının imtiyazlı gücünü kullanmak "normal" hallerden çok "olağanüstü hallerin" bir sonucu olarak açıklanır oldu. İmtiyaz hali tıpkı olağanüstü hal gibi güvenlik gerekçesiyle ve güvenlik adına yasalaştırılan olağanüstü hale dönüştü: ulusal güvenlik son ayrıcalık haline gelmekte.[110] O halde buradan şu sonuca varıyoruz: olağanüstü yetkilerin daha geniş bir olağanüstü hal ideolojisi çerçevesindeki liberal kullanımı liberal yaklaşıma göre liberalizmin özgürlük ilkesiyle tamamen uyumlu olan bir güvenlik düzeni halidir.

[110] David Dyzenhaus, 'Deference, Security and Human Rights', Benjamin J. Goold ve Liora Lazarus (eds), *Security and Human Rights* (Oxford: Hart Publishing, 2007) içinde, s. 132.

2. Bölüm

Olağanüstü Hal mi? Hangi Olağanüstü Hal?

....ortada bir savaş ya da olağanüstü bir durum gözükmese de o,
nasıl işlediğini görmek için tam da şimdi
Olağanüstü Savaş Yönetimini deniyor...
Thomas Pynchon, *Gravity's Rainbow* (1973)

İngiliz diline "9/11" olarak geçip çabucak yerleşiveren olaylardan bu yana sayısız insan, herhangi bir suçlama veya yargı kararı olmaksızın Guantamamo Üssüne, Afganistan'ın Bagram ve Irak'ın Ebu Garip kentlerindeki merkezi tutukevlerine hapsedildi. Gözaltı sırasında bunların bazılarının işkence gördükleri ve insanlık dışı muameleye tabi tutuldukları biliniyor. Bazıları da insan hakları ihlalleriyle ünlü ülkelerdeki hapishanelere, tutukevlerine ve polis merkezlerine gönderildi. Ayrıca, liberal demokrasiler de, son günlerde Birleşik Krallık'ta yürürlüğe konan "denetim talimatları" gibi yeni ve alışılmadık disiplin ve cezalandırma yöntemleri icat ettiler. Belki daha az ürkütücü ama aynı derecede önemli bir başka gelişme de uluslararası yasaların yeni bir emperyal güç tarafından sistematik olarak çiğnenmesi ve anayasal demokrasinin temel ilkelerini hiçe sayan politikalar geliştirmiş olmalarıdır. Bu gelişmeler karşısında pek çok kişinin yaşadığı şaşkınlığı ve duyduğu öfkeyi dile getirmesi üzerine, bize, olağan dışı zamanlarda yaşadığımız ve böylesi zamanlarda olağan dışı yetkilere ihtiyaç olduğu söyleniyor. Sözü edilen şey olağanüstü hal yönetimidir. Belki de saldırı

gününü değil de üç gün sonrasını, yani ABD başkanının olağanüstü hal ilan ettiği 9/14'ü çağımızın kilit tarihi olarak kabul etmek gerek.

Carl Schmitt'in çalışmaları temelinde, haneiçi üretim *(minor cottage industry)* üzerine çalışanlar açısından bu olağanüstü hal ilanının tesadüf olmadığı ortaya çıktı. Bu sanayi üzerine çalışanların önemli bir bölümü kendilerini siyasal solun radikal veya eleştirel teorisyenleri olarak görüyorlardı ve ilgilerinin çoğu Schmitt'in egemenlik anlayışı üzerineydi: Egemen, istisnaya karar veren kişidir.[1] O halde, Schmitt'in temel önermesinin doğruluğuna, dünyanın en güçlü devletinin olağanüstü hal ilan ederek egemenliğini ortaya koymasından daha iyi bir kanıt olabilir miydi? Dolayısıyla, 2011 Eylül'ünden sonraki dönem, olağanüstü hal kavramı üzerinde çalışanlar açısından adeta marifetlerini sergiledikleri bir nümayiş günü oldu.

Ama bu hikaye bir yerde sarpa sarıyor. Pek çoklarına göre "teröre karşı savaş" asla -ya da Bush'un saldırılardan dokuz gün sonra söylediği gibi, "yeryüzündeki bütün terörist gruplar tek tek açığa çıkartılıp kesin bir bozguna uğratılıncaya dek"- sona ermeyeceğinden, veya "en azından çoğumuzun ömrü bunu görmeye yetmeyeceğinden" (Cheney), yani "terörün tamamen yenilmesi için en az bir neslin geçmesi gerektiğinden" (Blair), söz konusu olağanüstü hal kısa sürede siyasal panaromanın kalıcı bir figürü olacağa benzemektedir.[2] Ne zaman sona ereceği belli olmayan bu "uzun savaş" ya da "seferberlik" sırasında olağanüstü hal "olağan bir durum", yeni dönemin "normal" i haline gelecek gibi görünmektedir.[3] *Bu* olağanüstü halle birlikte normal zamanların artık geride kaldığı söylenmektedir. Demek ki solun bu

[1] Carl Schmitt, *Political Theology* (1922), çev. George Schwab (Camb, MA: MIT Press, 1985), s. 5.

[2] President Bush, 'Address to a Joint Session of Congress and the American People', 20 September, 2001; Cheney, '56th Annual Alfred E. Smith Memorial Foundation Dinner', 18 October 2001; Tony Blair, 'Speech on Defence Policy to the Armed Forces', 12 January, 2007.

[3] Colin Powell bunu 14 Eylül 2001'de *uzun bir savaş* olarak tanımladı, Aktaran: Bob Woodward, *Bush at War* (New York: Simon and Schuster, 2002), s. 65. Aynı ifade ABD Savunma Bakanlığı tarafından yayınlanan 6 Şubat 2006 tarihli *Dört Yıllık Savunma Planı* içerisinde, tekrarlanıyordu; 6 February, 2006; 'lengthycampaign' is President Bush, 'Address to a Joint Session of Congress and the American people', 20 September, 2001; 'unknown duration' is in *The National Security Strategy of the United States of America* (Washington: The White House, September 2002), Cheney, 'Remarks to the Republican Governor's Association'un önsözünde olağanüstü hali "yeni normallik" olarak tanımladı., 25 October, 2001.

savaşa verdiği yanıtın odağında, olağanüstü halin kalıcı bir duruma dönüştüğü iddiası yer alıyor. Nitekim Walter Benjamin'in pek çoklarınca bayağı bir laf ebeliği olarak görülen sözleri tekrarlanıyor: "içinde bulunduğumuz 'olağanüstü hal', istisna değil kaidedir."[4]

Burada öne çıkan isim Giorgia Agamben oldu. Agamben, *sığınmacı* ve *sade hayat*[kıt kanaat geçinme] gibi modern ve birbirine bağlı kavramların *nomosu* [temeli, yasası] olarak gördüğü *kamp*la [askerlik hayatıyla] ilgili savını, Schmitt'in *istisna* kavramını temel alarak geliştirdi. İstisnai durumun kural haline gelmesiyle açılan bir alan olarak kamp, hem istisnai bir alandır -normal hukuk devletinin dışında kalan bir toprak parçası- hem de istisna mantığının varacağı *son* noktadır. Nitekim istisnai durum günümüzde norm halini aldı. Agamben bu savını "teröre karşı savaş" eleştirisinden önce dile getirmiş olsa da, o günden sonra savını çok daha fazla öne çıkardı.[5] aynı şeyi Michael Hardt ve Antonio Negri için de söyleyebiliriz. Hardt ve Negri *İmparatorluk* adlı yapıtlarında, uluslararası siyasette bugün son derece yaygın olan müdahalenin dayanağının, "adaletin temel değerleri gerekçe gösterilerek aklanan kalıcı bir olağanüstü ve istisnai hal" olduğunu ve bu yeni "imparatorluğun" askeri güç kullanmasının da kalıcı bir istisnai durum gerekçe gösterilerek haklı çıkarılmaya çalışıldığını söylüyorlar.[6] 9/11'den sonra kaleme aldıkları, "İmparatorluk"un devamı niteliğindeki çalışmalarında bu savı daha da öne çıkardıklarını görüyoruz: "istisnai durum kalıcı ve genel bir hal aldı; istisna kural haline gelerek hem dışişlerine hem de içişlerine egemen oldu."[7]

---

[4] Walter Benjamin, 'On the Concept of History' (1940), çev. Harry Zohn, *Selected Writings, Vol. 4*içinde: *1938-1940*, ed. Howard Eiland and Michael W. Jennings (Cambridge, MA: Belknap/Harvard, 2003),s. 392.

[5] Giorgio Agamben, *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life* (1995), çev. Daniel Heller-Roazen (Stanford, CA: Stanford University Press, 1998); *Means Without End: Notes on Politics*, çev. Vincenzo Binetti and Cesare Casarino (Minneapolis: University of Minnesota Press, 2000); *State of Exception* (2003), çev. Kevin Attell (Chicago: University of Chicago Press, 2005); 'Form-of-Life', çev. Cesare Casarino, Paolo Virno and Michael Hardt (eds), *Radical Thought in Italy: A Potential Politics* içinde (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1996).

[6] Michael Hardt and Antonio Negri, *Empire* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 2000), ss. 18, 39.

[7] Michael Hardt ve Antonio Negri, Multitude: War and Democracy in the Age of Empire (New York: Penguin, 2004), s.7. Negri, *State of Exception* [İstisnai Durum] başlıklı makalesinde istisnai durum ile kurucu iktidar arasında fark olmadığını söylüyor ve istisnai durumu bugünkü

Benzer iddiaların hemen her yerde dile getirildiğini duyuyoruz. Dolayısıyla, sanırım bir kaç örnek aktarmak yeterli olacaktır. Lea Panitch'e göre Kanada'da yeni çıkarılan anti-terörizm ve olağanüstü hal yasası, "hukukun egemenliğinin dışına çıktığımız ve geçici olanı kalıcılaştırma, istisnayı norm haline getirme doğrultusunda adım attığımız" anlamına geliyor.[8] *Statewatch*'tan Tony Bunyan, zalimliğin yanısıra istisna olanın da norm haline geldiğini söylerken,[9] Jean-Claude Paye anti-terörist önlemlerin "normları alt üst edecek" kadar öne çıktığını düşünüyor. Savas Michael-Matsas[10] ve Vienne Jabri[11] "sapmaların kural haline geldiğine", "Anayasaların ve kanunların yerini olağanüstü hal uygulamalarının aldığına" işaret ediyorlar.[12] Alex Callinicos, Tigris kıyılarına konuşlandırılan korkutucu askeri aygıtın nasıl olup da dünyaya kalıcı bir olağanüstü hali kabul etmeleri talimatı "verdiğini" ortaya koymak için Agamben'in çalışmasından yararlanıyor.[13] Seçkin eleştirel teorisyenlerin[14] makalelerinin yer aldığı derlemelerden tutun da temel hak ve özgürlükleri öne çıkaran çeşitli baskı gruplarına[15] ve insan hakları savunucularına;[16] bir kitaba konu

---

kalıcı iç savaşla ilişkilendiriyor. "The Ripe Fruit of Redemption", *IL Manifesto*, 26 Temmuz 2003, çeviren Amionna Bove. Bakınız: http://www.generation-online.org/t/negriagamben.htm.

[8] Leo Panitch, 'Violence as a Tool of Order and Change: The War on Terrorism and the Anti-Globalization Movement', *Options Politiques*, Septembre 2002, ss. 40-44, s. 42.

[9] Tony Bunyan, 'The Exceptional and Draconian Becomethe Norm', *Statewatch Report*, March 2005.

[10] Jean-Claude Paye, 'Antiterrorist Measures, a Constituent Act', *Telos*, 128, 2004, s. 171-82.

[11] Savas Michael-Matsas, 'Capitalist Decline, Nation State and State of Emergency', *Critique*, 36-37, June 2005, ss. 49-59.

[12] VivienneJabri, 'War, the Politics of Security, and the Liberal State', ELISE Collective Volume, *Counter-Terrorism: Implications for the Liberal State in Europe* içinde(ELISE, 2005), s. 23.

[13] Alex Callinicos, *The New Mandarins of American Power: The Bush Administration's Plans for the World* (Cambridge: Polity Press, 2003), s. 6.

[14] Wendy Brown, *Edgework: Critical Essays on Knowledge and Politics* (Princeton: Princeton University Press, 2005), s. 10; Judith Butler, *Precarious Life: Powers of Mourning and Violence* (London: Verso, 2006), ss. 80.

[15] Örneğin bakınız; Franz Schurmann, 'Emergency Powers - the New Paradigm in Democratic America', *New California Media*, 23 December 2002; Jess Whyte, 'The New Normal', *Signature*, March 2005.

[16] Benjamin J. Goold and Liora Lazarus, 'Introduction: Security and Human Rights', Benjamin J. Goold and Liora Lazarus (eds), *Security and Human Rights* içinde (Oxford: Hart Publishing, 2007), ss. 2-4.

edilen ilk kamp sosyolojisinden[17] kentlerdeki paniğin analizine;[18] post-kolonial döneme özgü melankoli üzerine yazılardan[19] ABD'de mücadele yürüten siyasi gruplara;[20] ütopyacıların öldüğüne dair iddialardan[21] Schengen anlaşması üzerine yürütülen polemiklere[22] varıncaya kadar günümüzün siyasi ve entelektüel tartışmalarına hakim olan yeni paradigma da yine bu olağanüstü hal düşüncesidir.

Olağanüstü halin artık kalıcılaştığı ve istisnanın kural haline geldiği görüşü, görülen o ki, solun standart yaklaşımıdır. Liberter sağ da aynı görüşü savunuyordu.[23] Bu önermenin merkezinde de tek bir temel önerme var: Olağanüstü hal hukukun askıya alınmasını gerektirir. Zorunluluk devleti "hukuk" devleti değil hukukun olmadığı bir alandır, diyor Agamben, ve diğerleri de onu takip ediyorlar.[24] İlan edilmiş olağanüstü hal yasal panaromayı öylesine değiştirdi ki her yerde "hukuksuz bir dünyada" yaşadığımız duygusu hakim durumda; tutsaklar yasal bir "kara delikte", "yasal Araf"ta, adeta "dış uzayın yasal izdüşümünde" tutuluyorlar. Bunların hukukun egemenliğine, temel özgürlüklere ve devredilemez haklara aykırı olduğu söyleniyor. Devlet aklı ve ulusal güvenlik adına uluslararası hukuktan vazgeçildiği görülürken, bir zamanlar liberal demokrasinin bayrağını taşıyan belli başlı devletlerin hukukun egemenliğine ve insan haklarına sadakattan ayrıldıklarına tanık oluyoruz. Pek açıkça olmasa da yasal bir statüleri olduğu söylenen "düşman savaşçılar", "savaş esirleri" ya da "olağanüstü temsil" gibi

---

[17] Bulent Diken and Carsten Bagge Lausten, *The Culture of Exception: Sociology Facing the Camp* (London, Routledge, 2005).

[18] Paul Virilio, *City of Panic* (2004), çev. Julie Rose (London: Verso, 2005), s.74.

[19] Paul Gilroy, *After Empire: Melancholia or Convivial Culture?* (Abingdon, Oxon: Routledge, 2004), s. 65.

[20] Permanent War, Permanent State of Emergency', *The Black Commentator*, No. 14, 2002, identifying the permanent state of emergency as 'a permanent state of siege for Black America'.

[21] Russell Jacoby, *Picture Imperfect: Utopian Thought for an Anti-Utopian Age* (New York: Columbia University Press, 2005), s. ix.

[22] Joanna Apap and Sergio Carrera, 'Maintaining Security Within Borders: Toward a Permanent State of Emergency in the EU?', *Alternatives*, Vol. 29, 2004, ss. 399-416.

[23] Robert Tracinski, 'War Powers WithoutWar', *Ayn Rand Institute, Op-Eds*, 3 December, 2001; Robert Higgs, 'In the Name of Emergency', *The Independent Institute*, 17 October, 2001.

[24] [illegible] s. 51

kategorilerin ortaya çıkışı, "alışılmış" veya "normal" hukukun terkedildiği kanısını pekiştirmekten başka bir işe yaramıyor.

Bu bölümde günümüz siyaseti hakkındaki bu görüşlerden bazılarına itiraz ederek, olağanüstü hal siyasetini güvenlik sorununa bağlayan daha geniş bir tarihsel yaklaşım ortaya koymak istiyorum.[25] Önceki bölümde dilin ve imtiyaz varsayımının zorunluluk ve olağanüstü hal nosyonlarını merkezine alan bir dizi düşünceye yol açtığını gördük. Yirminci yüzyılda siyaset sahnesinde öne çıkan ise ikincisi [olağanüstü hal] oldu. Nitekim olağanüstü hal, liberal demokratik devletlerin, imtiyaz mantığına yön vermesinin aracı haline gelmekte ve böylece güvenliğin rolünü oynayabilmesi için sahneyi hazırlamaktadır. Bu bakımdan olağanüstü hal kavramı, klasik liberalizmde var olan otoriterizmin liberal demokrasiye özgü çok farklı bir siyasal bağlamda sürdürülmesini sağlar ve güvenliğin liberal düzen-inşasının bir aracı olarak tanımlanmasının yolunu açar.[26] O nedenle bu bölümde, önceki bölümde değindiğimiz klasik liberalizmdeki güvenlik ve imtiyaz tartışmasını, sonraki bölümlerdeki ulusal güvenlik tartışmasına bağlayarak, olağanüstü hal mantığının güvenlik siyasetinin merkezinde yer aldığını göstermeyi amaçlıyoruz. Bir meseleyi güvenlik meselesi haline getirmenin -yani o meseleyi "seküritize" * etmenin-, acilen hareket geçilmesini ve olağan dışı önlemlere başvurulmasını gerektiren bir tehditin varlığının ortaya konmasına bağlı olduğu söylenmektedir.[27] Burada, yirminci yüzyılda kullanılan belli başlı iktidar tekniklerinin

[25] Pek çok yorumcu, her olağanüstü halin normu [kaideyi] tehdit etmediği ya da egemenliğe karşı çıkmadığı gerekçesiyle olağanüstü halden ziyade istisnai durum kavramını kullanmayı yeğliyorlar -Schmitt'in etkisi burada da kendisini gösteriyor. Bu bir bakıma doğrudur -meseleyi kavramak için "doğal" felaket nedeniyle olağanüstü hal ilan edilmesi çağrılarını düşünmek yeter. Agamben'in istisna kavramı tercih etmesinin gerekçesi, istisna kavramının "dışta bırakmayı" (*ex capere*) çağrıştırmasıdır. Zaman zaman istisna ile olağanüstü hal arasında gidip gelse de kamp temasını buna dayandırıyor. Ben, bazı durumlar dışında, "olağanüstü hal" kavramını kullanacağım. Bunun siyasal gerekçelerine bu bölümün sonlarına doğru değineceğim.

[26] Bkz. Jef Huysman, 'Minding Exceptions: The Politics of Insecurity and Liberal Democracy', *Contemporary Political Theory*, Vol. 3, No. 3, 2004, ss. 321-41.

*Yazar, güvenlik [security] sözcüğünden türettiği "securitize" ve securitization" sözcüklerini, kendi deyişiyle "bir meseleyi güvenlik meselesi haline getirme" anlamında kullanıyor.

[27] Barry Buzan, Ole Waever and Jaap de Wilde, *Security: A New Framework for Analysis* (Boulder, Colorado: Lynne Rienner, 1998).

stratejik önceliğinin, güvenlik ile olağanüstü hali birbirine bağlayan ideolojik bir ağdan [şebekeden] ileri geldiğini göstermek ve bu şebekenin nasıl olup da yalnızca savaş alanlarında, hatta devlet veya kent düzleminde değil dünyanın her köşesinde etkin olduğunu irdelemek istiyorum. Bununla birlikte, öncelikle, imtiyaz yetkisinin kullanılmasında kilit önem taşıyan bir yöntemi ele alacağız: Sıkıyönetim.

Sıkıyönetim Yasalarından Olağanüstü Hal Yönetimine

1830'lara kadar sıkıyönetim, askeri yasalar -alandaki silahlı birlikleri yönetmek için konmuş kurallar- demekti. Nitekim sıkıyönetim [martial law] terimi kökeni itibariyle, kraliyetin kendi askerleri ve düşmanları üzerindeki yargı yetkisi anlamına gelir. Örneğin 1628 tarihli *Hak Dilekçesi (Petition of Right)**, sıkıyönetim yasalarının yalnızca askerler için olduğunu belirterek monarşinin yetkilerini kötüye kullanmasını önlemeye çalıştı. *Dilekçe (petition)*, barış zamanında Hükümdarın kraliyet sınırları içinde askeri yasaları uygulama yetkisinin olmadığını öne sürüyordu. Aynı şekilde, 1689 tarihli İsyan Yasası da askerlerin sıkıyönetim mahkemeleri tarafından yargılanıp cezalandırılmasına izin veriyor ve Kralın savaşta ve barışta orduyu yönetmek için "sıkıyönetim ilan edebileceğini" belirtiyordu. Her ne kadar sıkıyönetim yetkilerinin niteliği ve kapsamı konusunda tartışmalar olsa da -örneğin sıkıyönetim zaman zaman kaçak avcıları, serserileri ve asileri yargılamak için kullanılıyordu; *Hak Dilekçesi (Petition of Right)* İngiltere'de uygulandığı halde İrlanda'da uygulanmıyordu[28]- Sir Matthew Hale'in 1713'te ortaya koyduğu yaklaşım kabul görüyordu:

> Sıkıyönetim meselesi ele alınırken şu hususlara dikkat etmek gerekir:
>
> *Birincisi*, doğrusu bu bir yasa değildir; yasa olarak kabul edilmese de yasa gibi uygulanmasına göz yumulur. Bu yasalara süreklilik kazandıran tek şey, bir orduda Yönetimin, Düzenin ve Disiplinin zorunlu olmasıdır...

* Dilekçenin Türkçesi için bkz: http://tr.wikisource.org/wiki/%C4%B0ngiliz_Haklar_Bildirgesi (ed.n).

[28] Bkz. J. V. Capua, 'Early History of Martial Law in England from the Fourteenth Century to the Petition of Right', *Cambridge Law Journal*, Vol. 36, 1977, ss. 152-73.

> *İkincisi*, yasa gibi uygulanmasına göz yumulan sıkıyönetim ancak ordu mensupları ya da düşman ordusunun askerleri için uygulanır. Başkalarının üzerinde uygulanmasına asla göz yumulmamıştır.
>
> *Üçüncüsü*, Kralın mahkemelerinin ülke yasaları uyarınca adalet arayan herkese açık olduğu barış zamanında sıkıyönetim yasalarının uygulanmasına ve bu yolla herhangi bir kişin canının, bir uzvunun ya da hürriyetinin elinden alınmasına izin verilemez. Bu, esas itibariyle *Hak Dilekçesi*'nde *(Petition of Right)* belirtilmiştir.

Yani, sıkıyönetim yasaları yalnızca silahlı kuvvetlerin mensupları için uygulanıyordu ve savaş alanı dışına çıkıldığında geçerliliğini yitiriyordu. Savaş alanı içinde bulunan siviller geçici bir süre sıkıyönetim yasalarına tabi tutulsalar da, mahkemelerin açık olduğu barış zamanlarında sıkıyönetim yasaları uygulanamıyordu.[29] Kısacası, on sekizinci yüzyılın sonlarında sıkıyönetim yasaları yurttaşlara uygulanmıyordu.

Ne var ki, on dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında sıkıyönetim kavramı giderek yeni bir anlam kazandı. 1780 Gordon isyanları* sırasında askeri kuvvetlerin kullanılması üzerine, pek çok kimse bunun sıkıyönetimin dayatılması olduğunu öne sürmüşlerdi. Ancak, Birleşik Krallık *Başyargıcı (Lord Chief Justice)* bu iddiaları yanıtlarken, anayasa askıya alınmadığı ve olağan mahkemeler görevlerini sürdürdüğü için, sıkıyönetimden söz etmenin gerçekle bağdaşmayacağını söylüyordu. Kavramın yeni bir anlam kazanmasındaki en önemli etken, on dokuzuncu yüzyılın başlarında işgal edilen topraklarda sıkıyönetime giderek daha sık başvurulmasıydı. Gordon isyanları sırasında görüldüğü gibi, Britanya'nın kendi toprakları üzerinde düzeni korumak için zaman zaman İsyan Yasalarından yararlanması, ülke içinde askeri güç kullanılmasının bir tür sıkıyönetim olup olmadığı sorusunu geçiştirmek bakımında işe yaramış olsa da, sıkıyönetimin en belirgin biçimde standart siyasal deney alanı olan sömürgelerde kullanıldığı açıktı: 1805'te ve 1816'da Barbados'ta; 1823'te Demerora'da; 1831-1832 ve 1865'te Jameika'da; 1837-1838'de Kanada'da; 1817'de ve 1848'de Seylan'da; 1848-1849'da Kefalanya'da; 1834-1835'te, 1849-1851'de

[29] Sir Matthew Hale, *The History of the Common Law of England* (1713), ed. Charles M. Gray (Chicago: University of Chicago Press, 1971) ss. 26-7.

* Ayrıntılı bilgi için bkz: http://tr.wikipedia.org/wiki/Charles_George_Gordon (ed.n).

ve 1852'de Ümit Burnu'nda; 1863'te St. Vincent adasında ve pek çok kez de İrlanda'da sıkıyönetim uygulandı.[30] Sıkıyönetim uygulamaları artıkkça, bunun bir bakıma hukukun askıya alınması anlamına geldiği, belli başlı "özgürlüklerin" söz konusu "göz yumma" nedeniyle ortadan kaldırıldığı görüldü. Bu bağlamda bir takım anayasal yetkiler tartışılmaya, kriz zamanlarında anayasal normların fiilen terkedilebileceği görüşü dillendirilmeye başlandı. Henry Hallam *Constitutional History of England* (1827) adlı yapıtında şöyle diyordu:

> [...]gerçekten de herkesin korunması için bazılarının yasal haklarının feda edilmesini gerektiren tehlikeli zamanlar, anayasal usullerin bir süreliğine terk edilmesini yalnızca meşru değil zorunlu da kılan durumlar olabilir. Bir isyan sırasında tüm hükümetlerin[31] sıkıyönetim ilan etmesi ya da sivil yasaları askıya alması adettendir.

Kısacası, sıkıyönetimin yalnızca askeriyede değil, genel anlamda "düzeni" ve "güvenliği" sağlamak için de uygulanabileceği ve bu amaçla askeri güç kullanabileceği görüşü öne çıkıyordu. Bu görüş, böylesi bir yönetim biçiminin iki boyutu olduğu inancını da içinde barındırmaktaydı. Birincisi, sıkıyönetim bazı temel özgürlüklerin, dolayısıyla *per se* hukukun askıya alınmasını gerektiriyordu: Hale'in deyişiyle, mevcut yasaları "gözetmek" yerine başka bir şeye "göz yumuluyordu". Örneğin 1851 Nisan'ında Avam Kamarası'nda Seylan'daki isyanın bastırılması hakkında yürütülen ateşli bir tartışma sırasında, Wellington Dükü ile Earl Grey, sıkıyönetimin, orduyu komuta eden genaralin iradesinden başka bir şey olmadığı, dolayısıyla da hukukun tamamen ortadan kaldırılması anlamına geldiği konusunda hemfikir oldular.[32] Yine bu nedenle bazı vekiller, "sıkıyönetim yasaları"ndan değil "sıkıyönetim kuralları"ndan söz etmek gerektiğini

---

[30] Charles Fairman, *The Law of Martial Rule* (Chicago: Callaghan and Co., 1930), ss. 52-3; Nasser Hussain, *The Jurisprudence of Emergency: Colonialism and the Rule of Law* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 2003); Charles Townsend, 'Martial Law: Legal and Administrative Problems of Civil Emergency in Britain and the Empire, 1800-1940', *The Historical Journal*, Vol. 25, No. 1, 1982, ss. 167-95; David Bonner, *Emergency Powers in Peacetime* (London: Sweet and Maxwell, 1985).

[31] Henry Hallam, *Constitutional History of England From the Accession of Henry VII to the Death of George II. Vol. I*, (London: John Murray, 1827), s. 258.

[32] *Hansord*, Third Series, 17 Mart-10 Nisan 1851. Nitekim bazıları "İngiliz Hukukunun sıkıyönetim kavramını tanımadığını" iddia ediyorlar. -Leon Rodzinowicz, *A History of English Criminal Law anda its Administration from 1750*, Vol. 4., (Londra: Steven and Sons,1968), s. 143

söylediler.[33] İkinci boyut, sıkıyönetim yetkilerinin kullanılmasının ancak zorunluluk gerkçesiyle mazur gösterilebileceğiydi: kamu düzeni ve devletin güvenliği temel özgürlüklerin askıya alınmasını *zorunlu kılıyordu.* 1849'da avam kamarası komisyon toplantısında askeri mahkeme başsavcısı bunu şu sözlerle ifade ediyordu: "sıkıyönetim zorunluluğun bir gereğidir [kuralıdır]."[34] Bu nedenle pek çok yazar, sıkıyönetimin yararlı olduğu savının köklerinin imtiyaz kavramına ve onun izin verdiği keyfi yetkilere dayandığını düşünmektedir. Sıkıyönetim sömürgelerde bir kez kurumsallaştırıldıktan sonra, oralardaki şiddet uygulamalarını anayurda taşımak için çok fazla çaba harcamaya gerek kalmadı; zira sömürge pratiği çoğu kez sömürgeci devletin hukuki-siyayi kurumları üzerinde bumerang etkisi yapıyordu.[35]

Britanya'daki bu gelişmenin bir benzerini ABD bağlamında izlemek mümkündür. Bir dönüm noktasına işaret eden en önemli değişim, 1841'de Rhode Adası sakinlerine yazılı bir anaysa metnini silah zoruyla kabul ettirme girişiminin ardından geldi. Halk egemenliğine dayalı bir yönetim kurma arzuları onları halk oyuyla seçilmiş vekillerden oluşan bir meclis oluşturmaya, bir anayasa taslağı hazırlamaya, bu taslağı meclisin onayına sunmaya ve sonra anayasanın onaylandığını ilan etmeye götürdü. Bunun ardından, Thomas Wilson Dorr'un başkanlığında seçilmiş üyelerden oluşan bir Halk Hükümeti kuruldu ve 1842 Mayısındaki açılış töreni için bir program hazırlandı. Yetkililer "Dorr'un isyanına" ülke çapında askeri birlikler seferber ederek, diğer bir deyişle, demokratik halk hareketinin asi radikalizmine karşı sıkıyönetim ilan ederek yanıt verdiler. Yüzlerce insan hiçbir gerekçe gösterilmeksizin gözaltına alındı ve somut bir suçlama getirilmeksizin tutuklandı. Amerika tarihinin daha önce asla tanık olmadığı bir biçimde askeri güç kullanıldığı için -ki General Jackson'un 1814'te New Orleans için sıkıyönetim ilan etmesi bile

[33] Fairman, *Law of Martial Rule*, ss. 29-30; Charles Fairman, 'The Law of Martial Rule', *American Political Science Review*, Vol. 22, No. 3, 1928, ss. 591-616.

[34] Sir David Dundas responding to questions from Peeland Gladstone about the case of Ceylon; Aktaran: Sir James Fitzjames Stephen, *A History of the Criminal Law of England, Vol. I* (1883), (London: Burt Franklin, 1973), s. 213.

[35] Michel Foucault, *"Society Must be Defended": Lectures at the College de France, 1975-76*, çev. David Macey (London: Penguin, 2003), s. 103.

"düşman işgali" tehditine dayandırılmıştı- Rhode Adası sakinlerinin büyük bölümü, bunun gerçek hukukun sınavından asla geçemeyeceğine inanıyorlardı. Dolayısıyla da 1843 sonbaharında ve 1844 yılının başlarında iki ayrı dava açtılar. Bu davaların ilki, özellikle sivil otoritenin yerine askeri otoritenin geçirilmesinin ve gerekli [yasal] prosedürlerin kasıtlı olarak askıya alınmasının meşruluğunu sorguluyordu. *Gezici Mahkeme (Circuit Cort)** iddiaları üstünkörü dinledikten sonra, 1842'deki durumun acil müdahale gerektirmesi nedeniyle Rhode Adası meclisinin sıkıyönetime başvurmak zorunda kaldığı gerekçesiyle her iki davayı da reddetti. Ancak, söz konusu dava çok önemli görüldüğünden 1849'da Yüksek Mahkeme'ye taşındı.

Davanın reddedilmesi ile Yüksek Mahkeme'de görülmesi arasında kalan yıllar boyunca, sıkıyönetimin tanımı üzerine tartışmalar oldu. Sıkıyönetim ile askeri yönetim arasındaki farkı ortaya koymaya çalışan ve olağanüstü koşullar nedeniyle sivil kurumların kapatıldığı veya sindirildiği dönemlerde Anayasa'nın bir savunma aracı olarak sıkıyönetimi onayladığını öne süren iki kitap yazıldı: William C. De Hart'ın *Observations on Military Laws'u* ve John Paul O'Brien'ın *Treatise on American Military Laws'*u. Bu arada, 1846'daki savaş, Birliğin topraklarını epey büyüttü. Birlik artık, Amerikan kurumlarının alışık olmadıkları ve kendi kendini yönetme yeteneğinden yoksun bulundukları varsayılan dikkate değer bir "yabancı" nüfus barındırıyordu. Şu soru açıkça sorulur oldu: Böyle bir durumda ve böyle bir halk için sıkıyönetim uygun olamaz mı? Rhode Adası davasının Yüksek Mahkeme'de görüldüğü 1849 yılına gelindiğinde, sıkıyönetim konusundaki tartışmanın olası siyasi sonuçları herkesin görebileceği kadar açıktı. Çıkan karar ironik bir biçimde "siyasal" meselelerin "adli" meselelerden ayrılması gerektiğini savunan Başyargıç Taney'in çizdiği çerçeveye uygundu. Taney'e göre sıkıyönetim ilanları hükümet eylemleriydi ve adli bir mahkeme tarafından sorgulanamazdı.[36] Dava sırasında Taney, Rhode Adasındaki isyan nedeniyle sıkıyönetim ilan edilmesinin kabul edilebilir olduğunu, çünkü isyanın "savaş hali"ne

* Belli bir yargılama alanı için iki ya da daha çok yerde konuşlandırılmış mahkeme (ed.n).

[36] Michael A. Conron, 'Law, Politics, and Chief Justice Taney: A Reconsideration of the Luther v. Borden Decision', *American Journal of Legal History*, Vol. 11, 1967, ss. 377-88.

yakın bir durum meydana getirdiğini savundu. Bu karar (*Luther* Kararı)-Luther'in, evinde arama yapılmasına karşı çıkması üzerine tutuklanması- Amerika'da sıkıyönetim anlayışını değiştirerek 1830'ların başlarından itibaren uygulanagelen bir yöntemi resmen onaylamış oldu: Sıkıyönetim kriz durumunda ya da olağanüstü olduğu düşünülen hallerde imtiyaz yetkilerinin kullanılmasının zorunluluğunu ifade ediyordu artık. Taney, davacıların, hükümetin eylemlerinin haksız olduğunu göstermek için sıkıyönetim kavramının eski anlamlarına göndermede bulunmalarının yanlış olduğunu özellikle vurguluyordu. Eski uygulamalar ile "devletin yasama organı tarafından öz-savunma amacıyla ilan edilen sıkıyönetim arasında hiçbir yönden benzerlik kurulamaz" diyordu. "Öz savunma", ister istemez, savaşın bir biçimi olan isyandan korunmayı da içermek durumunda olduğundan, sıkıyönetim yerinde bir önlemdir. Güvenlik ve düzenin korunması söz konusu olduğunda, temel özgürlükler haklı ve *zorunlu* olarak askıya alınabilir. Taney'in bu akıl yürütmesinin federal düzleme de kolaylıkla uygulanabileceğini görmek zor değil. Nitekim, mahkemeye çıkma hakkının (*habeas corpus*) askıya alınmasına ve isyan ya da işgal gibi durumlarda Kongre'nin orduyu göreve çağırmasına bizzat Anayasanın kendisi izin veriyordu. Dolayısıyla Taney, *Luther* kararını verirken tüm bir ondokuzuncu yüzyıl deneyiminden kolaylıkla yararlanabildi.

O halde, ondokuzuncu yüzyılda sıkıyönetimin mantığı ve ilgi alanı konusunda büyük bir tarihsel değişimin yaşandığını görüyoruz - "kamu güvenliğinin ve düzenin" tehlikede olduğu düşünülen "olağanüstü hallerde" veya "istisnai durumlarda" devletin özel, anayasada belirtilmiş erkleri kullanma hakkını kendinde görmesine olanak tanıyan bir değişim. Buna paralel olarak, medeni hukukun geçerli olduğu ülkelerde kuşatma hali anlayışı da değişti. Kuşatma hali, bir tarafta Roma diktatörlüğü diğer tarafta da etrafı sarılmış bir kalenin komutanına sınırsız yetkiler bahşedilmesi örnekleri üzerinden tanımlanıyordu. Oysa on dokuzuncu yüzyılda bu kavram askeri alandan giderek siyasi alana kaydı ve kriz dönemlerinde ya da olağanüstü hallerde sivillere yönelik olarak da kullanılır oldu. Örneğin 1800 Fransız Anayasası, "devletin güvenliği açısından gerektiğinde" yasalarca belirlenen yerlerde ve yine yasalarca belirlenen süre boyunca insan hak ve

özgürlüklerinin askıya alınmasına izin verirken, 1815'te kabul edilen *Acte Additional* [Ek Madde], genel olağanüstü hal rejimini tanımlamak için "kuşatma hali" kavramını kullanıyordu. Ama en önemli değişim, 1848 yılının Haziran ile Ekim ayları arasında Paris'te kuşatma hali ilan edilmesiyle ve 9 Ağustos 1849'da yeni bir Kuşatma Hali Yasası çıkarılmasıyla gerçekleşti. Yasada içkin olan mantığa göre işgal hali de sıkıyönetim ile aynı uygulamaları gerektiriyordu ve aynı gerekçelerle açıklanıyordu. Sıkıyönetimin gelişmesiyle birlikte "kuşatma hali" giderek askeri anlamını yitirip siyasal bir anlam kazanmaya başladı ve düşman kuvvetlerle girilen askeri çatışmalardan çok ülke içindeki [siyasi] kargaşadan kaynaklanan sorunları ifade eder oldu.[37]

Görüldüğü gibi, gerek sıkıyönetimin gerekse kuşatma halinin tarihi, devlet içinde ordunun düzene sokulmasının yerini tüm bir toplumun devlet adına ordu *tarafından* düzene sokulmasının -toplumsal düzenin devlet adına ordu *tarafından* denetlenmesinin- alması sürecidir.Bu süreçte öne çıkan siyasi ve hukuki mantığa göre, her iki durumda da yasama ve yargı erkine oranla [vis-a-vis] yürütme erkinin öneminin artması ("sıkıyönetim 'yasaları' uyarınca yapılan yargılama tamamen bir yürütme faaliyetidir"),[38] iktidarın askeri otoriteye doğru kaydırılması, temel hak ve özgürlüklerin askıya alınması gerekmekteydi. "Sıkıyönetim" askeri anlamını giderek yitirip siyasi bir anlam kazandı ve düşman kuvvetlerle girilen askeri çatışmalardan çok iç güvenliği ve kamu düzenini ilgilendiren sorunları ifade eder oldu; silahlı kuvvetlerin iç yönetimini düzenleyen bir kurallar bütünü olmaktan çıktı; temel hak ve özgürlüklerin, hatta bir bütün olarak hukukun askıya alınmasını ve topluma karşı askeri güç kullanılmasını *rasyonalize eden* bir kavram haline geldi. On dokuzuncu yüzyılın sonlarına gelindiğinde bu yaklaşım artık yerleşmişti. Dicey, örneğin, *"Introduction to the Law of the Constitution* (1885)" [Anayasa Hukukuna Giriş] adlı

[37] Frederick M. Watkins, 'The Problem of Constitutional Dictatorship', *Public Policy*, Vol. 1, 1940, ss. 324-79; Clinton Rossiter, *Constitutional Dictatorship: Crisis Government in the Modern Democracies* (1948) (New York: Harbinger Books, 1963); Carl Friedrich, *Constitutional Government and Democracy: Theory and Practice in Europe and America* (Boston: Ginnand Co., 1950), ss. 575-6.

[38] J. H. Morgan, 'Martial Law', *Encyclopaedia Britannica, Fourteenth Edition. Vol. 14*, içinde (London: Encyclopaedia Britannica Co., 1929), s. 984.

yapıtında, askeri mahkemeler aracılığıyla uygulanan sıkıyönetimin İngiliz yasalarında yer almadığını, ama "sıkıyönetim" derken kralın ve onun hizmetkarlarının ülkeyi istila etme girişimlerini bertaraf edip isyanları bastırarak kamu düzenini korumak amacıyla, göreneksel hukuka göre yasa koyma hakkını kastediyorsak eğer, o halde sıkıyönetimin kesinlikle İngiliz hukukunun bir parçası olduğunu söylüyordu. Sir James Fitzjames Stephen'un *History of the Criminal Law* (1883) [Ceza Yasasının Tarihi] ve F.W. Maitland'ın *Constitutional History of England* (1888) [İngiltere'nin Anayasal Tarihi] adlı yapıtlarında da benzer bir yaklaşımın savunulduğunu görüyoruz.[39]

Nirengi noktası olarak değerlendirilebilecek bir dizi örneğe bakarsak, yirminci yüzyılda bu görüşün ne ölçüde yerleştiğini görebiliriz. 1902 yılında *Ex parte Marais'te*, sıkıyönetim koşullarında mahkeme önüne çıkarılmadan tutuklanan başvuru sahibi bir suç işlemediğini, suç işlemiş olsaydı bile önce sivil mahkemelerde yargılanması gerektiğini öne sürerek tahliye talebinde bulundu. Danışma Meclisi Adalet Komisyonu savaşın olabildiğine yayıldığı ve olağanüstü hal koşullarında bulunulduğu gerekçesiyle, sıkıyönetimin yalnızca sivil mahkemelerin fiziken toplanamadıkları durumlarda uygulanabileceği kuralının artık bir hükmü kalmadığına karar verdi. Dahası, mahkemelerin bazı nedenlerden dolayı hâlâ görev başında olmaları savaşın yaşanmadığı anlamına gelmezdi. Komisyon ayrıca *Hak Dilekçesi*nin ancak barış koşullarında uygulanabileceğini savundu. *Law Quarterly Review*'da yazan Frederick Pollack'a göre Yargı "sıkıyönetimin askeri yönetimle aynı anlama geldiği ya da mantıksal açıdan onunla bağlantılı olduğu şeklindeki yanıltıcı kanıyı" canlı tutmaya çalışıyordu; oysa "bu sıkıyönetim" aslında "savaş sırasında ülkeyi (İngiliz Uluslar Topluluğunu) koruma zorunluluğuyla yapılan eylemlerin" adından başka bir şey değildi.[40] Aynı şekilde ABD'de de vali Peabody 1903 ve 1904 yıllarında Colarado'da sıkıyönetim ilan ederek mahkemeye çıkma hakkını (*habeas corpus*) askıya aldı, sokağa

[39] A. V. Dicey, *An Introduction to the Study of the Law of the Constitution* 288, 291 (10th ed. 1959); Stephen, *History of the Criminal Law*, ss. 208, 215; F. W. Maitland, *The Constitutional History of England* (Cambridge: Cambridge University Press, 1950), s. 491.

[40] Fredrick Pollock, What is Martial Law?,*Law Quarterly Review*, Vol. 18, 1902, ss. 152-8, at 156.

çıkma yasağı koydu ve Madenciler Sendikası başkanı Charles Mayer'i mahkeme kararı olmadan tutukladı. Mayer, mahkeme kararı olmadan tutuklandığını ve özgürlüğünden mahrum bırakıldığını söyleyerek uğradığı zararın tazmin edilmesi için dava açtı. *Mayer v. Peabody* davasında (1909) Yüksek Mahkeme, kararın gerekçesinde valinin kesin hüküm verme yetkisine sahip olduğunu öne sürüyor ve yargıç Holmes'un ağzından "devletin bekasıyla ilgili bir konuda devletin başı bir karar verdiğinde, bireyin olağan haklarının o anın gereklerine boyun eğmesi gerektiğini" belirtiyordu. Böylece Mahkeme, Taney'in 1849'da verdiği kararı bağlayıcı bir yasaya dönüştürdü.[41]

Tekrar edecek olursak: Bu kararların tehlikeli yanı "barış" zamanlarında da sıkıyönetime başvurulunabileceğini öngörmesi, ya da "savaş" kavramını daha geniş yorumlayarak kriz, isyan ve ayaklanma gibi olguları da savaş başlığı altında toplamasıydı - bunların her biri savaşın değişik türleri olduğuna göre, sıkıyönetim uygulamasına da itiraz edilemezdi. Hem sıkıyönetim hem de kuşatma hali uygulamalarının temelinde, "kamu güvenliğinin" ya da "devletin bekasının" tehlikede olduğunun düşünüldüğü durumlarda modern devletin özel, anayasa tarafından kendisine tanınmış olağanüstü yetkilere sahip olma hakkının bulunduğu ilkesinin yattığını görüyoruz. Bu görüşlerin, liberal demokrasilere doğru evrilmekte olan ülkelerde ön plana çıktığına dikkat etmek de ayrıca önem taşımaktadır. Bu bir yandan, liberal demokrasilere, sıkıyönetim aracılığıyla hem yürütme erkini anayasal sınırlamalardan kurtarma hem de temel özgürlükleri askıya alma olanağı sağlayan bir manevra yeteneği kazandırıyor. Demek ki sıkıyönetim giderek artan isyanlara ve ayaklanmalara karşı bir çözüm oluşturuyor. Ancak öte yandan egemen sınıf sıkıyönetim ilanlarının, yönetim tarzının giderek demokratikleşmesi bağlamında yeni yurttaşlar açısından giderek daha tahrik edici hale geldiğini görüyor. O halde, sıkıyönetim hem bir çözümdür hem de bir sorun.

Bu sorunun üstesinden gelmek için başvurulan ilk yöntem, modern sıkıyönetimin "sınırlı" sıkıyönetim olarak tanımlanması oldu.

[41] George M. Dennison, 'Martial Law: The Development of a Theory of Emergency Powers, 1776-1861', *American Journal of Legal History*, Vol. 18, No. 1, 1974, ss. 52-79.

Commonwealth v. Shortall davasında (1903) Pensilvanya Yüksek Mahkemesi, düzeni korumak için mahkemeler hâlâ açık olduğu halde orduyu göreve çağırmanın "sınırlı sıkıyönetim ilanı" olduğu hükmüne vardı:

> Sınırlıdır, çünkü bireysel hakları veya hükümetin diğer olağan işlevlerinin soruşturulması ya da aklanması için değil toplumsal barışın ve kamu düzeninin korunması için uygulanmaktadır. Bu işler için mahkemeler ve diğer adli kurumlar hâlâ açıktır...Ama gerekli alanlarda ve amaçlanan hedefe ulaşmak için uygulanan yöntem, tüm yetkileriyle sıkıyönetimdir.[42]

Yani olağan mahkemeler işlerliğini sürdürmektedir ve genel anlamda özgürlüklere dokunulmamıştır -*Milligan*'daki Yüksek Mahkeme 1866 yılında, "mahkemelerin açık olduğu yerlerde sıkıyönetimin asla var olamayacağı" savunuluyordu -; ama gerçekte uygulanan ise sıkıyönetimdir; ülke *resmen* başka bir devletle *savaş halinde olmasa bile, zorunlu* olduğu ilan edilen bir yönetim biçimidir bu. Kaldı ki mahkeme, kararında, bir ülkenin ille de savaş ya da barış halinde olacağını düşünmenin yanlış olduğunu belirtiyordu.

Ancak, yirminci yüzyıl boyunca Batı devletleri daha demokratik hale geldikçe ve işçi sınıfı sisteme daha fazla dahil edildikçe, "sınırlı bir sıkıyönetim" bile kulak tırmalar oldu: fazlaca sert, fazlaca kaba, fazlaca anti-demokratik ve fazlaca sıkı [askeri] görülmeye başlandı. "Kargaşayı" önlemenin ve düzeni sağlamanın yeni yollarını bulmak gerekiyordu. Belli başlı sıkıyönetim uygulamalarını aynen hayata geçirecek, ama öyle yaftalanmaktan kaçınacak bir yol. Barış zamanında sıkıyönetim yetkilerinin kullanılmasına olanak sağlayacak, askeri tonlar içermeyen, şiddetten uzak yeni bir dil oluşturmak gerekiyordu. İlk adım, olağanüstü hal mantığıyla atıldı.

1922 Mayısının sonlarında toplanan Britanya Bakanlar Kurulu'nda, bölünmeden sonra bölgede oluşan olağanüstü koşullarla başedebilmek için Kuzey İrlanda'da sıkıyönetim ilân edilmesi önerildi. Öneri, sıkıyönetim yetkilerinin zaten fiilen kullanılmakta olduğu gerekçesiyle reddedildi.[43] Peki ama nasıl? Sıkıyönetim, ilan edilmediği halde nasıl

[42] Tartışmalar için bakınız Ballentine, 'Qualified Martial Law, A Legislative Proposal', *Michigan Law Review*, Vol. 14, 1915-16, ss. 102-108 (Pt. 1) & 197-218 (Pt. 2).

[43] Fabian Tract, *Emergency Powers: A Fresh Start* (An Informal Group Fabian Tract, No. 416, 1977, s. 5

oluyor da uygulanabiliyordu? Kabine, bölünmeden bir kaç yıl önce tüm İrlanda'da karşısına çıkan bir sorunla yeniden yüz yüze geliyordu. 1916'da İrlanda için sıkıyönetim ilan edilmiş olmasına rağmen, Başbakan Asguith parlementoda yaptığı konuşmada, resmen ilan edilmiş olsa da "sıkıyönetim İrlanda'da fiili olarak asla uygulamaya geçirilmediğinde" ısrar ediyordu. Aksine, "[İrlanda'da] kraliyet yasalarının savunulması ile açıklanamayacak hiçbir uygulamanın hayata geçirilmediğini" söylüyordu.[44] Asguith, Kraliyet Yasalarının Korunması Kanunu (KYKK) ile tanınan ve yeni düzenlemelere karşı çıkan herkesin tutuklanıp askeri sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanmasını da içeren kapsamlı düzenleyici yetkileri kastediyordu. Bu yetkiler, pek çoklarının KYKK'nın "sıkıyönetimden daha fazlasını içerdiğini,"[45] "bir tür kalıcı/yasal sıkıyönetim"[46] anlamına geldiğini veya "sıkıyönetim ve imtiyazların zekice ve çabucak yasal önlemlere dönüştürüldüğünü"[47] düşünmesine yol açtı. Elbette bu yetkilere sıkıyönetim değil, yalnızca "ülkenin (kraliyetin) savunulması" için gerekli "düzenlemeler" *deniyordu*. Hukuk ve siyaset dilinde önemli bir şeyler olmaktaydı.

Sonraki yıllar için KYKK tarafından tanınan yetkiler Birleşik Krallık yönetiminin tamamlayıcısıydı. Ayrıca, sıkıyönetimi tanımlayan ruh ve ideoloji değiştirilmeye başladı; nitekim Asguit, sıkıyönetimin gerçekte İrlanda'da uygulamaya sokulmadığını söylüyordu. Bu, dönemin askeri valisi General Sir John Maxwell'in işaret ettiği tuhaf durumu da açıklıyor. Şöyle diyordu Maxwell: İrlanda'da sıkıyönetim ilan edilmiş ve genişletilmiş olmasına karşın, neredeyse dönemin tüm kamu kurumları sıkıyönetimi kınayan kararlar alıyorlardı.[48] Maxwell, sıkıyönetimin *sensu stricta* [dar anlamıyla] hiçbir yerde, Dublin'de bile uygulanmadığını ileri sürerek en önemli meseleye -sıkıyönetim tartışmalarının yalnızca halkın yakınmalarını arttırdığına ve böylece varolan

[44] *Parliamentary Debates: House of Commons*, Vol. LXXXIV, 31 July, 1916, col. 2143.

[45] Harold M. Bowman, 'Martial Law and the English Constitution', *Michigan Law Review*, Vol. 15, 1916, ss. 93-126, s. 98.

[46] Morgan, 'Martial Law', s. 985.

[47] Cornelius S. Cotter, 'Constitutionalizing Emergency Powers: The British Experience', *Stanford Law Review*, Vol. 5, 1952-1953, ss. 382-417, s. 384.

[48] Aktaran: Charles Townshend, *Political Violence in Ireland: Government and Resistance since 1848* (Oxford: Clarendon Press, 1983), s. 311.

çatışmaları daha da kızıştırdığına- parmak basıyordu. Ya da, General Sir Meville Macready'nin Kabine ile İrlanda Yürütme Erki [hükümeti] arasında 20 Mayısta yapılan toplantıda işaret ettiği gibi: "Sıkıyönetimin güçlüğü şuradan ileri geliyor, Siz belli insanları hapse atarsanız onlar da açlık grevi yapacaklardır. İngiltere'deki insanlar buna ne der?"[49] Daha da önemlisi, İrlanda'da olduğu gibi, sıkıyönetim uygulamalarının KYKK ile zaten yürürlüğe konduğu göz önünde bulundurulduğunda, sıkıyönetim ilanı gibi kışkırtıcı bir karar almaya gerek yoktu. Zira isyancılar, nihayetinde, sıkıyönetim altında askeri mahkemeler tarafından değilse de KYKK ile yargılanıp cezaları infaz ediliyordu. Yani, sıkıyönetim ilan edilmeden, hatta sıkıyönetim sözcüğü ağıza dahi alınmadan da sıkıyönetimle elde edilecek *sonuç* elde ediliyordu. Asguith'in kabine toplantısında dile getirdiği gibi, "tüm yargılamalar ve infazlar Kraliyet Yasalarının Korunması Kanunu'nun yasal erkleri tarafından yerine getiriliyordu. 'Sıkıyönetime' başvurmayı gerektiren tek bir vakayla bile karşılaşılmadı. Dolayısıyla, sıkıyönetimi sürdürmek için geçerli bir neden yok."[50] Nitekim Askeri Mahkeme Başsavcısı Temmuz 1920'de Dışişleri Bakanlığına İrlanda için sıkıyönetim taslağı hazırlanıp sunduğunda, Asguith bakana "İrlanda'da zaten Kraliyet Yasalarını ve Düzenlemelerini Koruma Kanunu adı altında fiili bir sıkıyönetimin uygulanmakta olduğunu" hatırlatmakla yetindi.[51]

Bu anlaşılması güç, bazen de kafa karıştırıcı olabilen düşünme tarzının ve sıkıyönetim yetkilerinin kullanılma biçiminin bize söylediği ise, yalnızca İrlanda'da değil tüm bir Birleşik Krallık'ta söz konusu yetkilerin gelişimi bakımından bu dönemin tayin edici olduğudur. Britanya devletinin on yıllık krizi bağlamında düşünülüp yürürlüğe konulan KYKK'yi, Britanya'da sıkıyönetim doktrini ile olağanüstü hal yetkileri arasındaki köprü olarak okumak gerek. Buradan hareketle, sıkıyönetim gibi *görünen* önlemlerin, sıkıyönetimin tartışmalı yasal ve siyasal biçimini değil ama *özünü* sunma olanağı sağlayan yeni

[49] Aktaran: Thomas Jones, *Whitehall Diary, Vol. III: Ireland 1918-1925* 19-20 (Oxford: Oxford University Press, 1971). Jones was Deputy Secretary to the Cabinet.

[50] Memo by Prime Minister, 19 May, 1916, Aktaran: Townshend, *Political Violence*, s. 310.

[51] Letter from the JAG to Chief Secretary for Ireland, 19 July, 1920, Aktaran: Colin Campbell, *Emergency Law in Ireland, 1918-1925* (Oxford: Clarendon Press, 1994), s. 134.

"olağanüstü hal yetkileri" mantığıyla uygulanabildiği görüldü. Aslında ilk önemli adım, Ekim 1920'de kabul edilen Olağanüstü Yetkiler Yasası (OYY) idi. OYY, yürütmeye düzeni korumak ve güvenliği sağlamak amacıyla askeri kuvvetleri yaygın olarak kullanma bu çerçevede temel hak ve özgürlükleri askıya alma yetkisi veriyordu. Bunun resmi adı olağanüstü yetkiler olsa da, sıkıyönetim uygulamaları belleklerde o kadar tazeydi ki pek çok insan bunların gerçekte ne olduğunu görebiliyordu. Genel Grev sırasında bu yetkiler kullanıldığında, İşçi Partisi hükümetinin eski Baş Danışmanı "hükümetin aslında adı konmamış bir sıkıyönetim" uyguladığını söylüyordu.[52] Diğer bir deyişle, "sıkıyönetim" dilinin yerini giderek "olağanüstü hal" dili alıyordu.[53] Polise ve güvenlik servislerine belirgin bir biçimde sokağa çıkma yasağı koyma, örgütleri/dernekleri kapatma, sansür uygulama, bireysel seyahat özgürlüğünü kısıtlama, araçları durdurup arama ve müsadere etme ve mahkeme kararı olmaksızın insanları tutuklama yetkisi veren -yani onları bildik sıkıyönetim yetkileriyle donatan - Kuzey İrlanda Yasası, "özel yetkilerin" 1922 Kuzey İrlanda Özel Yetkiler Kanunu (ÖYK) biçiminde yürürlüğe konması biçiminde anlaşıldı. Nitekim sıkıyönetim dili terk edilirken, söz konusu yetkiler yeni bir giysi içinde tekrar takdim ediliyordu. Sıkıyönetim yetkileri, sıkıyönetimin liberalizasyonu olarak tanımlanabilecek olağanüstü hal mantığı altında toplandı. Liberal otoriterizmin yirminci yüzyıl boyunca gösterdiği gelişmenin ve güvenlik siyasetinin odağında yer alan bir siyasal değişimdi bu.

Bununla birlikte dikkate değer bir değişim de gerçekleşmekteydi. Bu türden yetkilere "savaş" zamanında ihtiyaç olduğu şeklindeki tüm sözlere rağmen, yasanın odağında açıkça sanayi alanındaki anlaşmazlıklar ve işçi ayaklanmaları vardı. Olağanüstü yetkilerin gerçek hikayesi, savaş zamanında başvurulan uygulamaların hikayesinden çok, birbiriyle bağlantılı iki işlemin hikayesidir. Bu işlemlerden

---

[52] Aktaran: K. D. Ewing and C. A. Gearty, *The Struggle for Civil Liberties: Political Freedom and the Rule of Law in Britain, 1914-1945* (Oxford: Oxford University Press, 2000), s. 184.

[53] Sömürgelerde de bu yol izlendi. Sıkıyönetimin yerini giderek "olağanüstü hal yönetimleri" aldı. Örneğin, Mısır'da 1914 ile 1958 yılları arasındaki değişimin tartışıldığı, *Nathan Brown'ın The Rule of Law in the Arab World: Courts in Eygpt and the Gulf* adlı yapıtına bakınız. (Cambridge, Cambridge Üniversty Press, 1997) s. 82-83. Hindistan için bakınız: Venkotlyer, *States of Emergency: The Indion Experience* (New Delhi, Butterworths,2000)

ilki, olağanüstü hal tanımının genişletilerek kavramın askeri çatışmaların ve terörizm sorununun ötesine taşınmasıdır. İkincisi ise, olağanüstü yetkilerin kapsamının önemli oranda genişlemesidir.[54] William Scheuerman'ın öne sürdüğü gibi, savaş dönemi deneyimlerinin olağanüstü yetkilerin çoğalmasında önemli bir rol oynaması söz konusu olmadığı halde, daha geniş bir tarihsel perspektiften bakıldığında böylesi bir odaklanma hem savaş dönemindeki olağanüstü yetkilerin yeniliğinin abartılması hem de olağanüstü yetkilerin başka amaçlar doğrultusunda kullanılmasının yeterince önemsenmemesi tehlikesini barındırmaktadır. Bu, özellikle, olağanüstü yetkilerin emeği denetim altında tutmak ve sanayi alanındaki huzursuzluğu yatıştırmak amacıyla kullanılmasını önemsiz bir şey gibi göstermektedir. Bir taraftan, olağanüstü yetkilerin emeğin mücadelesini ve sosyalist ajitasyonu bastırmak amacıyla kullanılması, güçlü bir biçimde olmasa da, olağanüstü halin şiddete dayalı çatışmaları kapsayan bir durum olduğu şeklindeki dar anlayışa dayanıyordu. Ama öte yandan, olağanüstü otoriteden bu şekilde, emekçi sınıflara karşı siyasi bir enstrüman olarak yararlanılması, "*barış zamanında* da olağanüstü yetkilerin kullanılacağının habercisiydi."[55] Nitekim "barış" dönemleri ve sivil toplumun olağan işleyişi açısından düşünüldüğünde, olağanüstü yetkiler siyasal olarak daha aydınlatıcıdır; çünkü bu durumda [olağanüstü yetkiler] belli bir toplumsal düzeni dış düşmanlardan ziyade, genel anlamda "korumak" için muhalif emek hareketine disiplini, radikal siyasi örgütlenmelere de itaati dayatan inatçı bir düzen imalatı girişiminden başka bir şey olmadıkları açığa çıkar. Örneğin, OYY ile verilen olağanüstü yetkiler 1921'de bir madenci grevi sırasında, sonra 1924'te yine Londra'daki ulaşım işçilerinin grevi sırasında, 1926'da sekiz ay boyunca genel grevi bastırmak amacıyla (oysa grev yalnızca birkaç gün sürmüştü), 1948 ve 1949 yıllarında liman işçilerinin grevi sırasında, 1966'da gemicilerin grevi sırasında, 1970'de temizlik işçilerinin, liman işçilerinin ve elektrik işletmesi işçilerinin grevi sırasında, 1972'de madencilerin ve liman işçilerinin grevi sırasında, 1973'te

[54] William E. Scheuerman, 'Globalization and Exceptional Powers: The Erosion of Liberal Democracy', *Radical Philosophy*, 93, 1999, ss. 14-23.

[55] William E. Scheuerman, 'The Economic State of Emergency', *Cardozo Law Review*, Vol. 21, 1999-2000, ss. 1869-94, s. 1877.

madencilerin ve Glasgow'lu itfaiyecilerin grevi sırasında, 1975'te Glasgow'daki temizlik işçilerinin grevi sırasında ve 1977-1978 yıllarında da itfaiyecilerin grevi sırasında kullanıldı.[56] Buna paralel olarak, 1921 yılında "olağanüstü hal" algısından hareketle yapılan ilk kavuşturmada yargılananlar komünistlerdi.

O halde, olağanüstü yetkilerin kullanıldığı bu savaş, bildiğimiz anlamda askeri bir muharebe değil, kapitalist modernitenin genel nizamı içinde süregiden farklı türden bir savaştı -sınıf savaşıydı. İki dünya savaşı arasında kalan dönemden yalnızca üç örneğe -Weimar Cumhuriyeti'ne, Nazi Almanyası'na ve New Deal [Yeni Düzen] Amerikası'na - bakacak olursak, ekonomik düzenin ve çalışma ilişkilerinin siyasal yönetiminde olağanüstü yetkilerin daha yaygın olarak kullanıldığını görürüz.

"Hukuk açısından bakıldığında, Üçüncü Reich on iki yıl sürmüş bir istisnai durum olarak değerlendirilebilir."[57] Pek çok yorumcu, Nazi Almanya'sını bu şekilde tanımlayan Agamben'e katılmaktadır. Bu tanım, ister açık bir biçimde olsun ister imalı bir biçimde, Schmitt'in Weimar Anayasasının 48. maddesiyle, özellikle de bu maddenin anayasayı siyasal "aşırı uçlardan" koruma amacıyla kullanılması olasılığıyla ilgili savların uygulanmasına yardımcı olur. Fakat, 48. maddenin arkasında yatan temel ilke siyasal "aşırı uçlar" dan çok genel anlamda düzenin ve güvenliğin sağlanmasıydı. Weimar tarihinin hemen başında, "kamu düzeninin" ve "güvenliğin" nitelik bakımından ekonomik olabileceği gerekçesiyle 48. maddenin çok daha geniş anlamda yorumlanıp uygulandığı görüldü. Reich'ın başbakanı Luther 1928'de "48. maddenin, ...ekonomik tedbirlerin hayata geçirilmesi gereken acil durumlarda son derece yararlı olduğu görüldü" derken bunu kastediyordu.[58] Para

[56] Bkz. The House of Commons Library ResearchDivision, *Emergency Powers* (Background Paper, No. 66, n.d [Jan 1979]), s. 3.

[57] Agamben, *State of Exception*, s. 2.

[58] Aktaran: Hans Boldt, 'Article 48 of the Weimar Constitution, Its Historical and Political Implications', Anthony Nicholls and Erich Matthias (eds), *German Democracy and the Triumph of Hitler: Essays in Recent German History* içinde(New York: St. Martins Press, 1971), s. 91.

* Adolf Hitler'in Bavyera'nın yönetimini devralmak için, 8-9 Kasım 1923 tarihinde organize ettiği başarısız darbe girişimi (ed.n).

dolaşımındaki sıkıntıların vahim boyutlara ulaştığı 1922 sonbaharından itibaren, baskın olanın toplumsal ve ekonomik bir yapının olağanüstü talimatları ve kararnameleri olduğu değerlendirilmektedir. 1923 Stresemann rejiminin ilk birkaç haftasında [para birimi] markın ve mali sektörün süregelen sorunlarını gidermek amacıyla bir düzine kadar kararname yayınlandı. Bu kararnamelerin doruk noktası, federal hükümete temel hak ve özgürlükleri dikkate almaksızın, gerekli gördüğü her türlü ekonomik ve sosyal tedbiri alma yetkisi veren bir Salahiyet Yasasıydı. Yürürlüğe konduğu 13 Ekim 1923 gününü izleyen üç hafta -*Birahane (Beer Hall)** darbesine zemin hazırlayan üç kritik hafta- boyunca bu yasa kırktan fazla olağanüstü hâl kararnamesine dayanak yapıldı. Bu kararnamelerden biri de işsizliğin yoğun olduğu bölgelerde uygulanan vergi indiriminin baştan aşağı yeniden düzenlenmesini öngörüyordu. Marx hükümeti bu uygulamayı sürdürerek kendi Salahiyet Yasası'nı çıkardı ve yetki alanını Stresemann rejiminkinin ötesine geçecek şekilde genişletti. Örneğin, çalışma saatlerini hükümet kendisi belirleyip dayatabiliyordu artık. Bir yorumcunun "cumhuriyet tarihinin en görkemli olağanüstü yasama dönemi"[59] diye tanımladığı, 70 adet kanun hükmünde kararnamenin yayınlandığı dönem, bu temele dayanıyordu. Ekonomik sorunlar yine ön plandaydı: Ekim 1922 ile 1925 yılları arasında yayınlanan 67 kararnamenin 44'ü ekonomik, mali ve toplumsal meselelerle ilgiliydi. 1925'ten 1930'a kadar olağanüstü yetkilerin kullanımında bir duraksama olduktan sonra, yine bu yol izlenmeye devam etti. Bruning'in Temmuz 1930 tarihli vergi programı, 48. maddeye dayanan iki hükümet kararnamesi biçiminde yürürlüğe kondu. Bruning bunun nedenini, parlamentonun yeterli mali kaynak oluşturamaması durumunda kamu güvenliğinin ve düzenin tehlikeye gireceği gerekçesiyle açıklıyordu. Ekonomik durumun 1930 ile 1932 yılları arasında giderek bozulması, olağanüstü önlemlerin uygulanmasını daha da kolaylaştırdı. Öyle ki, ekonomik durumun kötüye gittiği 1930'lu yılların başında çıkarılan 60 olağanüstü kararnamenin hemen hepsi ekonomik içerikliydi.[60] Weimar

[59] Frederick Mundell Watkins, *The Failure of Constitutional Emergency Powers under the German Republic* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1939), s. 82.

[60] Watkins, *Failure of Constitutional Emergency Powers*, ss. 75-8, 91-5.

döneminin yaklaşık olarak yarısında, nasıl değerlendirildiğine bağlı olarak şu ya da bu türden olağanüstü yetkiler işlevsel oldu ve kapitalist düzeni koruma amacıyla yaygın bir biçimde kullanıldı.

Nazilerin olağanüstü yetkiler kullanmalarının yolunu açan da, işte bu ekonomik düzenin güvenliği için "olağanüstü hal" mantığıydı. Başka pek çok alanda olduğu gibi bu alanda da Hitler'in devrimci olduğunu söyleyemeyiz. O, yalnızca, burjuva devletin oluşum sürecinde temel alınan düşünceleri benimsemiş ve uyarlamıştı. Hitler 1933 Ocağının son günlerinde başbakanlık görevine başlamasının hemen ardından, Anayasanın 48. ve 25. maddelerinden yararlanarak "Prusya'da İstikrarın Sağlanması Kararnamesi" ve "Alman Halkının Korunması Kararnamesi" gibi bir yığın kararname yayınladı. Ama asıl önemli tarih, Hitler'in 48. maddeyi kendine dayanak yaparak "Halkın ve Devletin korunması" için olağanüstü bir kararnameyi ("Reichsday Yangını Kararnamesi"ni) yürürlüğe koyduğu 28 Şubat 1933 günüydü. Ernst Fraenkel'in Üçüncü Reich Anayasasının yolunu açan bir tür sıkıyönetim[61] olarak tanımladığı bu kararname yeni bir olağanüstü hal yönetimi getiriyor ve temel anayasal haklardan bazılarını askıya alıyordu. Kararname, Üçüncü Reich'ın önlemlerinin hemen hepsini o tarihte yürürlüğe koydu. Bu önlemlerin tamamına yakını "kamu güvenliğinin yeniden sağlanması" içindi.[62] Demek ki, Üçüncü Reich her ne kadar on iki yıl süren bir olağanüstü hal yönetimi olsa da, bu yanıyla Almanya'daki Weimar döneminden pek de farklı değildi. Başka yerlerdeki benzer örneklerden çok farklı olduğu da söylenemez.

"Bu ulus harekete geçirilmek istiyor, hemen şimdi" diyordu lider, 4 Mart 1933'te. "Ortak sorunlarımızın çözümü için disiplinli bir biçimde saldırıya geçmeye hazır olan halkımızın bu büyük ordusunun liderliğini üstleniyorum" diye sürdürdü sözlerini.

> En önemli ve birincil görevimiz halkı çalışmaya zorlamaktır. Eğer bilgece ve cesaretle yüzleşmeyi bilirsek çözülemeyecek bir sorun değildir bu. Bunu başarmak için bir yandan... görevimizi bir savaşın

[61] Ernst Fraenkel, *The Dual State: A Contribution to the Theory of Dictatorship*, çev. E. A. Shils (Oxford: Oxford University Press, 1941), s. 3.

[62] Bkz. James K. Pollock and Harlow Henman (eds), *The Hitler Decrees* (Ann Arbor, Michigan: George Wahr, 1934), s. 10.

> gerektirdiği olağanüstü görevler gibi ele almalıyız... Krizin üstesinden gelmek, bu olağanüstü hale karşı savaşmak için elimizde kalan tek aracı -yürütme erkinin geniş yetkilerini- kullanacağım. Bana verilen yetki, ülkemiz yabancı bir düşman tarafından işgal edildiğinde sahip olacağım yetki kadar geniş olmalı.

Franklin D. Roosevelt açılış konuşmasında bunları söylüyordu. Böyle konuşmakla, olağanüstü hal yönetiminden hiç de geri kalmayan bir dönemi başlatmış oldu -daha sonra "olağanüstü hali olağanüstü eylemle karşılamak" diye tanımlayacaktı bunu.[63]

Hitler gibi Roosevelt de ulusal gelirin dört yıl öncesine göre yarı yarıya düştüğü, işsizlerin sayısının 14 milyonu bulduğu ve sınıf mücadelelerinin şiddetlendiği bir ülkeye liderlik ediyordu. 1933-1934 yılları sınıf çatışmasının şiddetlendiği, yaklaşık 1,5 milyon işçinin katıldığı 2000 civarında grevin yapıldığı ve bu grevlerin büyük bölümünün askeri güç kullanılarak bastırılmaya çalışıldığı, Roosevelt'in de aralarında olduğu pek çok insanın komünist bir devrimin mümkün olduğunu düşündüğü, Amerikan tarihinde eşine ender rastlanan dönemlerden biriydi.[64] Tıpkı Hitler'in yaptığı gibi, "savaş benzetmesi" bu sorunların üstesinden gelmenin anahtarıydı.[65] "Onbeş yıl önce, ülkeme olan borcumu ödemek üzere büyük ve olağanüstü bir ulusal görevde -Dünya Savaşı'nda- aktif olarak yer aldım" diyordu Roosevelt 1932 de, ve ekliyordu: "Ülkemiz 1917'de olduğundan çok daha vahim, çok daha olağanüstü bir durumla karşı karşıya."[66] Olağanüstü Hal Yasası uyarınca 1933 baharında kurulan Sivil Savunma Birlikleri (SSB) gibi örgütler, bilinçli bir biçimde halkı söz konusu savaş için seferber etmek üzere tasarlanmışken, Yeni Düzenciler yine bilinçli bir biçimde "ekonomi ordumuzun piyadaleri'nden"

---

[63] 'Address Delivered at Democratic State Convention', 29 September, 1936,*The Public Papers and Addresses of Franklin D. Roosevelt, Vol. 5* içinde (New York: Random House, 1938),ss. 386.

[64] Reflecting back in 1936, Roosevelt commented that the crisis of 1933 to 1934 was 'made to order for all those who would overthrow our form of government' - 'Address Delivered at Democratic State Convention', 29 September, 1936 *Public Papers, Vol. 5*içinde,ss. 385-6.

[65] William E. Leuchtenburg, 'The New Deal and the Analogue of War', John Braeman, Robert H. Brenner and Everett Walters (eds), *Change and Continuity in Twentieth-Century America* içinde (Ohio: Ohio State University Press, 1964).

[66] Roosevelt, 'Radio Address, April 7, 1932', s. 624.

söz ediyorlardı.[67] Roosevelt ve onun "teğmenleri" siyaset yaparken, Yeni Düzen'in temel ilkelerini kabul ettirmek için sık sık savaştan örnek veriyorlardı. Madem ki savaş olağanüstü bir durumdu, o halde adı üstünde olağanüstü yetkilere ihtiyaç vardı.

Roosevelt açılış konuşmasından iki gün sonra, Kongre'nin onayını almaksızın ulusal bir olağanüstü halden söz etti ve "banka tatili" [bankalar için zorunlu resmi tatil] ilan ederek altın ve gümüş ihracatı ile döviz işlemlerini yasakladı. Yetkisini 1917 tarihli Düşmanla Ticaret Yasası'ndan (DTY) aldığını iddia etse de yetki gerçekte birleşik "olağanüstü hal" ve "güvenlik" ideolojisinden ileri geliyordu. Roosvelt yetkisini nasıl kullanacağı konusunda sözünü sakınmıyordu:

> "Olağanüstü hal" sözünün anlamı bankalarla sınırlanmayacak kadar genişti. Ülkenin tüm ekonomik ve dolayısıyla da tüm toplumsal yapısını kapsıyordu. Tarımımızın, ticaretimizin ve sanayimizin köklerine kadar inen, nüfusun tamamını etkileyen bir olağanüstü hal söz konusuydu... Bu durumun üstesinden gelmenin tek yolu ekonomik yapının baştan aşağı yeniden örgütlenmesi ve ölçülü bir denetim altına alınmasıydı. Bu, bir haftada, bir ayda ya da bir yılda düzeltilebilecek bir durum değildi.[68]

DTY bu amaçla önemli ölçüde eğilip büküldü. DTY dünyayla ticareti tanımlayan, düzenleyen ve belli mali uygulamalarla cezalandıran bir yasaydı. 1. Dünya savaşının çerçevesinde, ülke sınırları içinde yaşayan ABD düşmanları olabileceği düşünülüyordu. Ama yasa kabul edilirken, Kongre yasanın hükümlerinin "Birleşik Devletler yurttaşı olmayanlara" uygulanacağını vurgulamaya özen göstermişti. Yurttaşların düşman olamayacakları varsayılıyordu. Ancak, 1933 Martında hükümet, olağanüstü hal yetkilerinin uygulanmasının bir parçası olarak DTY'nin 5. maddesinin "b" bendini düzeltti. Yasa artık "ABD sınırları içinde yaşayan herkesi" kapsıyordu. 5. maddenin "b" bendini ihlal eden ABD yurttaşları ile ABD düşmanları arasında bir fark yoktu artık. Dahası, tüm bir ulus artık olağanüstü savaş yetkileriyle yönetilebilecekti.

---

[67] Örneğin;Franklin D. Roosevelt, 'Radio Address,Albany, NY, April 7, 1932', *The Public Papers and Addresses of Franklin D. Roosevelt. Vol. 1* içinde (New York: Random House, 1938), s. 625.

[68] Franklin D. Roosevelt, *On Our Way* (New York: John DayCo., 1934), s. 35.

1930'lu yıllar boyunca bir dizi resmi bildiri, ilân ve kurumsal gelişmeye dayanarak yapılan bu yönetim tarzı, olağanüstü yetkilerin Birleşik Krallık'ta ve Almanya'da genel olarak ekonomiyi düzenleme, özel olarak da sınıf egemenliği amacıyla kullanıldığını en açık biçimde yansıtmaktadır. 1933 Mayısında kabul edilen Olağanüstü Yardım Yasası ile Olağanüstü Yardım Dairesi kurulurken, diğer yasalar da aynı mantığı izledi: 1933 tarihli Tarımsal Düzenleme Yasası "olağanüstü hâl ilânı"yla başlıyor ve olağanüstü koşulların belli başlı tarım ürünleri üzerinde olumsuz etkilerde bulunarak toplumun çıkarlarını zedelediği öne sürülüyordu. Tarımsal Düzenleme Dairesi'nin görevi mevcut krizlerle başa çıkmak olduğu kadar gelecekteki olası krizlerin de önüne geçmekti. Aynı yıl kabul edilen Ulusal Kalkınma Yasası ise başkana sanayiyle ilgili düzenlemeler yapma konusunda neredeyse sınırsız bir yetki veriyordu. Belediye İflas Kanunu ve Altın Rezervi Yasası gibi ertesi yıl çıkarılan en önemli yasalar da "mevcut olağanüstü duruma" değiniyordu. Böylece olağanüstü hâl dili 1940'lara kadar siyasi ve hukuki gelişmelere nüfuz etmeye devam etti. Ve 3. Bölüm'de göreceğimiz gibi, geliştirilmekte olan yeni güvenlik siyasetinin ayrılmaz bir parçası oldu. Yeni Düzen [New Deal] aslında gözle görülecek kadar belirgin bir olağanüstü hâl yönetimiydi.[69]

Bir kez bakmaya başladık mı, artık, olağanüstü yetkiler kullanılmasının yalnızca geçtiğimiz yüzyılın liberal demokrasilerinde ve faşist devletlerinde değil, çok farklı yönetim biçimleri benimsemiş olan [günümüzün] liberal demokrasilerinde de ekonomi yönetiminin olağan bir özelliği olduğunu görürüz.[70] Nasser Hussain, ayrıca, olağanüstü hâl kavramının sömürgeci egemenlik tarzıyla ne kadar özdeşleştiğini de gösterdi.[71] Bu konuda, Malaya'da 1948'de başlayıp on iki yıl

[69] Bkz. Jane Perry Clark, 'Emergencies and the Law', *Political Science Quarterly*, 49, 1934, ss. 268-83.

[70] Francis Sejersted, savaştan sonra Norveç'te ekonominin modernize edilmesi ve korporatizmin gelştirilmesi bakımından izin yasalarının ne kadar önemli ve temel bir rol oynadığını gösterdi. -"From Liberal Constitationalism to Corporate Pluralism: The Conflict over the EnablingActs in Norway after the Second World War and the Subseguent Constitutional Development; John Elster and Rune Slaystad (eds), *Constitutionalism and Democracy* içinde (Cambridge; Cambridge UnivetsityPress, 1998).

[71] Hussain, *Jurisprudence of Emergency*.

süren olağanüstü hâl yönetiminden Kenya'da 1952'de başlayan sekiz yıllık olağanüstü hâle kadar pek çok örnek verilebilir. Denys Holland, 1960'da kaleme aldığı yazısında, 1946-1960 yılları arasında Aden'den Zanzibar'a kadar yalnızca Britanya'ya bağlı topraklarda en az yirmi dokuz kez olağanüstü hal ilan edildiğine işaret ediyordu. Ya 1939'da ve 1956'da olduğu gibi Kanun Hükmünde Kararnameler yoluyla ya da yerel yasama meclislerinin geçici veya kalıcı nitelikteki kararlarıyla ilan edilen bu olağanüstü hal yönetimleri halkın ve halk hareketinin denetim altına alınmasına, sokağa çıkma yasağı konmasına, insanların mallarına ve topraklarına el konulmasına, gazete ve dergilerin yasaklanmasına, siyasi örgütlerin dağıtılmasına, yasaların askıya alınmasına ve yargısız tutuklamalara olanak sağlıyordu.[72] Savaşla hiç ilgisi olmayan bu uygulamalar tamamen ekonominin düzenlenmesiyle ve sınıf iktidarı ile ilgiliydi: Örneğin, Kenya'daki olağanüstü hal yasası yaklaşık 1,5 milyon insanı (neredeyse Kikuyu nüfusunun tamamını) hapsetmekle ve "sınama" (yani işkence) teknikleri kullanmakla kalmamış, ayrıca göçmenlerin yaşadığı bölgelerde insanları zorla çalıştırma uygulamasınıda hayata geçirmişti. Kikuyu'da insanlar yılda doksan gün "sosyal projelerde" ücretsiz çalıştırılıyordu. Yeni ulusların sömürge olmaktan çıkıp bağımsızlıklarını elde etmeleri de daha önceki işlevsel yönetim mantığını pek değiştirmedi. "Gelişmemiş" ekonomileri ve temel egemenlik biçimi olarak olağanüstü önlemlerin dayatılmasını meşrulaştıran yönetim tarzı yüzünden, bu önlemleri neredeyse olduğu gibi anayasalarına geçirdiler.

Dolayısıyla, "olağanüstü hal"in yirminci yüzyılda belkide devlet yönetimi sanatının el kitabındaki en yaygın formül [reçete] haline geldiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu, faşist devlet için olduğu kadar liberal devlet için de geçerlidir: doğrusunu isterseniz, uygulamayı kusursuz hale getiren liberalizm olmuştur. Hiçbir şey Schmitt'in "liberalizm olağanüstü durumları görmezden gelir; liberal devlet, meseleleri tartışmakla yetinen ve 'istisnai durumlar' hakkında 'kararlar' alma yeteneğinden yoksun olan 'zayıf' bir devlettir"[73] şeklindeki önermesi

[72] Denys C. Holland, 'Emergency Legislation in the Commonwealth', *Current Legal Problems*, Vol. 13, 1960, ss. 148-70.

[73] Schmitt, *Political Theology*, s.13-14. Bakınız Fanz Neumann, "Aproaches to the Study of Political Power" (1950), *The Democratic and the Authoritarion State: Essays in Political*

kadar gerçeklerden uzak olamaz. Hiçbir şey liberalizmin ve devletin doğru kavranmasına Schmitt'in bu önermesi kadar zarar veremez. Doğrusunu isterseniz, olağanüstü yetkilerin meşrulaştırılması ve anayasal temellere oturtulması liberalizmin modern devlete bir armağanıdır. Farklı türden devletlerin bu armağanı memnuniyetle kabul ettiklerini birbiri ardına yayınlanan resmi raporlarda görmek mümkündür. Amerika [Kıtası] İnsan Hakları Komisyonu 1963 yılında Amerika Devletler Örgütü'ne üye devletlerde son on yılda yüzden fazla olağanüstü hal yönetimi tespit ederken, 1978'de yapılan bir araştırmada 150 devlet içinde en az otuzunun o tarihte olağanüstü hal yasaları ile yönetildiği saptanıyordu.[74] Uluslararası Hukuk Örgütü'ne sunulan 1986 tarihli Geçici Rapor'da, o yıl yaklaşık yetmiş devletin şu ya da bu biçimde olağanüstü hal yönetimi altında bulunduğu belirtiliyordu.[75] BM Despouy Raporu Ocak 1985 ile Mayıs 1997 tarihleri arasında yaklaşık 100 devlet ya da bölgenin - *yani BM'e üye devletlerin yarısından fazlasının* - olağanüstü hal yönetimi altında bulunduğunu saptadı. Rapor, bu dönemde olağanüstü hal ilan eden, olağanüstü hali genişleten ya da olağanüstü hale son veren ülkeler bir dünya haritası üzerinde belirtilmiş olsaydı eğer... işaretli alanın yeryüzünün dörtte üçünü kapsayacağına dikkat çekiyordu.[76] Uluslararası Hukukçular Komisyonu'nun 1983'de belirttiği gibi: "yakın tarihin herhangi bir kesitinde insanlığın önemli bir bölümünün olağanüstü hal yönetimi altında yaşadığını

---

and Legal Theory (New York: Free Press, 1957) Schmitt'in ve günümüz Schmittiyonizminin kavrayamadığı nokta, "istisnai hal"in istisna olmadığıdır. Aksine, ben, bunun olağanüstü yönetimler maskesi altında kendini "demokratik" görenler de dahil modern devletlerin günlük işleyişini sızdığını savunuyorum.

[74] Report by Daniel O'Donnell for the International Commission of Jurists, Series B, No. 9, June 10, 1987; Daniel O'Donnell, 'States of Exception', *International Commission of Jurists Review*, 21, 1978, s. 52-3.

[75] Bu raporun altında imzası bulunan Joan Fitzpatrick, Uluslararası Hukuk Birliği için aynı tema üzerine iki rapor daha hazırladı. Söz konusu araştırma için bakınız: Joan Fitzpatrick, *Human Rights in Crisis*: The International System for Protecting Rights During States of Emergency (Philodelphia: University of Pennsylvania Press, 1994).

[76] BM Özel Raportörü Mr. Leandro Despouy'un *İnsan Hakları Sorunu ve Olağanüstü Hal Yönetimleri* konulu raporu, Birleşmiş Milletler, 1997 ["Despouy Raporu"]. aynı özel raportör tarafından bir yıl önce hazırlanan ayrı bir raporda, 1985'ten bu yana 87 devletin olağanüstü hal ilan ettiği belirtiliyor -Birleşmiş Milletler, Ekonomik ve Sosyal Konsey. *The Administration of Justice and the Human Rights of Detainees: Question of Human Rights and states of Emergency* (United Nations, 1996).

söylersek hiç abartmış olmayız."[77] Ayrıca, görüyoruz ki kriz yönetimleri istisnai durumlar, ve olağanüstü haller artık pek çok devletin hayatında, ender görülen dönemler olmaktan çıktı ve egemen sınıfların sürekli olarak başvurdukları kalıcı tedbirlere dönüştü: 1939'a gelindiğinde ABD, Roosevelt'in aldığı olağanüstü önlemlerle, son altı yıl içinde otuz dokuzuncu kez olağanüstü hale girmiş bulunuyordu.

Walter Benjamin Senatoya Gidiyor

Altı yıl içinde otuz dokuz olağanüstü hal mi? Bu çok fazla. Siyasal egemenlik içinde tuhaf bir şeyler olmuşa benziyor. Kongre üyesi Barton'un belirttiği gibi, "bu düpedüz kötü yönetim."[78] Doğrusunu isterseniz durum kötü yönetimden, hatta kriz yönetiminden de beter. Aksine, burada söz konusu olan bildik, her günkü siyasal yönetim -modern kapitalist devletlerde olağan işleyiş böyle. Önemli olan bunun *neden* norm olduğu. Zira bu soru bizi olağanüstü yetkilerin, hukukun egemenliğinin ve şiddet kullanımının tam kalbine, yani kapitalist modernitenin siyasal yönetimine götürüyor. Ayrıca bu, terörle savaş konusundaki güncel tartışmalara da bir miktar ışık tutuyor. En önemlisi de, modern siyasetteki güvenlik mantığına dair dikkate değer şeyler söylüyor bize.

1970'lerin başında olağanüstü yetkilere duyulan ilginin giderek artması, Senato'yu, ülke çapındaki olağanüstü halin sona erdirilmesi üzerine çalışacak özel bir komisyon kurmaya itti. Amaç, Birleşik Devletler'de olağanüstü yetkilerin nasıl kullanıldığını incelemek ve bunlara nasıl son verileceği konusunda bir öneri sunmaktı. Komisyonun hazırladığı rapor Amerikan olağanüstü hal yönetimi anlayışının Locke'un imtiyaz anlayışından kaynaklandığını işaret ederek başlıyor ve Birleşik Devletler'in 9 Mart 1933'den itibaren ülke çapında ilan edilmiş bir olağanüstü hal içinde bulunduğunu belirtiyordu. Rapor şöyle devam ediyordu:

---

[77] International Commission of Jurists, *States of Emergency: Their Impact on Human Rights* (1983), s. 413.

[78] Aktaran: Daniel S. Franklin, *Extraordinary Measures: The Exercise of Prerogative Powers in the United States* (Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh Press, 1991), s. 55.

> Başkan Roosevelt'in 1933'te ülke çapında ilan ettiği olağanüstü halin yanı sıra Başkan Truman 16 Aralık 1950'de Kore Savaşı sırasında, Başkan Nixon da 23 Mart 1970'de ve 15 Ağustos 1971'de olağanüstü hal ilan ettiler. Bu olağanüstü hal ilanları Federal Yasa'da 470 yeni hüküm getirilmesine neden oldu. Bu yüzlerce kanun başkana... insanların mülklerini müsadere etme, üretim araçlarını örgütleme ve denetleme, ürünlerine el koyma, yurt dışına askeri birlikler yollama, tüm ulaşım ve iletişim araçlarını denetleme ve bunlara el koyma, özel teşebbüsün faaliyetini düzenleme, seyahat özgürlüğünü sınırlama ve başka pek çok yolla tüm Amerikan yurttaşlarının hayatını denetleme gibi olağanüstü yetkiler veriyordu.[79]

Diğer bir deyişle Rapor, kırk yıllık olağanüstü hal yasasıyla yürütülen Vietnam Savaşı'nın tek örnek olmadığını, tüm bir Amerika'nın aynı olağanüstü yetkilerle yönetilmekte olduğunu saptıyordu. Komisyonun belirttiği gibi, kırk yıllık bir olağanüstü hal kesinlikle "geçici" olarak tanımlanamazdı. Olağanüstü hal yönetimi norm haline gelmişti.

Ne tuhaftır ki sonradan çıkarılan yasaya bakıldığında da bunun böyle olduğu görülebilir. Senato Raporu'nun ürünü olan 1976 Ulusal Olağanüstü Hal Yasası (UOHL) ve 1977 Uluslararası Ekonomik Yetkiler Yasası (UOEYY) sözüm ona yürütme erkinin olağanüstü yetkilerle artan otoritesini sınırlamayı amaçlıyordu. Devam eden dört olağanüstü hal yönetimi ile olağanüstü yasaların büyük bölümünün 1978'e kadar kaldırılması öngörülüyordu. Bu arada yasama yetkisini başkana devretmek için yeni yollar bulundu. Ne var ki yeni yasada yirminci yüzyıl boyunca olağanüstü hal kanunlarının temelini oluşturan kilit bölümler, yani DTY'nin 5b maddesiyle Birleşik Devletler yasalarının olağanüstü halle ilgili en önemli bölümleri aynen korundu. UOHL, yasayla belirlenen hiç bir hükmün DTY'nin 5b maddesi ile maddede sonradan yapılacak değişiklikler için geçerli olmayacağını belirtiyordu. Bunu Federal Yasaların bir parçası olarak muhafaza eden ABD devleti, kendi yurttaşlarının günlük olarak denetlenmesini içeren yürüttüğü kalıcı savaşı önemli ölçüde pekiştirdi. Bunu doğrulamak istercesine, dört olağanüstü hal yönetiminin kesin olarak

[79] Special Committee on the Termination of the National Emergency, United States Senate, *Emergency Powers Statutes: Provisions of Federal Law Now in Effect Delegating to the Executive Authority in Time of National Emergency.* Senate Report 93-549, 93rd Congress, 1st Session, November 1973.

kaldırılmasının hemen ardından 1979 Kasımın'da Tahran'daki ABD elçiliğinin basılıp elçilik çalışanlarının rehin alınmasına yanıt olarak, ulusal olağanüstü hal ilan edildi. O günden sonra, otuzun üzerinde ulusal olağanüstü hal ilânı oldu. Bunların bir kısmı da 9/11 sonrasında "terörle savaş" bağlamında ilan edilen olağanüstü hallerdi. Bununla birlikte, söz konusu olağanüstü hal ilanlarının önemli bir bölümünün ticaretle ve ulusal güvenlik kılığına sokulmuş ekonomik ilişkilerle bağlantılı olduğunu belirtmek gerek.[80] Dolayısıyla ABD'nin yirminci yüzyılın büyük bölümü ve yirmibirinci yüzyılın tamamını "olağanüstü hal" de geçirdiğini söylersek abartmış olmayız.

Peki, ABD bu bakımdan bir istisna mı? Araştırmalar bu durumun ABD'ye özgü olması bir yana, ABD'nin diğer devletlerin *normal* rotasını izlediğini gösteriyor. Genel seyir şöyle: "istisnai" gelişmelerle başa çıkmak için tanınan yeni olağanüstü yetkiler sonunda kalıcılaşıyor ve norm haline geliyor; sıkıyönetimin liberalizasyonu olağanüstü yetkilerin anayasal güvence altına alınmasına dönüşüyor.

Bilinen örneklerden biri, Britanya devletinin Kuzey irlanda'da uyguladığı baskıcı stratejidir. 1922 tarihli ÖYK polise ve İçişleri Bakanlığına sokağa çıkma yasağı koymak, basın yayın organlarına sansür uygulamak, örgütleri lağv etmek, mitingleri izlemek ve yasaklamak, bireylerin seyahat özgürlüğünü sınırlamak, araçları durdurup aramak, araçlara el koymak, insanları şüpheli oldukları gerekçesiyle mahkeme kararı olmaksızın sorgulamak ve tutuklamak ve en önemlisi de insanları mahkemeye çıkartmaksızın içerde tutmak gibi geniş yetkiler tanınıyordu. Aslında bir yıllığına çıkarılan ÖYK, 1928 yılına kadar beş yıl boyunca her sene sonunda yenilendi ve nihayet kalıcı bir yasa haline getirildi. Diğer bir deyişle, olağanüstü hal yasası en başından beri Kuzey irlanda'yı yönetmek için gerekli kilit bir mekanizma olarak korundu ve normalleştirildi. 1973 Kuzey irlanda (Olağanüstü Hal) Yasası'da aynı şekilde, dönemin muhafazakar hükümeti tarafından geçici bir olağanüstü hal ilanı olarak kabul edildi (üç yıl içinde

[80] Bakınız:*National Emergency Powers*, Congressional Research Service Report 98-505, 18 September, 2001, ss. 13-16; *Terrorist Attacks and National Emergencies Act Declarations*, Congressional Research Service Report, RS21017, 7 January, 2005, ss. 5-6.

alınan beşinci olağanüstü önlemdi bu). Görünürde ÖYK'nın yerine düşünülmüş olmasına karşın, gerçekte ÖYK'nın verdiği [olağanüstü] yetkileri korumanın yanı sıra, yargı süreçlerinde jürinin varlığına son vermek gibi yetkiler de içeriyordu. Kuzey irlanda'dan sorumlu *Devlet Bakanı (Secretary of the State)* Merly Rees, Yasanın "olağanüstü tedbirler getirdiğini doğası gereği geçici olduğunu, yalnızca olağanüstü koşulların hüküm sürdüğü bir dönemde geçerli olacağını" söylüyordu.[81] Yasa 1987, 1991 ve 1996'da yeni Kuzey irlanda yasalarıyla desteklenerek tam 26 yıl boyunca yürürlükte kaldı. 1971 tarihli Terörizmi Önleme(Geçici Tedbirler) Yasası (TÖY)'ün öyküsü de bundan farklı değil. Bir yıllığına çıkarılan ve İçişleri Bakanı (Home Secretary) Roy Jenkins'in "hiç kimse bu olağanüstü yetkilerin gerekli olandan bir gün bile daha fazla yürürlükte kalmasını istemez"[82] diye yorumladığı yasa 1975 ve 1983 yıllarında kısmi değişikliklerle yeniden düzenlendi ve nihayet 1989'da kalıcı hale geldi. Tüm bunların kümülatif sonucu, olağanüstü yetkilerin siyasal alanın kalıcı bir unsuru olarak *defacto* kullanılması idi. Nitekim Kuzey İrlanda'da yaşanan daimi kriz, olağanüstü halin adı üstünde istisnai bir durum olduğunu ileri süren görüşle tam bir tezat oluşturmaktadır. Kuzey İrlanda'da olağanüstü hal istisna olmak bir yana norm haline geldi: hayata gözlerini bir tür sıkıyönetim içinde açan ve o günden bu yana olağanüstü yetkilerle denetim altında tutulan Kuzey İrlanda'nın tarihine dair her türlü analiz, bölgenin olağanüstü hal yönetiminden başka bir şey tanımadığını gözler önüne sermektedir.[83] Ateşkes süreci boyunca ve daha sonra olağanüstü yetkilerin tamamen muhafaza edilmiş olması bunun kanıtıdır.

Bu olgu, Kuzey İrlanda için çıkarılan Olağanüstü Hal Yasasının neredeyse tüm Birleşik Krallık'ta geçerli olan genel bir yasa haline geldiğini de göstermektedir. Kuzey İrlanda'da 1920'lerde yürürlüğe konan olağanüstü önlemlerin büyük bölümü 1930'larda düzenli yasalar haline geldi ve daha sonra, 1934 Hoşnutsuzluğu Kışkırtma Yasası,

[81] Merlyn Rees in the House of Commons, 9 July, 1974 - *Parliamentary Debates: House of Commons*, Vol. 876, 1974, col. 1273.

[82] Roy Jenkins in the House of Commons, 28 November, 1974 - *Parliamentary Debates: House of Commons*, Vol. 882, 1974-5, col. 642.

[83] Fionnuala Ni Aolain, *The Politics of Force: Conflict Management and State Violence in Northern Ireland* (Belfast: Blackstaff Press, 2000).

1936 Kamu Düzeni Yasası ile bunları izleyen çeşitli asayiş ve kamu düzeni yasalarına sızarak OYK'yı destekledi ve kapsamını genişletti. Bu değişikliklerle birlikte, başlangıçta "özel" olan yetkilerin normalleştirilmesinin açık bir örneğini görüyoruz: dün spesifik bir bölge için tasarlanan yasa, bugün tüm ülkede uygulanıyor; dün istisnai olan bugün normal hale geliyor. İlk kez 1988 tarihli Kriminal Kanıt Talimatnamesi ile Kuzey İrlanda'da denenen susma hakkını kaldırma girişimi, daha sonra kolaylıkla Birleşik Krallık'ın diğer bölgelerine yayıldı -1994 tarihli Cezai Hakkaniyet ve Kamu Düzeni Yasası`nın 34 ilâ 37. maddeleri, 1988 tarihli Talimatnamedeki susma hakkı ile ilgili hükümleri neredeyse kelimesi kelimesine tekrar etmektedir.[84] Bu, siyasal *olağanüstü* yetkiler tekniğinin *olağan** ceza yasasına sızarak sürecin nasıl normalleştiğini gösteren kusursuz bir örnektir. Başka pek çok örnek de verilebilir: önceden geçici olacağı düşünülen 1988 tarihli Cezai Hakkaniyet (Terörizm ve Komplo) Yasası kalıcı bir nizamnameye bağlandı ve Kuzey İrlanda'daki uygulamaların "uluslararası terörizm"le mücadele alanına doğru genişletildi. Bu arada, Birleşik Krallık vatandaşı olmayan kimselerin mahkemeye çıkarılmadan tutuklanabilmesini içeren 2001 Anti Terörizm, Suç ve Güvenlik Yasası (ATSGY) da Kuzey İrlanda'da bazı sömürgelerdeki olağanüstü hal yönetimlerinde uygulanan gözaltı ve sorgu yöntemlerinin yayılması ve normalleştirilmesinden başka bir anlama gelmiyor.

Sözü fazla uzatmamak için, 1945 sonrası dönemde dünya siyasetinde gerçekleşen dört *biçimlendirici/[form* verici *(ed.n)]*** dönüşümün engin arka planı üzerine ABD ve Birleşik Krallık'ın bu geniş tarihsel krokisini yerleştirerek nasıl ortak bir gelişim izlediklerini kavrayabiliriz. Bu dört dönüşüm, konuyu bütün ayrıntılarıyla ortaya koymaktan çok, aydınlatıcı bir işlev görmektedir: Birleşik Krallık'tan ve ABD'den verilen örneklerle, kapitalist modernitenin farklı ulusal ve siyasal bağlamlarda güçlendirilip pekiştirilmesi açısından olağanüstü yetkilerin vazgeçilmez olduğunu göstermeleri amaçlanmaktadır.

---

[84] Ewing and Gearty, *Struggle for Civil Liberties*, ss. 161-8, 272; Ni Aolain, *Politics of Force*, s. 64.

* italik vurgular editöre aittir.

** *formative*

Birincisi İsrail'dir. İsrail devleti kurulduğu 1948 yılından bu yana sürekli olağanüstü hal yönetimi altında. Filistin'deki ingilizler 1945 Eylül'ünde Savunma Talimatnamesi [olağanüstü Hal] ilân ettiler. Bölgedeki Yahudi toplumu başlangıçta bunun, sıkıyönetim altında bulunan bir polis devleti olduğunu düşünüyordı. Ne var ki geçici olarak getirildiği belirtilen bu düzenlemeler, İsrail devletinin kurulmasıyla birlikte "yeni" yasal düzenin belirgin bir özelliği olarak korundular. *Geçici olağanüstü hal*in, siyasal mitolojinin başka bir unsuru olduğu çabucak anlaşıldı. Söz konusu olağanüstü yetkilere gelince, "Filistin meselesi"yle olduğu kadar işçi direnişleri ve ekonomik krizlerle de baş edebilmek için sık sık bunlardan yararlanıldı. 1948 tarihli Hukuki ve İdari Talimatname'nin 9 (a) maddesiyle oluşturulan yasal çerçeve içinde bir kez olağanüstü hal ilan edildikten sonra, hükümet artık ülkeyi kararnamelerle yönetme yetkisine sahip oluyordu; olağanüstü hal yönetmelikleri yoluyla önceki yasaların herhangi birini değiştirme, askıya alma ya da ilga etme yetkisi de buna dahildi. Öyle ki, temel hukukun hükümleri (tecavüzlere karşı güvence altına alınmadığı sürece) olağanüstü hal yasaları tarafından değiştirilebiliyor ya da askıya alınabiliyordu. Oren Groos'un gösterdiği gibi, 1922'deki "anayasal devrim" bu durumu pek fazla değiştirmedi. Şimdi hükümetin, ilan edilmiş bir olağanüstü halin süresini uzatmak için aşması gereken fazladan bir kaç yasal engel daha vardı, hepsi o kadar. Olağanüstü halin yıllık olarak yenilenmesi sürecinin zorlaştırılması ve daha sağlam gerekçelere dayandırılması talepleri dile getiriliyordu ama gerçekte değişen hiçbir şey yoktu: olağanüstü hal kesintisiz devam ediyordu. Bu bakımdan, olağanüstü hal yönetimi İsrail'de norm haline geldi.[85] Bir "bağımsızlık savaşı" sırasında geçiş dönemine özgü geçici bir mekanizma olarak başlatılan şey kısa sürede İsrail devletinin kalıcı bir özelliği haline geldi ve öyle de kaldı.

İkincisi, *apartheid* döneminin Güney Afrika'sıdır. Sharpeville katliamının Güney Afrika'da silahlı direnişi başlatan işaret fişeği olduğu bilinmektedir. Söz konusu katliam, ayrıca, kalıcı bir olağanüstü halinde başlangıcıydı. Olağanüstü hal ilanı siyasi muhalefeti bastırmak

[85] Oren Gross, 'Providing for the Unexpected: Constitutional Emergency Provisions', *Israeli Yearbook on Human Rights*, Vol. 33, 2003, ss. 1-31.

bakımından istenilen sonuçları vermesine karşın (11 binin üzerinde insan tutuklanmıştı), ekonomik açıdan tam bir felaketle sonuçlandı. Zira yabancı yatırımcılar ülkenin siyasi istikrarına olan güvenlerini kaybettiler. John Dugard'ın işaret ettiği gibi, *apartheid* devletin, ülkenin ekonomik güvenliğini tehlikeye atmadan radikal muhalefetle etkili bir şekilde mücadele etmeye olanak sağlayacak yeni bir yöntem bulmaya çalışıyordu. Başlangıçta bulunan çözüm, her yıl parlamento tarafından yenilenmesi gereken doksan günlük gözaltı süresi gibi geçici önlemlere başvurulmasıydı. Yabancı yatırımcılar güvenlik güçlerinin siyasal değişimi önleme yeteneğine ikna olmaya başlayınca hükümet daha da cesaretlendi ve daha katı olağanüstü önlemleri devreye soktu. Bu önlemler, sonunda Güney Afrika'daki yasal sistemin kalıcı bir unsuru haline geldi.[86] Nitekim Ocak 1965'te doksan günlük gözaltı yasasının geri çekilmesinin hemen ardından 180 günlük gözaltı yasası geldi. Bu yasayı daha da genişletip güçlendiren 1967 tarihli Terörizm Kanunu, "terörist" olduğundan şüphelenilen kimselerin mahkeme önüne çıkarılmaksızın ve süre sınırlaması olmaksızın gözaltında tutulabilmelerine izin veriyordu. Bunun ardından da 1976 tarihli İç Güvenlik Yasası ile önleyici gözaltı uygulaması başlatıldı. 1985 Temmuzunda yeni bir olağanüstü hal ilan edildi; 1986 Haziranında bir kez daha uzatıldı ve ardından her yıl süresi uzatılarak devam ettirildi. Güney Afrika [devleti] giderek olağanüstü hükümleri resmen olağan yasalara dönüştürmeye başladı; öyle ki ülkenin "normal" yasaları ile uluslararası insan hakları sözleşmeleri arasında bir uçurum oluştu. Dolayısıyla *apartheid* Güney Afrika'sında olağanüstü hal "geçici" bir olgu olmadı.

Üçüncüsü post-kolonyalizmdir. Yukarıda aktardığımız örnekte göründüğü gibi Britanya hükümeti 1959 Kasımı'nda Kenya'da sekiz yıllık olağanüstü halin sonuna gelindiğini bildirerek Olağanüstü Talimatnameleri yürürlükten kaldırdı. Ama hemen ardından [yönetime] yarı-olağanüstü yetkiler tanıyan iki talimatname kabul edildi: birincisi 1948 tarihli Olağanüstü Hal Talimatnamesi'nin yerini alan ve "güvenlik gerekçesiyle" kullanılmak üzere tasarlanan 1959 tarihli Kamu Güvenliğinin Korunması Talimatnamesi idi; ikincisi de

[86] John Dugard, *Human Rights and the South African Legal Order* (Princeton: Princeton University Press, 1978), s. 112.

hükümete insanları alıkoyma ve seyahat özgürlüğünü kısıtlama olanağı sağlayan 1959 tarihli Tutuklu ve Özgürlüğü Kısıtlanmış Kişiler(Özel Tedbirler) Talimatnamesi. Bu iki talimatnameyle hükümete verilen yetkiler, tam bir olağanüstü hal yönetimi sırasında verilen yetkilerin pek de gerisinde kalmıyordu. Açıkçası, bunlar fiili olağanüstü hal sırasında öyle tasarlanmışlardı ki olağanüstü hal sonrası dönemde de yasalarca mahkeme önüne çıkarılmadan gözaltına alma ve zorla çalıştırma uygulamaları legalize edilebilsin. İngiliz sömürge hükümetinin asıl derdi, olağanüstü hal sürekli kılınmaksızın uluslararası insan hakları sözleşmelerini ihlal edemeyecek olmasıydı. Söz konusu talimatnameler, göründüğü kadarıyla hükümete, Kenya'nın yönetilme şeklinde önemli bir değişiklik yapmaksızın, olağanüstü hale son verildiğini ilan etme imkânı sunuyordu. Bağımsızlığını ilan ettikten sonra sürekli olağanüstü hal yönetimi altında bulunan ve bu durumun 1969 tarihli Olağanüstü Hal Talimatnamesiyle daha da pekiştirildiği Malezya'dan tutun 12 Aralık 1962'de ilan edilen olağanüstü halin sürekli genişletildiği Bruney'e varıncaya kadar post-kolonyal toprakların hemen hepsinde aynı yol izlendi. Bir zamanlar BM İnsan Hakları Komisyonu'nda üye olarak bulunan Kéba M'Baye'nin 1969'da işaret ettiği gibi, "sürekli olarak iç karışıklıkların ve ekonomik sıkıntıların tehditi altındaki tüm bu gelişmekte olan devletler, daima olağanüstü hal yönetimine ihtiyaçları olduğunu düşünüyorlar."[87] Sömürgeci güçlerden ayrılmak sanki onları anayasal bakımdan sürekli bir olağanüstü hal rejimi altında yaşamaya mecbur etmiş gibi.

Dördüncüsü Latin Amerika rejimleridir. Bu bakımdan en bariz örnek Paraguay'daki Alfredo Stroessner rejimidir. Amerika Kıtası İnsan Hakları Komisyonu tarafından 1978 yılında hazırlanan Paraguay'da İnsan Haklarının Durumu konulu raporda, Paraguay Anayasası kuşatma [savaş] hali uygulamalarının belli bir süreyle sınırlandırılması gerektiğini belirtmekle birlikte, bu sınırlamanın boyutu konusunda belirli kurallar getirilmediğini ortaya koydu. Komisyon, bu nedenle, Paraguay Anayasası'nın "olağanüstü önlemlerin neredeyse sınırsız

[87] Aktaran: StephenS. Marks, 'Principles and Norms of Human Rights Applicable in Emergency Situations', Karel Vasak (ed.), *The International Dimensions of Human Rights. Vol. 1* içinde (Westportand Paris: Greenwood Press/UNESCO, 1982), ss. 184-5.

ölçüde genişletilmesine, hatta kalıcı hale getirilmesine olanak tanıyarak" olağanüstü savaş hali yönetiminin süreklilik kazanmasına yol açtığını öne sürdü.[88] Amerika Kıtası Komisyonu, Paraguay'ın ilk olarak ne zaman savaş hali uygulamasına geçtiği konusunda bilgi edinmenin imkânsız olduğunu saptadı. Güvenilir kaynaklardan alınan bilgilere göre 1929-1946 yılları arasında aralıksız bir olağanüstü hal yönetimi hüküm sürmüştü. 1946'daki altı aylık kesintinin ardından olağanüstü hal yönetimi 1947 yılında tekrar yürürlüğe kondu ve 1987'ye kadar hüküm sürdü. Diğer bir deyişle, sözde parlamenter demokrasi olan Stroessner rejiminde anayasal hak ve özgürlükler kısıtlanmış, olağanüstü hal yönetimi kalıcı hale gelmişti. Peki, kabul; tamamen kalıcı değildi: Seçimlerin yapılması için her dört yılda bir gün olağanüstü hal yönetimine ara veriliyordu. Kuşkusuz, Latin Amerika'daki tek örnek Paraguay değildi. Despouy Raporu, "olağanüstü halin kırk yıl boyunca çeşitli biçimlerde ve neredeyse kesintisiz olarak hüküm sürdüğü" Kolombiya'da da durumun Paraguay'dan farksız olduğunu saptıyordu. Raporda ayrıca "Şili, Arjantin, Uruguay ve El Salvador'da askeri rejimler altında, uzun süre, kurumsallaşmış olağanüstü hal yönetimlerinin hüküm sürdüğü" belirtiliyordu.[89]

Bu dört örneği ilginç kılan, olağanüstü yetkilerin ırkçı İsrail devleti, apartheid yönetimi, post-kolonyal devletler ve otoriter Latin Amerika Rejimleri gibi- farklı türden rejimlerde ne ölçüde kullanıldığını gözler önüne sermeleridir. Bunlara Birleşik Krallık ve ABD örneklerini de eklediğimizde, hemen her zaman ezilenlerin gösterdiği şu ya da bu türden direnişleri bastırmak için kullanılan olağanüstü yetkilerin kapitalist modernitenin pekiştirilmesi açısından kritik önem taşımakla kalmayıp, aynı zamanda kalıcı bir baskı yöntemi olarak da kullanılmaya başladığı açıkça görülecektir: ezilenlerin deneyimi bize "olağanüstü hal"in istisna değil kural olduğunu öğretmektedir. Birbiri ardına gelen olağanüstü hal yönetimleri ya tekrartekrar [yasa yoluyla] uzatılmakta, ya açıkça ilga edilmediğinden yürürlükte kalmakta, ya da "olağan" yasaların bir parçası

[88] Inter-American Commission on Human Rights, *Report on the Situation of Human Rights in Paraguay* (Washington, January, 1978).

[89] Despouy Report, para. 127.

olarak kanunnamelerde yerini almaktadır. Hemen her zaman "güvenlik gerekçeleriyle" getirilen olağanüstü önlemler, başlangıçta bunların yürürlüğe konmasını sözümona meşru kılan koşullardan çok daha uzun bir süre yerini korumaktadır.

Bu nedenle, nereye bakarsanız bakın kalıcı bir olağanüstü hal yönetimi görebilirsiniz. Birleşmiş Milletler'in Ocak 1985 ile Mayıs 1997 arasında şu ya da bu biçimde olağanüstü hal ile yönetildiğini saptadığı 100 devletin büyük bölümü Birleşmiş Milletler'e ülkelerindeki olağanüstü halin (*de facto* ya da *de jure*) kalıcı olduğunu bildirdiler: Zambia'da 1944'ten 1991'e, Zimbabue'de 1965'ten 1990'a, Peru'da 1981'den bugüne, Pakistan'da 1977'den 1985'e, Malezya'da 1969'dan günümüze, İrlanda'da 1976'dan 1995'e, Bruney'de 1962'den günümüze kesintisiz olarak olağanüstü hal yönetimleri hüküm sürdü. Türkiye 1970 Haziranı ile 1997 Temmuzu arasında kalan sürenin %77'sinde ve 1980 Eylülü ile 1987 Mayısı arasında yedi yıl kesintisiz olarak olağanüstü hal ile yönetildi; Yunanistan 1974'ten 2002 Mayısı'na kadar resmen seferberlik halindeydi; Hindistan'da 1950 ile 1983 yılları arasında 21 kez anayasal olağanüstü hal ilan edildi; Mısır, 1967'den günümüze neredeyse kesintisiz olarak olağanüstü hal yasaları ile yönetiliyor.[90] Bu liste uzayıp gidiyor. Despouy Raporu'nda belirtildiği gibi, istisnanın kural haline gelmesi eğilimi *aslında dünya çapında bir olgudur*. Olağanüstü yetkilerin sürekli kullanılması yoluyla güvenliği sağlama çabası, tüm dünyada uygulanan en temel siyasi strateji haline geldi. Bu bakımdan, gerçekte normal geçen bir zaman dilimi yok gibi.

Bunun nedeni kısmen "olağanüstü hal" kavramının spesifik ve geçici bir sorunu halletmek için başvurulan kısa süreli önlemleri çağrıştırıyor olmasıdır. Olağanüstü yetkiler konusunda resmi belgelerde karşımıza çıkan varsayıma göre, "geçici" sorun halledildikten sonra durum tekrar normale dönebilir. Ne var ki devletler "olağanüstü hale" geçici olarak başvurma konusunda sürekli ve sistematik biçimde başarısız oluca, söz konusu önlemlerin yeni normallik anlayışının bir

[90] Bkz. United Nations, Economic and Social Council, *The Administration of Justice and the Human Rights of Detainees: Questions of Human Rights and States of Emergency* (United Nations, 1996).

parçası haline gelme eğilimi baş gösterdi. İzlenilen yol hemen her zaman aynı: yeni ve daha etkili güvenlik önlemlerinin talep edilmesine yol açan bir olay gerçekleşiyor; olağanüstü hal yasası çıkarılıyor; bu yeni olağanüstü yetkiler giderek başlangıçtaki anlamlarının dışına "taşırılıyor" ve/veya daha önce hiç düşünülmedikleri biçimde asayişi sağlama amacıyla kullanılıyor; bu "taşırma" işi zamanla mazur gösterilip yasallaştırılıyor ve böylece olağanüstü yetkiler başlangıçtaki konseptin ötesinde kullanılmaya başlıyor; ve nihayet yasama erki bu olağanüstü yetkileri olağan ceza yasalarına dönüştürerek normalleştiriyor.[91] Başlangıçta "olağanüstü hal" diye etiketlenen bir şeyin himayesi altında gelişen olağan-dışı yetkiler çabucak ve kolaylıkla *olağan* yasal sistemin içine sızarak bir yönetme yöntemi olarak resmiyet kazanıyor ve bir iktidar tekniği olarak normalleşiyor. "Geçici" sözü, olağanüstü yetkiler kullanılarak başvurulan ve yeni güvenlik tedbirlerini haklı göstermeyi amaçlayan bir retorik/aldatmaca haline geliyor: geçici güvenlik çitleri kalıcı sınırlara, geçici kamplar kalıcı yerleşimlere dönüşüyor; geçici yasak bölge uygulamaları, seyahat özgürlüğüne getirilen geçici kısıtlamalar ve angajman emirlerindeki geçici değişiklikler kalıcılaşıyor.[92] "Geçici" uygulamaların her yerde gördüğümüz yürürlüğe konuş şekli, liberal bir demokrasinin kendi siyaset tarzında kalıcı ve geri dönülmez bir takım değişiklikler yapmadan "olağanüstü" dönemleri atlatmanın imkansız olduğu gerçeğini gözlerden saklamaktadır. Ya olağanüstü hal yönetiminin süresi devamlı uzatılmakta, ya açıkça ilga edilmediğinden olağanüstü hal yönetimi yürürlükte kalmakta, ya da "olağan" yasaların bir parçası olarak kanunnamelere geçilerek "normal" dönemlerde de uygulamaya devam edilmektedir. *De facto de jure'e* dönüşmekte, olağanüstü uygulamalar norm haline gelmektedir.[93]

---

[91] Harold D. Lasswell, *National Security and Individual Freedom* (New York: McGraw-Hill, 1950), s. 29.

[92] Adi Ophir, 'A Time of Occupation', Roane Carey and Jonathan Shainin (eds), *The Other Israel: Voices of Refusal and Dissent* içinde (New York: New Press, 2002), s. 60.

[93] Yakın döneme ilişkin ama geçicilik mitinden uzak bir örnek arıyorsanız, Dick Cheney, Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırıdan yalnızca bir kaç hafta sonra, "Ülke Güvenliği" için yapılan değişikliklerin "tek bir krize yanıt verecek geçici bir önlem olmadığını", "Amerikan hayatının kalıcı bir unsuru haline geleceğini, ... bunun yeni normallik olarak düşünülmesi gerektiğini" söylüyordu. -Cumhuriyetçi Valiler Birliği kurulunda yaptığı konuşma, 25 Ekim 2001.

"Olağanüstü hal" tanımının giderek genişletilip[94] terimin gerçek siyasal kökenlerinin maskelenmesi bu eğilimin işini kolaylaştırmıştır. "Devletin güvenliği" ve "ulusun hayatını" etkileyen herhangi bir şey -dolayısıyla da aslında her şey- tanımın kapsamı içine alınmaktadır. Kavramın çok katmanlı [polymorphous] niteliği, güvenlik siyasetiyle olan bütünleyici ilişkisine uygundur; çünkü örneğin, "açıkça" olağanüstü bir durum meydana getirdiği düşünülen bildiğimiz anlamdaki "savaşlar" ile günümüzde kolayca olağanüstü durumlar olarak ele alınabilen siyasal başkaldırılar arasındaki farklılıkları yok saymaktadır. Ayrıca bunlar [yani savaşlar ve siyasal başkaldırılar] ile güvenlik ve düzen açısından sorun oluşturduğu düşünülen tüm diğer şeyler arasındaki farkın da üzerinden atlanmaktadır: Uyuşturucu (örneğin Reagan'ın, ulusal güvenliği tehdit ettiği gerekçesiyle uyuşturucu ticaretini önlemek için askeri birlikleri kullanması); futbol sahalarındaki holiganizm (UEFA'nın iletişim dairesi başkanı, 2006-2007 sezonunda Avrupa futbolunda yaşanan seyirci olaylarını "olağanüstü bir durum" diye tanımladı);[95] çocuk istismarı (1990 yılında hükümet tarafından atanmış çocuk bakım uzmanlarınınkatıldığı bir panelde, "çocukların ihmal ve istismar edilmesinin bugün ABD'de ulusal bir olağanüstü duruma işaret ettiği" belirtiliyordu);[96] seller (örneğin Katrina Kasırgası), hatta hava durumunun mevsim normallerinden bir parça sapması gibi "doğal" olağanüstü haller (İtalya'da sıcak geçen 2007 ilkbaharı sırasında yetkililer olağanüstü hal ilan etmeyi düşündüklerini söylerken, aynı yılın Temmuz ayında Makedonya'da aşırı sıcaklar nedeniyle gerçekten de olağanüstü hal ilan edildi); açlık (bu konuda sayısız örnek var); canlı türlerin yok olma tehlikesi (örneğin, Şubat 2007 tarihli Birleşmiş Milletler Çevre Programı raporunda şöyle deniyor: *Orangutanların Son Dayanağı: Olağanüstü Hal*); küreselleşmeye karşı direniş (Seattle belediye başkanı Paul Schell, Dünya Ticaret Örgütü'nün kentteki yıllık toplantısına karşı yapılan protesto eylemlerine yanıt

[94] H. S. Lee, *Emergency Powers* (Sydney: The Law Book Company, 1984), s. 4.

[95] William Gaillard, quoted in *The Guardian*, 5 April, 2007.

[96] U.S. Department of Health and Human Services, *Child Abuse and Neglect: Critical First Steps in Responseto a National Emergency* (Washington: US Government Printing Office, August 1990).

olarak olağanüstü hal ilan etti);[97] ve elbette, sınıf mücadelesinin şiddetlenmesi (bu konuda da sayamayacak kadar çok örnek var).[98]

Bu aşırı olağanüstü hal bolluğu ve kavramın giderek daha da geniş bir alanı kapsayacak şekilde yapılanması siyasal bakımdan önemli; çünkü, doğal olan ile ulusal olan arasındaki farkın üzerinden atlayıp siyasal olağanüstü hal ilanı kararını depremler ve kasırgalara karşısında alınması gereken tedbirlerin tamamlayıcı bir parçası gibi göstererek halk yığınları arasında olağanüstü hal zihniyetinin yerleşmesine ve güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Bu olağanüstü hal zihniyeti de iç isyanların, düşman kuvvetlerin ve "teröristlerin" daha önemsiz kargaşalık türleriyle ve hatta "doğayla" aynı çuvala konduğu "güven(siz) lik bilincini" beslemektedir. Olağanüstü halin en düşük düzeyinin bile bu şekilde sürekli yinelenmesi insanları *belli bir* olağanüstü hal düşüncesiyle yaşamaya alıştırmakta, böylece devletlerin gerektiğinde daha yüksek düzeyde bir olağanüstü hal rejimine "terfi etmelerini" kolaylaştırmaktadır.[99] Olağanüstü halin sınırları genişletildikçe siyasal eylem olanağı da o ölçüde sınırlanmakta ve giderek yok olmaktadır.[100]

Ancak meseleyi tarihsel açıdan ele alacak olursak, tarihte asla "normal" bir dönem olmadığını görürüz. O halde, yapmamız gereken "olağanüstü hal" kavramını bir tarafa bırakmak ve onun yerine "normal hukuk" ta olağanüstü yetkilerin nasıl kullanıldığını incelemektir. Belki de "normal zamanlar" en büyük siyasi efsanedir. Ve eğer öyleyse, 9/11 sonrası içinde bulunduğumuz durumu kalıcı bir olağanüstü hal olarak tanımlama modası hakkında, "güvenliğin" siyasal bir araç olarak kullanılması hakkında bize neler söyleyebilir?

---

[97] Bu konu hakkında bkz. Aaron Perrine, 'The First Amendment Versus the World Trade Organization: Emergency Powers and the Battle in Seattle', *Washington Law Review*, 76, 2001, ss. 635-68.

[98] "Olağanüstü durum" ya da "olağanüstü hal" kavramı günümüzde öylesine yaygın ve sık kullanılıyor ki, kısa sürede siyaset piyasasında "ultra olağanüstü hal" diye bir kavram görürsek şaşırmamak gerek. Belli türden olaylar için "ultra felaket" kavramını kullanan Yurtiçi Güvenlik Dairesi bunun yolunu döşedi. "Ultra felaket" kuşkusuz olağanüstü hal yönetimini gerektirecek ve bu da kaçınılmaz olarak ultra olağanüstü yetkilerin tanınmasına neden olacaktır. Yurtiçi Güvenlik Dairesi'nin kavramı nasıl kullandığını görmek istiyorsanız, bakınız: "Remorks by the Secretary of Homeland Security", Mart 2006.

[99] Gross, 'Providing for the Unexpected', s. 17.

[100] Paul Virilio, 'The State of Emergency', *The Virilio Reader* içinde, ed. James Der Derian (Oxford: Blackwell, 1998), s. 52.

Normalliğe Karşı

"Olağanüstü hal" yönetiminin yasanın dışında ya da ötesinde olduğu varsayımı, hukuk ile siyaset arasında bir ayrım olduğu kabulüne dayanır. Olağanüstü/olağandışı hal yönetiminin yasal bir kara delik açtığı ya da temel hak ve özgürlüklerin ve dolayısıyla da hukukun egemenliğinin askıya aldığı "kural-dışı bölgeler" oluşturduğu ve hukuki açıdan kuşkulu uygulamaları yürürlüğe koyduğu ileri sürülür. Ayrıca, pek çok kişi, terörizme karşı savaşın hala devam ediyor olması nedeniyle hukukun askıya alındığı bugünkü durumun kalıcı olacağa benzediğini düşünmektedir. Bu mantığa göre, yapmamız gereken hukukun egemenliğini yeniden kurmak ve yeni kara delikler açılması olasılığına karşı direnmektir. Ne var ki, bu sav fena halde yanıltıcıdır/yanlıştır.

Öncelikle şu yasal kara delikler görüşünü sorgulamak gerekmektedir. Güncel tartışmayı ele alalım: her ne kadar Bush'un 11 Eylül 2001 akşamı açık yüreklilikle "Uluslararası hukukçuların ne diyeceği umrumda değil, gidip birilerinin kıçına tekmeyi basacağız" demesi gibi, zaman zaman taşkınca sözler edilmiş olsa da; her ne kadar Bush, bir gazetecinin uluslararası hukuk hakkında ne düşündüğü sorusuna, "Uluslararası hukuk mu? Avukatımı çağırsam daha iyi olacak... neden söz ettiğinizi bilmiyorum" diye cevap vermiş olsa da; ve her ne kadar Rumsfeld, Cenevre Sözleşmesinin Guantanama'daki tutsaklar için geçerli olup olmayacağı sorusunun kendisi gibi hukuk öğrenimini yarıda bırakan kişilere değil hukuk fakültesinden mezun olanlara sorulması gerektiğini belirtmiş olsa da -tüm bunlara rağmen Bush yönetimi "biz bir hukuk devletiyiz, yasalara bağlıyız" çizgisinde kalmak için büyük gayret gösterdi doğrusu.[101] Bu bir retorik olabilir, ama öyle de olsa önemlidir; çünkü bu, yasaları ihlal etmenin dik başlı kişilerin işi olduğu ve bu kişilerin tespit edilip yakalanmaları durumunda hukuk *çerçevesinde* ve yasalar *tarafından* cezalandırılacağı anlamına gelmektedir.

[101] George Bush, News Conference at Sea Island, Gürcistan, 10 Haziran 2004; Mark Turner, *Torture and Truth: America, Abu Ghraib and the War on Terror* (London, Granta, 2004) s.46. "Birilerinin kıçına tekmeyi basmak" sözlerini aktaran Richard A. Clarke, *Against All Enemies; Inside America's War on Terror* (New York, Free Press, 2004) s.23-24. Uluslararası hukuk bilgisinin yadsınması, 11 Aralık 2003'te basın açıklaması sırasında oldu. Rumsfeld bu sözleri Ocak 2002'deki bir basın toplantısında dile getirdi.

Kendilerini hukukun savunucuları gibi göstermek isteyen siyasi liderler sık sık bu klasik ama etkili numaraya *-birkaç çürük elma* tezine başvurmaktadır: devletin koruyucusu olan bizler hukukun izindeyiz; ne yazık ki altımızdaki görevliler bazen bunu anlamıyor ve yasaların dışına çıkabiliyor, yasaya karşı hareket edebiliyorlar. Bu durumda hak ettikleri cezayı alıyorlar. Bakın, "yasalara" ne kadar "bağlıyız".

Devletler, ayrıca, hukuk-dışı *görülebilecek* olağanüstü taktikleri açıklamak ve savunmak için sayısız hukuk danışmanından da yararlanmaktadır. Avam Kamarası'nın işgal hukuku üzerine hazırladığı raporunda Irak meselesiyle ilgili olarak şu ilginç iddiaya yer veriliyor: "Irak'ta Güvenlik Konseyi şeklinde bir manda yönetimi elde etmeye çalışmaktaki asıl amaç, işgal kuvvetleri, Hugue Yönetmeliği ve Cenevre Sözleşmesi (IV) tarafından tanınan sınırlı hakların ötesinde hareket etmeye çalıştıklarında doğabilecek yasal sıkıntılardan kurtulmaktır."[102] Yasal sıkıntılardan "kurtulmanın" gerekeceği biliniyordu; bir Güvenlik Konseyi kararı bu işi daha kolay hale getirebilirdi. Burada kilit önem taşıyan nokta, "yasal sınırlardan kurtulma" işinin gerçekleştiğinin kabul edilmesidir -bu, hiç kuşkusuz, bazı yasaların onlardan kurtulmak üzere yapıldığı şüphesini doğurmaktadır: hukuk, devlet açısından "yasal bir sıkıntıdan" başka bir şey değildir. Bu kurtulma işi, George Tenet'in CIA'in başında bulunduğu dönemde belirttiği gibi, yakınma biçimini alabilir; çoğunlukla da yasaların kendi çıkarları doğrultusunda zekice yorumlanmasını gerektirmektedir - insan Cenevre Sözleşmesinin "savaş esirleriyle" ilgili hükümleri ya da "işkencenin" anlamı konusunda son zamanlarda yürütülen tartışmaları hatırlamadan edemiyor. Ama bu her şeye rağmen *yasal* bir çarpıtmadır: hukukun yine hukuk penceresinden *yorumlanmasını* gerektirir. Hukukçuların bize sürekli böyle olmasının gerektiğini söyledikleri bir uygulamadır bu. "Yasaların yeniden akıl süzgecinden geçirilmesi"[103] gerektiğinde ısrar eden resmi yaklaşım buradan doğmuştur.

Hukukun -uluslararası alanda egemen devletler, ulusal sınırlar içinde de egemen sınıflar tarafından- manipüle edilmesinin ve "yasal

[102] *Iraq: Law of Occupation*, House of Commons Research Paper 03/51, 2 June, 2003, s. 25.
[103] George Bush, Memorandum, 7 February, 2002, Danner, *Torture and Truth* içinde, ss. 105-6.

sıkıntılardan" kurtulunmasının uzun bir geçmişi var. Ama bu, hukukun işlevsiz olduğu anlamına gelmiyor. Son gelişmeler, olağanüstü halin bir yasal tanım ve sınıflandırma işi olduğunu göstermektedir. Fleur Johns'un işaret ettiği gibi, iktidarın "istisnai" anları her zaman boğazına kadar yasal maharetlerle, yasal prosedürlerle ve hukuki analizlerle doludur.[104] Hükümetler, faaliyetlerinin hukuk-dışı kullanılan "salt" yürütme yetkileri gibi görünmesindense, işlerini yasallık örtüsü altında yürütmeyi yeğlerler. Kaldı ki, olağanüstü hal adı altında hayata geçirilen şu ya da bu uygulamanın yasal mı yoksa yasa dışı mı olduğunu tartışırken, olağanüstü hal mantığını destekleyen şeyin zorunluluk mantığı olduğunu da akılda tutmamız gerekir. Önceki bölümde işaret etmiş olduğumuz gibi, siyasal zorunluluk dünyasında *her şey* haklı gösterilebilir. Bu bakımdan, savaş yasalarına şöyle bir göz attığımızda bile, "aksini iddia eden soylu retoriğe rağmen, savaş yasalarının insani değerlerin ayaklar altına alınması pahasına askeri zorunluluğa bilinçli bir biçimde öncelik verecek şekilde formüle edildiği" görülecektir. "Sonuç olarak savaş yasaları savaş sırasında şiddet kullanımını sınırlamak yerine daha da kolaylaştırmıştır."[105]

Diğer bir deyişle, hukukun *askıya alınması* şöyle dursun, "olağanüstü koşullarda" başvurulan şiddet eylemleri zorunluluk gerekçesine sığınılarak, güvenlik adına ve *hukuk aracılığıyla* meşrulaştırılmıştır. Genelde mahkemelerin, olağanüstü yönetimler sırasında uygulanan siyasal aşırılıkları memnuniyetin de ötesinde büyük bir şevkle onaylamalarının nedeni budur. Yürütmenin ulusal güvenlik doğrultusunda aldığı kararlara saygının gereği olarak, şu ya da bu olayın olağanüstü bir durum meydana getirdiği şeklindeki açıklamalarına mahkemelerce şapka çıkartılmaktadır. Fakat, Schmitt'in iddia ettiğinin aksine, bu, hukuk kuralının işlevsiz olduğu ya da egemenlerin kararının yasal olarak denetlenmediği anlamına gelmez; çünkü mahkemenin onayının, o sırada olup bitenler açısından belirleyici bir rolü vardır. Nitekim olağanüstü hal adına ve ulusal güvenlik etiketi altında başvurulan hemen

[104] Fleur Johns, 'Guantanamo Bay and the Annihilation of Exception', *European Journal of International Law*, Vol. 16, No. 4, 2005, ss. 613-35.

[105] Chris af Johnick and Roger Normand, 'The Legitimation of Violence: A Critical History of the Laws of War', *Harvard International Law Review*, Vol. 35, No. 1, 1994, ss. 49-95, s. 50.

her şiddet uygulaması yasal gerekçelerle aklanmakta, meşrulaştırılmakta ve mahkemelerce onaylanmaktadır.[106] Bunun böyle olması bizleri şaşırtmamalıdır, zira, gördüğümüz gibi, olağanüstü yetkiler *pers e* tamamen *anayasaldır*. Egemen sınıflar, olağanüstü hal bahanesiyle güç ve şiddet kullanmalarına ve kendi düzen anlayışlarını savunmalarına izin vermeyecek bir anayasa yapacak kadar ahmak olmadılar hiçbir zaman. Anayasalar nihayetinde esas olarak devletin güvenliğine vurgu yapacak şekilde tasarlanırlar.

O halde, olağanüstü yetkilerin kullanılmasını hukukun askıya alınması bakımından eleştirmek, normal durum ile olağanüstü hali, hukuk ile şiddeti birbirinin karşısına koymak demektir. "Normal" olanı "olağanüstü" olandan ayırarak ikincisini "istisna" kabul eden bu yaklaşım, normallik ile olağanüstülüğü iki farklı ve birbirinden ayrılabilir fenomenler olarak gören liberal aklı taklit etmektedir. Burada "normal," kuvvetler ayrılığı ile, insan hak ve özgürlüklerinin genişletilmesi ile, açık siyasi ve hukuki tartışmaların sürüp gitmesiyle ve hukukun egemenliği ile bir tutulurken, "olağanüstü" halin ise güçlü yürütme egemenliğini, tartışmaya ayrılan zamanın azaltılmasını, hukukun ve dolayısıyla da temel hak ve özgürlüklerin askıya alınmasını gerektirdiği düşünülür. Ama bu, iki köklü ideolojik varsayıma dayanmaktadır: Birincisi, olağanüstü hal yönetiminin bir sapma olduğu inancına; ve ikincisi de *olağanüstü hal yönetimi* ve *olağan yönetim* ayrımının anayasal eylem ile anayasal olmayan eylem arasındaki farkla eşitlenmesine. Nitekim liberalizm "normal" anayasal düzen ile olağanüstü hal yönetimini ideolojik bakımdan birbirinden ayırmaya ve böylelikle bir taraftan yürütme erkine olağanüstü bir durumda eylemde bulunmak için gerekli yetkiyi verirken, anayasayı saf haliyle [ilk biçimiyle] muhafaza etmeye çalışır.[107] Güvenlik eleştirisi bu ideolojik hilenin farkına varılmasını ve olağanüstü yetkilerin istisna değil günümüz kapitalist devletlerinin siyasal yönetiminin ayrılmaz bir parçası olduğunun kavranmasını gerektirir.

---

[106] David Dyzenhaus, *The Constitution of Law: Legality in a Time of Emergency* (Cambridge: Cambridge University Press, 2006).

[107] Jules Lobel, 'Emergency Power and the Decline of Liberalism', *Yale Law Journal*, 98, 1989, ss. 1385-1433.

Bu bakımdan, olağanüstü hal [yönetimi], şiddet kullanılması ve hukukun egemenliğinin koyduğu bir takım "sınırlamaların" üstesinden gelinmesi gerektiğinde, bizzat hukukun egemenliğinden çıkan şeydir. "Olağanüstü hal" sözcüğünün soy ağacı burada önemlidir.* *Emergency* kavramının kökü "emerge" [çıkma, zuhur etme] düşüncesine dayanır. *Oxford İngilizce Sözlüğü* "emerge" sözcüğünün "suya batmış bir cismin sudan çıkması" ve "gizlilikten, karanlıktan veya kapalılıktan kurtulma, açığa çıkma" anlamına geldiğini belirtiyor. "Emergency" [Olağanüstü Hal] kavramı bir zamanlar bu iki karşılığı da içeriyordu. Fakat günümüzde birinci karşılık çok ender kullanılırken ikincisi tamamen terkedilmiş durumda. Bunlar yerine, "emergency" sözcüğünün modern anlamı, yani "acil müdahale gerektiren ani ve beklenmedik gelişme" anlamı öne çıktı. Siyasal olarak ifade edecek olursak, "emergency" [olağanüstü hal] terimi, normal anayasanın askıya alınabileceği savaşa yakın bir durumu tanımlama için kullanılır oldu. Sözcüğün soy ağacı ise, bize, "emergency" kavramının "zuhur eden, ortaya çıkan" [emergent] anlamını içinde barındırdığını söylüyor: bir takım gelişmeler sonucunda gizli ya da bir yere kapatılmış olanın açığa/dışarıya çıkması, zuhur etmesi. Olağanüstü halin [*emergency*] istisnadan [*exception*] daha iyi bir kategori olmasının nedeni budur: Olağanüstü hal [emergency] "zuhur eden" [*emergent*] anlamını barındırırken, istisna ise *ex-capere* (dışta tutulma) anlamını taşır. Ben de, olağanüstü yetkilerin hukukun egemenliğini dışta tutmak şöyle dursun tam da hukukun egemenliğinden doğduklarını, zuhur ettiklerini söylüyorum. Bunlar siyasal güvenlik teknolojisinin ayrılmaz bir parçasıdır; dolayısıyla da siyasal yönetim açısından vazgeçilmezdirler.

Öte yandan, bunun siyasal sonuçlarını da içeren daha geniş bir tartışma yürütmek gerek. Kalıcı olağanüstü halin hukukun askıya alınmasını gerektirdiği görüşü, [buna karşı verilen] direnişin "yasallığa dönüşü" -hukukun egemenliği aracılığıyla "normal" yönetim tarzına dönüşü- içermesi gerektiği görüşünü beslemektedir. Bu yaklaşım, yasal prosedürlerin -gerek uluslararası alanda gerek ülke içinde- insan haklarını devlet şiddetinden korumak amacıyla tasarlandığını

* "Olağanüstü (hal)" kavramının ingilizcesi "(state of) emergency"dir.

varsayan son derece yanlış bir değerlendirmeyi içermektedir. Böylece "hukuk"un kendisi büyük ölçüde sorunsuz, hukukun egemenliği de "mutlak bir beşeri nimet" gibi görülmeye başlar.[108] Bunun anlamı hukukun, iktidar tarafından yaratılan sorunlara verilen mistik bir yanıt haline gelmesidir; başka bir yerde bunu, legal fetişizmin bir biçimi olarak tanımlamıştım. Zamanla, hukuka içkin olan sorunlar görmezden gelinmeye başlanır. Hukuk, kendi dinamikleriyle açıklanan "bağımsız" veya "özerk" bir gerçeklik,varlığı bile tek başına insanların ve kurumların onun karşısında kendilerini "nesneleştirmelerini" gerektiren bir özne gibi ele alınır. Bu ise, hukukun kendisine ait bir hayatı olduğu yanılsamasına yol açar: hukukun egemenliği, sınıf egemenliğine dayanan köklerinden soyutlanır; hukukun egemenliğinin siyasi bir strateji olarak kullanıldığı görmezden gelinir; bu süreçlerin ideolojik aldatıcılığı, liberal, hukukun egemenliği yaygarasıyla gözlerden saklanır. "Hukukun egemenliğine" geri dönme talebi, hukukun egemenliği ile olağanüstü yetkiler arasındaki ilişkinin tarihini yanlış okumak, dolayısıyla da devlet şiddeti konusunda hiç de radikal olmayan bir siyasete saplanmaktır. Ben ise, olağanüstü önlemlerin iktidarların günlük uygulamalarının bir parçası olduğunu; toplumsal düzenin imalatında birleşik bir siyasi stratejinin ayrılmaz bir parçası olarak hukukun egemenliğine karşı değil onunla *kol kola* iş gördüğünü söylüyorum.

O halde sorulması gereken soru "hukuku şiddetle ilgi kuracak noktaya nasıl getiririz"den çok, "hukukun olağanüstü önlemlerle neyin yapılmasına izin verdiği" olmalıdır.[109] Schmitt'in kesinlikle fetişizm yüzünden cevap vermediği,[110] günümüzün Sol Schmitt'çilerinin de aynı nedenlerle sessiz kaldıkları bu soru, yasallık ile olağanüstü hal arasındaki sözde çakışmazlığa* son vererek, olağanüstü hal kavramının hukuka ve modern devletin yasalarına ne ölçüde yerleştiğini ve liberalizmin otoriter anının en temel unsuru -liberal anayasacılığın

[108] E. S. Thompson, *Whigs and Hunters: The Origin of the Black Act* (Harmondsworth: Penguin, 1977), ss. 265-6. I have subjected this to longer critique in *The Fabrication of Social Order: A Critical Theory of State Power* (London: Pluto, 2000).

[109] Hussain, *Jurisprudence of Emergency*, s. 124.

[110] 'The best thing in the world is a command' - Schmitt, *Legality and Legitimacy* (1932), çev. Jeffrey Seitzer (Durham: Duke University Press, 2004), s. 9.

*juxtaposition: birbirini izlemek, yani aynı anda değil de sırayla var olmak.

kadife eldiveni içindeki demir yumruk- olduğunuzu görmemizi sağlar. Olağanüstü yönetimler hukuku askıya almak ya da yargıyı saf dışı bırakmak bir yana, tamamen yasal alanda konumlanırlar. Devlet iktidarının ve siyasal yönetim tekniğinin odağında bulunduklarına -hukuku terk etmek yerine hukuktan yararlandıklarına- göre, nasıl olur da yasal alanda konumlanmazlar? Bu nokta bir kez kavrandıktan sonra, sözde şiddet sorunsalı tamamen yok olur; çünkü o zaman, olağanüstü yetkilerin, düzenin kalıcı bir biçimde yeniden tesis edilmesi için gerekli şiddetin kullanılması amacıyla verildiği görülür -söz konusu olan *hukukun*şiddetidir, hukuka karşı şiddet değil. Liberalizm bu sorunla başa çıkmaya çalışır ve onu istisnai bir an olarak gösterir; faşizm ise bunu olduğu gibi benimser ve anı estetize eder. David Dyzenhaus'un işaret ettiği gibi, olağanüstü hal adına özgürlüklerin budanması, zorunluluk gerekçesiyle hakların yadsınması ve imtiyazlı yetkiler kullanılması yoluyla özgürlüklerin askıya alınması faşist rejimlerde olup bitenlerle karşılaştırıldığında çok önemsiz görünse de, olağanüstü hal adı altında hak ve özgürlüklerin budandığı, yadsındığı ve askıya alındığı gerçeği tüm çıplaklığıyla karşımızda durmaktadır. Mahkemelerin durumu da göz önünde bulundurulduğunda, liberallerin yasal düzeni faşizmin yasal düzenine, liberallerin kabul etmek istemeyecekleri kadar yaklaşmaktadır.[111] Fakat, karmakarışık bu ideolojik yumak içinde, hukukun egemenliği de *bu gerçeği bulandıran ideolojik bir yanıltmaca* işlevi görmektedir.[112]

Bunun yol açtığı siyasal sonuçlar son derece önemlidir. Çünkü olağanüstü yetkiler hukukun ve şiddetin (yani, hukukun şiddet *biçiminde* uygulanmasının) ayrılmaz bir parçasına, [dönüşüyor] ve ezilenleri -gelişmiş kapitalist ülkelerde proletaryayı ve onun yürüttüğü mücadeleleri, gerici rejimlerde halkın gerçek anlamda politize olmasını, sömürgelerde halk hareketlerini- hedef alıyorsa eğer, ezilenlerin onlara karşı yeniden -Benjamin'in *gerçek* olağanüstü hal diye tanımladığı-"normal" hukukun egemenliğine dönme talebiyle değil,

[111] David Dyzenhaus, 'The Permanence of the Temporary: Can Emergency Powers be Normalized?', Daniels et.al. (eds), *Security of Freedom* içinde, s. 25.

[112] Neocleous, *Fabrication of Social Order*, ss. 106-118; China Miéville, *Between Equal Rights: A Marxist Theory of International Law* (Leiden: Brill, 2005), s. 194.

mevzimizi yalnızca günümüz faşizmine karşı mücadelenin güçlendireceği zemininde savaşmaları gerek. Bu ise hukukun egemenliğini değil şiddeti gerektiren bir görevdir. Benjamin'in farkına vardığı gibi, hukukun şiddet tekeli talebi güvenlik ya da normallik gibi mistik birtakım "yasal amaçları" koruma gayesiyle değil, aksine "hukukun kendini koruması gayesiyle" açıklanmaktadır. Hukukun elinde olmayan şiddet, salt hukukun dışındaki varlığıyla hukuku tehdit eder. Devlet tarafından uygulanan değil, farklı siyasal amaçlarla kullanılan bir şiddet. Çünkü, "eğer şiddetin saf, doğrudan, şiddet olarak hukukun dışındaki varlığı güvence altına alınırsa, o zaman bu, devrimci şiddetin ... mümkün olduğunu kanıtlar."[113]

Olağanüstü yetkiler tartışılırken devrimci şiddetin mümkün ve gerekli olduğuna neredeyse hiç değinilmemesi, Sol'un büyük bölümünün, hukukun egemenliğinin çok daha konforlu dünyası uğruna -bu dünyanın son yıllardaki içler acısı durumunu görmezden gelerek-, siyasal şiddetten söz etmekten tamamen vazgeçtiğini göstermesi bakımından öğreticidir. Ama olağanüstü yönetimlerin tarihi bize bir şey söylüyorsa eğer, bu, devlet şiddetine verilecek *en etkisiz yanıtın* hukukun egemenliğinde ısrar etmek olduğudur. Gerekli olan, devlet şiddetini yasallık talebiyle etkisiz kılmaya çalışmak yerine buna karşı bir karşı-siyaset geliştirmektir: Kalıcı olağanüstü hal yönetimine karşı elbette, ama aynı zamanda olağan sınıf iktidarının "normalite" sine ve burjuva hukukun egemenliği dünyasına karşı çıkan bir siyaset. Olağanüstü hal mantığı liberalizmin güvenlik anlayışının retoriğine karşı çıkmak demektir. Çünkü siyasal meseleleri olağanüstü hal mecâzı üzerinden tartışmak, daima güvenlik tarafında yer almaktır. Bunun neden böyle olduğunu kavramak için şimdi dikkatimizi yeniden ve özellikle, siyasal bir teknoloji olan güvenlik üzerine yoğunlaştırmamız gerekiyor.

---

113 Walter Benjamin, "Critigue of Violence" 1921), çeviren Edmund Jephcott, Selected Writings. Vol. 1; 1913-1926, ed. Marcus Bullock and Michael W. Jennings (Cambridge, M. A: Belknap/Harvard, 1996), s. 239,252. Schmitt'e göre, aksine, egemen olan, normal yasal sistemin dışında durabilir, ama "yine de ona aittir". (Political Theology, s. 76). Nitekim Schmitt bir tür yasal sisteme ihtiyaç olduğunu asla reddetmez. Schmitt yasallığın kendisini sorun etmez.

3. Bölüm

Sosyal Güvenlikten Ulusal Güvenliğe:

Ekonomik Düzenin İmalatı Üzerine

Küçük Keith yeni dişleriyle geri döndü.
Polis devleti dişlerimi sökmüştü, diye güldü.
Refah Devleti onları tekrar yerine taktı.

(David Peace, GB84 (2005)

14 Eylül 2001'de yeni bir ulusal olağanüstü hal ilanının kapısının aralandığı günlerde, Bush yönetimi Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırılara karşı verilecek yanıtın arkasındaki gerekçenin güvenlik olduğunu açıkladı: her ağzını açan "yüksek güvenlik alarmı"ndan ve "ulusal güvenlik" adına yeni olağanüstü tedbirlerin yürürlüğe konmasından söz ediyordu. Ama bu, şu soruyu akla getiriyor: "Ulusal güvenlik" nedir?

II. Dünya Savaşından hemen sonra, ABD'nin farklı bölgelerinde görev yapan pek çok sivil ve askeri yöneticinin, askerlik hizmetinin birleştirilmesini görüşmek üzere bir Senato Komitesi'nin huzurunda biraraya getirildiği biliniyor. Truman, Aralık 1945'te kongreye gönderdiği mesajında, "Ulusal Savunma Konseyi"nin yanı sıra birleşik bir askeri kurum oluşturulmasını da istemişti. 1946 Mayısına gelindiğinde hem Ordu [Kara Kuvvetleri] hemde Donanma, "Ortak Savunma Konseyi"ni destekliyorlardı. Bununla birlikte, 1947 yılında "ortak savunma" gözden düştü ve yerini "ulusal güvenlik" aldı -nitekim, Ulusal Güvenlik Konseyi kuruldu ve Ulusal Güvenlik Yasası

çıkarıldı. Bu konseptin en etkili savunucusu olan Donanma Sekreteri James Forrestal, "ulusal güvenliğin" ancak geniş ve kapsamlı bir cephe ile sağlanabileceğini belirtti ve ekledi: "Burada 'savunma'sözcüğü yerine bilinçli bir biçimde ve sürekli olarak 'güvenlik' sözcüğünü kullanıyorum. Böylece bu görüşün ne kadar yeni ve heyecan verici olduğunu vurgulamış oluyorum." "'Ulusal Güvenlik' kavramını kullanmanız hoşuma gidiyor" diyordu bir Senatör.[1] Kavram gerçekten de yeniydi. Bir yorumcu bu durumu şu sözlerle ifade ediyordu: " Birleşik Devletler'in gelecekteki güvenliği konusuna gösterilen yoğun ilgiye bir öykü ya da bir makaleyle dikkatinizin çekilmediği tek bir gazete ya da dergi okumak, bu konunun konuşulmadığı tek bir akşam yemeğine katılmak imkansız hale geldi."[2] Bu heyecan dalgasını yaratan nedenlerden biri de "ulusal güvenlik" kavramı idi. Çünkü "güvenlik", fazlasıyla askeri[3] görünen "savunma" sözcüğünden çok daha kapsamlı; pek çoklarına devlet iktidarının dayandığı temeli göstermede fazlasıyla zayıf kalan ve yarattığı bencilce çağrışımlar nedeniyle fazla negatif[4] bulunan "ulusal çıkar" kavramından çok daha anlamlıydı.

Yenilik ile heyecanın birleşmesi, ulusal güvenliğin o andan itibaren büyük bir kariyere sahip olması demekti. Macmillan tarafından

---

[1] Aktaran:Daniel Yergin, *Shattered Peace: The Origins of the Cold War* (Harmondsworth: Penguin, 1980), ss.194, 195.

[2] Aktaran Yergin, *Shattered Peace*, s. 195. Aslında terimin kendisi yeni değildi. Birinci bölümde bu terimin Smith'in eserinde kullanıldığını görmüştük. Dahası, 1914 yılında US Steel ve Rockefeller Oil Company gibi büyük şirketler tarafından bir "Ulusal Güvenlik Birliği" kurulmuştu. Fakat Birlik ulusal güvenlikten çok ulusal kimlikle ilgileniyordu, bu ilişkiyi 4. Bölümde ele alacağım. Ayrıca, Edward Mead Earle tarafından dış politika üzerine yazılan bir dizi makaleye de burada işaret edilebilir: "Amerikan Dış Politikası ve Ulusal Güvenlik", *Political Science Quarterly*, Vol 53., No 1, 1938, ss. 1-13; ve "Ulusal Güvenlik ve Dış Politika", *Yale Review*, Vol 29, No 3, 1940, ss. 444-460. Walter Lippman'ın, "barış ideali dikkatimizi ulusal güvenlikten uzaklaştırdı" iddiasına da değinmek yerine -US. *Foreign Policy* (London: Hamish Hamilton, 1943), s. 30. Fakat önemli olan, terimin bu metinlerde kullanılmasına rağmen ne anlama geldiği üzerine yeterince sağlam analizlerin yapılmamış olmasıdır.

[3] 1941'de güvenlik ile savunma arasındaki ayrım bakımından bu noktaya değinilmiştir -Örneğin; "Güvenlik, savunmadan farklı olarak, geniş bir kavramdır." Edward Mead Earle, The Threat to American Security," Yale Review, Vol 30, No 3, 1941, ss. 454-480, s. 469. Ayrıca bakınız: Edward Mead Earle, "Amerikan Güvenliği: Değişen Koşullar," *Amerikan Siyasal ve Toplumsal Bilimler Akademisi Yıllıkları*, Vol 218, 1941, ss. 186-193. Ama bu aşamada *ulusal* güvenlik kavramı henüz ona bağlanmış değildi.

[4] Yergin, *Shattered Peace*, s. 194.

yalnızca on yıl önce, 1934'te yayınlanan çok-ciltli *Toplum Bilimleri Ansiklopedisi*'nde "ulusal güvenlik" diye bir başlık yoktu. Oysa *Ansiklopedi*'nin 1968'de yapılan ikinci baskısında (bu baskı International Encyclopedia of the Sociol Sciences ismiyle yayınlandı) "ulusal güvenlik" başlığı olduğu gibi, bu terimin siyasetçiler tarafından retorik olarak, askeri yetkililerce de siyasi bir hedefi tanımlamak amacıyla uzun zamandır kullanılmakta olduğu söyleniyordu.[5]"Uzun zamandır kullanılmakta olduğu" sözü abartılı ise de, Arnold Wolfers 1952'de "ulusal güvenliği", "uluslararası ilişkilerin siyaset diline iyi yerleşmiş" bir kavram olarak tanımlanıyordu.[6] 1965'ten sonra, (Harold Lasswell, Hans Morgenthav, Gabriel Almond, Charles Beard ve Bernard Bradie'nin de aralarında olduğu) seçkin siyasal bilimciler tarafından kaleme alınan metinde ulusal güvenlik "yeni yeni kullanılmaya başlanan" ve " yaygınlaşmakta olan" bir kavram olarak tanımlandı (1 ve 4. bölümler).[7] Kitabın editörleri Morton Berkowitz ve P. G. Back, ansiklopedideki "ulusal güvenlik" maddesinin yazarlarıydılar ve 1966'da ulusal güvenliği "yeni ortaya çıkan bir araştırma alanı" olarak tanımlıyorlardı.[8] Ne var ki bu tanım şu soruları akla getiriyor: kavram nereden ve neden 1960'ların sonunda çıktı? Uzun zamandır kullanıldığı *duygusunu* uyandıracak kadar siyaset diline yerleşti mi? Ya da başka bir deyişle, bu düşünceyi bu kadar heyecan verici yapan nedir?

"Ulusal güvenlik doktrini" diyor Yergin, "Amerika'nın dünyanın geri kalanıyla ilişkisini açıklamak üzere geliştirildi."[9] Pek çokları, gerçekten de, ulusal güvenliğin bununla -uluslararası ilişkilerle ilgili olduğunu kabul etmiş durumda. Yeni bir ulusal güvenlik direktörleri

---

[5] *International Encyclopedia of the Social Sciences* (London: Macmillan, 1968), entry for 'national security', s. 40.

[6] Arnold Wolfers, '"National Security" as an Ambiguous Symbol', *Political Science Quarterly*, Vol. 67, No. 4, 1952, ss. 481-502, s. 483

[7] Morton Berkowitz and S. G. Bock (eds), *American National Security: A Reader in Theory and Policy* (New York: Free Press, 1965).

[8] P. G. Bock ve Morton Berkowitz, "The Emerging Field of National Sewrity", World Politics 1966, ss. 122-136. Fakat bu makalenin aslında dört ayrı derlemeden oluşan uzun bir inceleme olduğuna ve söz konusu derlemelerin hiçbirinde "ulusal güvenlik" kavramının başlık ya da alt başlık olarak kullanılmadığına dikkat ediniz. *Components of Defence* (1965), *International Stability* (1964), *Analysis for Military Decisions* (1964) ve *International Behaviour* (1965).

[9] Yergin, *Shattered Peace*, ss. 193-6.

(işgüzar siyasetçiler, askeri yetkililer, kurum yöneticileri, bilim insanları) sınıfının ve bir güvenlik entelijensiyasının ortaya çıkışı bu varsayımın sürekli yinelenmesine ve pekişmesine yol açtı. Dolayısıyla, burada rota, "ulusal güvenliği" merkeze alan ana akımı izleyerek Soğuk Savaş yıllarının dış politika söylemine ulaşmak olmalıydı. Ancak, bunu yapmak Robert Lantham'ın oto-referansiyal ulusal güvenlik paradigması diye tanımladığı, meselelerin ve dayanakların aynen siyaset üretenlerin söylediği gibi ele alındığı çerçevenin dışına çıkamamak demektir.[10] Bu, ulusal güvenlik direktörlerinin ve ulusal güvenlik entelijensiyasının dilini, tutarsız söylemlerini ve temel varsayımlarını, dolayısıyla da Soğuk Savaş siyasetçilerinin gerekçelerini ve retoriğini benimsemektir. Ben ise, bunun yerine, uluslararası ilişkilerde ve dış politikada ulusal güvenlik yaklaşımının arkasındaki dürtünün ve devindirici gücün aslında onun tarihinin ilginç bir bölümüne saklanmış olduğunu ve böylelikle bununla buna bağlı kavramlar arasındaki bir takım ilginç ilişkilerin gözlerden saklandığını ortaya koymak niyetindeyim. Dolayısıyla, burada yapmak istediğim şey ulusal güvenliğin tarihinin bir bölümünü gün ışığına çıkararak, onun şimdiye kadar keşfedilmemiş olan boyutlarından birini -1930'larda ortaya çıkan sosyal güvenlik boyutunu- gözler önüne sermektir.

Sosyal güvenlik ve ulusal güvenlik genelde yan yana anılmaz. "Güvenlik" konusunun akademik bir "disiplin" haline gelmesinden bu yana geçen yıllar içinde sosyal güvenlik araştırmaları genellikle ayrı ayrı yerlerde -ya da en yakın aynı üniversitenin farklı koridorlarında- yürütülegeldi. Birisinin yalnızca insanların asgari geçim düzeyi ve refahıyla ilgili sosyal politikalardan oluştuğu, diğerinin ise dış politikayla, istihbarat toplamayla ve karşı saldırılarla ilgili olduğu düşünülmektedir. Son zamanlarda konuya gösterilen ilginin artmasıyla birlikte güvenlik ajandası genişlemiş olsa da, bu durumda bir değişiklik olmadı. Örneğin, güvenliği analiz etmek ve alanını geliştirmek amacıyla Kopenhag okulu çalışanlarınca önerilen son derece etkili yeni "çerçeve" [sistem] içinde bile, sosyal güvenlik gündemin alt sıralarına itilmiş, hatta neredeyse tamamen gündemden çıkarılmıştır. Güvenliğin

[10] Robert Latham, *The Liberal Moment: Modernity, Security, and the Making of Postwar International Order* (New York: Columbia University Press, 1997), s. 94.

"toplumsal" bir sektör olarak analiz edilebileceği yeni "alanlar" olmasına rağmen, sosyal güvenlik ile kolektif kimlik arasında bir bağ olabileceği dışında ne sosyal güvenlik anlayışından ne de sosyal güvenlik uygulamalarından söz edilmemektedir.[11] Uluslararası ilişkiler teorisi, "içeri-dışarı" ilişkisine giderek daha fazla ilgi göstermesine karşın[12], belirgin bir biçimde "dışarı"yı çağrıştıran güvenlik söylemi -yani ulusal güvenlik- ile belirgin biçimde "içeri"yi çağrıştıran güvenlik söylemi-yani sosyal güvenlik- arasındaki olası ilişkiye neredeyse hiç değinilmemektedir.

Demek ki güvenlik kavramının genişletilmesi hakkında söylenen tüm sözlere rağmen, çok az insan sosyal güvenlik ile ulusal güvenliği yan yana getirmeyi denemiştir. Simon Dalby, "gelir destek ödemelerinin bazen 'ekonomik güvenlik' önlemi olarak değerlendirildiğini" söyler: "güvenlik anlayışını yenileme iddiasıyla bir takım girişimlerde bulunulurken, bu temaların tarihsel boyutu unutulmamalıdır."[13] Ne var ki "yaptırım gücü" daha fazla olan güvenlik ajanslarının ve bunlar hakkında araştırmalar yapan akademilerin "güvensizliğin" en önemli yanlarını kendi güvenlik anlayışlarının ve yaklaşımlarının dışında tutma eğiliminde olmaları yüzünden, tarihsel boyut tamamen unutulmuştur.[14] O nedenle, bu bölümün ilk amacı, ulusal güvenlik kavramını yeniden ele alıp onun sosyal güvenlik ile olan tarihsel bağlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır. Diğer bir deyişle, II.Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan ve sayısız akademik ve siyasi tartışmaya konu olan ulusal güvenlik devletinin köklerinin 1930'larda ortaya çıkan "sosyal güvenlik" devletine dayandığını göstermek istiyorum.

---

[11] Barry Buzan, Ole Waever and Jaap de Wilde, *Security: A New Framework for Analysis* (Boulder, Colorado: Lynne Rienner, 1998); ss. 7, 21, 131. Ole Waever, 'Securitization and Desecuritization', Ronnie D. Lipshutz, ed., On Security içinde (New York: Columbia UniversityPress, 1995), ss. 65-71.

[12] R. B. J. Walker, *Inside/Outside: International Relations as Political Theory* (Cambridge: Cambridge University Press, 1993); Didier Bigo, 'The Mobius Ribbon of Internal and External Security(ies)', Mathias Albert, David Jacobson and Yosef Lapid (eds), *Identities, Borders, Orders: Rethinking International Relations Theory* içinde (Minneapolis: University of Minnesota Press, 2001), ss. 91-116.

[13] Simon Dalby, *Environmental Security* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 2002), s. 7.

[14] Didier Bigo, 'Internal and External Aspects of Security', *European Security*, Vol. 15, No. 4, 2006, ss. 385-404, s. 391.

Bu tartışmayı açmak şunu öne sürmeme olanak sağlayacaktır: Bir süreç olarak "seküritizasyon" * düşüncesinin bir yararı olacaksa eğer, bunun ilk örneğini uluslararası siyaset ya da ulusal güvenlik alanında değil, "sosyal güvenlik" diye bilinen olguda bulmak mümkündür. Güvenlik incelemeleri alanını genişletme amaçlı, kapsamlı gündemin bir parçasını oluşturan "seküritizasyon teorisi", güvenliği toplumsal süreçlerin bir ürünü olarak ele alır. Dolayısıyla da güvenlikleri sağlandığı söylenen kişileri ya da şeyleri analiz ederek, güvenlik meselesinin sosyal yanını eleştirel bir yaklaşımla gözler önüne serer. Bu yaklaşıma göre, "güvenlik *self-referential* [*kendi kendini referans gösteren*] bir uygulamadır; çünkü mesele, bu uygulama sırasında bir güvenlik meselesi haline gelir -ortada ille de gerçek bir varoluşsal tehdit bulunması gerekmez, meselenin bir tehdit olarak sunulması yeterlidir."[15] Bana öyle geliyor ki seküritizasyon teorisi bu sürecin belki de en çarpıcı tarihsel örneğini, yani bir dizi sorunun "sosyal güvenlik" olarak ortaya konduğu siyasal süreci gözden kaçırıyor.

Bu bölümün daha kavramsal olan son hedefi de sosyal güvenlik ile ulusal güvenliği ekonomik güvenlik kavramı aracılığıyla birbirine bağlamaktır. Bunu yapmak için yalnızca kavramsal tarih ile sosyal tarih arasında gidip gelmek yetmez; ayrıca, uluslararası ekonomi politik (UEP) ile güvenlik incelemelerinin konularını bir araya getirmek de gerekir. Soğuk Savaş boyunca UEP ve güvenlik incelemeleri daha çok iki ayrı dünya olarak kalma eğilimindeydiler. Güvenlik incelemeleri literatürü "yüksek" siyaset ile "düşük" siyaset arasında bönce yapılmış bir ayrımın etkisi altındaydı ve ekonomi politiğin önemsiz bir iş olduğu düşünülüyordu.[16] Bu, birkaç nedenden ötürü oldukça tuhaf bir durumdu. Çünkü her şeyden önce devlet sisteminin gözle görülür bir biçimde üretim, tüketim ve sınıf dinamiklerince belirlendiği, devlet yapılarının uluslararası ekonomiye ve uluslararası ekonominin de devlet yapılarına nüfuz ettiği ve bütçe kısıtlamalarının da genel

---

* Yazar, güvenlik [security]sözcüğünden türettiği "seküritize etme" ve "seküritizasyon" sözcüklerini, kendi deyişiyle, "bir meseleyi güvenlik meselesi haline getirme"anlamında kullanıyor.

[15] Buzan, Waeverand de Wilde, *Security*, s. 24; also Waever, 'Securitization and Desecuritization'.

[16] Bkz. Crauford D. Goodwin (ed.), *Economics and National Security: A History of Their Interaction* (Durham: Duke University Press, 1991).

stratejiye göre yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda, ulusal güvenlik ile ekonomi politik arasında bir ilişki olduğu açıktır. İkincisi, tam da bu nedenlerden ötürü küresel siyasetin baş aktörleri güvenliği asla ekonomi politikten ayırmamışlardır. Üçüncüsü, ulusal güvenlik anlayışının revaçta olduğu 1940'lı yıllarda önde gelen akademisyenlerin pek çoğu ekonomi ile güvenlik arasındaki tamamlayıcı ilişkiye işaret etmişlerdi.[17] Ne var ki tüm bu göstergelere rağmen,ana akım "güvenlik incelemeleri" güvenliği dar bir biçimde, silahlı kuvvetlerin ve istihbarat servislerinin kavramlarıyla tanımlarken, UEP de bağımsız bir yol izleyerek ekonomik iktidarı "güvenlik sorunların"ndan ayrı olarak ele almıştır. 1988 gibi görece yakın bir zamanda bile, büyük bir gazetenin editörleri bu alanda yapılan önemli bir konferans üzerine değerlendirmede bulunurken, hâlâ, "uluslararası ekonomi politiğin ve uluslararası güvenliğin çalışma alanları arasındaki bölünmenin siyaset bilimi disiplini içindeki en ciddi sorunlardan biri olduğunu söylüyorlardı.[18] Giderek daha fazla akademisyen güvenlik ile ekonomi politik arasındaki karşılıklı karmaşık ilişkilerin önemini kavradıkça, kurumsal değişikliklerle[19] birlikte söz konusu bölünme kısmen esnemişse de bu alandaki çalışmaların önemli bir kısmı öncelikle devleti referans almakta ve ekonomik güvenliğe ancak ondan sonra sıra gelmektedir. "Eğer devlet referans alınırsa, o zaman ekonomik güvenlik ulusal güvenlik gündeminin bir parçası haline gelir" diyor Buzan ve ekliyor: "Ekonomik güvenlik düşüncesi istihdam,

[17] Örneğin, Edward Mead Earle, 'Adam Simith, Alexander Hamilton, Friedrich List: The Economic Foundations of Military Power' Edward Mead Earle (ed.), *Makers of Modern Strategy: Military Thought from Machiavelli to Hitler* içinde (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1943); Albert Hirschman, *National Power and the structure of Foreign Trade* (Berkeley, CA: University of California Press, 1945); Jacob Viner, 'Power Versus Plenty as Objectives of Foreign Policy in the Seventeenth and Eighteen Centuries', *World Politics*. Vol. 1, No. 1, 1948, ss. 1-29; Bernard Brodie, 'strategy as a Science', *World Politics*. Vol. 1, No. 4, 1949, ss. 467-88. Paul A. Samuelson, ikinci baskısını yeniden kaleme aldığı *Economics* adlı önemli ders kitabında vurguyu kitlesel işsizlikten "ulusal güvenlik ekonomisi"ne kaydırdı -*Ecomomics*- An Introductary Analysis, Second Edition (New York; Mc Graw- Hill, 1951), s. vi.

[18] Joseph S. Nye and Sean M. Lynn-Jones, 'International Security Studies: A Report of a Conference on the State of the Field', *International Security*, Vol. 12, No. 4, 1988, ss. 5-27, s. 25.

[19] Örneğin 21 Ocak 1993'te Başkan Clinton, Hazine Bakanını da dahil ederek Ulusal Güvenlik Konseyi'nin üye sayısını arttırdı. Ayrıca, ekonomi politikasından sorumlu başkan yardımcısına da yeni bir görev verildi. Dört gün sonra Clinton, 12835 sayılı Kararnameyle Ulusal Ekonomi Konseyi'ni kurdu. İki konseyin personelinin bir bölümü ortaktı.

gelir dağılımı ve sosyal yardımlar gibi konular üzerine yürütülen son derece siyasallaşmış tartışmalarla beceriksizce birleştirilip bulamaç haline getiriliyor." İşte bu nedenle, Buzan, sosyal güvenlik ile ulusal güvenliğin birleştirilmesinin seçmenleri ikna etmek bakımından yararlı olabileceğini söylüyor.[20]

Burada, seçimleri kazanmanın ötesinde, başka tehlikelerin söz konusu olduğunu söylemek isterim. Kalıcı siyasi kazanımların güvenlik düşüncesinden hareket eden devlet tarafından ortadan kaldırılması tehlikesi var. Güvenliği iktidarın yerleşmesi olarak düşünecek olursak eğer, o zaman güvenliği toplumsal alanın yeniden düzenlenmesinin ardındaki en önemli siyasal teknoloji olarak değerlendirebiliriz. Amerika'daki güvenlik anlayışı[21] üzerinde yoğunlaşarak, bu güvenlik düzeninde söz konusu olanın ekonomik düzenin imâli olduğunu, bunun tam kalbinde de "ekonomik güvenlik" düşüncesinin bulunduğunu ve bunun hem iç/yerel dinamiklere (sosyal güvenlik) bakıldığında, hem de dış/uluslararası dinamiklere (ulusal güvenlik) bakıldığında görülebileceğinigöstermeye çalışacağım.Bu, güvenlik adına yapılan liberal bir düzen inşası süreciydi.Bu düzen inşasına, olağanüstü yetkilerin/yönetimlerin tartışıldığı önceki bölümde kısmet değindik.Bu bölümde ulusal güvenliğin kökenlerinin ve gerekçesinin ortaya konması, hem liberalizmin hem de devletin, varlık nedeni (*raison d'être*) toplumsal alanın yeniden düzenlenmesinin meşrulaştırılması olan güvenlik düşüncesinden elde ettiği siyasal kazanımları gözler önüne serecektir. Bu yeniden düzenleme hem uluslararası alanda hem de ülke sınırları içinde özel bir ekonomik düzen anlayışı ile desteklenmektedir. Başka bir deyişle, "sosyal" ve "ulusal" güvenliğin *birleşik* etkisi sayesinde güvenlik *perse,* kapitalist modernitenin siyasal düzeninin imalatı için gerekli en önemli mekanizmalardan biri, sermaye ile devleti birleştiren bir iktidar rabıtası haline gelmektedir.

---

[20] Barry Buzan, *People, States and Fear: An Agend afor International Security Studies in the Post-ColdWarEra. 2nd Ed.* (Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf, 1991), ss. 232, 237, 241, emphasis added.

[21] Amerika üzerinde yoğunlaşılmış olması yanlış yorumlanmamalıdır. ABD, tüm dünya düzeninin güvenliğin gölgesinde kaldığı çok daha geniş bir tarihsel olgunun başlıca örneği ve en önemli temsilcisi olarak incelenmektedir.

Güvenlik Cenneti ya da "Güvenlik - Böylesi Daha İyi"

Roosevelt 8 Haziran 1934'te, yönetiminin temel hedefleri arasında "erkeklerin, kadınların ve çocukların güvenliğini ilk sıraya koyduğunu" söylüyordu. Güvenliğin ev içinde aile üyelerinin, toplum içinde de ailelerin karşılıklı bağımlılıkları sayesinde sağlandığı daha basit toplumları örnek gösteren Roosevelt, "büyük toplulukların ve organize sanayinin karmaşıklığının bu basit güvenlik araçlarının etkisini azalttığını" belirtiyordu.

> O nedenle, hükümet aracılığıyla tüm bir ulusun aktif ilgisini, ulusu oluşturan her bir birey için ülkeyi daha güvenli hale getirme hedefine yönlendirmek durumundayız...Anayasamızın da belirttiği gibi, Federal Hükümetimizin kuruluş amaçlarından biri de "toplumun genel refahını yükseltmek" ise eğer, refah için gerekli olan güvenliği sağlamak bizim tartışılmaz görevlerimizdendir... O nedenle, hayatın içinde var olan çeşitli bozucu etkenlere karşı en kısa sürede güvenliği sağlamak için önerebileceğim sağlam bir vasıta bulmaya çalışıyorum[22]

Daha sonra, aynı ay içinde, 6757 sayılı Hükümet Kararnamesini imzalayarak " Ulusal, Sosyal ve Ekonomik Güvenlik Programı" için öneriler hazırlamakla görevli Ekonomik Güvenlik Konseyi'ni (EGK) kurdu.[23] Roosevelt'in güvenlik dilini tercih etmesi anlamıydı; çünkü bu, Yeni Düzen'in siyasal söylemine önemli bir katkıda bulunmanın yanı sıra siyasal söylemde güvenliği merkeze oturtmak açısından da kritik önem taşımaktaydı.

Roosevelt, 1934 tarihli biyografik çalışması *On Our Way*'de, 1934 Martı'na kadarki yönetimin hikayesini anlatır.Kitabın hemen hiçbir yerinde güvenlik kavramını göremezsiniz -yalnızca 1933 tarihli Menkul Kıymetler Yasası'nın anlatıldığı bölümde [Menkul Kıymetler, İngilizcede güvenlikle aynı kökten türeyen "securities" sözcüğüyle

---

[22] Franklin D. Roosevelt, 'Message to Congress Reviewing the Broad Objectives and Accomplishments of the Administration', 8 June, 1934,*The Public Papers and Addresses of Franklin D. Roosevelt, Vol. 3*içinde*: The Advance of Recovery and Reform* (New York: Random House, 1938), ss. 287-92.

[23] Franklin D. Roosevelt, 'The Initiation of Studies to Achieve a Program of National Social and Economic Security. Executive Order No. 6757', 29 June, 1934, *Public Papers and Addresses, Vol. 3* içinde, ss. 321-2.

ifade edilmektedir] ve fiyatlandırma politikaları bağlamında halkın her sınıfının "refahı ve güvenliğinden" söz ederken, dolaylı bir biçimde güvenlik sözcüğüne yer verir.[24] Bunun dışında, işçi istihdamı gibi konuları tartışırken kullanılan dil olağanüstü hal dilidir -o yüzden işsizlikle mücadele için yapılan öneri 1933 tarihli Acil [Olağanüstü] Yardım Yasası kapsamında dile getirilmiştir. Güvenlik hiçbir yerde ana tema olarak geçmez. Aynı şey 4 Mart 1933'te yaptığı açılış konuşması için de geçerlidir.Ancak, 1934 Haziranı ile 1936 yılı arasında güvenlik Yeni Düzen siyasetinin *konsepti* haline geldi. Roosevelt'in 1934'te Huey Long'un taraftarlarının,işsiz örgütlerinin, Francis Townsend tarafından örgütlenen ve yönetilen yaşlı insanlar ve Charles Coughlin'in etrafında toplanıp dini duygularla hareket eden aktivistlerin de içinde olduğu, önceki yıllarda mevzi kazanmış olan çeşitli asilerle karşı karşıya geldiğine[25] neden işaret etme gereği duyduğumuza gelince; önceki bölümlerde belirtildiği gibi, bu aynı zamanda sınıf çatışmasının yoğunlaştığı ve pek çoklarının komünist bir devrimin mümkün olduğunu düşündüğü bir dönemdi. Siyasal bakımdan o kadar belirgin olmasa da konumuz açısından önem taşıyan bir başka gerçek de Roosevelt'in sol kanat sosyal sigorta uzmanlarıyla karşı karşıya gelmiş olmasıdır. Bunlar toplumsal eleştirilerinde ve kamu siyaseti önerilerinde "güvensizlik" [insecurity] kavramını daha fazla kullanır olmuşlardı.Örneğin, iktisatçı Abraham Epstein, *Insecurity: A Challenge to America* (1933) adlı yapıtında, kapitalizm koşullarında işçilerin hayatını çileye dönüştüren "güvensizlik hayaletinden" söz ederken, Max Rubinow, *The Quest for Security* (1934) başlıklı kitabında "tam güvenlik" anlayışından hareketle sosyal sigorta için öne sürülen talepleri dile getiriyordu.[26] Ayrıca, 1930'larda bir aydan uzun kaldığı Amerika ziyaretleri sırasında verdiği konferanslarda ve yazdığı makalelerde güçlü bir başkanlık

[24] Franklin D. Roosevelt, *On Our Way* (New York: John Day Co., 1934), ss. 182, 230.

[25] Frances Fox Piven and Richard A. Cloward, *Regulating the Poor: The Functions of Public Welfare* (London: Tavistock Publications, 1972), s. 88.

[26] Abraham Epstein, *Insecurity: A Challenge to Amerika* (New York; Harrison Smith and Robert Haas, 1933). Epstein bu "güvensizlik" kavramını Sosyal Güvenlik Yasası tartışılırken bile bir sopa olarak kullanmaya devam edecekti. Örneğin bakınız: "Our Social Insecurity Act", *Harper's Magazine*, 172, Aralık 1935, ss. 55-56. I. M. Rubinov, *The Quest for Security* (New York; Henry Holt and. co., 1934).

sistemini, Yeni Düzen'i ve kuşkusuz olağanüstü hal yetkilerini/yönetimlerini savunmasıyla Roosevelt'e yakın entelektüellerden biri haline gelen Harold Laski'nin etkisinden de söz etmek gerek.[27] Laski'nin çalışmaları, 1929 yazında Brown Üniversitesi'nde *Libert in the Modern State* ismiyle yayınladı.1937'de tekrar basılan bu derlemenin ana fikri, ekonomik güvenlik yoksa özgürlüğün bir anlamı olmayacağıydı:

> Eğer bir kimse güvenlikten yoksunsa... özgürlüğün özüyle bağdaşmayan zihinsel ve fiziksel köleliğin kurbanı haline gelir.Ekonomik güvenlik özgürlük demek değilse de özgürlüğün koşullarından biridir.O olmadan aslan gerçek bir özgürlükten söz edilemez... Ekonomik güvenlik yoksa özgür olmanın bir kıymeti yoktur.[28]

Roosevelt'in 1934 yılının ortalarında güvenlik retoriğini benimsemesi, Laski gibi yazarların görüşlerini temel alarak eleştirmenleri bertaraf etme çabasının ifadesiydi.Roosevelt güvenlik düşüncesini benimseyip öne çıkarmakla, bu kavramın siyasal söylemin merkezine oturmasına yardımcı oldu. Yeni güvenlik ideolojisi dönemin tüm siyasal tartışmalarının odağındaydı artık; ulusal gazetelerin köşe yazılarına sızmış, kitapların, dergilerin ve konferansların ana konusu haline gelmişti.Örneğin, *The New Republic* 1934 yılının sonu ile 1935 yılının başlarında Rubinow, Epstein, Mary Van Kleeck ve Paul Douglas[29] gibi dönemin önemli yazarlarının katkıda bulunduğu "Amerikalılar

---

[27] Bkz. Isaac Kramnick and Barry Sheerman, *Harold Laski: A Life on the Left* (London: Hamish Hamilton, 1993). Laski'nin olağanüstü hal güçleri/iktidarları savunusu için bkz. *The American Presidency: An Interpretation* (New York: Harper and Brothers, 1940), s. 154.

[28] Harold J. Laski, *Liberty in the Modern State* (Harmondsworth: Penguin, 1937), ss. 50-1. Laski'nin insan tatminin koşulu olarak güvenlik ve güvenliğin koşulu olarak devlet savını tekrarladığı, aynı dönemden bir başka çalışma için bkz. *The State: In Theory and Practice* (London: George AllenandUnwin, 1935), ss. 16-7.

[29] Abraham Epstein, 'Security for Americans, I: Social Insurance Comes to the Fore', *The New Republic*, 21 November, 1934, ss. 37-9; I. M. Rubinow, 'Security for Americans, II: The Ohio Plan of Unemployment Insurance', *The New Republic*, 28 November, 1934, ss. 64-6; Elizabeth Brandeis, 'Security for Americans, III: Wisconsin's Start on Job Insurance', *The New Republic*, 5 December, 1934, ss. 94-7; Mary Van Kleeck, ''Security for Americans IV: The Workers' Bill for Unemployment and Social Insurance', *The New Republic*, 12 December 1934, ss. 121-4; Paul Douglas, 'Security for Americans, V: Unemployment Insurance and Relief', *The New Republic*, 19 December, 1934, ss. 160-163; Abraham Epstein, 'Security for Americas, VI: A Program for Old-Age Security', *The New Republic*, 2 January, 1935, ss. 212-215; George Soule, 'Security for Americas, VII: Can We Provide Security?', *The New Republic*, 16 January, 1935, ss. 266-9.

için Güvenlik" başlıklı bir yazı dizisi yayınlarken, *Survey Graphic*'de sosyal çalışmacıların, iktisatçıların ve sosyal yardım uzmanlarının görüşlerine yer verilen "refah ve güvenlik" konulu makaleler yer aldı.[30]

Bunların önemli bir bölümü Roosevelt yönetiminin çalışma tarzını eleştiriyordu.The *New Republic*'te yayınlanan makelelerin pek çoğu, güvensizliğin kapitalizmin yarattığı en temel sorun olduğunda ısrar ediyorlardı: "Uzunca bir zamandır, kapitalist endüstriyalizmin en büyük kötülüğünün zenginliğin eşitsiz dağılımı değil, nüfusun büyük çoğunluğunu güvenlikten yoksun bırakması olduğu söylenmekte" diye yazıyordu yorumculardan biri.[31] Bir başka yorumcunun sözleriyle, "kitlesel güvencesizliğe karşı hükümet ve sanayi tarafından kitlesel ölçekte hazırlık yapılması -sosyal güvenliğin yeni tanımı budur."[32] Aynı şekilde *TheNation* da üzerinde yeterince düşünülmeyen tasarıların, "ekonomik güvenlik üzerine söylenen tumturaklı sözlere" rağmen nüfusun çoğunluğunu güvenceden yoksun bırakmaya devam edeceği gerekçesiyle hükümeti eleştiriyordu.[33] Dahası, Harold Lasswell gibi siyaset bilimciler ve Herbert Hoover gibi siyasetçiler de güven(ce)sizlik sorununu acil çözüm bekleyen bir mesele olarak öne çıkarıyorlardı.Laswell 1934'te yayınlanan *World Politics and Personal Insecurity* adlı yapıtında, [toplumsal] iş bölümünde, şiddetin kullanılış biçiminde ve simgesel çevrede meydana gelen değişikliklerin yol açtığı güvensizlik üzerinde yoğunlaşarak güvensizliğin boyutlarının ve bunların siyasi sonuçlarının bir bilançosunun çıkarılması gerektiğini söylüyordu. Daha 1933'te yazdığı "Hitlerizmin Psikolojisi" başlıklı çalışmasında Hitler'in başarısının, kısmen, pek çok Alman'ın hissettiği güvensizlik duygusuna bağlı olduğunu öne sürmüştü. Aynı şekilde, eski başkanlardan Hoover da 1934'te yayınlanan bir kitapta, özgürlüğe karşı en büyük tehditlerden birinin ekonomik güvenlik

[30] Örneğin; nihayetinde Ekonomik Güvenlik Komitesinin başkanı olacak olan Frances Perkins'in makaleleri. Bkz. 'Toward Security', *Survey Graphic*, Cilt 23, Say. 3, Mart 1934, ss. 116-117 ves. 144; 'The Way of Security', *Survey Graphic*, Cilt 23, Sayı 12, Aralık 1934, ss. 620-622 ves. 629.

[31] Soule, 'Security for Americas, VII', s. 266.

[32] Van Kleeck, 'Security for Americans, IV', s. 123.

[33] Örneğin, Raymond Gram Swing, 'Social Security in a Hurry', *The Nation* Vol. 139, No. 3611, 19 September, 1934, ss. 318-20.

sorunu olduğunu belirtiyordu: "İşsizlik ve hastalık gibi talihsiz durumlara karşı bireyleri güvence altına alacak ve yaşlandıklarında yaşamlarını sürmelerini sağlayacak sistemli yöntemler bulmak gerek.[34] Rockefeller Fonu gibi nüfuzlu yardım kuruluşları da güvenlik meselelerini öne çıkarıyorlardı. 1934 yılında Uluslararası ilişkiler ve ekonomik güvenlik alanları için önerilen fon programında "günümüzdeki güvencesizliğin ... mevcut sistem için ciddi bir tehdit oluşturduğu" söyleniyordu.[35] Nihayetinde, güvensizlik bir sorundu ve güvenlik de -bir tür çözümdü. Güvenlik, siyasal tartışmanın odağındaydı artık.[36]

EGK'nın iş başında olduğu ve Ekonomik Güvenlik Yasa Tasarısını hazırladığı 1934-1935 yılları boyunca Roosevelt sürekli güvenlikten bahsetmek durumunda kaldı. Bankacılık yasası, sınai ilişkiler ve altın standartı gibi çok farklı konuların ana teması güvenlikti. Örneğin, 30 Eylül 1934'teki "Ortalama İnsan İçin Daha Fazla Güvenlik" konulu "ocakbaşı sohbeti"nde Roosevelt, yönetiminin "bizi daha fazla güvenliğe götüren ... özgürlüğü daha geniş tanımlama" eğiliminde olduğunu söylüyordu.[37] Roosevelt, 1934'te ülkenin dört bir yanında

[34] Harold D. Lasswell, 'The Psychology of Hitlerism', Vol. 4, No. 3, 1933, ss. 373-84; Harold D. Lasswell, *World Politics and Personal Insecurity* (1934), republished as the first part of Harold D. Lasswell, E. Merriam and T. V. Smith, *A Study of Power* (Glencoe, Illinois: The Free press, 1950), ss. 8-9, 25-6; Herbert Hoover, *The Challenge to Liberty* (New York: Charles Scribner's Sons, 1934), s. 178.

[35] Aktaran: Donald Fisher, 'The Role of Philanthropic Foundations in the Reproduction and Production of Hegemony: Rockefeller Foundations and the Social Sciences', *Sociology*, Vol. 17, No. 2, 1983, ss. 206-33, s. 222.

[36] İlk kez bu dönemde, genellikle I. Dünya Savaşı öncesi dönemi kapsayan ve güvenliği nedeniyle "altın çağ" olarak tanımlanan bir devirden bahsedilmeye başlandığını görüyoruz. *Coming Up for Air* (1939) romanında Orwell'in karakteri şunları söylüyor: "Christ 'savaş öncesi'hakkında duygusal olunmamalı demek neye yarar? Ben bu konuda duygusalım. Evlerde banyo yoktu; kışın sabah uyanınca küvetindeki buzları kırmak zorundaydın; sıcak havalarda arka caddeler kokudan geçilmezdi; kilise mezarlığı kasabanın tam ortasındaydı, tek bir günü bile nasıl öleceğini düşünmeden geçiremezdin. Ama o günlerde insanların neyi vardı biliyor musun? Güvenlik duygusu." (Harmondswork; Penguin, 1962) ss. 106-107. Stefan Zweig'in biyografisi The World of Yesterday (1943) de benzer biçimde başlar: "Çocukluğumun geçtiği I. Dünya Savaşı öncesi dönemi birkaç kelimeyle tanımlamam gerekirse, *Güvenliğin Altın Çağı* demek sanırım en doğrusu." (London: Cassel, 1943) s. 13. Hannah Arendt'in sözleri de ilginç: "Hala, 'güvenliğin altın çağı' olarak tanımlanabilecek I. Dünya Savaşı öncesi döneme büyük bir özlem duyulduğunu kabul etmek gerek." -The Origins of Totalitarianism (1951) (San Diego: Harcourt Brace and Co., 1973), s. 123.

[37] Franklin D. Roosevelt, "Second 'Fireside Chat' of 1934", 30 Eylül 1934, *Public Papers and Adresses*, Vol. 3, s. 413. Sonraki pek çok ocakbaşı sohbetinde bu konu konuşulmaya devam

aktivistlerin katılımıyla Washington'da düzenlenen EGK Danışma Kurulu toplantısında yaptığı konuşmada "daha fazla genel güvenlik" ile ekonomik iyileşmeyi eşitledi: "kapsamlı ekonomik güvenlik programın her bir bileşenini geliştirirken, genel bir güvensizliğin ortasında bireyler için bir güvenlikten söz edilemeyeceği gerçeğini gözden kaçırmamalıyız... Bireyin güvenliği artırmak için yaptığımız her şey, inanıyorum ki [ekonomik] iyileşme için bir itki olacaktır."[38] 1935'te Kongre'ye gönderdiği mesajda aynı temayı bir kez daha tekrarladı: "Amerikan programımızın en temel amacı ... ülkemizdeki erkeklerin, kadınların ve çocukların güvenliğidir.[39] Konu o kadar önemliydi ki 1936 seçimlerinden günler önce gösterime sokulan *Biz insanlar ve Sosyal Güvenlik* isimli film 3 Kasıma kadar yaklaşık 4 milyon kişi tarafından izlendi.[40] "Güvenlik" her türlü yeni yasa maddesinin konusu haline geldi:1937 tarihli Bankhead-Jones Yarıcılık Yasası ile tanına yeni yetkiler, örneğin, Tarım Güvenlik Yönetimi olarak adlandırıldı.[41]

Nitekim 1934 yılının sonlarına gelindiğinde, Yeni Düzen savunucuları güvenlik diline sahip çıkmaya başladılar. Eleştirmenleri, onların dilini benimseyerek ve EGK ile Ekonomik Güvenlik Yasası'nı öne çıkararak alt etmeye çalışan Yeni Düzen siyasetçileri, bir güvenlik ideolojisi üzerinde yoğunlaştılar.[42] "Günümüzde 'güvenlik' sözcüğü dillere pelesenk oldu" diye yazıyordu Spectator 1936'da.[43] Bu güvenlik ideolojisi, ulusal yeniden inşâ görevinin en önemli unsuru haline

---

etti. Örneğin, güvenliği özgürlü savunmasındaki ilk hat, rejimin temeli olarak tanımladığı 14 Nisan 1938 tarihli "Ocakbaşı Sohbeti"ne bakınız. *-Public Papers and Adresses, 1938: The Continuing Struggle for Liberalism.* (New York: Macmillan, 1941), ss. 236- 249.

[38] Franklin D. Roosevelt, 'Address to the Advisory Council of the Committee on Economic Security on the Problems of Economic and Social Security', 14 November, 1934, *Public Papers, Vol. 3* içinde, s. 454.

[39] Franklin D. Roosevelt, 'Message to the Congress on Social Security', 17 January, 1935, *The Public Papers and Addresses of Franklin D. Roosevelt, Vol. 4: The Court Disapproves* içinde (New York: Random House, 1938), s. 43.

[40] Daniel Beland, *Social Security: History and Politics from the New Deal* (Kansas: University of Kansas Press, 2005), s. 100.

[41] Alan Wolfe, *The Limits of Legitimacy: Political Contradictions of Contemporary Capitalism* (New York: Free Press, 1977), s.147.

[42] Jennifer Klein, *For All These Rights: Business, Labor, and the Shaping of America's Public-Private Welfare State* (Princeton: Princeton University Press, 2003), ss. 78-9, 115, 138, 204.

[43] Aktaran: Klein, *For All These Rights*, s. 78.

geldi. Önceki bölümde gördüğümüz gibi, Yeni Düzen olağanüstü hal yönetiminin gözle görülür ilk örneğiyse eğer, güvenlik de muhtemelen onun anahtar kavramıydı. Roosevelt'in 1933 Martı'nda yaptığı açılış konuşmasında olağanüstü hal ilan etmesi üzerine inşa edilen bu güvenlik ideolojisi, olağanüstü duruma karşı savaş yürütecek iktidar anlamında, yeni "güvensizliği güvenlik altına alma" ihtiyacına kopmamacasına bağlıydı. Yeni Düzen olağanüstü yetkiler/yönetimler ile güvenlik arasındaki ideolojik *çevrimin* (circuit) ilk örneğini temsil eder. 1933 tarihli Federal Olağanüstü Yardım Kurulu'nda somutlanan ve 1935 tarihli (olağanüstü yetkilerin normalleşmesinin bir başka örneği olan) Sosyal Güvenlik Kurulu tarafından devralınan bu ideolojik çevrim, yirminci yüzyılda öne çıkacak olan siyasal yönetim ve denetim biçimlerini meşrulaştırmaya yaradı.

Ama bu, salt bir güvenlik ideolojisi değil, aynı zamanda *sosyal* güvenlik diye anılmaya başlanan bir ideolojidir de. Sosyal Güvenlik kavramı daha önce Winston Churchill tarafından 1908 tarihli bir mektupta kullanılmıştı (*Oxford İngilizce Sözlük* tarafından alıntılanan ilk örnekti bu). Fakat bu görüş, ancak 1930'ların ortalarında, çağdaş ABD kapitalizminin siyasal yönetimi bağlamında gerçekten tanınır oldu.Temmuz 1933'te *Amerikan Yaşlılık Sigortası Birliği*, *Amerikan Sosyal Güvenlik Kurumu*; birliğin gazetesi *Yaşlılık Sigortası -Haberci* de *Sosyal Güvenlik* adını aldı. *Ekonomik* Güvenlik Yasası'nın da sonunda 1935 tarihli *Sosyal* Güvenlik Yasası'na dönüştüğüne dikkatinizi çekmek isterim. O yılın ilkbaharında, Roosevelt'in kendisinin de içinde yer aldığı ABD yönetiminin önde gelen figürleri henüz bunu kararlı bir biçimde, görüş olarak ortaya koymuş değillerdi: onlar hâlâ ekonomik güvenlik ve Ekonomik Güvenlik Yasası temelinde konuşuyorlardı. Ayrıca, sonunda Sosyal Güvenlik Yasası'na yol açacak programı uygulamaya geçiren 6757 sayılı ilk Kanun Hükmünde Kararnamenin "ulusal, sosyal ve ekonomik güvenlik" için bir sistem geliştirmek üzere tasarlandığına dikkatinizi çekerim. Söz konusu güvenlik sosyaldir ve ekonomiktir, ama ulusal değil. Sonunda çıkacak yasanın adı "sosyal güvenlik" olacak ve daha sonra diğer devletler tarafından da kullanılan bir etiket haline gelecektir. "Ulusal güvenlik" kavramı yok olur, ama sonra, ilerde değineceğim gibi, farklı bir bağlamda yeniden ortaya çıkar. Yine ilerde

değineceğim gibi, başlangıçta Sosyal Güvenlik Yasası'nın ardındaki "ekonomik güvenlik" fikri, ulusal güvenliği kendi toplumsal öncellerine bağlayacaktır. Bu dönemdeki sınıf çatışmalarını ve sermaye birikim sürecini içeren daha geniş bir bağlamda "sosyal güvenlik" anlayışının gelişimini hatırlarsak bu fikre ulaşabiliriz.[44]

Sosyal Güvenlik Yasası'nın temelinde sosyal sigorta mantığı vardır. Kökü 1880'lere kadar uzanan sosyal sigortanın, "toplumsal" yönetim tarzının en önemli özelliklerinden biri olduğu bugün genel olarak kabul edilmektedir. Yirminci yüzyılın "yeni" ve "sosyal" libaralizmi buradan türemiştir.[45] 1880'lerin ortaları ile I.Dünya Savaşı arasındaki zaman diliminde Batı Avrupa'nın büyük bölümü, Kanada ve Avustralya bir takım sosyal sigorta projelerini uygulamaya geçirdi.Sosyal sigorta uygulamasının sosyal liberalizme cazip gelmesinin başlıca nedeni, sigortanın yararlanıcılarından düzenli katkılar istemesidir. Uygulama bir tür bireysel tasarruf ve tedbir gibi görünmektedir; dahası, sözleşmeye dayalıdır. Yardım görenlerin kendi güvenlikleri için hiçbir "katkıda" bulunmadıklarına inanılan ve kendi başlarına ayakta durmalarını gerektirmeyen ondokuzuncu yüzyılın yoksulluk yasasının ve hayırsever yardımlarının tersine, sosyal sigortanın, bağımlılık ilişkisi niteliğinde olmayan, yasal olarak uygulanabilir ve "karşılığı ödenmiş" bir hak olduğu düşünülebilir. Yani, sosyal sigorta "klasik liberalizmi en iyi karakterize eden, belirgin bir bağımsızlık ve ihtiyatlılık kaygısını sosyal liberalizmin çekirdek kurumlarının içine sokar."[46] Nitekim sosyal sigorta, "insanların nasıl hareket etmeleri gerektiğini söyleyen ahlaki bir yönetim tekniği" olarak, hem günümüz hem de gelecek açısından kültürel ve siyasal bireysel "güvenlik" anlayışının değiştirilerek bireyin öznelliğini yurttaşlığa özgü bir dizi özel

[44] Bu bağlamda, F. A. von Hayek'in refah sistemlerine ve "sosyal" politikalarına yönelik eleştirisinin, *The Road to Serfdom*(London: Boutledge, 1944 - ss. 88-89) -"Köleliğe Giden Yol"- adlı yapıtında kısmen "ekonomik güvenlik eleştirisi" biçimini aldığını belirtmek yerinde olacaktır.

[45] Örneğin bakınız; François Ewald, 'Insurance and Risk', and Daniel Defert, '"Popular Life" and Insurance Technology', both in Graham Burchell, Colin Gordon and Peter Miller (eds), *The Foucault Effect: Studies in Governmentality* (Hemel Hempstead: Harvester, 1991).

[46] Pat O'Malley, *Risk, Uncertainty and Government* (London: Glasshouse Press, 2004), ss. 43-4, 125.

uygulamanın etrafında yeniden inşa etmek için devlet iktidarının kullanılmasını gerektiriyordu. Beveridge Raporu (Birleşik Krallık) bunu özlü bir biçimde dile getiriyor: "Sosyal güvenlik devlet ile birey arasındaki işbirliğiyle sağlanmalıdır.[47] Diğer bir deyişle, "devlet güvenliği organize etmeli" ama bireyler de kendilerini ve ailelerini korumak için üzerlerine düşen "isteği ve sorumluluğu" göstermelidir.[48] Fakat tüm bunlar, ekonomik hayatta nesnel bir güvensizlik halinin bulunduğunu peşin olarak kabul etmek demektir. Sosyal güvenlik düşüncesi aracılığıyla olduğu gibi kabul edilen bu nesnel güvensizlik, tasarruf düşüncesini ve onun etrafındaki subjektif varsayımları da beraberinde getirdi.Güvensizlik, güvenliğin karşıtı olmak şöyle dursun, yeni güvenlik mekanizmalarını pazarlamanın bir aracı haline geldi.Bunun doğal sonucu olarak güvenlik de bireysel davranışları ve yurttaşlık kavramını yeniden şekillendirerek süreç içinde belli bir ekonomik düzen vizyonu oluşturmanın aracı haline gelmekteydi.[49] Roosevelt'in Yeni Düzen programları gözle görülür biçimde bu tarihsel yörünge içinde hareket ediyordu: "toplumsal" alan seküritize edilmişti.Sosyal sigorta daha kapsamlı bir "güvenlik iradesinin"[50] bir parçasıysa eğer, Roosevelt'in olağanüstü hal mantığıyla yürütülen Yeni Düzen programları bu tarihsel yörüngenin ve siyasal iradenin en temel ifadesidir.

O halde, sosyal güvenlik düşüncesi daha çok işçi sınıfını hedefliyordu: işçi sınıfı arasında sorumluluk ve risk, bağımsızlık ve tasarruf kavramlarının yeniden şekillenmesine bir biçimde yardımcı oluyor ve böylece yeni yurttaşlık ve toplumsal dayanışma anlayışını pekiştiriyordu. Böylelikle "ekonomik güvenlik" düşüncesinin yeşermesine ve bu güvenliği sağlayacak yeni araçların benimsenmesine katkıda bulundu: devletin mühendisliği altında toplumsal, siyasal ve kültürel yeniden yapılanma. Bu, Roosevelt'in, olağanüstü yetkilerin kullanılması ve grevleri düzenleyen yeni yasaların yürürlüğe sokulması gibi

[47] Richard Ericson, Aaron Doyle, and Dean Barry, *Insurance as Governance* (Toronto: University of Toronto Press, 2003), s. 72.

[48] Sir William Beveridge, *Social Insurance and the Allied Services* (London: HMSO, 1942), ss. 6-7, vurgu bana aittir.

[49] Bkz. Ewald, 'Insurance and Risk'; O'Malley, *Risk, Uncertainty and Government*; and Waever, 'Securitization and Desecuritization'.

[50] Ericson, Doyle and Barry, *Insurance as Governance* , s. 50.

başka yöntemlerle örgütlü işçi sınıfının militan eğilimlerini törpüleme ve yok etme çabasıyla örtüşüyordu. Bu yolla sınai işçi sınıfı giderek devlet tarafından yönetilen bir sigorta tasarruf rejimi etrafında düzene sokuldu.[51]

Öte yandan, sosyal güvenlik düşüncesi sermayenin bu dönem boyunca kendisini yeniden üretme biçimi olması açısından da önem kazandı. Jennifer Klein, ilginin ve çıkarların güvenlik etrafında birleşmesinin yeni bir refah ekonomisinin uygulamaya konmasına yardımcı olduğunu ve bunun da devlet-dışı kurumların (non-state institutions) sunduğu kaza, hastalık ve emeklilik sigortası gibi seçeneklerin hızla yayılmasına yol açtığını söylüyor. Soldaki eleştirmenler güvenlik kavramını hükümete karşı çıkmanın bir unsuru olarak kullanırken, iş çevreleri ve anonim şirketler güvenliğe yapılacak yeni vurgunun sağlayacağı sosyal ve siyasal kazancı fark etmekte gecikmediler. Böylece devlet, sermaye ve emek arasında, ticari sigorta şirketleri ile kâr gözetmeyen topluluklar ya da emek denetimli sosyal tedbirler arasında siyasal gerilimler ve mücadeleler baş gösterdi. Sonuçta, Sosyal Güvenlik Yasasının yürürlüğe konmasını izleyen yıllarda büyük şirketler kendi ticari çıkarlarını yeniden organize etmenin bir yolu olarak güvenliğin üzerine balıklama atladılar.[52]

Mali ve sınai şirketlerin kendilerini Yeni düzen'e uydurmalarını sağlayan ticari kafa yapısı, sigorta şirketlerinin ve danışmanların dillerini ve savlarını kısa sürede ve kolaylıkla yeni güvenlik söylemine uyduracakları anlamına geliyordu -bu onların Ulusal Kalkınma Yönetimi (UKY) çerçevesinde "aydınlanmış sanayi" ile "aydınlanmış yönetimi" birleştirme şeklindeki daha kapsamlı bir düşünceye kendilerini uyarlamalı demekti.[53] Klein, ekonomik koşulların değiştiği günümüzde güvenlik sözcüğünün siyasal bakımdan yararlı bir kavram haline geldiğini söylüyor. Ama o, aynı zamanda, siyasal koşulların

[51] Mark Neocleous, *Administering Civil Society: Towards a Theory of State Power* (Basingstoke: Macmillan, 1996), ss. 131-40

[52] Klein, *For All These Rights*, ss. 5-11, 78-115.

[53] Franklin D. Roosevelt, 'Campaign Address on Progressive Government at the Commonwealth Club', San Francisco, 23 September, 1932, *The Public Papers and Addresses of Franklin D. Roosevelt. Vol. I: The New Deal* içinde (New York: Random House, 1938), ss. 742-56.

değiştiği günümüzde ekonomik bakımdan da yararlı bir kavramdır. En büyük sigorta şirketlerinden *Equitable Life*'ın sözcüsü William Graham ülkenin dört bir yanında iş çevrelerine güvenlik temalı konferanslar verirken, önemli şirketlerin başkanları da yeni güvenlik ideolojisini kabul ettirmeye çalışıyorlar. Packard Motor Company başkanı Alvin Mac Couley, *Factory Management and Maintenance* gazetesine "İş Güvenliği için Neler Yapıyoruz?" başlıklı yazısıyla katkıda bulunurken, Standart Oil şirketinin başkanı Walter Teagle bir kaç ay önce (Şubat 196) aynı gazetede yayınlanan "Güvenlik - Böylesi Daha İyi" başlıklı yazısında "işçi güvenliği idealine bağlıyız" diyordu.[54]

Sigorta şirketlerinin bu yeni güvenlik düşüncesini dayatma konusunda diğer şirketlerin önünde yer almaları şaşırtıcı değil. *Equitable*'dan Thomas Parkinson bunu şu sözlerle özetliyor: "Biz sigorta işi yapanlar güvenlik satıyor, güvenlik vaaz ediyoruz."[55] Sigorta şirketleri hükümetin güvenlik programlarının perde arkasındaki destekçileri haline gelirken, hükümet de şirketlerin yeni "girişimlerini" destekliyordu -yani, karşılıklı olarak birbirlerini meşrulaştırıyor ve onaylıyorlardı. "Hayat sigortası yapan şirketler 1940'lara kadar sosyal güvenliğin sigorta primleri ile yaşlılık maaşlarının ödenmesini kolaylaştırdığına inanıyorlardı. Sigorta şirketlerinin yöneticileri federal yaşlılık aylıklarının yalnızca en temel ihtiyaçları karşılayabileceğini belirterek kendi acentalarına satış bölgelerinde yeni Sosyal Güvenlik programına dahil olma talimatı verdiler" (Klein).[56] Bu durum, "sosyal yardım müteşebbisleri" ile onların asıl müşterileri olan dev şirketler arasında yakın kurumsal ilişkiler kurulmasına yol açtı. Bu ilişki 1930'lu yılların sonlarında emekli aylığı, kaza ve yaşlılık sigortası gibi projelerin giderek uygulamaya konmasını sağladı. Böyece, hem ticari amaçlı [özel] "sosyal güvenlik" şirketleri, hem de yeni poliçelerin doğrudan tüketicileri bu sistem içinde varlıklarını sürdürmekle kalmayıp gerçekten serpilip gelişebileceklerini de gördüler.

---

[54] Klein, *For All These Rights*, s. 98.

[55] Address at the Bond Club, 23 May, 1943, Aktaran: Klein, *For All These Rights*, s. 207.

[56] Klein, *For All These Rights*, s. 207.

Bu durum şirketlere pek çok avantaj sağladı. Öncelikle, ticari grup sigortasının mübayaası [satın alınması] büyük ölçüde "işçi güvenliği" düşüncesi aracılığıyla işçi birliklerinin gücünü kontrol altına almada kilit önem taşıyan bir mekanizma haline geldi. Daha da önemlisi, güvenlik projeleri işçilerden çok iş çevrelerinin işine yarayacak şekilde "eğilip büküldü." Bir şirket açısından kilit uygulama, kendi hazırladığı işçi güvenliği projelerini hükümetin projelerine eklemlemekti. Örneğin, şirketler kendi mevcut emekli aylığı projelerini, sosyal güvenlik yardımları da dahil olmak üzere toplam emekli aylıklarının önceki projedeki meblaya eşit olacağı şekilde değiştirdiler. Yani, eğer devletin ödediği emekli aylığı şirketin ödemek zorunda olduğu miktara eşitse ya da onu geçiyorsa, şirketin emekli aylığı ödenmeyecekti. Böylece şirketler yapacakları yardım ödemelerini "sosyal güvenlik"te devlet tarafından ödenen miktara indirdiler. Üstelik bu ödemelerden en çok üst gelir gurubundaki çalışanlar ve şirket yöneticileri yararlandılar; çünkü şirketler yalnızca en yüksek ücreti alan çalışanları için ek emekli aylığı ödemeyi öngörüyorlardı: GM, aylık 250 doların üzerinde maaş alan yöneticiler için bir "Emeklilik Projesi" hazırlarken Kodakda ücreti 5.000 dolardan az olanları şirketin emeklilik projesinin tamamen dışında bırakıyordu. Nihayet, en tepedeki şirket yöneticileri için *emeklilik fonu* (pensiontrusts), vergiden kaçmanın en iyi yoluydu; zira emekli gelirlerine konan bireysel vergiler ertelenmişti. Nitekim yeni sigorta sistemleri, şirket kurma projesi olan büyük işverenler için muazzam bir sübvansiyon işlevi görüyordu. Anonim Şirketler sosyal güvenlik sistemini iyi ücret alan orta sınıf için bir sınıf sübvansiyonu olarak kullanmayı kısa sürede öğrendiler.[57]

O halde, bu yıllar içinde güvenlik konseptinin, toplumsal düzeni yeniden inşa etme girişiminin bir parçası olacak şekilde çabucak dönüştürüldüğü, eğilip büküldüğü ve ayarlandığı açıktır.Yeni güvenlik ideolojisi işçi sınıfının davranışını ve beklentilerini yeniden şekillendirdi, sendikal radikalizme karşı önleyici bir işlev gördü, iyi ücret alan orta sınıfın konumunu iyileştirdi, babacan işveren kavramını muhafaza etti ve devletin iş çevrelerinden sözüm ona "sıkı" taleplerde bulunmasına rağmen sermaye birikim düzeyini yüksek tutmaya yardımcı

[57] Klein, *For All These Rights*, ss. 101-2.

oldu. 1930'larda siyasal iklimin güvenlik politikalarına odaklanarak radikalleşmesi, şirketleri, daha önce başaramadıkları bir ekonomik güvenlik düzeyi sağlamak zorunda bıraktı. Fakat şirketler bunu kendi çıkarları doğrultusunda, yaşlılık ya da hastalık yardımını çalışanlara bir hak olarak tanımaksızın ve çalışma hayatını denetim altına alarak yaptılar.Tüm bunların arkasında ise kapitalizm koşullarında yaşayanların, kapitalizmin yol açtığı ve kapitalizmde içkin olan güvensizliği kabul etmek zorunda oldukları düşüncesi yatıyordu. Diğer bir deyişle, patronlar kendi firmalarının cömert bir işveren olduğunu kanıtlamak için güvenlik projelerinden yararlandılar. Fakat işverenler ve sigorta şirketleri vurguyu devletten ve siyasal alandan özel, bireysel ekonomik ilişkilere kaydırarak güvenliği yeniden tanımladılar ve sermayenin mantığını esas alan yeni bir güvenlik anlayışı geliştirdiler. "Sosyal güvenlik" böylece liberal ideolojiyi ve sermayenin temel varsayımlarını yansıtan bir kavram haline geldi. Chase National Bank'ın yönetim kurulu başkanının dediği gibi, güvenlik yalnızca belli kişi ya da grupların değil *tüm bir üretim sisteminin güvenliği* olarak anlaşılmalıdır.[58]

İşte bu nedenle "ekonomik güvenlik" kavramı tek tek işçilere olduğu kadar karporasyonlara ve tüm bir kapitalist sisteme de kolaylıkla uygulanabildi. "İşçi güvenliği kolaylıkla "şirket güvenliğine" dönüştürülüverdi ve böylece kapitalist sınıfa avantaj sağlayarak sermayenin dayanağını güçlendirdi. Dahası güvenlik mantığı, sermayenin ve işçilerin davranışlarının yeni bir rejimin etrafında *yeniden şekillendirilmesine* olanak sağladı. Kees Van der Pijl, Roosevelt'in Yeni Düzeninin açık bir programı hayata geçirmekten uzak olmakla birlikte, çeşitli fraksiyonların "şiddetli mücadeleler aracılığıyla birbiri ardına yeni hegomonik koalisyana katıldıkları bir sınıf oluşumu sürecini meydana getirdiğini" gösterdi.[59] "Sosyal Güvenlik" mantığı hem bir teori hem de bir uygulama olarak, bu yeni korporatif-liberal sentez *par excellence* [eşi benzeri olmayan] liberal bir polis gücünün korporatif sermayenin mevcut devletini güvence altına almak ve devletin tebaası ve görevlileri için uygun davranış kalıplarını bu güvenlik etrafında şekillendirmek

[58] Winthrop W. Aldrich, *An Appraisal of the Federal Social Security Act: Address Before the Institute of Public Affairs* (Charlottesville, Virginia, 1936), s. 3, vurgu bana aittir.

[59] Kees Van Der Pijl, *The Making of an Atlantic Ruling Class* (London: Verso, 1984), s. 93.

açısından kilit önem taşımaktaydı. "Sosyal Güvenlik", devleti güvence altına aldığı gibi aynı zamanda sermayeyi de güvence altına alan bir mekanizma haline geldi.

Bruce Ackerman'a göre Yeni Düzen, Amerika'nın anayasal tarihinde bir dönüm noktasıydı: Halk egemenliği numarasıyla müdahaleci devleti meşrulaştıran Yeni Düzen, müdahaleci yönetimin temellerini güçlendirdi ve böylece Amerikan'ın anayasal siyasetini kökünden değiştirdi.[60] Bu müdahaleci/etkin yönetimin güvenliği temel aldığını, yeni reformist siyasetin ve yirminci yüzyılın "sosyal" liberalizminin güvenlikle açıklandığını da ekleyebiliriz. "Güvenlik" *pratik* bakımdan kapitalist ekonomi karşısında işçi sınıfının sınırlı birkaç talebini meşrulaştırdı ve böylece çok sayıda radikalin ve sosyalistin taleplerini karşılamayı başardı. Ne var ki aynı zamanda ortasınıfın arzularını da karşıladı ve modern devlet yapısı [siyasal kurumlaşma] içinde şirketlerin yerini meşrulaştırarak şirketlere avantaj sağladı. Teorik bakımdan da, kendisi egemen görüş değilse bile egemen ideolojinin en temel unsuru haline geldi. Modern kapitalist toplumsal yapı bir şekilde "seküritize edildi".

"Güvenlik! Modern dünya sürekli güvenlik arayışında. "Böyle diyordu Eguitable Life Assurance Society [Adil Hayat Güvencesi Cemiyeti] başkanı Thomas Parkinson.[61] Bu konuşmayı 1939'da, şirketin "Adil Güvenlik Bahçesi" adıyla sergi açtığı New York Dünya Fuarı'nın açılış töreninde yaptı. Güvenlik *Bahçesi*? ilginç bir yaklaşım. Bahçeler genelde sığırların, komşuların ve elbette düşmanların girmemesi için çitlerle çevrilmiş olan toprakparçalarıdır: çitsiz, duvarsız ya.da sınırsız bir bahçe gerçek bir bahçe değildir. Çitlerle çevirmek, bahçeyi güvenlik altına almak demektir: bahçenin güvenli bir yer olması beklenir -yine de ev kadar güvenli değildir kuşkusuz. Ancak, onları çevreleyen "doğal" retoriğe rağmen, bahçeler "doğal" olarak var olmazlar. Aksine, insan eliyle ekilip biçilmiş, insan eliyle düzenlenmiş yerlerdir. Bahçe düzenli bir çevredir: siyasal olarak imal edilmiş olan ve yönetilen

[60] Bruce Ackerman, *We the People. Vol. 2: Transformations* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1998), ss. 260, 263, 270-1, 279.

[61] Aktaran:Klein, *For All These Rights*, s. 115.

bir alandır. Zygmunt Bauman, "modern çağ boyunca, yasama üzerine kafa yoran filozofların aklı, devletlerin somut uygulamalarıyla tamamen uyumludur" der. "... Rasyonel olarak tasarlanan toplum, modern devletin ilan edilmiş olan *causa finalis*'iydi [erekesel neden]. Modern devlet ise bir bahçevanlık devletidir."[62] Güvenlik bu ekip biçme/düzenleme kavramının, genel anlamda bahçevanlık devletinin odağında yer almaktadır. Eğer düzen imal edilmek durumundaysa, o halde güvenlik, amaca ulaşmak için gerekli en önemli teknoloji, kapitalist modernitenin siyasal yönetiminin en önemli unsurudur: liberal düzenin yeni biçimi güvenlik adına yürütülmektedir. Bu andan itibaren, toplumu siyasal olarak yeniden düzenleme doğrultusundaki her girişim için "güvenlik gerekçeleri"gösterilebilir. Güvenlik gerekçeleri siyasal eylemin ayrılmaz bir parçasıdır ve siyasal söylemin odağında yer almaktadır. Siyasi meşruluğunu esas olarak "sosyal güvenlik" biçimiyle kazanan [güvenlik odaklı] bu yaklaşım, 1940'ların sonlarında ortaya çıkacak olan *ulusal* güvenlik anlayışının şekillenmesinde ve meşruluk kazanmasında önemli bir rol oynamıştır. Sonra yeni ulusal güvenlik devletinin meşrulaşıp kabul görmesine ve dünya tarihinde kendine bir yol açmasına da katkıda bulunacaktır. Bahçe, her şeyden çok, bir denetim metaforu olarak işlev görür: bir yanda düzen ve gözetim, diğer yanda kültür [ekip biçme/yetiştirme] ve ilerleme.[63] Bahçenin içsel olarak düzene sokulması, dışa karşı ise korunması gerekir. Bahçe bir çevreleme/denetim altında tutma [containment]* imgesidir.

---

[62] Zygmunt Bauman, *Modernity and Ambivalence* (Cambridge: Polity Press, 1991), s. 20.

[63] Etimolojik bakımdan bahçe [garden] sözcüğü "çit" ve dolayısıyla da "çevrelenmiş olan" anlamını taşıyan eski İngilizcedeki *geard* sözcüğü ile aynı kökten gelmektedir. Geard sözcüğü modern ingilizceye *yard* [avlu] olarak geçerken, *gardyne* sözcüğü eski Norman Fransızcasındaki *gardin* sözcüğü üzerinden İngilizceye geçmiştir. -Bakınız: Anne van Erp-Hautepen, "The Etimolojical Origin of the Garden" *Journal of Garden History*, Vol. 6, no:3, 1986, ss. 227-231. Metafor hakkında bakınız: Simon Pugh, *Garden- Nature- Language* (Manchester: Manchester University Press, 1988) ss. 2-7, 55, 125: Eve Darian- Smith, *Bridging Divides*: The Channel Tunnel and English Legal Identity in the New Europe (Berkeley: University of Califomia Press, 1999), ss. 51- 53.

* Çevreleme, bastırma, zapt etme, denetim altında tutma gibi anlamları içeren "containment" kavramı, uluslararası siyasette, dost görülmeyen bir devletin güçlenmesini ve etkinliğini artırmasını önlemek için savaş dışında politik yollara başvurulmasını ifade eder. Metindeki bahçe metaforuna uygun olarak "çevreleme" diye çevirmeyi uygun bulduk. (ç.n)

Çevreleme I: Ulusal Güvenlik, Uluslararası Düzen ve Altı Milyon Özel Müfreze

Sosyal güvenliğin yalnızca toplumun refahıyla ilgili sosyal politikaları ifade ettiği varsayımı genel kabul görmesine rağmen, Roosevelt kendi sosyal güvenlik reformları açısından aslında çok daha geniş bir vizyona sahipti: söz konusu reformlar ulusun güçlendirilmesinin ve korunmasının aracı olarak yürürlüğe konacaktı. Ayrıca, onun yeni ulusal güvenlik anlayışı askeri savunmayla sınırlı değildi ve önemli toplumsal sonuçlar doğuracaktı. EGK'nın ve Ekonomik Güvenlik Yasası'nın arkasındaki "ulusal güvenlik" mantığı esas olarak budur."Ulusumuzun sosyal ve ekonomik reform programı, tıpkı silahlar gibi, ülke savunmasının temel bir unsurudur" diyordu 1939'da.[64] Bu sözler Roosevelt'in, Yeni Düzeni ülke savunmasıyla ne denli özleştirdiğini göstermektedir. "Ulusal güvenlik" bir askeri araç-gereç sorununa indirgenmek şöyle dursun, ona göre Amerikan'ın güvenliği ulusal gücün tüm bileşenlerine, özellikle de Amerikan halkının birliğine bağlıydı. Öte yandan, "sosyal güvenlik", ulusu güçlendirmenin bir aracı -dolayısıyla da Yeni Düzen'e derinlemesine nüfuz eden bir savaş metaforuydu. Nitekim Yeni Düzen'in güvenlik politikaları içişleri ile uluslararası siyaseti adeta birbirinden ayrılmayacak şekilde içi içe yürütüyordu. Roosevelt'in 6 Ocak 1941 tarihli ünlü "Dört Özgürlük" konuşması ağırlıklı olarak, bireysel özgürlüklerin güvenliği ile ulusların güvenliği arasında gidip gelen güvenlik anlayışına dayanıyordu. Bu dönemde güvenliğin uluslararası boyutlarını geliştirmek isteyen yazarlar da aynı ilişki üzerinde duruyorlardı. Örneğin, 1941'de kaleme aldığı "Amerikan Güvenliği" başlıklı makalesinde, güvenliği müttefiklerin ve diğer uluslararası güçlerin gücü karşısında ulusun sahip olduğu güç temelinde tanımlamaya çalışan Edward Mead Earle ilk olarak bu türden güvenliği "yurt içi" [domestic] güvenlikten ayırır: "Bu tanım yurt içi güvenliği kapsamıyor -kuşkusuz o da çok önemli, fakat burada ele aldığımız şey o değil."Ama ardından ekliyor: "Özellikle işsizlik olgusuyla kendini

[64] Franklin D. Roosevelt, 'Annual Message to the Congress', 4 January, 1939, *The Public Papers and Addresses of Franklin D. Roosevelt, 1939: War and Neutrality* içinde (London: Macmillan: 1941), s. 5.

gösteren sosyal güvenliğin dışişleri üzerinde önemli etkileri var."[65] Pek çok liberal bu tanımdan hareketle sosyal güvenlik programlarını ulusal savunmanın ilk hattı olarak görüyordu.[66]

Yeni Düzen'de temel bir yer tutan bu geniş güvenlik vizyonu ulusal güvenlik düşüncesinin biçimlenmesine ve gelişmesine katkıda bulundu. 1944 Ocağında yaptığı Birlik Devleti başlıklı konuşmasında Roosevelt, savaşın yürütülüşü ve savaş-sonrası dünyadan beklentiler üzerine diğer liderlerle yaptığı tartışmaların altını çiziyordu.

> Tek tek her ulus ve bir bütün olarak Birleşmiş Milletler için gelecekteki en önemli amacın ne olacağını tartıştık. Bu amaç tek bir kelimeyle özetlenebilir: Güvenlik. Bununla kastedilen, yalnızca saldırganların saldırılarından korunmayı sağlayan fiziksel güvenlik değil. Sözcük, bir uluslar ailesi içindeki ekonomik, sosyal ve ahlaki güvenliği de içeriyor.

Roosevelt'e göre yurt içindeki güvenlik projesi insanlara barınma, eğitim, sağlık, ekonomik kaygılardan kurtulma gibi bir dizi yeni hak getirmişti: "Tüm bu haklar güvenliği meydana getirirler." Bu güvenlik dünyada barışın temeli olacaktı. Nasıl ki Yeni Düzen ABD'ye "sosyal güvenlik" getirmişse, uluslar ailesinden oluşan "tek bir dünya" da tüm yeryüzüne "siyasal güvenliği" getirecekti. Başka uluslara yapılan yardımlar refah programlarının ABD içinde doğurduğu sonuçların aynısını doğuracak -"tüm uluslar içindeki her erkeğe, kadına ve çocuğa güvenlik sağlayacaktı."[67] Schurman'ın söylediği gibi:

> Roosevelt'in savaş-sonrası dünya vizyonu kendi Yeni Düzen'inin tüm dünyaya yayılmasıydı. Güvenliği sağlamak ve ilerlemek için büyük yönetimin cömertçe kesenin ağzını açması gerektiği anlayışı Yeni Düzen'in özüydü. Nitekim savaş-sonrası dönemde güvenliği sağlamak, savaşın yarattığı kaosun üstesinden gelmek için ABD'nin kesenin ağzını açması gerekecekti... Rusya'ya ve öteki yoksul ülkelere yapılacak yardım, sosyal yardım programlarının

[65] Earle, 'American Security', s. 189.

[66] Bkz. Michael S. Sherry, *In the Shadow of War: The United States since the 1930s* (New Haven: Yale University Press, 1995), ss.22, 31, 47.

[67] Franklin D. Roosevelt, 'State of the Union Address', 11 January, 1944, *The Public Papers and Addresses of Franklin D Roosevelt, 1944-5, Victory and the Threshold* içinde (New York: Harper and Brothers, 1950), ss. 33-4, 41.

> ABD içinde doğurduğu sonuçların aynısını doğuracaktı -kaosu aşmaları ve karışıklıkların zora dayalı devrimlere dönüşmesini önlemeleri için onlara güvenlik sağlayacaktı.[68]

Bu "tek dünya" kısa sürede "özgür dünyaya" dönüşecek, özel bir ekonomik düzen anlayışını temel alacak ve bir düşmana karşı konumlanacaktı. Bu düşmanın varlığı olağanüstü yetkilerin/yönetimlerin kalıcılaşmasının ve sürekli savaşın bahanesi olacaktı.1930'ların "Dr.Yeni Düzen" i neşterini ve ilaçlarını 1940'ların "Dr. Savaşı Kazan"ına teslim etmişti. Bu ikisi daima aynı siyasal bünye üzerinde çalıştılar ve aynı hastalığın farklı semptomlarıyla ilgilendiler. Hastalığın tedavisi ise güvenlikti.[69]

Ne var ki, yaşlılık sigortası gibi "yumuşak" iç siyaset meselelerini çağrıştıran "sosyal güvenlik" teriminin bunu karşılamak açısından yetersiz kaldığı açıktı. Bir yandan Wilson'ın yavan enternasyonalizmini çağrıştıran, öte yandan da sosyal güvenlik kurumlarıyla hâlâ yakından ilişkili olan "kolektif güvenlik" kavramı da yetersiz kalıyordu.[70]İşe yarayacak tek bir terim vardı; ulusal güvenlik.

Bu, "ulusal güvenlik" teriminin tümüyle benimsendiği ve "sosyal güvenlik" kavramından yola çıkarak duruma uyarlandığı anlamına gelmiyor. Burada daha ziyade, "ulusal güvenlik" ile "sosyal güvenlik" arasında duran, nüfusun güvenliğini sağlayan politikaların aynı zamanda siyasi yapıyı güvence altına almanın da aracı olduğu

---

[68] Franz Schurman, *The Logic of World Power* (New York: Pantheon Books, 1974), s. 67.

[69] "Dr. Yeni Düzen" ve Dr. Savaşı Kazan" hakkında bakınız: Franklin D. Roosevelt. "Basın Toplantısı." 28 Aralık 1943, *The Public Papers and Adresses of D. Roosevelt*, 1943: *The Tide Turns* (New York: Harper and Brothers, 1950), s. 569. Bu tür organik metaforların eleştirisi için bakınız Mark Neocleous, *Imagining the State*, Birinci bölüm.

[70] Bu, güvenlik dilinin II. Dünya Savaşı'ndan sonra nasıl değiştiğini göstermektedir. "Kolektif Güvenlik" logosuyla basılan bir dizi kitapçık, sosyal güvenlikle ilgili ayrıntılara yoğunlaşıyordu. Örneğin bakınız: H. Ladd Plumley, 'Budgeting the Cost of Illness', *Studies in Individual and Collective Security* No. 1, 1947; Walter Sulzbach, 'German Experience with Social Insurance', *Studies in Individual and Collective Security* No. 2, 1947; Elizabeth W. Wilson, 'Compulsory Health Insurance', *Studies in Individual and Collective Security* No. 3, 1947; Henry W. Steinhaus, 'Financing Old Age', *Studies in Individual and Collective Security* No. 4, 1948; William J. Schultz, 'Social Security and the Economics of Saving', *Studies in Individual and Collective Security* No. 5, 1948; Earl E. Muntz, 'Growth Trends in Social Security', *Studies in Individual and Collective Security* No. 6, 1949.

-*vica versa* [ve tersi]- başka bir ideolojik çerçeveden söz ediyoruz.[71] David Peace'in bu bölümün başında aktardığımız sözlerini tekrar edecek olursak, bu ideolojik çerçeve içinde ulusal güvenlik adına bir kimsenin dişlerini sökebilir ve sosyal güvenlik yoluyla o kişinin dişlerini tekrar yerine takabilirsiniz. Sosyal güvenlik ile ulusal güvenlik birlikte dokundu: Bunlar güvenlik kumaşının argaçı ve arışı [enine ve boyuna dokunan iplikleri] idiler. Argaç ve arış, yani daha geniş bir ekonomik güvenlik vizyonu.

Robert Pallard şöyle diyordu: "'Ekonomik güvenlik' anlayışı-yani, Amerikan çıkarlarını korumanın en iyi yolunun, uzun bir barış dönemindeki askeri kurumsallaşmaya karşı açık ve bütünlüklü [entegre] bir ekonomik sistem olduğu düşüncesi-savaş dönemi boyunca sağlamca yerleşti."[72] Gerçekten de "ekonomik güvenlik" kavramı bu dönemde *uluslararası* siyasete özgü bir kavram haline geldi.Ama kavramın kendisi daha eskilere dayanıyor; önceki sayfalarda görmüş olduğumuz gibi, 1930'lardaki sosyal güvenlik anlayışının temelini bu düşünce oluşturuyordu. Bu bakımdan sosyal güvenlik ile ulusal güvenlik arasında önemli bir bağ kuran *ekonomik* güvenlik 1945'ten sonra liberalizmin stratejik silahı ve başlıca enstrümanı haline geldi.[73] Şubat 1944 tarihli bir Dışişleri Bakanlığı tezkeresinde belirtildiği gibi, "sağlam uluslararası ekonomik ilişkilerin gelişmesi güvenlik sorunuyla yakından bağlantılıdır."[74] Öte yandan, *ülke içindeki* düzenin siyasal yönetimi hakkında kafa yorarken de ekonomik güvenlik kavramından yararlanılmaya devam edildi. Roosevelt şöyle diyordu örneğin: "Güveliği arttıracak, dolayısıyla da 1932 yılı ile 1933'ün başlarındaki koşulların geri gelmesini önleyecek genişlemiş bir ekonomiyi planlamak ve hayat bulmasına yardımcı olmak zorundayız."[75] Güvenlik söz konusu olduğunda iç güvenlik ile dış güvenlik iç içe

[71] Bkz. Paul Virilio, *Negative Horizon* (1984), çev. Michael Degener (London: Continuum, 2005), s. 170; Paul Virilio, *Speed and Politics: An Essay on Dromology* (1977), çev. Mark Polizzotti (New York: Semiotext(e), 1986), s. 123.

[72] Robert A. Pollard, *Economic Security andtheOrigins of the Cold War. 1945-1950* (New York: Columbia University Press, 1985), s. 13.

[73] Latham, *Liberal Moment*, s. 143; Pollard, *Economic Security*, s. 3.

[74] Aktaran: Pollard, *Economic Security*, s. 13.

[75] Roosevelt, 'Press Conference', 28 December, 1943, s. 574.

geçer; bunları tam olarak birbirinden ayırmak imkansızdır. Bunun nedenini, korunması gereken ekonomik düzenin türünde aramak gerek: "Ekonomik güvenlik" hem ülke içinde hem de uluslararası alanda kapitalist düzenin kodasıdır.

5 Haziran 1947'de Harvard Üniversitesi'nde konferans veren Dışişleri Bakanı George C. Marshall, savaş sırasında Avrupa ekonomisinin çöktüğünü ve Avrupa'nın hâlâ kendi ayakları üzerinde durma becerisini gösteremediğini hatırlatarak, ABD yardım etmeseydi eğer ciddi ekonomik, sosyal ve siyasal sıkıntıların baş göstereceğini ve bunun da sonunda dönüp ABD ekonomisini vuracağını söyledi. Sonuç, Ağustos ayının sonundaAvrupa devletlerinin Sovyetler Birliği ile epey kavga ettikten sonra ABD'ye sundukları, dört yıllık dönem için 28 milyar dolar yardım talep eden ortak plandı (plan Kongre'de kabul edilirken bu rakam düşürüldü). Marshall planı olarak bilinen Avrupa İyileştirme Programı (AİP), Avrupa'yı ekonomik felaketten "kurtaracak" her derde deva bir ilaç gibi görülüyordu. Fakat, en son Irak'ın "yeniden inşası"na kadar yapılan bu tür "planların" ilki olan Marshall Planını güvenlik ve liberal düzen inşası objektifinden okumak zor değil.

Alan Milward, Marshall Planı'nın ve ABD yardımlarının geleneksel okumasının, savaş sırasında ciddi sosyal ve ekonomik sıkıntılarla boğuşan, çöküşün eşiğine gelmiş, dolayısıyla da ABD yardımına muhtaç olan savaş-sonrası Avrupa tablosunu kabul etme eğilimindedir. Oysa aslında, Almanya dışında hiçbir ülke çöküşün eşiğinde değildi. Batan bankalar yoktu, çok az iflas vakası vardı ve sınai üretimin azaldığına dair sunulan kanıtlar ikna edici olmaktan uzaktı. Ciddi geçim sıkıntısının yaşandığına ya da hayat standardının düştüğüne dair kanıtlar yetersizdi.1946 yılının sonuna gelindiğinde Almanya dışındaki tüm ülkelerde üretim aşağı yukarı savaş öncesi düzeylere ulaşmıştı.Buna rağmen Marshall planı devreye sokuldu.Milward, Marshall Plam'nın Avrupa ülkelerinin toparlanma sürecini hızlandırmak ya da Avrupa ekonomilerinin kötüye gitmesini önlemek için değil, koşulların aslında tamamen düzelmiş olduğu Batı Avrupa ülkelerinde yeni, açgözlü ve yayılmacı ekonomik ve sosyal politikaları hayata geçirmek üzere tasarlandığı görüşünde.Yani, Marshall Planı'nın esas

olarak siyasi amaçlarla tasarlandığını, dolayısıyla da bizzat Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanıp hayata geçirildiğini düşünüyor.[76]

Milward'ın verdiği rakamlar gerçekten ilgi çekici ve yalnızca bir ekonomik yardım biçiminde sunulan geleneksel Marshall Planı tablosuna aykırı. Bununla birlikte "ekonomik" nedenleri "siyasal" nedenlerden ayırmakla, güvenlik bakımından ekonomik alan ile siyasal alanın ne denli iç içe geçtiğini gözden kaçırıyor. Marshall Planı'nın, başka ülkelerin iç işlerine müdahalenin temel alındığı yeni bir küresel taahhüt olan Truman Doktrini'nin ABD sınırları dışında askeri yardım ve müdahale önerisine kopmamacasına bağlanmasının nedeni işte bu iç içe geçmedir. Joyce ve Gabriel Kolko'nun öne sürdükleri gibi, Truman Doktirini'nin en önemli boyutu, Truman'ın 12 Mart'ta yapacağı konuşmanın önceden hazırlanan çeşitli taslaklarından ve dönemin özel andıçlarından anlaşılmaktadır. Kabine üyeleri ve diğer yüksek bürokratlar, ABD'nin kendi yeni küresel taahhütlerine uygun bir strateji oluşturduğunu ve ona göre bir bütçe hazırladığını anladılar. Diğer ülkelerin içişlerine -özellikle ekonomik düzlemde- artık çok daha fazla müdahale edilecekti.[77] Dışişleri Bakanlığı danışmanlarının Amerikan çıkarlarına "ciddi bir tehdit" olarak gördükleri" dünya çapında hür teşebbüs sisteminden sapma eğilimi"nden bu kadar çok söz edilmesinin nedeni buydu. Dolayısıyla, Kongre'yle yaptığı konuşmada Turuman'ın ne söylediğinden çok neyi ima ettiği önemliydi. İma edilen ise, Marshall Planını'nın arkasındaki siyasetti: komünizm tehditine karşı siyasal düzeni korumanın bir aracı olarak ekonomik güvenlik.

O halde, asıl mesele Marshall Planı'nın "siyasal" bir plan olması değil -küresel sermayeyi yeniden şekillendirme girişiminin siyasal olmayacağı düşünülebilir mi? Marshall Planı'nın çok boyutlu olduğu açık. Ayrıca, "ekonomik" nedenler "siyasal" nedenlerden ayrıldığında ekonomik, siyasi ve askeri faktörlerin iç içe geçtiğinin gözden kaçırıldığı da ortada. Aslolan, bunun güvenlik ideolojisi ile oluşturulan

---

[76] Alan S. Milward, *The Reconstruction of Europe* (Berkeley: University of California Press, 1984).

[77] Joyce Kolko and Gabriel Kolko, *The Limits of Power: The World and United States Foreign Policy, 1945-1954* (New York: Harper and Row, 1972), ss. 341-2, 35, 428.

bir proje olması.[78] Burada, "güvenliğin" referans nesnesi "ekonomik düzen"dir. Hükümet ve yeni ortaya çıkan güvenlik bürokrasisi komünist tehdidi askeri olmaktan çok ekonomik bir tehdit olarak görüyordu. Latham'ın işaret ettiği gibi, geniş bir ekonomik taahhüt bağlamındaki askeri güvenlik düşüncesi ilk bakışta liberal düzende gücün yalnızca bir başka boyutu olarak görünmektedir. Fakat başka bir bağlam içinde, ekonomik güvenlik projesinin bizzat kendisi, askeri güvenliğin zorunlu görünmesini sağlayan güç olabilir. *Ekonomik* güvenliğe verilen öncelik, bu bağlamda ABD'nin Batı Avrupa'nın askeri güvenliğini sağlama taahhüdünün arkasındaki itici güçtü.[79] Sermayenin korunması ve yayılması güvenliğe giden yol olarak görülüyordu artık, ve *vice versa*.

Bu ise, ulusal kisvesi altında *küresel sermayenin* yeniden düzenlenmesinin zeminini oluşturdu. Bunun için, devlet iktidarının olduğu kadar egemen sınıf ve zümrelerin güçlerinin de bir araya gelmesi gerekiyordu. Bu dönemde ortaya çıkan en önemli ulusal güvenlik belgesi NSC-68, "günümüzün genel siyasetinin, Amerikan sisteminin yaşayıp gelişmesine elverişli bir dünya yaratmak üzere tasarlanmış bir siyaset olarak tanımlanabileceğini" belirtiyordu.[80] Bu bakımdan, Uluslararası Para Fonu (IMF), 1947 tarihli Genel Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Anlaşması (GATT), 1948 tarihli Brüksel Paktı ve"Avrupa Birliği"ni oluşturma doğrultusunda ortaya çıkan hareket, tasarlanmakta olan güvenlik projesinin ayrılmaz parçaları olarak okunabilir.[81] "Uluslararası düzen"in temel kurumları bu dönemde, komünist tehdide karşı -siyasal, sosyal ve ekonomik- güvenliği sağlamanın aracı olarak küresel sermayenin yeniden şekillendirilmesi görüşünü içeren belli bir düzen vizyonunu hayata geçirdiler.

---

[78] Bu, CIA güvenlik ajanlarının Amerikan sermayesinin projesine karşı çıkan komünist muhalefeti devre dışı bırakma umuduyla, neden sinsice Marshall planıyla ilgi olarak Fransa'da Avrupa birlikçiliği içinde bir yarık yarattıklarını kısmen açıklar..

[79] Latham, *Liberal Moment*, s. 175.

[80] NSC-68, 14 April, 1950, Thomas H. Etzold and John Lewis Gaddis (eds), *Containment: Documents on American Policy and Strategy, 1945-1950* içinde (New York: Columbia University Press, 1978), s. 401.

[81] Richard J. Aldrich, *The Hidden Hand: Britain, America and Cold War Secret Intelligence* (Woodstock: Overview Press, 2002), ss. 342-70.

"Komünist", yani "Sovyet" karşıtlığı. Komünizm kuşkusuz Sovyetler Birliği kurulmadan önce de vardı ve ondan daha fazlası demektir. Fakat Sovyetler Birliği'ne atfedilen askeri tehdidin niteliği, özel mülkiyet sistemi açısından daha genel bir tehdit olan komünizm niteliğiyle bağlantılıdır. David Campbell buradan şu sonuca varıyor: "ABD sınırları içinde komünizme duyulan güçlü sempati, onun özel mülkiyet açısından oluşturduğu tehditten kaynaklanmaktadır. Özel mülkiyette yaklaşım 'uygar' olanı 'barbar' olandan (ya da normal olanı patolojik olandan) ayıran bir şifredir." Bu [özel mülkiyet karşıtlığı], diyor Campbell, "Sovyetler Birliği'ni askeri kapasitesinden bağımsız bir tehdit olarak görmemizi gerektiren yorumsal [interpretive] çerçevenin temelini oluşturur."[82] Demek ki ulusal güvenlik devletinin ortaya çıkışı, Sovyetler Birliği'nin oluşturduğu gerçek bir askeri tehdide dayanmıyordu. ABD ulusal güvenlik yetkilileri bile, Sovyetler Birliği'nin o günkü askeri kapasitesini, doğru olarak, sınırlı ve zayıf diye niteliyorlardı. "Sovyetler Birliği ABD ile savaş istemiyor" diye yazıyordu Allen Dulles 1948'de.[83] George Kennan 1956'da, "Batı'ya saldırmaya can atan, her an harekete geçmeye hazır Stalinist Rusya" imajının .... büyük ölçüde batılıların uydurduğu bir masal olduğunu itiraf etti. Hatta, çok daha sonra, 2002 Eylülünde kamuoyuna açıklanan ABD *Ulusal Güvenlik Stratejisi*, "Soğuk Savaş döneminde .... genel olarak statükoyla, risk-oluşturmayan bir düşmanla karşı karşıya olunduğunu" kabul ediyor.[84] Dönemin resmi belgeleri bu görüşü doğruluyor.Siyaset Planlama Dairesi (SPD) tarafından 6 Kasım 1947'de sunulan "Dünyadaki Durum Üzerine" başlıklı rapor, "savaş tehlikesinin pek çok bakımdan büyük ölçüde abartıldığına" ve "Sovyet hükümetinin ne savaş istediğine ne de savaş beklentisi içinde olduğuna" işaret ediyordu.[85] O yüzden, NSC-68 ABD ile SSCB'yi karşılaştırırken Sovyetlerin elindeki silahlara dair tek bir somut iddiada bulunmaz.

---

[82] David Campbell, *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity* (Manchester: Manchester University Press, 1992), s. 159.

[83] Allen W. Dulles, *The Marshall Plan* (Oxford: Berg, 1993), s. 4.

[84] George Kennan, 'Overdue Changes in Our Foreign Policy', *Harper's Magazine*, Vol. 213, No. 1275, August 1956, ss. 27-33, s. 28; *The National Security Strategy of the United States of America* (Washington: The White House, 2002), s. 15.

[85] Policy Planning Staff, 'Resume of the World Situation', 6 November, 1947, Etzold and Gaddis, *Containment* içinde, s. 90.

Onun yerine, belli başlı sanayi dallarındaki üretim düzeylerini karşılaştırmayı yeğleyen belge, ABD'nin hemen her alanda önde olduğunu göstermektedir: ABD'de 80 milyon ton akma çelik üretilirken Sovyetler Birliği'nin üretimi 21 milyon tondur;ABD'nin 276 milyon ton ham petrolüne karşı Sovyetler Birliği'nde rakam 33 milyon tondur; kömürde rakam (ABD lehine) 582 milyon tona karşı 250 milyon tondur; ABD'nin 35 milyon tonluk çimento üretimine karşı SSCB 10 milyon ton çimento üretmektedir; ABD 5.273.000 adet motorlu taşıt üretirken SSBC'nin ürettiği taşıt sayısı 500.000'dir, vs.[86] Soğuk savaş boyunca ABD askeri bakımdan daima üstündü ve nükleer silahlanma yarışında uzak ara öndeydi. Burada şu tarihsel gerçeğe de işaret etmek gerek ki dönemin Sovyetler Birliği artık *karşı*-devrimci bir güçtü; dünyanın başka bölgelerindeki gerçek devrimci hareketlere sırtını dönmüştü ve ABD de bu durumun farkındaydı.[87] Bu bakımdan Sovyetler Birliği aslında tali bir sorundu. NSC-68'in belirttiği gibi, "bir Sovyet tehdidi olmasaydı bile tam güvenlik politikası muhtemelen yine izlenecekti." Ayrıca: "Bir Sovyet tehdidi olmasaydı bile, bu sanayi çağında daha da belirgin hale gelen özgür toplum sorunuyla,düzeni kabul ettirme ve güvenliği sağlama sorunuyla yine de yüz yüze gelecektik. Özgürlüğün koşullarını sağlama ve [yönetime] katılım ihtiyacı devam edecekti."[88] Kısacası, *Sovyet tehdidi hiç olmasaydı bile* aynı politikalar yine izlenecekti. Sorun, özel mülkiyeti ve dolayısıyla da "Uygar Batı'nın ekonomik düzeni" vizyonunu tehdit eden [kavram olarak] komünizmdi.Yani, askeri bir tehdit olarak Sovyetler Birliği değil, alternatif bir sosyo-ekonomik düzen olarak komünizmdi sorun.Ve asıl tehlike bu komünizmin "uzaklarda bir yerde", Doğu'da değil, uygar Batı'nın içinde kurulması olasılığıydı. Fakat bu açıkça dile getirilemediğinden, Sovyetler Birliği [tehdidi] güvenlik adına tasarlanan projenin odağında yer almaya devam etti.

---

[86] NSC-68, ss. 397, 407.

[87] Tek bir örnek vermek gerekirse: 1948'de Stalin Yunan ayaklanmasının "bir an önce ... durdurulması gerektiğini" söylüyordu. Nitekim Sovyetler Birliği, ilk Demokratik Yunan Cumhuriyeti'ni kurmak için mücadele eden Yunan isyancılara ne askeri ne de ideolojik destek sundu. Aktaran: Millovan Djilas, *Conversations with Stalin*, çeviren Michael B. Petrovic (Harmondsworth: Penguin 1963), ss. 140-141.

[88] NSC-68, in Etzold and Gaddis (eds), *Containment*, ss. 401, 412.

Bu iç tehdit sorunu, bir sonraki bölümde ele alacağım devasa bir güvenlik-kimlik-sadakat kompleksinin doğmasına yol açtı.Burada asıl mesele, kapitalizmden farklı bir sosyo-ekonomik düzen olasılığına verilen yanıtın "ekonomik güvenlik" biçiminde dile getirilmiş olmasıdır. Marshall'ın Haziran ayının başlarında Harvard'da yaptığı konuşma ile Ağustos 1947'de Avrupa devletlerinden gelen rica arasında kalan dönemde, geleceğe dair ipuçları veren üç önemli gelişme yaşandı.Birincisi, Ulusal Güvenlik Yasası, yani ulusal güvenlik devletinin "Magna Carta"sı Temmuz ayında Kongre'den geçti.[89] İkincisi, aynı ay içinde George Kennan'ın "Sovyet Yönetimi'nin Kaynakları" başlıklı makalesi (imzasız olarak) *Foreign Alfairs* dergisinde yayınlandı. Makale Kennan'ın 1946 Şubatından itibaren yaygın olarak basılan ve okunan "Uzun Telgraf" başlıklı 8.000 sözcükten oluşan yazısının damıtılmış ve geliştirilmiş haliydi -donanma Sekreteri James Forrestal, söz konusu yazının yüzlerce kopyasını tüm yönetim kademelerine dağıttı.[90] Üçüncüsü, Senato Ödenekler Komisyonu 10 Haziranda Marshall'a bir mektup yazarak Dışişleri Bakanlığın'da "yüksek makamlardaki komünist personeli korumanın yanı sıra güvenliği ve istihbarata dayalı savunmayı hiç derekesine indirgemeyi amaçlayan, dikkatlice hazırlanmış bilinçli bir programın yürütüldüğü" konusunda onu uyardı.[91] Bu mektup, Truman tarafından bir önceki yıl 9835 no'lu kararnameyle yürürlüğe konan Sadakat Programı'nın yükselişinde önemli rol oynadı. Bu üçüncü gelişmeyi burada değil, bir sonraki bölümde tartışmayı düşünüyorum.

Kennan'ın makalesi, günümüzde, "çevreleme" [containment] düşüncesini askeri bir doktrin olarak ortaya koymasıyla bilinir. Fakat Kennan'ın Sovyetlerin askeri gücünü değil siyasi gücünü en büyük tehdit olarak gördüğüne dikkat etmek gerek: "Sovyet iktidarının çevrelenmesi derken, askeri bir tehdidin askeri araçlarla zapt edilmesini değil, siyasal bir tehdidin siyasal olarak bertaraf edilmesini kast

---

[89] Hogan, *Cross of Iron*, ss. 23-68.

[90] X [George Kennan], 'The Sources of Soviet Conduct', *Foreign Affairs*, Vol. 25, No. 4, 1947, ss. 566-82; George Kennan, 'The Long Telegram', Etzold and Gaddis (eds), *Containment* içinde, ss. 50-63.

[91] Aktaran: Caute, *Great Fear*, s. 26.

ediyorum."[92] Demek ki Kennan ekonomik yardımı komünizme karşı gerekli direnci oluşturmak olarak görüyordu.[93] Bu bağlamda, Truman hükümetinin, Marshall Planını bir güvenlik önlemi -çevrelemenin anahtarı-şeklinde sunarak Kongre'nin plana karşı gösterdiği direnişi kırması nispeten kolay oldu. Aralık 1947'de Truman'a iletilen bir notta dış yardımı eleştirenlere yanıt veren Forrestal şöyle diyordu:

> Benim cevabıma gelince... Siz bizim güvenliğimizi yalnızca büyük askeri güç ve zenginlik temelinde değil... şu hedefleri de gözeterek ele almak zorundasınız: Yüksek yurt-içi üretim, dengeli bir bütçe, sağlıklı bir para dolaşımı ve işe yarar bir savunma teşkilatı.[94]

Aynı şekilde, ABD gözlemcileri Avrupa'ya yönelik olarak Plan'ın başarısının onun güvenliğe yaptığı vurguda yattığına işaret ediyorlardı. Örneğin, Avrupa'yı ziyaret eden Herter Komitesi, "Marshall Planı'nın yalnızca güvenlik değerlerindeki geri dönüşleri temin etmiş olabileceği" yargısına varıyordu.[95] Bu görüşü belki de en açık biçimde dile getiren kişi, Herter Komitesi'nin hukuk danışmanı Allen Dulled'ti. Daha sonra (1953'ten 1961'e kadar) CIA başkanlığı yapacak olan Dulles, Marshall Planı Komitesi'nin kurucu üyesi, Yasama Meclisi Dış Yardım Komitesi'nin danışmanı ve Dış İlişkiler Konseyi'nin başkanıydı. Dulles, Marshall Planı'nı pazarlama gayretinin bir parçası olarak konu hakkında bir kitap yazdı ve dış politika temayüllerinin bir sonucu olan Marshall Planı'nın "Amerika'nın güvenliğini esas aldığına" açıklık getirdi. Ona göre plan, "hayat tarzımıza ve ulusal güvenliğimize yönelik komünist meydan okumaya yanıt verebileceğimiz tek barışçıl yoldu."[96] 1948'den 1950'ye kadarki önemli Ulusal Güvenlik Konseyi belgelerinin hepsinde güvenlik projesinin bu ekonomik boyutuna dikkat çekilmektedir. Örneğin, Kennan tarafından gözden geçirildikten sonra 1948 Ağustosunda yayınlanan "ABD'nin Rusya'yla ilgili

---

[92] George F. Kennan, *Memoirs, 1925-1950* (Boston: Little, Brown & Co., 1967), s. 358.

[93] John Lewis Gaddis, *Strategies of Containment: A Critical Appraisal of Postwar American National Security Policy* (Oxford: Oxford University Press, 1982), ss. 37, 40, 63, 83, 85.

[94] Aktaran:Pollard, *Economic Security*, s. 150.

[95] Arthur Krock in the New York Times, 5 October, 1947, Aktaran: Pollard, *Economic Security*, s. 148.

[96] Dulles, *Marshall Plan*, s. 116. Kitap, 1948 ocağında basılmak üzere yayıncıya teslim edildi. Fakat Dış Yardım Yasası'na dair pasaj yüzünden basımı durduruldu.

hedefleri"ne dair rapor Marshall Planı'nın ABD'nin güvenliğinin sağlanması ve hedeflerine ulaşması bakımından önemine işaret ediyordu. NSC-68 "ekonomi alanındaki dış politikanın... bu ülkenin [ABD'nin] güvenliği ve refahı için dünya çapında elverişli koşulların oluşturulmasını sağlayan etkili bir enstrüman" olduğuna vurgu yaparken, bu siyasetin en temel unsuru olarak yine Marshall Planını gösteriyordu.[97] Marshall Planı gibi adımlarla güvenlik ile ekonomi politiği birleştiren ABD, liberal düzen inşasının hem politik-stratejik hem de ekonomik boyutları için destek elde etmeyi başardı. "Çevreleme" burada, ekonomik devlet yönetimi ile güvenlik hedeflerini birleştiren bir politika olarak işlev görüyordu.

Doğrudan askeri meselelere yoğunlaşmış gibi görünen programlarda bile itici güç aslında ekonomik güvenlikti. Yeni kurulan NATO üzerinden Avrupa'nın yeniden silahlandırılmasına yardımcı olmayı hedefleyen "Askeri Yardım Programı" (MAP) Savunma Bakanlığı tarafından değil Dışişleri Bakanlığı eliyle uygulanıyordu. Zira MAP'ın asıl amacı Marshall Planı'nın ekonomik istikrarı sağlama politikasını ve dolayısıyla da Batı Avrupa'daki siyasal düzeni devam ettirmekti. 1949 da çıkarılan Karşılıklı Savunma Yardımı Yasası'nda açıkça şöyle deniyordu: "Kongre, ekonominin yeniden rayına oturtulmasının uluslararası barış ve güvenlik bakımından elzem olduğunu ve buna öncelik verilmesi gerektiğini kabul eder."[98] Üstelik, Marshall Planı resmi olarak 1951 Aralığında sona ermesine karşın, Avrupa'ya yapılan ABD yardımları ellili yıllar boyunca askeri destek görünümü altında ve "Karşılıklı Güvenlik Programı" ismiyle devam etti. Bu program, o tarihten itibaren ABD stratejisinin temel paradigması olan " ekonomik modernizasyon"un ve 5. Bölümde daha ayrıntılı biçimde ele alacağım güvenlik ideolojisinin temellerini attı.

Kısacası, yeni uluslararası düzen ekonomik güvenlik ile ulusal güvenlik arasındaki bağı yeniden hissettirmekte gecikmedi: ilkinin sorumluluğunu üstlenmek aynı zamanda ikincisinin sorumluluğunu üstlenmek demekti ve *vice versa*. Ulusal güvenlik doktrininin doğuşuyla

[97] NSC-20/1, 18 August, 1948, in Etzold and Gaddis (eds), *Containment*, s. 182; NSC-68, s. 408.
[98] Aktaran: Pollard, *Economic Security*, s. 227-8.

birlikte, uluslararası arenadaki en önemli oyuncu en önemli gücünü -ekonomik gücünü- dünyayı yeniden düzene sokmak için kullanacaktı. Bu yeniden düzene sokma işi "ekonomik güvenlik" anlayışıyla yürütüldü.[99] "Ekonomik güvenlik" resmi olarak asla "ekonomik düzen" ya da "ekonomik refah" dışında tanımlanmayacaksa da,[100] ekonomik güvenlik ile liberal düzen inşası arasındaki anlamlı kavramsal tutarlığın ayrıca stratejik bir ideolojik rolü de vardı. "Ekonomik refah" özleminden yararlanan ekonomik güvenlik, askeri ihtiyaçlara oranla ekonomik ve dolayısıyla da "insani" olan ihtiyaçları öne çıkarıyor gibiydi.Böylece, küresel sermayenin yeniden sekilendirilmesi, uluslararası düzen ve devlet iktidarının kullanılış biçimi belirgin bir liberal ve "insancıl" [humaniter] görünüm kazandı.Bu görüntü liberal solun sürece dahil olmasını sağladı; "bireysel özgürlük" ve "toplumsal eşitlik" gibi kavramları kullanarak bireylerin kişisel güvenlik arzusunu istismar etti.[101]

Marx ve Engels, vaktiyle, kendi çıkarları doğrultusunda dünyayı şekillendiren burjuvazinin tarihsel rolüne dikkat çekmişlerdi:

> Ürünlerini satmak için burjuvazinin sürekli genişleyen/büyüyen bir pazara ihtiyacı vardı.Bu ihtiyaç burjuvaziyi yer kürenin dört bir yanına sürükledi.Burjuvazi her yere uzanmak, her yere yerleşmek ve her yerde ilişkiler kurmak zorundadır...Yok olma tehlikesiyle yüz yüze kalan tüm ulusları burjuva üretim tarzını kabul etmeye zorlar;... onları burjuvalar haline gelmek zorunda bırakır.Kısacası, burjuvazi kendi suretinde bir dünya yaratır.[102]

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında bu "tüm Çin setlerini yıkma" yeteneği hâlâ ağırlıklı olarak sermayenin mantığına dayanmakla

[99] Pollard, *Economic Security*, s. 223.

[100] Birleşik Krallık İstihbarat ve Güvenlik Komitesi 2004-2005 *Yıllık Raporu*'nda şunları okuyoruz: Bakanların ve devlet kurumlarının Birleşik Krallık'ın ekonomik refahını destekleyip korumak için çalıştıklarına tanık oluyoruz. Çok sayıda devlet kurumunun ve hükümete bağlı teşkilatların ilgi gösterdikleri çok önemli bir konu bu. Whitehall'da [Londra'da bakanlık binalarının bulunduğu bölge] ekonomik refahın ne olduğuna dair ortak bir tanım olmaması ilginç." -Intelligence and Security Committee [UK], *Annual Report*, 2004-2005 (Cm 6510, Nisan 2005), s. 29.

[101] Latham, *Liberal Moment*, ss. 144-6; Anthony Burke, 'Aporias of Security', *Alternatives*, 27, 2002, ss. 1-27, s. 14.

[102] Karl Marx and Frederick Engels, *Manifesto of the Communist Party* (1848), Karl Marx and Frederick Engels, *Collected Works, Vol. 6* içinde (London: Lawrence and Wishart, 1976), ss. 487-8.

birlikte, zaman zaman güvenlik kisvesi altında da kendini gösteriyordu. *Tüm dünya* ekilip biçilecek-güvenlik mantığına göre yeniden düzenlenecek- bir bahçe haline geldi. "Ekonomik güvenlik" kavramı, onbeş yıllık bir zaman dilimi içinde, çalışanlar için sigorta poliçelerini ifade etmekten çıkıp dünyayı kapitalist bir tarzda şekillendirme arzusunu dile getirir oldu. Aslında öteden beri böyle bir anlam içeren "ekonomik güvenlik" kavramı, dünya düzeninin durmadan yeniden şekillendirilmesi için kullanılıyordu. Sonuçta tüm yerküreye müdahale etmenin ve onu bütünüyle denetim altında tutmanın aracı haline geldi.Küresel düzen, sermaye birikimi mantığına ve burjuva düzen anlayışına dayanan bir güvenlik doktrini uyarınca imal edilmeye ve yönetilmeye başlandı. Belli bir ekonomik düzen vizyonunun da içine dahil edildiği ulusal güvenlik kavramı o kadar farklı sosyal, ekonomik, siyasi ve askeri faktörün karşılıklı ilişkisini gerektirmektedir ki, herhangi bir yerde görülen şu ya da bu düzeydeki bir gelişmenin genel olarak liberal düzen ve özel olarak da Amerika'nın öz çıkarları üzerinde etkide bulunacağını söylemek yanlış olmaz. Yalnızca burjuva Avrupa'nın sermaye rejimi etrafında yeniden düzenlenmesi değil, tüm bir uluslararası düzenin sermaye olarak her yere uzanması, yerleşmesi, ilişkiler kurması ve ayrıca "güvenlik" altına alınması da söz konusudur.

Böylece liberal bir küresel "müdahale" felsefesinin temeli haline gelen güvenlik politikaları, ekonominin yönetimi gibi küresel meseleler ile yerel siyaset kurumlarını genelde şiddet içeren ihtiraslı bir strateji içinde birleştirdi. Amerikan dış politikasının Janus-yüzlü* niteliği buradan gelmektedir.[103] Bir yüzü "iyi liberal polis"tir; arkadaş canlısıdır, cömerttir, demokrattır, bir sorun çıktığında dünyanın her tarafına para gönderir ve yardımcı olur; dünya uluslarına yoksulluktan nasıl kurtulacaklarını ve hatta refaha nasıl erişeceklerini gösterir. Öteki yüzü ise "kötü liberal polis"tir; bu uluslardan herhangi biri ister parlamenter yolla ister şiddete dayalı bir devrimle kendi kaderini kendisi belirlemek, toplumsal sorunlarını sermayenin çıkarlarıyla ve burjuva özgürlük anlayışıyla çelişecek şekilde çözmek istemeye

* Janus: Eski Roma'da başı iki yüzlü olan kapılar tanrısı. [Janus-yüzlü=iki yüzlü]

[103] Bradley S. Klein, *Strategic Studies and World Order: The Global Politics of Deterrence* (Cambridge: Cambridge University Press, 1994), ss. 90-1, 105.

görsün, o zaman liberalizmin otoriter yüzü kendini gösterir; "liberal güç" şiddetin gücü haline gelir. Bu Janus-yüzlü niteliği, *par excelence* bir ulusal güvenlik devleti olan ABD'nin, güvenlik mandası yoluyla gerek aleni gerek üstü örtülü biçimde çok sayıda ulusun ilişkilerini yeniden düzenlemeyi uygun bulduğu anlamına gelir -bunlar "tarihin yanlış tarafında duran", "sabıkalı" veya "kanun dışı" devletlerdir.[104]

"En doğru tahminle" diyordu bir CIA ajanı 1991'de, "yaklaşık 3.000 büyük gizli operasyon ve 10.000'in üzerinde de küçük operasyon yapıldı-bunların hepsi de yasa dışı operasyonlardı ve diğer ülkelerde karışıklık yaratmayı, bunları istikrarsızlaşmayı ya da tutumlarını değiştirmeyi amaçlıyordu. Bütün gizli operasyonlar ABD'nin ulusal güvenliği gerekçesiyle rasyonalize edildi."[105] Yunanistan, İtalya, Fransa, Türkiye, Makedonya, Ukrayna, Kamboçya, Endonezya, Çin, Kore, Borma, Vietnam, Taylan, Ekvator, Şili, Arjantin, Brezilya, Guatemala, Costa Rica, Küba, Dominik Cumhiriyeti, Urugay, Bolivya, Grenada, Paraguay, Nikaragua, El Salvador, Filipinler, Honduras, Haiti, Venezuella, Panama, Angola, Gana, Kongo, Güney Afrika, Arnavutluk, Lübnan, Libya, Somali, Etiyopya, Afganistan, İran ve Irak "müdahale" edilen ülkelerdi. Bu ülkelerin çoğunda birden çok operasyon düzenlendi. Dahası, Bush'un 1 Haziran 2002'de yaptığı konuşmada "60 ya da daha fazla" ülke "terör hücrelerinin üssü" olarak tanımlandı.[106] Kullanılan yöntemler çeşitliydi: en popüler olanı pek sevilen liberal güvenlik tekniğiydi-denetimler, müdahaleler ve neo-liberal düzenlemelerin dayatılması yoluyla "ekonomiyi bağırtmaktı." Ama yaygın olarak kullanılan başka teknikler de vardı: Bombalı terörist saldırılar; yıkıcı faaliyetler; seçim hileleri; görevi düşman subaylarını

[104] Bu ifade Clinton tarafından Pekin'de Başkan Jiang'la yaptığı basın toplantısında dile getirildi. 19 Kasım 1999'da o zaman vali olan Bush aynı görüşü tekrarladı: "Ulusumuzun tarihin doğru tarafında oluğuna inancımız tam". Condolezza Rice da aynı görüşü yineledi. Aktaran: Andrew J. Bacevich, "Different Drummers, Same Drum", *The National Interest*, Summer 2001, ss. 67-77, s. 70.

[105] John Stockwell, *The Praetorian Guard: The U.S. Role in the New World Order* (Cambridge, MA: South End Press, 1991), ss. 70-1.

[106] George W. Bush, "ABD Harp Akademisi'ndeki Mezuniyet Töreni Konuşması", West Point, New York, 1 Haziran 2002. "60 ya da daha fazla ülke" ifadesinin nasıl bir retorik hilesi olduğu, gerçek rakamın asla tam olarak saptanamamasından anlaşılabilir. Rumsfeld 24 Ekim 2001'de "50-60 ülke"den söz ediyordu.

"etkisiz kılmak" olan CIA Sağlık Değişim Komitesi'nin kullanılması; uyuşturucu ticareti;[107] terörist gruplara, karşı-isyancı ajanlara ve ölüm mangalarına mali destek sağlanması... SSCB'ye karşı Nazi işbirlikçisi Ulasov Ordusu'nun kalıntılarının canlandırılmasından tutun, Şili'de olduğu gibi demokratik yöntemlerle seçilmiş hükümetleri yıpratmak için faşist güçlerin kullanılmasına varıncaya dek eski açık faşist parti ve grupların projeye dahil edilmiş olması şaşırtıcı değil. Faşizm Latin Amerika'ya hücum etmesinin bir nedeni de ulusal güvenlik ideolojisiydi.[108] "Ulusal Güvenlik" otoriter ve askeri rejimler gibi tatmin edici "güvenlik ortaklıklarının" kurulabildiği yerlerde müdahale etmeme politikası demekti: Franco İspanya'sı cunta yönetimindeki Yunanistan, Şili, Irak, İran, [Güney] Kore, Endonezya, Kamboçya, Tayvan, Güney Vietnam, Filipinler, Türkiye, SSCB'nin dağılmasıyla ortaya çıkan beş Orta Asya Ülkesi ve Çin. Tüm dünya şu ya da bu biçimde yeni "güvenli" küresel liberal düzene dahil edilmeliydi.

Bu amaçla sayısız katliamlar yapıldı. 20 binin üzerinde insanın öldürüldüğü Angola'daki CIA projesinde yer alan John Stockwell bu durumu şöyle ifade ediyor:

> Bu ABD/CIA faaliyetlerine karşı çıkanların sayısı oldukça fazlaydı. Laos'un cangıllarında ya da Nikaragua'nın dağlarında ne kadar insanın öldürüldüğünü kestirebilmek çok zor. Ama bir tahmin yürüttüğümüzde -en az- altı milyon insanın katledildiğini söyleyebiliriz. Ayrıca Kore savaşında bir milyon, Vietnam'da iki milyon, Endonezya'da 800 bin, Kamboçya'da 1 milyon, Angola'da 20 bin ve -benim de bizzat yer aldığım- Nikaragua operasyonunda 22 bin insan öldürüldü.[109]

---

[107] "Narkotik Büro"da geçirdiğim 30 yıl boyunca, yaptığım araştırmalardan CIA yararlanıyordu. Adeta CIA için çalışmış oldum" diyordu. Narkotik Araştırma Bürosu'nun eski başkanı Dennis Bayle. Aktaran: Peter Dale Scott and Jonathan Marshall, *Cocaine Politics: Drugs, Armies and the CIA in Central America* (Berkeley: University of California Press, 1998), ss. XVIII- XIX. eroin konusunda benzer bir araştırma için bakınız: Alfred W. Mc Coy, The Politics of Heroin; *CIA Complicity in the Global Drug Trade,* gözden geçirilmiş baskı. (Chicago: Lawrence Hill Books, 2003).

[108] Noam Chomsky and Edward S. Herman, *The Political Economy of Human Rights, Vol. I: The Washington Connection and Third World Fascism* (Boston: South EndPress, 1979), ss. 252-3.

[109] Stockwell, *Praetorian Guard*, s. 81.

Altı milyon rakamının asgari tahmin olduğuna, Stockwell'in başka pek çok müdahaleden hiç söz etmediğine ve bu satırların 1991'de yazıldığına dikkatinizi çekmek isterim. Güvenlik adeta tarihin toplu kıyımlar tezgahı olagelmiş.

Yirmibirinci yüzyıldaki gelişmeler bu gerçeği fazlasıyla doğruladı: Başkan Bush, *ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi*'nin resmi temeli haline gelen 1 Haziran 2002 tarihli konuşmasında, ABD'nin tek taraflı olarak dünyadaki herhangi bir hükümeti devirme hakkına sahip olduğunu bir kez daha vurgulayarak, bunu kanıtlamak için yeni toplu kıyımlar süreci başlattı.

Yirmi birinci yüzyılın başlarında bu sözde "yeni" ön alma [preemption] doktrini bakımından çok yol alınmış olsa da, ulusal güvenlik doktrininin bir parçası olan ön alma politikasının uzun bir geçmişi var.

> Birleşik Devletler ulusal güvenliğimize yönelik tehditleri yok etmek için uzun süredir ön alıcı eylemlerde bulunma opsiyonunu kullanmaktadır. Tehdit ne kadar büyükse,[ona karşı] eylemsizlik de o kadar risklidir -ve kendimizi savunmak için önceden eyleme geçmek bir o kadar zorunludur... Hasımlarımızın düşmanca eylemlerini önlemek için ABD gerektirdiğinde ön alıcı şekilde hareket edecektir.[110]

Diğer bir deyişle, dünyanın tek süper gücünün şimdiki "teröre karşı savaş" sürecinde izlediği güvenlik politikası, belli bir "ekonomik düzen" vizyonuna dayalı liberal düzen inşası anlayışı ile desteklenmektedir. *Ulusal Güvenlik Stratejisi* "ulusal başarı için siyasal ve ekonomik özgürlüğe dayalı tek bir sürdürülebilir model"le ile ilgilenmektedir. Tüm kesimler "ekonomik özgürlüğün" sağlayacağı güvenlik avantajlarına ve bu avantajlar da önerilen güvenlik stratejisinin özgürlüğüne adanmıştır.[111] "Ulusal güvenlik" kılığına bürünmüş ekonomik

---

[110] *ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi* (Washington: Beyaz Saray, Eylül 2002), s. 15. Şubat 2006 tarihli *Quadrennial Defence Review Report*. bu ön alıcı mantığı baş aşağı çevirerek, kitle imha silahlarına sahip olan düşman devletlerin bu silahları ön alıcı şekilde kullanabileceğini savunuyordu (s. 32).

[111] Reagan döneminde ilan edilen *ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi* (1988), liberalleştirmenin bu stratejinin bir parçası olduğunu savunurken, Clinton'un Mayıs 1997 tarihli *Yeni Bir Yüzyıl İçin Ulusal Güvenlik Stratejisi*'nde "ekonomik çıkarlarla güvenlikle ilgili çıkarların ayrılmamazcasına birbirine bağlı olduğu" belirtiliyor (s. 14-5). Ve Önsöz'de güvenlik ile refahın tek bir bütün oluşturduğu söyleniyordu.

güvenlik (yani "kapitalist birikim") bugün, gerektiğinde hâlâ faşistlerle, çetelerle ve uyuşturucu kartelleriyle ittifak halinde gerçekleştirilen her türlü "müdahaleyi" haklı göstermek için kullanılmaktadır. Sonuç, "ulusal güvenlik"türü rejimlerin hızla çoğalmasıdır. Demek ki ulusal güvenlik devleti bir bakıma ABD'nin küresel kapitalizm içindeki yerinin yapısal bir yan-ürünü iken, aynı zamanda sermayenin iktidarına dayalı iç düzenin imalatı açısından elzemdir. Ulusal güvenlik, aslında, beşeri bahçenin düzenlenmesi için gerekli kusursuz bir stratejik araçtı.[112] Bu, ayrıca, yurt içinde de çevreleme fikrinin ulusal kimlikle ve dolayısıyla da sadakat siyasetiyle yakından bağlantılı bir güvenlik aygıtının imal edilmesine yardımcı olarak Amerikan sosyal düzenini yeniden şekillendirmek gibi önemli sonuçlar da doğuracaktı.

[112] Donald Rumsfeld'in Eylül 2001 'de Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırılarla ilgili olarak işaret ettiği gibi: Bu saldırılar, "tıpkı II. Dünya Savaşı gibi [ABD'ye] dünyayı yeniden şekillendirme fırsatını sundular." -*New York Times*, 12 Ekim 2001. Tony Blair de aynı şekilde, saldırıların doğurduğu "dünyayı yeniden düzenleme" fırsatından söz ediyordu.

4. Bölüm

Güvenlik, Kimlik, Sadakat

Benim mesleğim açısından yurtseverliğin kriterleri FBI'dan gelecek üç polis tarafından belirlenecek sanki...radyoda kimin işe alınıp kimin alınmayacağına, en güvendikleri enformasyon kaynağı Amerika Karşıtı Faaliyetleri İzleme Komitesi olan bu üç adam karar verecek. Bu zirvalık karşısında patronların ne kadar cesur olduklarını göreceksiniz. Kâr sisteminin baskıya nasıl dayandığını izleyin. Düşünce ve ifade özgürlüğü, adil yargılanma hakkı -bunları boşver. İnsanlar yok edilecek ahbap. Ekmek parası değil, hayatlar elden gidecek. İnsanlar ölecekler. Hastalanıp ölecekler, binalardan atlayıp ölecekler. Bu iş bittiğinde, listede ismi olanlar toplama kamplarına konacaklar.

Philip Roth, *I Married a Communist* (1933)
[Bir Komünistle Evlendim]

26 Ekim 2001'de Başkan Bush, 40 kadar federal büronun görevlerinin tamamlandığını ve 21 yasal değişikliğin yer aldığı Terörizmi Önlemek ve Yok Etmek İçin Gerekli Araçları Sağlayarak Amerika'yı Birleştirme ve Güçlendirme başlığını taşıyan 340 sayfalık kapsamlı bir yasa tasarısını imzaladı. Yasa, ceza kanununda ve göçmenlik yasasında, bir kez suçlanan şüphelilerin süresiz olarak gözaltında tutulmasına izin veren değişiklikler yapıyor; bilgi toplumu prosedürünü değiştirerek kütüphanelere konan monitörler aracılığıyla insanların okuma alışkanlıklarının gözetlenmesine olanak tanıyor ve insanların mallarına, e-mail'lerine, bilgisayarlarına, mali bilgilerine ve eğitim kayıtlarına

erişilmesine izin veren diğer önlemleri yürürlüğe koyuyordu -tüm bunlar, yeni terörist düşmanı yenmek içindi. Kısacası Yasa, ulusal güvenlikle; ulusal güvenliğin nasıl sağlanacağı, nasıl sürdürüleceği ve nasıl korunacağıyla ilgiliydi. ismi özenle belirlenen yasanın kısaltması da dikkate değer: USA PATRIOT [Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools to Intercept and Obstruct Terorism Act], yani ABD YURTSEVER. İma son derece açık: Bu, Amerikan yurtseverliği yasasıydı; haliyle yasaya karşı çıkmak yurtseverliğe aykırıydı. Yani, Yasa yalnızca ulusal güvenlikle değil ulusal kimlikle de ilgiliydi. Yasayı ABD'de 11 Eylül 2001'den sonra görülen yurtseverlik patlamasıyla birlikte düşündüğümüzde, o gün yapılan saldırıların ulusal güvenlik açısından olduğu kadar ulusal özdeşlik açısından da bir kriz olarak görüldüğü anlaşılacaktır. Saldırılardan sonra başlatılan "teröre karşı savaş"ın en kayda değer özelliklerinden biri "kimliğe" - "kötü yabancı" düşmanla "iyi" Amerikalı kavramlarına yaptığı vurguydu.[1]

Bu bölümde güvenlik ile kimlik arasındaki bu ilişkiyi gözler önüne sermeyi amaçlıyorum. Bunun için dikkatleri güvenliğin içerde nasıl işlenip kullanıldığına çekmeye çalışacağım. Benedict Anderson'un "ulus tasavvur edilmiş [imagined] bir topluluktur"[2] şeklindeki yaklaşımı ulusal kimlik hakkında önemli ve kapsamlı çalışmalar yapılmasına yol açtı. Burada beni ilgilendiren nokta şu: Ulusal kimlik tasavvurla/imgelemle doğrudan bağlantılıysa ve yine bildiğimiz gibi bu imgelem/tasavvur korkuların, tehlikelerin ve güvensizlik duygusunun etrafında dönüp dolanıyorsa eğer,[3] bu durumda ulusun güvende olmadığı düşünülse ne çıkar? Ve ulusun güvende olmadığı düşünülüyorsa eğer, bu bize ulus ile kimlik -tasavvur edilmiş bir ulusal kimlik ile tasavvur edilmiş bir ulusal güvenlik/güvensizlik- arasındaki ilişki hakkında ne söylemektedir?

Bu bölümde yukarıdaki sorulara yanıt ararken, ulusal güvenlik devletinin yükselişi sırasında ve yükselişi aracılığıyla kimliğin şekillenme

[1] Kevin Baker, 'We're in the Army Now', *Harper's Magazine*, October 2003, ss. 35-46; John Lewis Gaddis, *Surprise, Security, and the American Experience* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 2004), s. 10.

[2] Benedict Anderson, *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, Revised Edition (London: Verso, 1991).

[3] Mark Neocleous, *The Monstrous and the Dead: Burke, Marx, Fascism* (Cardiff: University of Wales Press, 2005).

sürecini inceleyerek, ulusal güvenlik mantığıyla ülke içindeki düzenin nasıl sağlandığını gözler önüne sermeye çalışacağız. Temel savımız, güvenlik ile kimliğin, sosyologların ve psiko-analistlerin öne sürdükleri gibi belirgin varoluşsal ya da ontolojik yollarla değil[4] çok daha siyasal bir yolla kopmamacasına birbirine bağlandığıdır: Ulusal güvenlik imalatı ulusal kimlik imalatı ile el ele gider ve *vice versa*. Öyleyse, güvenlik ideolojisi önceki bölümlerde gördüğümüz gibi, devleti merkeze alan siyasal söylemin bir biçimi olarak da işlev görür. Bu kimlik oluşturma işi de daha sonra kendi adına yürürlüğe sokulan güvenlik önlemlerini pekiştirir. Bu alandaki çalışmalardan elde edilen kimi sonuçlar temelinde savımızı geliştirmek için bazı temel metinlere ve ulusal güvenlik devletinin yükselişi sırasındaki uygulamalara geri dönecek, özel bir ulusal kimlik ile ulusal güvenlik iddiaları arasındaki karşılıklı kurucu ilişkiyi biraz kurcalayacağım. Bu müşterek oluşumu kavramak için sadakat düşüncesini, aynı anda hem kimliği tartacak hem de güvenliği pekiştirecek anahtar bir siyasal yöntem olarak kullanacağım. Umarım -ki umutla arama bir mesafe koyacağım- bu güvenlik -kimlik- sadakat kompleksinin tarihsel kaynağını izleyerek "teröre karşı savaş" sırasında gördüğümüz güncel politik pratiklere bir miktar ışık tutabiliriz.

Çevreleme II: Ulusal Güvenlik, İç Düzen ve Bölünme Korkusu

Çok sayıda akademisyen, ulusal güvenlik ideolojisinin bir "Öteki"ni referans alarak tanımlanan sembolik bir temsil sistemine dayandığını -dayanmaya devam ettiğini- gösterdiler. II. Dünya Savaşı'nın sonunda Amerika'da bu "öteki" belirgin biri değildi. Truman Doktrini'nin ilk kez kamuoyuna açıklandığı Kongre konuşmasında Truman'ın sözünü ettiği "iki [farklı] hayat tarzı" komünizm ve kapitalizm değil totalitarizm ve demokrasiydi. Totaliter sözü birbirinden farklı pek çok şeyi ifade ediyordu: "Nazi, komünist, faşist ya da Franco - hepsi de birbirinden farksız" diyordu Truman.[5] Nitekim, Stalin rejimini tanımlamak

[4] R. D. Laing, *The Divided Self: An Existential Study in Sanity and Madness* (Harmondsworth: Penguin, 1959);Anthony Giddens, *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration* (Cambridge: Polity, 1984); Zygmunt Bauman, *Globalization: The Human Consequences* (Cambridge: Polity, 1998).

[5] En önemlisi de; David Campbell, *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity* (Manchester: Manchester University Press, 1992).

için "Kızıl Faşizm" kavramı kullanılıyordu.[6] Bunun nedeni, hiç kuşkusuz, "totalitarizm" kavramının belirsizliğiydi: Faşizme karşı savaş henüz sona ermişti ve bunların aralarındaki farkı görme konusunda siyasal ve entelektüel bir gönülsüzlük vardı. Ama uluslararası güçler dengesindeki bir dizi değişiklik genelde Komünizmi ve özelde de Sovyet rejimini çok geçmeden ABD politikasının odağına yerleştirdi: Sovyetler'in Marshall Planı'nı reddetmesi ya da bu plana katılmak konusunda istekli olmaması ve Marshall'ın kurduğu tuzağa düşmesi;[7] Tito'nun Sovyet iktidarına meydan okuması ve Çin'in Tito'nun adımlarını izleme ihtimali; ABD'nin uluslararası komünist hareket içindeki bu çatlaktan yararlanmak istemesi;[8] ve tüm dünyada gerek Stalinist gerek Stalinist-olmayan komünist hareketin militanlığı. Kongre'nin tepeden tırnağa gerici olması ve Kennan'ın Sovyet yönetiminin kaynaklarına dair çalışmasının etkisi Sovyetler üzerinde yoğunlaşan bir ilgiyi daha da kamçılıyor.

Bu bağlamda, "totalitarizm" kavramı önemli bir siyasal değişim geçirerek artık neredeyse yalnızca "Sovyet Komünizmini" ifade eder oldu. Böylece, eski Nazilerden yararlanılmasını meşrulaştırmak kolaylaştı. Güvenlik eliti, "anti-komünist olması koşuluyla her alçağı, hatta ciddi savaş suçları işlediği bilinen kimseleri bile" kullanmakta sakınca görmüyordu.[9] Bu, ayrıca, iki yüzlülük suçlamalarından

[6] Harry S. Truman, 'Special Message to Congress on Greece and Turkey', 12 March, 1947, Harry S. Truman, *Public Papers. 1947* içinde (Washington: US Government Printing Office, 1963), ss. 176-80; 'The President's Special Conference With the Association of Radio News Analysts', 13 May, 1947, *Public Papers, 1947*içinde, s. 238.

[7] Marshall'ın Doğu Avrupa'ya ve Sovyetler'e yardım önermesindeki amaç şuydu: Kabul ederlerse onları küresel sermaye sisteminin içine çekmek; yok eğer reddederlerse onları bu sistemden izole etmek. -George F. Kennan, *Memoirs*, 1925-1950 (Boston: Little Brown and Co., 1967), s. 341.

[8] 30 Aralık 1949 tarihli NSC-48/2'de ABD'nin bir güvenlik önlemi olarak Çin ile SSCB ve Çin'deki Stalinistler ve öteki unsurlar arasındaki her türlü çatlaktan yararlanması gerektiği söyleniyordu. -Aktaran:Thomas H. Etzold John Lewis Gaddis (eds), *Containment Documents on American Policy and Strategy, 1945-1950.* (New York: Columbia University Press, 1978) s. 269-276.

[9] Bu yorum, Christopher Simpson'a verdiği röportajda CIA'in SSCB içindeki operasyonlar sorumlusu Harry Rositzke'nin ağzından çıkıyor. Bakınız: *Blowback: America's Recruitment of Nazis and It's Effects on the Cold War.* (New York: Weidenfeld and Nicolson, 1988), s. 159. Nazilerin bu şekilde kullanılması Kennan ve Dulles kardeşler gibi ulusal güvenlik devletinin kilit aktörleri tarafından planlandı. Bakınız: Simpson, *Blowback and The Splendid*

kurtulmaya da yarıyordu; zira "totaliter" diye nitelenebilecek ama ABD'nin gayet memnun gözüktüğü çok sayıda rejim vardı. Ama bunun sağladığı en büyük kazanç, daha önce "totalitarizm" sözcüğüyle ifade edilen herşeyin şimdi "komünizm" sözcüğüyle ifade edilebiliyor oluşuydu. Artık radikal Öteki olarak yalnızca komünizm vardı.[10] Komünizm, sözcüğün en geniş anlamıyla -ulusal, sosyal ve ekonomik- güvenlik tehdidi haline geldi.

İkinci Bölümde işaret ettiğimiz gibi, Amerika-karşıtı olan bu Ötekinin potansiyel bakımdan dışarda olduğu kadar içerde de bulunduğu, dış düşman olduğu kadar içi düşman da olduğu kısa sürede anlaşıldı. George Kennan, "Tanrı'nın şimdiye kadar yalnızca başka halkların başına musallat ettiği totalitarizm kabuslarına yol açan şeyin insani dürtüler" olduğuna inanıyordu.[11] Fakat totalitarizm -yani komünizm- dürtüsü insanların içinde bulunuyorsa eğer, o zaman Amerika da pekâlâ o yöne sapabilirdi. Böylece "Truva atı teorisi" ağırlık kazandı: Buna göre, Sovyetler Birliği sendikalara ve diğer kitle örgütlerine komünistleri sokarak ve kendi "cephe" örgütlerini kurarak Amerikan toplumunun altını oyabilirdi.[12] NSC-68, Kremlin'in gözde yöntemlerinden birinin "sızma ve yıldırma yoluyla yönetimleri devirmek" olduğunu öne sürüyordu. Sonuç olarak:

> Toplumumuzdaki her kurum içi boşaltılmaya ve amaçlarımızın karşısına çevrilmeye çalışılan bir enstrümandır. Kuşkusuz ilk hedef, maddi ve manevi gücümüzü en yakından ilgilendiren kurumlardır -işçi sendikaları, sivil kuruluşlar, okullar, kiliseler ve kamuoyunu etkileme

Blond Beast (New York: Grove Press, 1933). 1998 yılında çıkarılan Savaş Suçları Açıklama Yasası nedeniyle CIA, FBI ve Ordu operasyonel bilgilerini açıklamak durumunda kalınca, bir kimsenin faşist olmasının ulusal güvenlik devletinde çalışmasına engel teşkil etmediği açığa çıktı. 1946 yılının sonu ile 1952 Aralığı arasında 600'ün üzerinde bilim insanı Almanya'dan ABD'ye getirildi ve önemli üniversiteler ve büyük şirketlere yerleştirildi. Bakınız: Richard Breitman, Norman J. W. Coda, Timothy Naftali and Robert Wolfe, Us Intelligence and the Nazis (Cambridge: Cambridge University Press, 2005).

[10] David Caute, *The Great Fear: The Anti-Communist Purge under Truman and Eisenhower* (London: Secker and Warburg, 1978); Joyce Kolko and Gabriel Kolko, *Th eLimits of Power: The World and United States Foreign Policy. 1945-1954* (New York: Harper and Row, 1972).

[11] Kennan, *Memoirs. 1925-1950* , s. 319.

[12] Örneğin, the HUAC, *Report of Un-American Activities and Propaganda. 3 January. 1939* (Washington, 1939), David Brion Davis, *The Fear of Conspiracy: Images of Un-American Subversion from the Revolution to the Present* içinde (Ithaca: Cornell University press, 1971), ss. 279-82.

> gücü bulunan tüm medya. Yapılmak istenen, bu kurumların açıkça Sovyet amaçlarına hizmet edecek şekilde kullanılmasından çok, bizim amaçlarımıza hizmet etmelerini engellemek ve böylece ekonomimiz, kültürümüz ve siyasi yapımız hakkında kafa karışıklığı yaratmaktır.[13]

Öyleyse, ulusal güvenlik ideolojisi, yalnızca ABD'nin küresel menzilinin [elinin uzunluğunun] bir ifadesi olarak değil, ikinci Bölümde değindiğimiz gibi, devletin kendi yurttaşlarını gün be gün denetim altında tutması bağlamında da anlaşılmalıdır. Bu denetim, güvenlik adına ülke içini dönüştürmenin/düzene sokmanın en etkili yolu olarak işlev görecekti.

İç Güvenlik Yasası (McCarran Yasası) bu bakımdan ilginçtir. 1950'de zorlu bir yasama sürecinin ardından (*tüm halkın* Truman'ı, başlangıçta çok fazla otoriter olduğu gerekçesiyle tasarıyı veto etmek istedi) kabul edilen yasa, yeni kurulan Senato İç Güvenlik Alt Komisyonu'nun FBI ile yakın işbirliği içinde çalışmasını öngörüyor, *Adalet Bakanı'nın/başsavcının* (attorney general) "komünist örgütleri" kayıt altına almasını istiyor, casusluk yasalarını güçlendiriyor, "dışardan içeriye" çok fazla geçiş olmasını engellemek amacıyla, totalitarizmin herhangi bir türünü savunan herkes için (aksini kanıtlamadıkça) göçmenlik ve vatandaşlığa kabul yasalarını sertleştiriyordu. Ajan ya da sabotajcı olabilecekleri düşünülen kimselerin "iç güvenlik" gereği enterne edilmelerine olanak tanıyan bu yasanın aynı zamanda "Olağanüstü Alıkoyma Kanunu" olarak da adlandırılmış olması, güvenlik ile olağanüstü hal arasındaki ideolojik devreyi ifade ediyordu. Adalet Bakanlığı, 1946 yılından itibaren gizli bir "Güvenlik Endeksi" ile FBI'a olağanüstü durumlarda gözaltına alınacak ve tek bir "yazılı emirle" tutuklanacak kişilerin listesini tutma yetkisi tanıdı. Bu listeye "portföy" deniyordu. 1950'ye gelindiğinde 11.539'u Amerikan yurttaşı olan 12.000 kadar insanın ismi İndeks'te yer alıyordu. 1954'te bu sayı tavan yaparak 26.174'e yükseldi. Kongre 1952 yılında bu insanların alıkonacakları çok işlevli altı gözaltı merkezi kurulmasına ve bunun için gerekli ödeneğin tahsis edilmesine karar verdi.[14]

---

[13] NSC-68, 14 April, 1950, Etzold and Gaddis (eds), *Containment* içinde, s. 413.

[14] Bkz. Richard Longaker, 'Emergency Detention: The Generation Gap, 1950-1971', *Western Political Quarterly*, Vol. 27, No. 3, 1974, ss. 395-408.

Pek çok "güvenlik yasası" gibi İç Güvenlik Yasası da, zaten varolan kanunları yeniliyordu; fakat dönemin diğer güvenlik dokümantasyonunun geniş bağlamı içinde derin bir anlam taşıyordu. Ulusal Güvenlik Konseyi tarafından imal edilen diğer belgelerin yanı sıra İç Güvenlik Yasası da bir ötekileştirme stratejisinin hayata geçirilmesine yardımcı oluyordu. Aynı anda hem dış tehdidi bertaraf etmeyi hem de içteki itirazları denetim altında tutmayı ve bastırmayı amaçlayan bu strateji, bu ikisi arasında hiçbir fark gözetmeyen bir taktik izleyerek ulusal kimliğin sınırlarını yeniden çiziyordu. Ulusal güvenlik söylemi, böylece, aynı anda hem iç ile dış arasında bir fark olduğunu öne sürüp hem de bu tepkiyi çabucak ortadan kaldıran bir düşünce tarzının doğmasına yol açtı. Bu söylemin sürdürüldüğü sembolik temsilin ikili sistemi Amerikalı-olmayan bir ötekini gerektirmekte ve bir ideolojik karşıtlar dili (komünizme karşı kapitalizm, terörizme karşı demokrasi, totalitarizme karşı özgür dünya) kullanmaktadır. Ne var ki dıştan gelen tehlikelerin içte doğurduğu sonuçlar bulunduğundan ve içteki tehlikelere de dış bağlantılar yol açtığından içsel olan ile dışsa olanı, ülke içi ile yurt dışını, ulusal olan ile uluslararası olanı birbirinden ayırmak imkansızdır. Yirmi birinci yüzyılda bu, bizzat güvenlik devleti tarafından açığa kavuşturuldu: "Geniş bir ulusal güvenlik anlayışımız var. Yeni çağda 'yurt dışı' ile 'yurt içi' arasında keskin ayrımlar yapmak artık geçerli değildir."[15]

O halde, ulusal güvenlik uluslararası toplumu yeniden düzene sokmayı kolaylaştırmanın yanı sıra çok sayıda farklı *iç* siyasal, ekonomik ve sosyal faktörlerin karşılıklı bağımlılığını da varsayar. Hemen hiçbir şey onun ilgi alanı dışında değildir. Ülke içini ilgilendiren meselelerin genişleyebilirliği ve giderek daha fazla sosyal varlık alanını kolonize etme eğilimi ile tanımlanan güvenlik, sivil olan ile askeri olan, içsel olan ile dışsal olan arasındaki her türlü ayrımı silikleştirmektedir; öyle ki tüm bir toplum güvenlik doktrinine göre yönetilir olur. Sivil toplumun devlet tarafından bu şekilde siyasal olarak yönetilmesi -par excellence denetim projesi-, üçüncü bölümde tartıştığımız gibi, ekonomik hayat tarzlarıyla ilgili olmanın yanı sıra psikolojik ve

[15] US Commission on National Security/21st Century, *Road Map for National Security: Imperative for Change*, 15 Feb, 2001, s. viii.

kültürel düzey üzerinde de etkide bulunur. Bu bakımdan, ilk ulusal güvenlik devletiyle ilgili NSC belgeleri öğreticidir. NSC-68'e kadar ABD'nin Sovyetler Birliği konusundaki politikasını açıkça belirleyen NSC-20/4, "ekonomik potansiyelimizi maksimize etmek" ve Sovyetler Birliği'ne karşı "ABD'nin iç güvenliğini" sağlamak için devletin ulusal güvenliğimize yönelik tehditler konusunda eksiksiz olarak bilgilendirilmesi gerektiğini, kamuoyunun bu doğrultuda alacağımız önlemlere hazır olması için bunun şart olduğunu vurguluyordu.[16] Joint Chiefs of Stall tarafından 1951 Ocağında yapılan ve bu yaklaşımın bir kez daha dile getirildiği çalışmada, "ABD ile müttefiklerine yönelik iç tehdidin en az dış tehdit kadar büyük ve fiziki olmayan rezervlerin -özgür dünyadaki insanların akıllarının ve kalplerinin- harekete geçirilmesinin en az fiziki kaynakların harekete geçirilmesi kadar önemli olduğunu belirtiyordu.[17]

Kalpler ve akıllar, hepsi de mevcut güvenlik önlemleri açısından uygun olan çok çeşitli doğrultularda harekete geçirildi. Bunlardan en belirgin olanı, hiç kuşkusuz, düşmanın tehdit ve yeteneklerinin sürekli abartılması idi. Bu kaygı, nükleer bir savaş ya da "kitle imha silahlarının" kullanılması sonunda yok olma ihtimali ile besleniyor ve söz konusu bilgiyi bir sis perdesinin içine hapseden gizlilik kültü işleri daha da karıştırıyordu. Dahası, güvenlik ağırlıklı olarak "istihbarata" bağlı olduğundan, *her türlü* bilgi güvenlik gerekçeleriyle potansiyel bakımdan yararlı hale geliyordu. Buradan hareket eden "Dışişleri Bakanlığı, 125 gazetenin yayın kurulunu izlemeye aldı, belli başlı köşe yazarlarının makalelerini inceledi, siyasi liderlerin açıklamalarını gözden geçirdi, tetkik etti".[18] Ancak, Truman yönetimi bilgi toplamanın yanı sıra düşünceleri ve davranışları *şekillendirmeyi* de amaçlıyordu. Kamuoyu tartışmalarının sonuçlarını değerlendirmek üzere tasarlanmış bir denetim ve istihbarat toplama biçimiydi bu. Dönemin ABD güvenlik belgelerinde ve o günden sonraki hemen her ulusal güvenlik belgesinde

[16] NSC-20/4, 23 November, 1948, Etzold and Gaddis (eds), *Containment* içinde, s. 210.

[17] Joint Chiefs of Staff, 'Review of the Current World Situation', 15 January, 1951, *Foreign Relations of the United States. 1951. Vol. 1* içinde, s. 70; ayrıca ss. 71 ve 74.

[18] Melvyn S. Leffler, *A Preponderance of Power: National Security, the Truman Administration, and the Cold War* (Stanford, CA: Stanford University Press, 1992), s. 107.

dış düşmanı olduğu kadar ülke içini de -Amerikan halkını- hedefleyen psikolojik operasyonlara vurgu yapmış olması ve güvenlik projesinin askeri veya ekonomik olduğu kadar ideolojik ve kültürel bir saldırıyı da içerdiğinin belirtilmiş olması ilginçtir. Bu, aynı zamanda, liberal iktidarın disiplin tekniklerinden biri olarak kültürün ne ölçüde kullanıldığını da göstermektedir.[19] Bu amaçla, ulusal güvenlik kisvesi altında yürütülen siyasi mücadele muazzam bir kültürel, psikolojik ve ideolojik propaganda operasyonunu -güvenlik amaçlı bir Kulturkampf'ı ve kültür amaçlı bir güvenlik mücadelesini- gerektiriyordu.

NSC Dışişleri Bakanlığı'na Amerikan değerlerini ve çıkarlarını korumak için küresel ölçekte "canlı ve etkili bir ideolojik kampanya yürütülmesini" emrediyordu.[20] 1948 tarihli Eğitim ve Bilgi Alışverişi Yasası (Smith-Mundt Yasası), her türlü yazılı ve görsel basın kullanılarak "Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya halkları arasında daha iyi tanıtılmasını" amaçlıyordu. Bunu, 1951'de aşağı yukarı aynı görevi üstlenen Psikolojik Strateji Masası'nın kuruluşu izledi. Bu gelişmeler sayesinde, Soğuk Savaşın başlangıcıyla ilgili savunma örgütü tarafından dikte edilen haberler, CIA güdümlü Özgür Avrupa Radyosu ve Özgürlük Radyosu gibi kurumların yayınları aracılığıyla, kendiliğinden gelişen bir anti-komünist örgüt havası verilerek, Demir Perde'nin arkasındaki ülkelere ulaştırılıyordu. (Güvenlik stratejisinin bilinen bir özelliğiydi bu -Kennan, geleneksel hayat tarzının "tiranlığa karşı direnişe örgütlü kamu desteği" sağlamada "gönüllü" olduğuna vurgu yapıyordu: "Amerikan yuttaşları, tarihimiz boyunca, baskı altında ezilen halkların özgürlük davasını desteklemek için birleşmişlerdi... Bizim önerimiz, Amerikan ulusal çıkarlarını savunmak üzere bu geleneğin yeniden canlandırılmasıdır.")[21] NSC-68'de iki ay önce

---

[19] W. Scott Lucas, 'Mobilizing Culture: The State-Private Network and the CIA in the Early Cold War', Dale Carter and Robin Clifton (eds), *War and ColdWar in American Foreign Policy, 1942-1962* içinde (Houndmills, Basingstoke: Palgrave, 2002), s. 85.

[20] Walter L. Hixson, *Parting the Curtain: Propaganda, Culture, and the Cold War, 1945-1961* (Basingstoke: Macmillan, 1997), s. 11; David Caute, *The Dancer Defects: The Struggle for Cultural Supremacy During the Cold War* (Oxford: Oxford University Press, 2003), s. 24.

[21] Policy Planning Staff Memorandum, 4 May, 1948, *Foreign Relations of the United States, 1945-1950: Emergence of the Intelligence Establishment* içinde (Washington: U.S. Government Printing Office, 1996), s.670.

başlatılan Hakikat Kampanyası, gazete editörlerini soğuk savaşı ve NSC-68'in stratejik içeriğini desteklemeleri için teşvik etmeyi amaçlıyordu. Hiçbir gazete editörü, "fikir alanındaki Marshall Planı" olarak tanımlanan bu kampanyaya dâhil edilmelerini sorgulamadı. Hatta pek çoğu, bu programlarda güvenlik servisinin oynadığı role dair kendi yaptıkları haberleri yalanlayacak kadar ileri gittiler.

Ortak bir "Amerikan mirası" duygusunu yaratmayı amaçlayan bu ideolojik girişimin üzerinde en dikkatle düşünülmüş olan adımı, *Adalet Bakanı* (Attorney General) Tom Clark ile planı hayata geçirmek amacıyla kurulan Amerikan Mirası Vakfı tarafından mali yönden desteklenen ve Marshall Planı ile Ulusal Güvenlik Yasası arasında 1947 Mayısında yola çıkarılan kırmızı-beyaz-mavi renkli Özgürlük Treniydi. "1776'nn ruhu" ismiyle vaftiz edilen tren Eylül 1948'in sonuna kadar 37.000 mil yol yaparak 48 eyalette 322 şehre uğradı. Bağımsızlık ilânı, *Haklar ve Özgürlükler Yasası* (Bill of Rights) Anayasası'nın 13 orijinal kopyasından biri ve Gettysburg Nutku gibi Amerikan tarihinin kutsal metinleri ile bunlara tezat oluşturacak şekilde, II. Dünya Savaşı'na son veren Alman ve Japon teslimiyet belgelerini taşıyan treni yaklaşık 3,5 milyon kişi ziyaret etti. Ziyaretçiler, trene binmeden önce bir "Özgürlük Taahhütnamesi" ile bir "Özgürlük Papirüsü"nü imzalamak için teşvik ediliyorlardı. Trene, "liberallerin sağcı bağnazlığı gemleme amacı, muhafazakârların solcu ideolojilerle mücadele etme arzusu ve gençliğe özgü suçları önleme gibi daha nötr hedeflerle" tartışmalı anlamlar yüklenmiş olsa da,[22] trenin asıl amacı konusunda tartışmaya yer yoktu: Amerikan halkının, ulusun mirasına ve Amerikalı kimliğine olan inançlarını pekiştirmek, özgün bir "Amerikan" ideolojisini yaratmak ve böylece sınıf ve ırk çatışmasına dair en ufak bir imayı bile Amerika imajının dışında tutarak belli bir özgürlük, demokratik tüketim ve konsensüse dayalı bir kapitalizm mesajını yaymak. Clarck'ın Adalet Bakanlığı tarafından Aralık 1947'de yayınlanan bir basın bülteninde, "demokrasinin zihinlere aşılanması, çeşitli çevreleri tek bir Amerikan ailesi içinde bir araya getirip kaynaştırmak için gerekli olan en önemli katalizör ajandır"; "Amerikacılığı

[22] Richard M. Fried, *The Russians are Coming! The Russians are Coming! Pageantry and Patriotism in Cold-War America* (Oxford: Oxford University Press, 1998), s. 33.

savunmak, bizim kendimize olan inancımızı ortaya koyan olumlu bir deklarasyondur" deniyordu.[23] Bu girişim, aynı mesajı taşıyan başka kültürel formlar tarafından da desteklendi. Aynı proje için Irving Berlin "Özgürlük Treni" isimli bir şarkı yazdı -"Chattanooga Choo-Choo değil... Bu şarkı, Sam Amca'nın makinistlik yaptığı bir trendir"-; şarkı Bing Crosby ve Andrews Sisters tarafından kaydedildi; *Life* dergisi editörlerince derlenen, geçmişten günümüze Amerikan toplumunun anlatıldığı, beyaz orta sınıf temalarına ve imgelerine dair *Amerikan Mirasımız*, iyi Amerikalıların görevlerini sıralayan *İyi Yurttaş* gibi kitaplar basıldı; *Amerikan Mirasımız* isimli bir film 15 binin üzerinde tiyatro salonunda ve film kopyasının bedava olarak verildiği okullarda gösterildi; Treni ziyaret edenlere verilen, *Haklar ve Özgürlükler Yasası'nı* (Bill of Rights) anlatan *Okurun İdrakı* başlıklı makale yeniden basıldı. Ayrıca, Metropolitan Sanat Müzesi'nin *alt şubesi* (junior museum) 1947 sonbaharında, "Yeni Ulus: 1783-1800" isimli bir sergi düzenlendi. Serginin basın ilanında, "özgür dünyanın bugünkü birleşme mücadelesi ile Amerikan kolonilerinin birleşme çabaları arasındaki paralelliğe" dikkat çekiliyordu.[24] Burada asıl mesele, Özgürlük Treni'nin siyasal olarak kurgulanan ve yönetilen bir ürün olması değil -ki bu çok açıktır-, o dönemde geliştirilen güvenlik projesinin bir parçası olarak bir Amerikan kimliğinin oluşturulmasına/imal edilmesine yardım etmek üzere tasarlanmış olmasıydı. Clark, Kongre'de yaptığı bir konuşmada, ona baktığında "insanlarımızın Amerika'nın tarihsel mirasına olan köklü inancını yeniden canlandırıp yurttaşlık bilincini geliştirerek, yıkıcı unsurlara karşı verdiği iç savaşta ülkemize yardımcı olan bir araç" gördüğünü söylüyordu.[25] Amerikan hayat tarzının bu kaba tanımını eleştiren ve protesto eden kişiler güvenlik servisleri tarafından gözetim altına alınıyor ve medya tarafından Komünist bir cephe olarak adlandırılıyorlardı.

---

[23] Aktaran: Stuart J. Little, 'The Freedom Train: Citizenship and Postwar Political Culture, 1946-1949', *American Studies*, Vol. 34, No. 1, 1993, ss. 35-67, s. 42.

[24] Aktaran: Michael Kammen, *Mystic Chords of Memory: The Transformation of Tradition in American Culture* (New York: Alfred A. Knopf, 1991), s. 573.

[25] Clark 1949'da Kongre'nin bir komisyonunda söylüyordu bunları. Aktaran: James Gregory Bradsher, "Taking America's Heritage to People: The Freedom Train Story," *Prologue*, Vol 17, 1985, ss. 229-246, s. 229.

Bu türden gelişmeler, CIA gibi kurumların bir güvenlik servisi olmanın yanı sıra, "güvenlik" etrafında entelektüel bir konsensüs oluşturarak bir kültür servisi işlevi de gördüğünü göstermektedir. Örneğin, CIA 1950 Kasımında Amerika ve dünya kamuoyunu bilinçlendirme kampanyasının bir parçası olarak Kültürel Özgürlük Kongresi'ni (KÖK) kurdu. KÖK kitaplar yayınlıyor (özellikle "ideolojilerin sonu" ideolojisini yayan ve "başarısız olan Tanrı" üzerine değerlendirmeleri içeren kitaplar KÖK tarafından finanse edildi); genel olarak akademik araştırmalara, özel olarak da "siyasal kültür" alanındaki çalışmalara sponsor olundu (bu konuyu 5. Bölümde daha ayrıntılı olarak ele alacağım); İngiltere'de *Encounter*, Almanya'da *Der Monat* ve Fransa'da *Preuves* gibi gazetelere mali destek sağlandı. CIA bir Soğuk Savaş aracı olarak soyut ekspresyonizmi destekledi ve gelişmesine yardımcı oldu; bunun sosyalist gerçekçilikten mümkün olduğunca uzak, ABD kültürel hayatının büyük ve etkili bir temsilcisi olarak sunulmasını teşvik etti; ulusal güvenlik stratejisinin bir uzantısı olarak "ulusal güvenlik sineması"nın gelişmesine yardımcı oldu.[26] Ulusal güvenliğin ABD tarihindeki en büyük aldatmacayı/satış işini gerektirdiği söylendi.[27] Ayrıca, ulusal güvenliğin insanların zihinlerini yönlendirme amaçlı bir fikir savaşı ve psikolojik harp olarak tarihteki en büyük kültürel reprodüksiyon çalışmalarına imza attığını da söyleyebiliriz.

Kuşkusuz, kamusal tartışmaları yakından izlemek ve biçimlendirmeye çalışmak yönetici elitler ve egemen sınıflar açısından yeni bir strateji sayılmaz. Burada ilginç olan, ABD devletinin kamuoyunu ulusal güvenlik [konsepti] doğrultusunda yönlendirme tarzıdır: Amerikan toplumunun/devletinin güvenliğinin tehlikede olduğu sürekli yinelenmektedir. Kamuoyunu bu şekilde yönlendirmek için de NSC-20/2'nin "sarsılmaz bir mental hazırlık durumu"[28] diye tanımladığı şeyi sağlamak üzere sürekli bir (dez)enformasyon stratejisine ihtiyaç vardır. Güvenlik ideolojisi açısından korkunun ne kadar önemli olduğunu burada bir kez daha görüyoruz. Güvenlik ihtiyacının "belirgin"

[26] Nancy E. Bernhard, *U.S. Television News and Cold War Propaganda, 1947-1960* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999).

[27] Leffler, *Preponderance of Power*, ss. 107, 145.

[28] NSC-20/2, 25 August, 1948, Etzold and Gaddis, *Containment* içinde, s. 298.

ve "doğal" hale gelmesi ve bir ideoloji olarak iş görmesi için korkunun harekete geçirilmesi gerekir. Dolayısıyla, insanlara sürekli olarak dünyanın ne kadar tehlikeli olduğu ve çok büyük tehlikelerle yüz yüze bulundukları söylenmeliydi -Carl Schmitt'in deyişiyle, "insanları korkutup güvenlik ihtiyacını onlara hissettirmek" için bir "realizm" işe koşulur.[29] Örneğin Paul Nitze, George Marshall, JeanneKirkparrick ve Seymour Martin Lipset gibi seçkin isimler tarafından 1976'da kurulan *Comittee on the Present Danger*, izleyeceği politikayı açıkladığı ilk deklarasyonunda, Komite'nin Amerikan halkını "ülkemizin tehlike altında olduğu ve tehlikenin giderek büyüdüğü" konusunda uyaracağını belirtmesi; yine örneğin; Oliver North'un İran-Kontra soruşturması sırasında ifade verirken, üzerine basa basa "Amerikan halkının, tehlikeli bir dünyada yaşadığımızı, böyle bir dünyada ulusumuzun varlığının tehlike altında olduğunu anlaması çok önemli"[30] diye konuşması yeterince açıklayıcıdır. Bu türden düşünceler ulusal güvenlik devletinin ilk gününe kadar uzanır: Kennan, bugün ancak "acı bir gülümsemeyle" okunabilen Anılar'ında "Uzun Telgraf'ından söz ederken şunları söylüyor: "Onun büyük bir bölümü, telaşlı Kongre komiteleri ya da Amerikan devriminin çocukları tarafından Komünist komplonun tehlikelerine karşı yurttaşları uyarmak üzere yayınlanan o basit eğitim kitapları gibi okundu."[31]

Bu korkuyu harekete geçirmenin ve yurttaşları "uyandırmanın" bir yolu da savaş ile barış arasındaki farkların ortadan kaldırılmasıydı. ABD'deki harekete geçiriciler ve "silkeleyiciler", en azından teoride, demokrasilerde genelde savaş ile barışın farklı dönemler ve süreçler olarak birbirinden ayrıldığını ve bu ayrımın "totaliter" rejimlerce ortadan kaldırılmaya çalışıldığını iddia ediyorlardı. Ama onlar da, NSC-68'de belirtildiği gibi, ("krizin hiç hafiflemediği") "sürekli bir

[29] Carl Schmitt, *The Concept of the Political* (1932), çev George Schwab (Chicago: University of Chicago Press, 1996), s. 65.

[30] Committee on the Present Danger, 'Common Sense and the Common Danger: Policy Statement of the Committee on The Present Danger', 11 November, 1976, *Alerting America: The Papers of the Committee on the Present Danger* içinde (Washington: Pergamon-Brasseys, 1984), s. 3; *Taking the Stand: The Testimony of Lieutenant Colonel Oliver L. North* (New York: Pocket Books, 1987), s. 12.

[31] Kennan, *Memoirs, 1925-1950*, s. 294.

karşıtlık ve çatışma" çağında yaşadığımızdan dolayı, "barış zamanı ile savaş zamanı arasındaki açı kapandıkça başarılı bir askeri çabanın siyasal bakımdan da başarılı olma ihtimalinin o ölçüde arttığını" ileri sürüyorlardı. NSC-20/1 "bir demokrasinin, totaliter devletlerin zaman zaman yaptığı gibi savaş ve barış dönemlerinin hedeflerini tamamen özdeşleştiremeyeceğine" işaret ediyor, ama yinede ABD'nin "bunların arasındaki açıyı mümkün olduğunca kapatması" gerektiğini söylüyordu. Gerçektende, Mayıs 1948 tarihli bir Siyaset Planlama Dairesi Tezkeresi'nde "savaş ile barış arasında temel bir fark olduğu anlayışına saplanıp kalınmasının" liberal demokrasileri "sakatladığı", bunun yerine "Clausewitz'in barış zamanındaki mantıklı uygulaması" olan "siyasal savaş" düşüncesinin gerekli olduğu belirtiliyordu. Nitekim NSC-20/1'de Clausewitz'in "savaş, siyasetin başka araçlarla sürdürülmesidir" şeklindeki açıklamasına yer veriliyordu. Bununla kastedilen açıktı: " Belirtilen temel hedef... savaş için olduğu kadar barış için de geçerli bir hedeftir." Ya da NSC-68'de belirtildiği gibi: "Özgür bir toplumun hedefleri barışta da savaşta da aynı ölçüde geçerli ve gereklidir"; çünkü güvenlik talebi "hem barışı hemde savaşı kapsar." O nedenle "bu hükümetin hem barış zamanında hem de savaş sırasında gözetilebilecek genel hedefler belirlemesi elzemdir." Diğer bir deyişle, dışarda olduğu kadar içerde de düşmanlar bulunduğuna ve tüm bir siyasal topluluğu kapsayan hedefler, korkular ve tehlikeler hem savaş hem de barış dönemlerinde var olduğuna göre savaş ile barış arasındaki fark özünde ortadan kalkar. Savaş ve siyaset tek bir bütün oluşturur; "siyasal savaş" devreye sokularak "bir ulusun elinin altındaki tüm araçlar" seferber edilir.[32] Bu bakımdan, ulusal güvenlik devleti, liberal demokrasinin "barış" konseptini değiştirerek barış zamanlarında savaş yetkilerinin kullanılmasını meşrulaştırmaya çalışmıştır. "ABD'nin yaşamakta olduğu türden bir barış, aslında barış değil savaştır."[33] Bu dönüşümün, güvenlik anlayışı ve özellikle de onunla olağanüstü hal arasındaki ideolojik devre üzerinde etkisi oldu.

[32] NSC-68, s. 389-91; NSC-20/4, s. 208, emphasis added; Policy Planning Staff Memorandum, 4 May, 1948, ss. 668-9; NSC-20/1, 18 August, 1948, Etzold and Gaddis (eds), *Containment* içinde, ss. 174-6, 178.

[33] Joint Chiefs of Staff, 'Review of the Current World Situation', s. 72, citing a memorandum from the Joint Chiefs of Staff to the Secretary of Defense in April 1950.

Üçüncü bölümün başında tartıştığımız nedenlerin dışında, "ulusal savunma" yerine "ulusal güvenlik" kavramının kullanılmaya başlamasının bir nedeni de budur. Eyal Weizman'ın işaret ettiği gibi, "savunma" mantığı savaşlarla ilgilidir ve "içerisi" ile "dışarısı" arasına, devletin içinde kalan topraklar ile dışında kalan topraklar arasına sınırlar ve bariyerler koyarak belirgin bir ayrım yapmaya çalışılır.

> "Güvenlik" mantığı ise, aksine, tehlikelerin zaten içerde olduğunu varsayıyor. Yıkıcı unsurları içinde barındıran bir toplumdur tehlikeyi oluşturan... Savunma doğrudan doğruya savaş konseptiyle ilgiliyse eğer, güvenlik de yalnızca toplumlar arasındaki değil toplumun kendi içindeki, geçici olarak yanlış tanımlanmış ve uzamsal bakımdan şekilsiz olan "çatışmayla" ilgilenir.[34]

[Güvenlik mantığı] Askeri pratik ile sivil toplumun günlük siyasi yönetimi arasındaki ayrımı ortadan kaldırıp ve böylece yurttaşların savaş dönemine özgü bir disiplini ve kalıcı olağanüstü hal yöntemlerini gönüllü olarak kabul etmesini "sağlamaya" [güvence altına almaya] yardımcı olur.

İşte bu topyekün savaş, topyekün güvenlik ve kalıcı olağanüstü hal projesidir, korkunun ve tehlikenin varlığının sürekli dillendirilmesini gerektiren. Ulusal güvenlik devletinin Nietze ve Acheson gibi en önemli isimleri, aynı anda hem daha saldırgan bir dış politikanın izlenmesine önayak olmak, hem de Amerikalıları korkutarak bu politikaları desteklemelerini sağlamak için NSC belgelerinin, özellikle de NSC-68'in çeşitli taslaklarından yararlandılar.[35] 1949'a gelindiğinde bir Soğuk Savaşçı açıkça bir *Kierkegaardian çerçeve* (a Kierka-gaardian frame) kullanabiliyor ve "güvencesizliğin hüküm sürmesi demek, kaygının günümüzün resmi duygusu haline gelmesi demektir" diyebiliyordu.[36] Bu kaygı, Soğuk Savaşın başında ve sonrasında ulusal güvenlik devletine bütünüyle nüfuz etti. Sovyetler Birliği'nden duyulan korkudan tutun Çin'i "kaybetme" endişesine ve

---

[34] Eyal Weizman, *Hollow Land: Israel's Architecture of Occupation* (London: Verso, 2007), ss. 106-7.

[35] Lori Lyn Bogle, *The Pentagon's Battle for the American Mind* (College Station: Texas A&M University Press, 2004), s. 84.

[36] Arthur M. Schlesinger, Jr., *The Vital Center: The Politics of Freedom* (London: Andre Deutsch, 1970), ss. 1, 52.

dünyanın en güçlü devletinin 1980'lerde 'kapısının eşiğindeki' (yani Londra ile Arnavutluk arasındaki mesafe kadar uzakta bulunan) Nikaragualı sosyalist bir fareden ürküp sandalyenin üstüne tünemiş bir Sumo güreşçisi olarak resmedilmesine[37] varıncaya kadar sürekli olarak güvensizlik duygusu, korku ve kaygı pompalayan ulusal güvenlik devleti, ulusal güvenliği kuşatan tüm bir sembolik toplumsal sistemi kolektif olarak sezinlenen bir felaket senaryosunun imgesine dönüştürdü.[38] Güvenlik ideolojisi, bölünme ve kriz korkusunu yaşaması bakımından, siyaset sanatındaki paranoik üsluptur.

Bu paranoik üslup üzerine yazılar yazan Richard Hofstadter ve E.H. Gombrich, içinde yaşadığı düşman ve komplocu dünyanın doğrudan *kendisini hedef aldığını* sanan paranoyak insanların aksine, paranoik üslubun sözcülerinin söz konusu dünyanın bir ulusu, bir kültürü, bir hayat tarzını hedef aldığını düşündüklerine işaret ediyorlar. En soyut haliyle, söz konusu şeytani tehdidi doğrulayacak işaretler bulmak için sosyal ve siyasal çevreye sürekli göz gezdirilmesini gerektiren bir üslup, büyük ve uğursuz bir komployu, belli bir hayat tarzını yok etmek üzere harekete geçirilmiş devasa bir gizli mekanizmayı akıllara getiren yaratıcı kurgular içermektedir. Bu üslup, ayrıca, sadık yurttaşların direncini kırma amacıyla yoğun bir çaba harcayan düşman ajanlarının oluşturduğu bir terör ağının ülke/ulus içinde yuvalandığına inanmaya meyillidir.[39] Gilles Deleuze ve Félix Guattari'nin öne sürdükleri gibi, paranoyanın toplumsal bir oluşumun bir tür yatırımı olduğunu düşünüyorsak eğer, güvenlik üzerine inşa edilmiş bir siyasetin fena halde paranoik olduğunu söyleyebiliriz.[40] Bu üslubun, hastalık metaforunu

---

[37] Cristopher Thorne, Border Crossings: *Studies in International History* (Oxford: Blackwell, 1988). Burada Ronald Reagen'ın "Amerika gerçekten tetikte olmalı, çünkü Sandinistler Teksas'tan yalnızca 48 saat uzaktalar" şeklindeki açıklamasını da anımsamadan edemiyor insan.

[38] Donald E. Pease, 'Hiroshima, the Vietnam Veterans War Memorial, and the Gulf War', Amy Kaplan and Donald E. Pease (eds), *Cultures of United States Imperialism* içinde (Durham: Duke UniversityPress, 1993), s. 564.

[39] Richard Hofstadter, 'TheParanoid Style in American Politics' (1963), *The Paranoid Style in American Politics and Other Essays* içinde (New York: Vintage Books, 1967), ss. 4, 26, 29.

[40] Gilles Deleuze and Felix Guattari, *Anti-Oedipus: Capitalism and Schizophrenia* (1972), çev Robert Hurley, Mark Seem and Helen Lane (London: Athlone Press, 1984), s. 193; Kenneth Dean and Brian Massumi, *First and Last Emperors: The Absolute State and the Body of the Despot* (New York: Autonomedia, 1992), s. 100.

-komünizm "hastalığı" yüzünden sözüm ona mahvolan toplumun sağlığına kavuşması metaforunu- kullandığına bir başka yerde değinmiştim: "Dünya Komünizmi" diyor Kennan, "yalnızca hastalıklı dokuları besleyen ölümcül bir parazittir." Sovyetler Birliği, "sinsice ilerleyen bu hastalığın mikroplarını bünyesinde taşımaktadır."[41] Burada biz de şunu ekleyebiliriz pekâlâ: Bu hastalık [disease] bir tür huzursuzluktur [dis-esa] aynı zamanda -devletin, onun biriktirme tarzının ve dünya düzeni içindeki yerinin güvende olmadığı duygusudur. Bu bakımdan, ulusal güvenlik ideolojisi hem hastalık hastasıdır, hem de paranoik.

Hastalık hastalığında da paranoyada da algı önemli bir gerçektir. John Lewis Gaddis, 1950'lerde ABD'deki önemli isimlerin, güvensizlik kendisini fiziksel olduğu kadar psikolojik olarak da ortaya koyabildiği için kaynaklarının geniş ve belirsiz olduğu görüşüne vardıklarına işaret ediyor. Bunun sonuçları ürkütücüydü: "Dünya düzeni ve Amerika'nın güvenliği gerçek güçler dengesine bağlı olduğu kadar bu denge hakkındaki *algılara* da bağlıydı." Mesele yalnızca devlet adamlarının ve generallerin algıları değildi: "Bu algılar ister rasyonel olsunlar ister irrasyonel, gerek yurt içinde gerek yurt dışında, olup bitenlerden haberdar olan ya da olmayan kitlelerin düşüncelerini yansıtıyordu."[42] Soğuk Savaş "hayali bir savaştı",[43] dolayısıyla da bir "imaj oluşturma" savaşı olacaktı. Bu savaşı kazanmak için hayal gücünün disiplinize edilmesi (ve az sonra göreceğimiz gibi, cezalandırılması) gerekiyordu. Ulusal güven(siz)liğin sürekli tekrarlanmasını esas alan bir süreçti bu. Gerçekten de, insanın hayal gücünden ve korkularından söz ediliyorsa eğer, her şeyin "açık ve yakın bir tehlike"ye dönüştürülebileceğini söyleyebiliriz. Bu durumda, hiç bir şey güvenlik konusu olmaktan kurtulamaz. Ulusal güvenlik devleti aynı zamanda ulusal güvensizlik devletidir de ve öyle kalacaktır.

---

[41] Bkz. Mark Neocleous, *Imagining the State* (Maidenhead: Open University Press, 2003), ss. 32-6.

[42] John Lewis Gaddis, *Strategies of Containment: A Critical Appraisal of Postwar American National Security Policy* (Oxford: Oxford University Press, 1982), ss. 91-2.

[43] Mary Kaldor, *The Imaginary War: Understanding the East-West Conflict* (Oxford: Blackwell, 1990); Guy Oakes, *The Imaginary War: Civil Defense and American Cold War Culture* (Oxford: Oxford University Press, 1994).

İlk bakışta böyle bir okuma devletlere bir soru yöneltiyor gibi görünebilir: Peki ama kaygı, korku ve güvensizlik duygusu gerçekten kötü müdür? Düzen ve güvenlik partisi açısından düzensizlik ve güvensizlik daima işe yarar. Kennan'ın bir zamanlar söylediği gibi, "tam güvenlik... asla elde edilemeyecekse"[44] ve türlü korkular, söylenceler ve iddia olunan tehlikeler güvensizlik duygusunu besliyorsa eğer, ulusal güvenlik devletini allayıp pullamak, ülke içindeki sivil toplumun ve uluslararası düzenin sürekli olarak yeniden düzenlenmesini haklı göstermek için ilk önce bu korkuları ve güvensizlik duygusunu *körüklemekten* daha iyi bir yol olabilir mi? Marshall Planı'nın en önemli destekçilerinden ve fikir babalarından biri olan Senatör Vandenberg'in dediği gibi, yönetimin gerçekten "Amerikan halkını korkudan altına ettirmesi" gerekiyordu.[45] Böylece, güvensizlik duygusunun manipüle edilmesi iktidar ve egemenlik kurma mücadelesinde en önemli araç haline geldi. Dış politika bir tehlike söylemine ve korku evangelizmine dayanmaktadır.[46] O halde gerçek tehlike güvensizlik duygusundan çok *insanların yeterince korkmaması ihtimalidir.* NSC-68 belgesini kaleme alanlar, "Sovyet tehdidi hiç olmasaydı bile yine bu politika izlenecekti" derken belki de bunu kastediyorlardı. Bu bakımdan Soğuk Savaş her iki taraf açısından da güvenlik ihtiyacını ve güvenlik aygıtının sürekli "iyileştirilmesi" gereğini durmadan yinelemelerinin karşılıklı olarak üzerinde hemfikir olunan bir açıklaması şeklinde okunabilir. Diana Johnstone ve Ben Cramer'in Soğuk Savaş sırasında Avrupa'da bulunan 1200'den fazla ABD üssü hakkında yazdıkları kitapta belirttikleri gibi, "eğer tehlike [Sovyet işgali tehlikesi] hiç söz konusu olmasaydı, o zaman ABD kuvvetlerinin Avrupa'daki birinci görevlerinin aslında Sovyet tehdidinin sürmesini sağlamak olduğu öne sürülebilirdi... Sovyet ve ABD "tehditleri" birbirlerini besleyerek Avrupa kıtasında ikili bir askeri hegemonya

[44] George Kennan, 'Comments on the General Trend of U.S. Foreign Policy', Draft Paper, 20 August, 1948, Aktaran: Gaddis, *Strategies of Containment*, s. 27.

[45] Aktaran: Walter LaFeber, *America, Russia, and the Cold War 1945-1996, 8th Edition* (New York: McGraw-Hill, 1997), s. 53.

[46] David Campbell, 'Violent Performances: Identity, Sovereignty, Responsibility', Yosef Lapid and Friedrich Kratochwil (eds), *The Return of Culture and Identity in IR Theory* içinde (Boulder: Lynne Rienner, 1997), s. 167.

kurulmasına yol açtı."[47] Bu durum, ABD'nin neden en büyük buğday ve tarım ihracatçılarından biri olan ve Doğu Avrupa'daki uydularına çeşitli borçlar ve krediler sağlayan düşmanını kelimenin gerçek anlamıyla beslediğini de açıklamaktadır. Duyulduğu iddia edilen kaygının dişe dokunur bir açıklamasını yapmak, ulusal güvenlik devletini ve birbiri ardına hayata geçirilen "güvenlik önlemlerini" haklı gösterebilmek için, ABD adeta Sovyetler Birliği'nin varlığını devam ettirmesine ihtiyaç duymaktaydı.[48] Ve eğer Sovyetler Birliği ortadan kalkacak olursa hemen yerine bir yenisi bulunmalıydı: sistemin "şeytanlardan yoksun kalmasına" asla izin verilmemelidir.[49]

ABD açısından kilit önem taşıyan bu siyasal gelişmelerin bazılarına bizzat tanık olan ve Almanya'daki faşist siyaset ve hukuk teorisyenleriyle tartışan Franz Neumann, 1953'te yazdığı kitabında, liberal demokrasilerin birleştirici unsurunun ahlaki bir öğe, ya özgürlük ya da adalet olduğu iddia edilir der ve ekler: "Oysa siyasal sistemin buna karşı olan ikinci bir birleştirici ilkesi vardır: bir düşmanın varlığı korkusu." Bu korku, diye belirtir Neumann, "ulusal bir topluluğun yaratılmasını koşullayan şeyin, fiziksel olarak yok edilmek istenmesi gereken bir düşmanın varlığı olduğunu öne süren" faşist siyasi düşüncenin en önemli figürüdür. Burada yazar Carl Schmidt'in *Concept of the Poltical*'ına göndermede bulunmaktadır. Söz konusu kitapta Schmidt, "siyasal eylem ve güdülerin indirgenebileceği kesin siyasal ayrımın dost ile düşman arasındaki ayrım olduğunu", bu ayrımın "bir birliğin ya da ayrılığın, örgütlülüğün ya da dağınıklığın yoğunluğunu ifade ettiğini" ve "savaş ve ölüm olasılığını herkese göstermekle gerçek anlamını kazandığını" söyler.[50] Neuman'a göre "düşman" ve "korku"

[47] Diana Johnstone and Ben Cramer, 'The Burdens and the Glory: U.S. Bases in Europe', in Joseph Gerson and Bruce Birchard (eds), *The Sun Never Sets: Confronting the Network of Foreign U.S. Military Bases* (Boston: South End Press, 1991), ss. 199-200.

[48] Bu doğrultuda ama çok farklı iki perspektifle, üslupla ve yaklaşımla öne sürülen savlar için bakınız: Francoise Hall, "The United States Search for Security: A Psychotherapist's Viewpoint", *Journal of Peace Research*, Vol. 20, No 4, 1983, ss. 229-309; ve Gore Vidal, "How to Take Back Our Country", *The Nation*, 4 Haziran 1988, s. 781-3.

[49] "Bunu iyi düşünün. Elimizde şeytan kalmadı. Kötü adamlar tükendi. Castro'ya Kim il Sung'a kaldık". -Colin Powel, *Airforce Times*'a verdiği röportajdan. 15 Haziran 1991.

[50] Franz L. Neumann, 'The Concept of Political Freedom' (1953), *The Rule of Law Under Siege: Selected Essays of Franz L. Neumann and Otto Kirchheimer*, ed. William

kavramları siyasetin etkin ilkelerini oluşturmaya başladığında demokrasi imkansız hale gelir; sistem diktatörlük için olgunlaşmıştır artık. Biz de şunu ekleyebiliriz: korkunun bu stratejik kullanımı, güvenlik ideolojisi açısından vazgeçilmezdir.

Bu korkuyu şekillendirmek ve kullanmak için ulusal güvenlik devleti Amerikan halkının ahlaki niteliğini ve kimliğini merkeze alan retoriksel bir stratejiden yararlandı.[51] Amerikan istisnacılığının üç aşağı beş yukarı standart versiyonu olarak sunulan NSC-68, Amerikan hayat tarzının sorgulanmamış erdemlerine dayanıyordu. Çok-gizli ulusal güvenlik taslağının özellikle giriş bölümü "ABD'nin temel amacı" -yani özgürlük- ile "Kremlin'in temel maksadı" -yani kölelik- arasındaki önemli farklılıkları ortaya koyuyor ve ayrıntılı olarak açıklıyordu. "Özgürlük" düşüncesi milliyetçi söylemdeki basmakalıp mecazlardan biri aracılığıyla, yani Anayasanın otoritesinde somutlanan yaşayanlar ile ölüler arasındaki toplumsal bağlar kullanılarak sürekli yineleniyor ve böylece ulusal güvenlik devleti köklü bir Amerikan geleneği bağlamına oturtuluyordu.[52] Bu kimliğin öne çıkarılması aykırı sesleri susturmak ve Amerikan özgürlük düşüncesinin faziletlerini biteviye vurgulamak için ABD'nin siyasal söyleminde kullanılan buyurgan metinlerle ilintilendiriliyordu. NSC-68 ve dönemin ilgili ulusal güvenlik belgeleri Bağımsızlık Deklarasyonu'na, Anayasaya, *The Federalist*'e, Tanrı tarafından verilen haklara[53] ve Amerika'nın tarihsel görevlerine yapılan göndermelerle doludur. Tıpkı Roosevelt'in 1930'ların ortalarında Amerikalıların çok sevdikleri özgürlüklerin kendisinin önermeyi düşündüğü türden bir sosyal güvenliği gerektirdiğini öne sürmesi gibi, şimdi de aynı gerekçelerle ulusal güvenlik

E. Scheuerman içinde(Berkeley: University of California Press, 1996), ss. 223-4; Schmitt, *Concept of the Political*, ss. 26-37.

[51] 1950 Şubatı'nda belgenin ilk taslağı üzerine Siyaset Planlama Dairesi'nde yürütülen tartışmalara bakınız. *Foreign Relations of the United States, 1950*. Vol. 1, (Washington: US Government Printing Office, 1977) ss. 168-172.

[52] Emily S. Rosenberg, 'U.S. Cultural History', Ernest R. May (ed.), *American Cold War Strategy: Interpreting NSC 68* içinde (Boston: Bedford Books, 1993), s. 161.

[53] Tanrı teması 1954 Haziranında "Tanrı'nın buyruğu altında tek bir ulus" sözleri birlik yeminine eklenerek, ve yine 1956 Temmuzunda "Tanrı'ya İnanıyoruz/Güveniyoruz" sözünün ulusun şiarı olarak resmen kabul edilmesiyle tekrar vurgulandı ve güçlendirildi. Bu, kuşkusuz, ateist komünizm hareketine karşılık vermek amacıyla tasarlanmıştı.

üzerine kafa yorulmalıydı. (Yeniden) tasavvur edilen bu Amerikan toplumu o zamanlar "Amerikan kimliği"ni "öteki"nden ayırmak için kullanılıyordu -"biz" ve "onlar"; "kötü" ye karşı "iyi"; bir "kale" olan SSCB'yle karşılaştırıldığında bir "ülke" olan ABD; "köleci devlet"le karşılaştırıldığında "özgür toplumun olağanüstü çeşitliliği, derin hoşgörüsü ve yasalara bağlılığı," vs. Güvenlik siyaseti ile kültürel ayrım politikalarının ve bir çevreleme stratejisi olarak örnek kimliğin birbirine kopmamacasına bağlı olduğunun ifadesidir bu. Bu Amerikan kimliği, bir zamanlar ülke ekonomisinin köle ticaretine dayandığını, Nazi Almanya'sıyla olan ilişkisi, Sovyet rejimiyle arasının iyi olması, 1945'te Yalta'da Batı Avrupa'yı bölmek ve Doğu Asya'daki ganimeti paylaşmak için Sovyet liderleriyle seve seve anlaşmaya varılmış olması gibi gerçekleri gözlerden saklayacak şekilde yeniden tasavvur edilmesi gereken, Amerikan tarihinin konsensüsü esas alan sıra dışı niteliğinin bir ürünü olarak görülüyordu. Tarih ideoloji yerine konacak ve böylece Amerika'nın siyasi ve kültürel "geleneği", Komünist sistemin "köleliği"nden farklı bir ahlaki evrene yerleştirilecekti.[54]

Burada "tarih" kavramı Takdir-i ilahi anlayışıyla destekleniyordu. Kennan'a göre Amerikalılar Kremlin'in kavgaya davetini reddetmek yerine, bu amansız meydan okumadan dolayı "Tanrı'ya şükretmeliydiler". Zira "bu meydan okuma sayesinde bir ulus olarak biraraya gelip kendi güvenliklerini sağlama ve tarihin açıkça kendilerine yüklemek istediği ahlaki sorumlulukları ve siyasal liderliği üstlenme olanağı bulmuşlardı."[55] Kennan, yurttaşların ahlaki gevşekliği yüzünden Amerika'nın güvenliğinin kısmen zayıfladığı görüşündeydi. Şehirleşmenin ve sanayileşmenin getirdiği bu gevşeklik sade hayat tarzlarıyla birlikte "güçlü" ahlaki kurallarını ve dolayısıyla da geleneksel

[54] John Higham, konsessüs mitinin bu yıllar boyunca Amerikan tarih kitaplarının içeriğini önemli ölçüde belirlediğine işaret ediyor -Bakınız: "The Cult of 'America Consensus'", *Commentary*, Vol. 27, No. 2, 1959, ss. 93-100. Ayrıca bakınız: Sacvan Berkovitch, *The American Jeremiad* (Wisconsin: University of Wisconsin Press, 1978), ss. 132-175; ve Berkovitch, *Rites of Assent: Transformation in the Sembolic Construction of America* (New York: Rourledge, 1993), ss. 29-67. "Amerikan araştırmalarının" aynı Amerikan istisnacılığı mitini pazarlamaya çalıştığını da eklemek gerek. Amerikan araştırmalarının güvenlik kompleksindeki yerine beşinci bölümde değineceğiz.

[55] X [Kennan], 'Sources of Soviet Conduct', *Foreign Affairs*, Vol. 25, No. 4, 1947, ss. 566-82, s. 582.

"güvenlik" biçimlerini aşındırmıştı. 1950'de kara yoluyla Washington'dan Latin Amerika'ya yaptığı yolculuk sırasında tuttuğu günlüğünde; içinde olduğu tren bir sanayi şehrinden geçerken gözlerini açtığını -"hangi şehirdi bilmiyorum, zaten önemli de değil"- ve pisliği, sağlıksız koşulları ve buna denk gelen ahlaki çöküşle birlikte kentlerin kırın sağladığı temizliğin, sıhhatin ve güvenliğin yanında ne kadar "uğursuz" olduklarını fark ettiğini belirtir.[56] O halde, aslında Amerikan halkına kendini koruma fırsatı sunduğu için Tanrı'ya şükretmek gerekir. Ancak, Takdir-i İlahi düşüncesi aynı zamanda aydınlatıcıdır da; çünkü Amerikan istisnacılığı efsanesini yaymakta ve Amerika'nın seçilmiş ulus olduğu düşüncesinin tellallığını yapmaktadır.

Demek ki NSC-68 ve onunla bağlantılı diğer belgeler salt ulusal güvenlikle değil ulusal kültür ve ulusal kimlikle de ilgiliydi. Güvenlik adına alınan önlemler, belli bir kimliğin savunulmasında oynadıkları rol üzerinden meşrulaştırılırken, aynı zamanda bu kimliğin oluşturulmasına katkıda bulunuyorlardı. Bu, Batı ittifakının ortak bir siyasal ve kültürel gündem oluşturmak için yararlandığı güvenlik stratejisinin ayrılmaz bir parçasıydı; buna karşılık, NATO[57] ve Kanada[58]

[56] Kennan, *Memoirs. 1925-1950*, ss. 304-5; George F. Kennan, *Memoirs. 1950-1963* (New York: Pantheon, 1972), ss. 66-70

[57] NATO'nun kuruluşuna dair anlatılan masallar, ittifakı her şeyden önce bir güvenlik anlaşması olarak tanımlıyor. Ne var ki bu tanım siyasal kimliğin oluşturulması ve sürdürülmesinde NATO'nun sahip olduğu siyasi ve kültürel işlevi gözlerden saklamaktadır. Kuzey Atlantik Paktı metninin kamuoyuna açıklandığı gün olan 18 Mart 1949'da Dışişleri Bakanı Acheson radyoda bir konuşma yaparak, Atlantik'in her iki yakasında ortak kurumlara, ortak bir vicdana ve ortak değerlere dayalı derin "kültürel bağların ve doğal çıkar birliğinin" kabul edilmesi çağrısında bulundu. -"Dışişleri Bakanı (Acheson)'nın Kuzey Atlantik Paktı üzerine radyo konuşması, 18 Mart 1949", Documents *on American Foreign Relations. Vol. XI. 1949* (Princeton University Press, 1950), s. 601. Belli bir jeopolitik alanın somutlanması demek olan NATO, "Batılı" üyelerin korunması gereken tek bir ortak kimliğe sahip olduğunu varsayıyordu. Bu ön kabul, "özgürlük karşıtı" Sovyet Bloğu'na karşı Batı'nın özgürlüğünün kutsanması yoluyla NATO'nun ABD ve Avrupa'daki üyelerinin siyasi kimliğinin şekillendirilmesine yardımcı oldu. NATO asla yalnızca belli bir jeopolitik alanı ve/veya üyelerinin tekil ve kolektif çıkarlarını korumayı amaçlayan yardımcı bir aygıt olarak kalmadı; aksine, üyelerinin kültürel ve siyasi kimliğinin ifade edilmesinde ve oluşturulmasında doğrudan rol oynadı. Bakınız: Dillan, "Alliance of Security and Subjectivity", ss. 118-121; Klein, *Strategic Studies*, ss. 121, 128.

[58] Yedi yıl Dışişleri Bakanı olarak görev yapan Robert S. McNamara, Kanada ile ABD'nin barış içinde yaşamasını, "benzer inançlara, ortak ilke ve ideallere sahip olunmasına" bağlıyordu. "... karşılıklı olarak barışı esas alıyor olmamız nedeniyle askeri yollara başvurmamıza gerek kalmıyor." -*The Essence of Security: Reflections in Office* (New York: Harper and Row, 1968), s. 143.

örneklerinde görüleceği gibi, Batı ittifakının bir güvenlik stratejisi oluşturmak için yararlandığı kültürel bir gündemin de ayrılmaz bir parçasıydı. "Bu bakımdan", diyor David Comobell, "ulusal güvenlik politikalarını yönlendiren metinler, karşılaştıkları 'gerçekliğin' stratejik analizini sunmaktan daha fazlasını yaptılar: Özel bir Amerikan kimliği oluşturma işiyle aktif olarak ilgilendiler." Güvenlik [anlayışı] ve onun tehlike söylemi, adına iş gördükleri bu kimliğin üretilmesi ve yenilenmesinde en temel unsur haline geldi.[59]

Kısacası, (ulusal) güvenlik ideolojisi kimliği tanımlama, çerçeveleme ve hissettirme aracı olarak hizmet etti ve etmeye devam ediyor. Güvenlik yalnızca potansiyel askeri tehditleri saptama ve bertaraf etme aracı olarak değil, kimliğin siyasal oluşum ve kültürel üretim mekanizması, yani siyasal topluluğun birliğini sağlayan bir mekanizma olarak da işlev görmektedir. Böylece, düşmana karşı güvenlik uğruna verilen mücadele -düşmanın komünist tehdit mi yoksa küresel terörizm mi olduğunun bir önemi yoktur-, ulusun etrafında birleşmesi gereken ayırdedici bir kimliğin yüklediği tarihsel sorumluluğun yeniden vurgulanması haline gelir. Yine aynı şekilde, ulusal kimlik ideolojisinin de ulusal güvenliği tanımlamaya, çerçevelemeye ve hissettirmeye hizmet ettiğini söyleyebiliriz: Kimlik, güvenliği oluşturma mekanizması haline gelir. Bu, iki uçlu bir süreçtir. Bir yandan, bu kimliğin eş zamanlı olarak Öteki'yle arasına mesafe koymasını gerektirir; bu ise genellikle söz konusu kimliğe özgü değerler ile düşmanın değerleri arasındaki farkın ortaya konması yoluyla yapılır (ya da çoğunlukla olduğu gibi, düşmanın değerlerden "yoksun olduğu" varsayılır).[60] Micheal Shapiro'nun deyişiyle, dış politikanın en önemli

[59] Campbell, *Writing Security*, s. 33.

[60] 11 Eylül 2001 gününe bakarak "değerlerimiz ve hayat tarzımız" temasının kökenine inebiliriz. Bush o gün üç açıklama yaptı. İlk konuşmasında yalnızca duruma tamamen hakim olduğunu söyledi. Ama saldırılardan yalnızca 12 saat sonra yaptığı "Ulusa Sesleniş" adıyla yayınlanan konuşmasının daha ilk cümlesinde, saldırıların "bizim hayat tarzımızı" hedef aldığını söyledi. Bakınız: "Başkanın Ulusa Sesleniş Konuşması," 11 Eylül 2001. Bush'un 14 Eylül Ulusal Dua ve Anma Günü'nde hayatını kaybedenler için söyledikleri daha çok bir Amerika övgüsünü, "ulusal karaktere" ve "ulusal birliğe" dair bir ilahiyi andırıyordu. 20 Eylül'de bu tema retoriksel bir soruyla öne çıkarıldı: "Neden bizden nefret ediyorlar?" Cevap: "[Çünkü] Bizim hayat tarzımızdan nefret ediyorlar." -Bush'un "Kongre'ye ve Amerikan Halkına Seslenişi" 20 Eylül 2001. Bununla birlikte, önceki on yılı kapsayan "insani müdahale"

boyutu olan ulusal güvenlik "yabancı"nın *imal edilmesini* ve *ötekileştirmeyi* gerektirir.Öteki'nin yabancı bir şey gibi gösterilmesi yalnızca basit bir ayrım yapma çabası olarak görülmemelidir; bu, tamamen, ben/biz derken ne anlaşıldığıyla bağlantılıdır. Güvenlik odaklı bir kimlikle birlikte oluşturulan bir ben/biz, Öteki'nin bu güvenlik için arz ettiği söylenen tehdidin boyutları ölçüsünde bir ötekileştirmeye yol açar.[61] Öte yandan, bu durum, yalnızca belli davranış biçimlerinin, varoluş tarzlarının ve siyasal öznelliklerin kabul edilebileceği görüşünü yeniden vurgular ve pekiştirir. Böylelikle bizi başka ittifaklardan -güvenlik, özel mülkiyet ve burjuva düzeni etrafında örgütlenmiş olan başka bir toplum üzerinde düşünmeye teşvik edecek kimselerden- uzaklaştırır ve sadakatin önemini bize hatırlatır.

Hercai Menekşe Bahçesi ya da "Komünistler ve Kamışyalayıcılar Kütüphaneye Giremez"

Sokrates'in felsefi ve siyasal nedenlerle düzen ve devletin bekası uğruna kendini feda etmesinden bu yana, sadakatin siyasal önemi bilinmektedir. Ama, son derece soyut terimlerle de olsa, sadakat ile güvenlik arasındaki ilişkinin modern devlet açısından önemine ilk değinen kişi Hobbes oldu. O günden sonra bu ikisi arasındaki ilişkiyi sürekli vurgulayagelen egemen sınıf açısından üç şey çok açıktı: birincisi, sadakatin en sağlam dayanağı, Burke'ün "sevimli yanılsamalar" adını verdiği şeydi: bir yandan iktidarın ve otoritenin kaba unsurlarının üzerini örten, bir yandan da halkın duygularını okşayan ve böylece hem "güçlü bir sadakat" hem de "vakur bir itaat" oluşturan "nazik bir kumaş."[62] İkincisi, sadakat "duygusunun" doğal bir fenomen,

hakkındaki retoriğin de ana teması aynıydı. örneğin, Kosova seferi üzerine değerlendirmede bulunan Tony Blair, İngiliz eylemlerine, "karşılıklı çıkarlarımızın bilinci ile benimsediğimiz değerlerin savunulmasını gerektiren ahlaki sorumluluğumuz yol göstermektedir" diyordu. Elbette bunun güvensizlikle olan ilişkisini eklemeyi de ihmal etmemişti: "Değerlerimizin yayılması bizi daha güvenli kılar." -"Uluslararası Toplum Doktrini", Chicago Ekonomi Klübü'nde yaptığı konuşma, 22 Nisan 1999.

[61] Michael J. Shapiro, *The Politics of Representation: Writing Practices in Biography, Photography, and Policy Analysis* (Madison, Wisconsin: University of Wisconsin Press, 1988), ss. 101-2, 123; Campbell, *Writing Security*, ss. 7-8, 69, 99-101; Bill McSweeney, *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999), s. 73.

[62] Edmund Burke, *Reflections on the Revolution in France* (1790), ed. Conor Cruise O'Brien (Harmondsworth: Penguin, 1968), ss. 170-1.

insanların ulusal bir geleneğe verdikleri spontane yanıt olarak gösterilmesidir -ulusal düzen doğal düzen olarak görülüp desteklenir ve böylece her türlü sadakatin temeli olan devlete sadakat en öne konur. Üçüncüsü, siyasal radikalizme çeşitli sadakatsizlik türlerinin eşlik ettiği düşünülür: özelde vatana ihanet ve kışkırtıcılık, genelde eleştirel bir kafa ve özellikle de devrimci siyaset. Ulusal güvenlik devletinin en büyük başarısı bu temaları belli bir ulusal kimliğe bağlaması ve belli bir politik ötekiyi hedefe koymasıydı.

Ulusal güvenlik devletinin doğuşu bağlamında sadakata vurgu yapılması yeni bir şey değildi. Ülke içindeki yıkıcı faaliyetleri araştıran *Temsilciler Meclisi Amerikan Karşıtı Faaliyetler Komitesi* 1938'den bu yana görev başında; Hatch Yasası (1939) ile Komünist parti üyeliği federal görevlerden men edilme gerekçesi yapıldı; Smith Yasası (1940) ile ABD hükümetinin cebir yoluyla yıkılmasını savunmak ya da bunu savunan bir örgüte üye olmak suç sayıldı; Roosevelt'in yayınladığı 9300 sayılı Kararname (Şubat 1943) ile "Bakanlıklar Arası Personel Tahkikatı Komitesi" kuruldu. Ulusal güvenlik devletinin gelişimi komitenin önemini büyük ölçüde artırdı. 1946 Kasımı'nda Truman geçici bir Personel Sadakat Komisyonu kurarak, komisyonu, mevcut güvenlik tedbirlerinin yıkıcı kimselerin işe alınmasını önlemeye yetip yetmediğini, bu unsurlarla başa çıkmak için ne tür tedbirlerin gerekli olduğunu, sadakatin nasıl ölçülebileceğini ve yeni yasaların gerekli olup olmadığını saptamakla görevlendirdi. Komisyon FBI ile Kara kuvvetleri ve Donanma İstihbarat teşkilatlarının da içinde olduğu belli başlı kurumları soruşturma kapsamına aldı. Ulusal güvenlik açısından bir tehdit olduğu üstü kapalı biçimde ifade edilse de, "sadık olmayan" personelin varlığından doğan tehdidin boyutları bilinmiyordu. Personel içinde 70.000 kadar gerçek komünistin, 500.000 taraftarın ve 150.000 yeraltı işçisinin bulunduğu söyleniyordu. Adalet Bakanı Tom Clark komisyona verdiği ifadede "durumun vehametinin rakamlarla ölçülmesinin doğru olmadığını, *tek bir* sadık olmayan görevlinin bile hükümetin güvenliği açısından ciddi bir tehdit oluşturduğuna inandığını" söyleyerek Gordion düğümünü kesti.[63] J. Edgar Hoover'ın iki

[63] Aktaran: Athan Theoharis, *Seeds of Repression: Harry S. Truman and the Origins of McCarthyism* (Chicago: Quadrangle Books, 1971), s. 104, [özellikle vurgulanmış].

yıl önce belirttiği gibi, "komünizm davasına sadakati ABD'ye sadakatinin üzerinden olan *tek bir* kişinin bile elverişli bir göreve gelmesi, ulusal güvenliğimize onarılması imkansız zararlar verebilir"di.[64]

Truman'ın, doktrininden yalnızca dokuz gün sonra, 1947 Martında çıkarılan 9835 sayılı Hükümet Kararnamesi, "*herhangi bir* sadakatsiz veya yıkıcı kişinin demokratik işleyişimiz açısından tehdit oluşturduğu" gerekçesiyle, o tek bir sadakatsiz kişiyi bulmak için tüm federal görevlilerin sadakat soruşturmasından geçirilmesini istiyordu.[65] Böylelikle, Kararname Amerika'daki sadakat tartışmasına yeni bir boyut kazandırdı. Önceden bir görevlinin işine son verilmesi için somut deliller gerekirken, yeni Sadakat Programı her türlü *potansiyel* yıkıcılığın önüne geçmek üzere tasarlanmıştı. Dolayısıyla, yalnızca komünist parti ve örgütlere üye olmak değil, bu türden parti ve örgütlerin üyeleriyle ilişki içinde bulunmak da Program'da sadakatsizlik olarak tanımlandı. Bu, Truman Doktrini'nin ülke içindeki [yerel] karşılığıydı; böylece bir kez daha güvenlik mücadelesinde iç siyaset ve dış siyaset iç içe geçiyordu. Truman Doktrini'nin insanların alternatif hayat tarzları arasında tercih yapması, bu tercihin eleştirilmesinin sadakatsizlik anlamına gelmesi demekti. bu yaklaşım, özensizce ve yanlış bir biçimde "McCarthyizm" olarak adlandırılan dönemde ve çok iyi bildiğimiz gibi özellikle de kültür endüstrisindeki insanların "ihbar edildiği" süreçte doruk noktasına ulaştı. Fakat kişi olarak McCarthy'nin ya da etiket olarak "McCarthyizm"in öne çıkması bizi yanıltmamalıdır; çünkü her ikisi de asında McCarthy'nin on beş dakikalık şöhretinden çok daha uzun süren ve kültür endüstrisinin çok daha ötesine uzanan Sadakat Programının *ürünleridir*. "McCarthyizm" denilen şey aslında sadakat, kimlik ve güvenlikle ilgili çok daha kapsamlı bir projenin küçük bir parçasıdır yalnızca.[66]

1950'lerin başında sadakat sözleri ve yeminleri hem federal ölçekte hem de eyalet düzeyinde yaygındı. İlk Talimatname 2 milyondan fazla

[64] Aktaran: Thomas I. Emerson and David M. Helfeld, 'Loyalty Among Government Employees', *Yale Law Journal*, Vol. 58, No. 1, 1948, ss. 1-143, s. 66, [özellikle vurgulanmış].

[65] Executive Order 9835, Prescribing Procedures for the Administration of an Employees Loyalty Program in the Executive Branch of the Government, 1947.

[66] Carey McWilliams, *Witch Hunt: The Revival of Heresy* (Boston: Little, Brown and Co., 1950), ss. 16-17.

görevliyi kapsıyordu; sonraki Talimatnamelerde bu sayı giderek arttı ve sonunda öyle bir noktaya ulaştı ki, artık yalnızca işe girmek için değil,

> New York şehir göletinde balık tutmak, New York eyaletinde kamu saymanlığı yapmak, Washington DC'de sigorta poliçesi veya piyano satmak, Ohio'da işsizlik maaşı/tazminatı almak, İndiana'da boks yapmak, güreşmek, berberlik yapmak ve kullanılmış eşya satmak, Texas'ta eczacılık diploması almak ya da Washington eyaletinde veterinerlik yapmak için Sadakat yemini etmek gerekiyordu.

Bu ruh halini/damarı izleyen Robert Goldstein, California'da "yasalar uyarınca işe başlayan her devlet görevlisinden, kamu konutlarında yaşayanlardan ve kiliseler de dahil olmak üzere vergi muafiyeti belgesi almak isteyen organizasyonlardan yemin etmeleri istenirken, Los Angeles'ta "vergi formlarına bir sadakat yemini metni eklendiğine, dolayısıyla da bir kimsenin sadakat yemini etmeden vergisini ödemesinin imkansız olduğuna" işaret ediyor. David Caute, Columbia Bölgesinde bir adama,komünizm konusunda sorgulanırken Beşinci Madde'den yararlanma istediği için ikinci el mobilya satma izni verilmediğini belirtiyor.[67] Balıkçılık ve Vahşi Hayatı Koruma Servisi'nde çalışan balıkbilimci, İçişleri Bakanlığı'ndaki maden-güvenlik mühendisi, Ulusal Kanser Enstitüsü'ndeki onkolog, Tarıma Dayalı Sanayi Bürosu'ndaki şeker eksperi, Ulusal Sağlık Enstitüsü'nün Rocky Mountain Laboratuvarı'ndaki ağaç kenesi uzmanı, Süt ve Süt Ürünleri Sanayi Dairesi'nde B12 vitaminini keşfeden adam - tüm bu insanların ve daha pek çok kimsenin siyasi görüşleri araştırıldı.[68]

Görülüyor ki Sadakat Programı olağanüstü sonuçlar doğurdu. Bunun nedenini anlamak istiyorsak, Program'ın yetkili ve etkili konumda bulunan komünistleri açığa çıkarmak dışında, başka amaçlar için yürürlüğe konmuş olduğunu görmemiz gerek. Aslında Program "sadakat"ten çok "sadakat"in ifade edebileceği ince ve muğlak yöntemlerle ilgiliydi. 9835 sayılı Hükümet Kararnamesi "idari bir bölümde veya serviste sadakatle ilgili bir gerekçeyle işe alınmamanın veya

---

[67] Robert Justin Goldstein, *Political Repression in Modern America: From 1870 to the Present* (Cambridge, MA: Schenkman Publishing Co., 1978), ss. 351-2.

[68] Walter Gellhorn, *Security, Loyalty, and Science* (Ithaca, NY: Cornell University Press, 1950), s. 128.

işten çıkarılmanın ölçütünün, söz konusu kişinin ABD hükümetine sadık olmadığı yönünde kanıtlara dayalı ve makul gerekçeler bulunması olduğunu" söylüyor. Yani,sadakat sorunu aslında *sadakatsizlik* sorunudur. Üstelik "sadakatsizlik" de en az "sadakat" kadar belirsiz bir kavramdır. Birincisi, "sadakatsizlik" burada sadakatsizliğin işareti olan görüş, düşünce ya da davranışın sergilenmesi olarak anlaşılmaktadır. İkincisi, asıl mesele sadakatsizliğin belli bir biçimidir: komünizm taraftarı gibi görünmek. Ve üçüncüsü de, Truman'ın bu konuda açıklamada bulunurken ağzından kaçırdığı gibi, sorun gerçekten sadakatsiz olanları değil, *potansiyel* sadakatsizleri saptamaktır.[69] Buraya kadar pek çok yorumcu neyin "sadakatsizlik" olarak görüleceğine dair açık bir tanımda bulunmaması nedeniyle Kararname'yi ve dolayısıyla da Sadakat Programı'nı eleştirmiş olsa da, asıl mesele tanım yamanın hem imkansız olması hem de istenmemesiydi. Çünkü Program tamamen, en azından potansiyel olarak sadakatsiz olan ve komünist olma ihtimali bulunan kimselerin görüşlerinin ve düşünce tarzlarının araştırılmasına döndü. Kararnameye göre, bir kişinin sadakatsiz olduğunu düşünmek için "makul gerekçeler" bulunması yeterliydi; yani aslında sadakatini ispatlamak suçlanan kişiye düşüyordu. Dahası, 1951 Nisanında çıkarılan 10243 sayılı Kararnamede sadakat soruşturması için aranan ölçüt "makul gerekçeler"den "makul kuşkular"a dönüştürüldü. Bu değişiklik yerel yasalarda da yansımasını buldu. Öyle ki bir kimsenin masumiyetinden duyulan kuşkuyu makul saymak için tek bir duyum yeterliydi artık. Eisenhower'ın 1953 Nisanında çıkardığı 10450 sayılı Kararnameyle genel karakter ve davranışlar da sadakat soruşturması kapsamına alındı. Kararnamede "cinsel sapkınlığa" da özel bir vurgu yapılıyordu.[70] İlerde bu konuya yeniden döneceğim.

---

[69] "Devlet Görevlileri'nin Sadakat Programı'na Tabi Tutulması konusunda Başkanın Açıklaması", 14 Kasım 1947, Truman, *Public Papers 1947*, s. 490. Truman 1961 yılında verdiği bir mülakatta, sadakatle ilişkilendirilen siyasi, felsefi ve kişisel meseleler hakkında hâlâ bir değerlendirme yapamıyordu: "Ya ABD'ye sadıksınızdır, ya da değil!" -Aktaran: Alan D. Harper, *The Politics of Loyality: The White House and the Communist Issue*, 1946-1952 (Westport, CT: Greenwood Publishing, 1969), s. 233.

[70] "Sadakat" savunusunun yetersizlikleri/güçsüzlükleri hakkında zamanımızın yorumları için bkz. Francis Biddle, *The Fear of Freedom:* (New York: Doubleday, 1951), s. 13, and Harold W. Chase, *Security and Liberty: The Problem of Native Communists, 1947-1955* (New York: Doubleday & Co., 1955), ss. 43-5.

Orijinal Kararname'de sadakatsizliği saptamak için aranması gereken altı faaliyet türünden söz ediliyordu yalnızca: (1) sabotaj, casusluk, bu türden eylemler için hazırlık, ajanlarla veya sabotörlerle bilerek işbirliği yapmak; (2) vatana ihanet, kışkırtıcılık ya da bunların savunulması; (3) ABD'nin anayasal yönetim biçimini değiştirmek için devrimin, zor kullanımının ya da şiddetin savunulması; (4) gizli kalması gereken bilgi ve belgelerin kasen ve yetkililerin bilgisi dışında açıklanması; (5) bir kimsenin, görevlerini ABD'nin değil yabancı hükümetlerin çıkarları doğrultusunda ifa etmesi ya da ifa etmeye çalışması; (6) Adalet Bakanlığı tarafından totaliter, faşist, komünist veya yıkıcı olarak tanımlanan ya da ABD'nin yönetim biçiminin cebir ve şiddet kullanılarak değiştirilmesini savunan yerli ya da yabancı bir örgüte, derneğe, harekete, gruba ya da topluluğa üye olma veya gönüllü olarak yardım ve yataklık etme. Zamanında pek çok kişinin işaret etmiş olduğu gibi, ilk beş kategori zaten mevcut yasalara göre kovuşturma gerektiren suçları ve/veya yönetmeliklere göre bu suçları işleyenler devlet memurluğundan atılıyorlardı.[71] Altıncı kategorinin ise inançlarla ve cemiyetlerle ilgili olduğu gerçeği de dikkate alındığında, Kararnamenin ve Sadakat Programı'nın ulusal güvenliğe yönelik gerçek tehditleri saptamaktan çok Sadakat Kurullarınca komünizme yakın olduğu düşünülen inançları, düşünceleri, fikirleri ve örgütleri hedefe koymayı amaçladığı görülüyor. Bu, aslında, yıkıcı olduğu düşünülen fikirlerin kökünü kazımayı ve daha genel olarak da düşünceleri ve fikirleri yönetmeyi amaçlayan resmi-siyasi bir girişimdi. Böylece mesele ABD yönetimine sadakat olmaktan çıkıp genel olarak Amerikan ideallerine ve kurumlarına sadakat halini aldı. Yani, tasavvur edilmiş bir topluluk olarak ABD masalına sadakatti söz konusu olan. J. Edgar Hoover'a göre sadakat, hükümetin güvenliğiyle değil "sağlıklı, akıllı, eski-moda Amerikancılık"la ilgili bir meseleydi. "Bir hayat tarzı"nı ifade eden bu Amerikancılık, "ailenin kutsallığını, ... Tanrı inancını ... (ve) kurulu otoriteye saygıyı" temel alıyordu.[72]

[71] Gellhorn, *Security, Loyalty, and Science*, s. 131-34.

[72] J. Edgar Hoover, 'The Disloyalty of Communists and Fellow Travelers', [Testimony before the Committee on Un-American Activities, House of Representatives, 26 March, 1947], John C. Wahlke (ed.), *Loyalty in a Democratic State* içinde (Boston: D.C. Heath and Co., 1952), ss. 102-7.

Sadakat Programı bu meseleleri ortaya atmakla, aslında, davranış ve inanç biçimlerini *şekillendirmeyi* amaçlıyordu.

Sadakat Kurulları'nda sorulan sorulara ve yapılan tartışmalara baktığımızda bunu görebiliriz. Soruların büyük bölümü Truman Doktrini, Marshall Planı ve Berlin Duvarı ya da [sorgulanan] görevlinin komünist örgütlerle ilişkisi gibi, doğrudan doğruya siyasi konularla ilgiliydi. Komünizm ve/veya Sovyetler Birliği hakkındaki, "Komünist Partiye üye misiniz ya da hiç üye oldunuz mu?", "Ne zaman Komünist Partiye üye oldunuz?" gibi açık sorulardan tutun, "Komünist doktrine yakınlık gösteren her hangi bir konuyu tartıştığınızı hatırlıyor musunuz?" gibi daha üstü kapalı sorulara varıncaya kadar, doğrudan doğruya siyasi meselelerle ilgili sorular da bunlara dahildi. Bu sorular genelde bildik Kafka tarzı formülasyonlarla sıralanıyordu:

> Soru: Ne zaman Komünist Partiye üye oldunuz?
>
> Cevap: Komünist Partiye hiç üye olmadım.
>
> Soru: Dediğiniz gibi sadık bir Amerikalıysanız eğer, neden komünist parti üyesi olduğunuzu reddediyorsunuz?

Ne var ki yapılan kapsamlı araştırmalar, komünist örgütlere üye çok az kişinin saptandığını göstermektedir. Bu durum, soruların büyük bölümünün neden resmi üyelikle veya bu örgütlerle kurulan gayri resmi ilişkilerle, hatta uluslararası meselelerle ve siyasi doktrinlerle değil, çok daha geniş bir toplumsal alanı kapsayan toplumsal ve siyasi amaçlarla ilgili olduğunu kısmen açıklamakta ve "sadakatsiz" eğilimler konusundaki inanılmaz ölçüde dar ve muhafazakar bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir:

> Hangisini tercih edersiniz, özgürlüğü mü yoksa güvenliği mi? Raporda yoksullara sempati duyduğunuz şüphesi var. Bu doğru mu? "Mazlumlar" ve "yoksullar" hakkında hiç açıklama yaptınız mı? Zenginliğin yeniden bölüştürülmesinden yana olduğunuzu söylediniz mi? Kapitalist sistemde işçilerin nispeten adil bir pay aldığını düşünüyor musunuz? Genel bir önerme olarak kamu hizmetlerinin hükümetin mülkiyetinde olması gerektiğine inanıyor musunuz? Dosyada Tek Bir Dünya düşüncesine yakınlık duyduğunuz... (ve) Birleşmiş Milletlerin ateşli bir savunucusu olduğunuz belirtiliyor. Hâlâ öyle misiniz? Çocuklarınıza dini eğitim verdiniz mi? Rus komünizminin başarılı olabileceğini düşünüyor musunuz?

Rusya'da dans konusunu hiç tartıştınız mı?

Diğer sorular entelektüel ve kültürel alışkanlıklarla ilgiliydi:

Hangi gazeteleri okuyorsunuz?

New Republic'i okuyor musunuz?

Beğendiğiniz bir köşe yazarı var mı?

Gazete okurken hangi manşetler/başlıklar ilginizi çekiyor?

Birleşmiş Milletler'in çalışmalarını takip ediyor musunuz?

Onlardan [Literary Guild Kitap Klübü'nden] ne tür kitaplar aldınız?[73]

Washington Kitap Evi Cemiyeti'nin pikniğine katıldığınız doğru mu?[74]

Tehlikeli ve sadakatsiz siyasi eğilimlerin bir işareti olarak ırk konusunda da pek çok soru sorulmuştur:

Irk ayrımcılığından yana mısınız?

Beyazlarla renkli ırkların birbiriyle evlenebileceklerine inanıyor musunuz?

Evinize zencileri aldınız mı hiç?

Irkların eşitliğinden söz edildiği zaman ne hissettiniz?

Kızıl Haç'a kanların ayrılması hakkında mektup yazdınız mı hiç?

Irk ayrımını savunmanın sadık yurttaşlar açısından "doğru tutum olduğu şeklindeki muhafazakar bir anlayışı temel alan bu sorular, insanları sadakatsiz olarak damgalamak için kullanıldı. Renkli Halkın Kalkındırılması Cemiyeti Kurulu Başkanı Walter White, 26 Kasım 1948'de Truman'a, "devlet görevlilerinin farklı ırkların bir arada yürüttüğü faaliyetler ile sadakatsizlik arasında bağ kurma eğilimlerinin giderek güçlendiğine" değindiği bir mektup yazdı. "Soruşturmaları yürüten görevlilerin beyazlara renkli insanlarla arkadaşlık kurup kurmadıklarını, renkli insanlara ise beyazları evlerinde misafir edip etmediklerini

[73] Bu, okunan materyaller hakkında sorulan pek çok sorudan biriydi yalnızca. Burada, PATRIOT Yasasıyla ABD yurttaşlarının okuma alışkanlıklarının denetim altına alınmak istendiği anlaşılıyor.

[74] Bir görevli Baltimore Kitap Evi'ne üye olmuştu. Bu Kitap Evi ve Washington Kitap Evi Adalet Bakanlığı listesinde olmasalar da neticede her ikisi de "kitap evi"ydi. Sadakat Kurulu'nun bir üyesi, sorgulanan görevliye şunu sorma gereği duydu: "Bu örgütlere neden Kitap Evi deniyor?" Cevap hiç de mantıksız değildi: "Çünkü kitap satıyorlar." Aktaran: Biddle, *Fear of Freedom*, s. 224.

sorduklarına" işaret eden White, ayrıca, "ellerinde, bugün sadakatsizlikle suçlanan pek çok renkli devlet memurunun ayrımcılığa etkin biçimde karşı çıktıkları için bu suçlamalara maruz kaldıklarını gösteren kanıtlar bulunduğunu" belirtiyordu.[75] Basit bir akıl yürütmeydi söz konusu olan: ayrımcılığa karşı çıkan ya da ırk meselesini ulu orta konuşan insanlardan doğal olarak şüphelenilmesi gerekiyordu. Sadakat Kurulu Başkanlarından birinin dediği gibi, "bir insanın ırkların eşitliğine inanması o kişinin komünist olduğunu *kanıtlamaz*, ama kuşkusuz bir kez daha düşünmemizi gerektirir, öyle değil mi?"[76] Sadakat Kurulları'nın gözünde, gerçekten sadık bir Amerikalının ırkçı olması gerekir; keza ulusal güvenlik ideolojisine göre de. Oysa Soğuk Savaş, en azından teoride, yabancı güçlerden bu doğrultuda gelebilecek eleştirilerin önünü kesmenin bir aracı olarak, [eşit] yurttaşlık hakları reformlarıyla birlikte yürütülüyordu.[77] Bu durum, asıl meselenin sağcı değil solcu örgütler olduğu gerçeğini bir kez daha gözler önüne seriyordu: Ku Klux Klan hiç bir zaman soruşturma kapsamına alınmadı; çünkü o "Amerikan karşıtı" değildi ve dolayısıyla da güvenlik için bir tehdit oluşturamazdı.

[75] Aktaran: Harper, *Politics of Loyalty*, ss. 48-9.

[76] Aktaran: Gellhom, *Security, Loyalty and Science*, s. 152. Antropolog Gene Weltfish'in McCarthy'nin bizzat başkanlığını yaptığı Hükümet Operasyonları Daimi Alt Komitesi tarafından sorgulanma hikayesi insanı gülümsetiyor. Weltfish, Ruth Benedict'le birlikte yazdığı *The Races of Mankind* (1943) adlı kitapta Ordu'da kullanılan zeka testlerinden yararlanarak Güneyli beyazların zeka seviyelerinin Kuzeyli siyahlardan daha düşük olduğunu göstermişti. Weltfish bir süre komünist olduğunu ya da komünistlerle işbirliği yaptığını kabul etmeye zorlandıktan sonra, bizzat McCarthy söz konusu kitabı eline alıp ırk meselelerini ortaya atarak sorgulamanın yönünü değiştirdi.

Senatör McCarthy: "Races of Mankind" adlı kitabı rastgele açıyorum ve 18. sayfada güneyli meslektaşlarımın ilgisini çekeceğini düşündüğüm bir şeyler görüyorum. Burada, Alkansas'tan Güneyli beyazların zeka seviyesi 41,55 olarak gösteriliyor, Ohio'dan Kuzeyli siyahların zeka seviyesi ise 49,50.

Bayan Weltfish: Bu rakamların Ordu raporlarından alındığını söylememe izin verir misiniz?
Senatör McCarthy: Pardon?

Bayan Weltfish: Bu belgeler ordu raporlarından alındı.

Komitenin yaşadığı panik ve oturumun denetimini kaybetmesi görülmeye değerdi. Bununla birlikte, söz konusu oturum sırasında görüldü ki ırk konusundaki *her türlü* tartışma yasak bölgeye girmek demekti, kullanılan bilgi ve belgeler devlet kaynaklı olsa bile. Bu mesele üzerine *düşünmek* dahi şüpheli bir davranış olarak görülüyordu. Hikayeyi aktaran: David H. Price, *Threatening Anthropology, McCarthyism and the FBI's Surveillance Activist Anthropology*. (Durham: Duke University Press, 2004) ss. 126-131.

[77] Bu tartışmanın ard-alanı için bakınız: Mary L. Dudziak, *Cold War Civil Rights: Race and the Image of American Democracy* (Princeton: Princeton University Press, 2000).

Cinsellik ve cins ayrımcılığıyla ilgili sorular da soruluyordu. Cinsel farklılığı savunan her türlü ifade sorunluydu. 1950'de, bir güvenlik tehdidi olarak homoseksüelliği araştırmak üzere kurulan Hoey Komitesi, *Homoseksüellerin İstihdamı ve Devlet Görevlileri Arasındaki Diğer Cinsel Sapkınlıklar* başlıklı nihai raporunda, tüm istihbarat servislerinin "hükümet/devlet görevlileri arasındaki cinsel sapkınlıkların güvenlik riski oluşturduğu konusunda tam bir görüş birliği içinde olduklarını" belirtiyordu.[78] 1953 Nisanında çıkarılan 10450 sayılı Kararname de "cinsel sapkınlığın" tehlikelerine dikkat çekiyordu. "Amerika Birleşik Devletleri açısından kim bir sapıktan daha tehlikeli olabilir?" diye soruyordu bir senatör.[79] Anlaşılan o ki cinsel sapkınlığın kişiyi şantaja açık hale getireceğinden ve Sovyetler Birliği'nin bu "zayıf" bireyleri hedef seçeceğinden korkuluyordu. Nitekim, Hoey Komitesi'nin en önemli tanıklarından biri olan CIA Başkanı Amiral Rascoe Hillenkoetter, Albay Alfred Redl davasında, I. Dünya Savaşı'ndan önce Avusturya istihbaratının homoseksüel başkanının çift taraflı ajan haline geldiğini ve gizli belgeleri kendisine şantaj yapan Ruslara teslim ettiğini anlattı. Bu tekil vakanın öznesinin Amerikalı bir kamu görevlisi değil, Avusturyalı bir subay olduğu ve olayın çok uzun zaman önce vuku bulduğu gerçeğini görmezden gelen Hillenkoetter, bu örneğin, "stratejik bir göreve getirilen tek bir homoseksüelin ülke güvenliğine ne büyük zararlar vereceğini gösterdiğini" söylüyordu.[80] Komite, "cinsel sapkınlığın toplum tarafından hiç hoş karşılanmaması ve büyük bir utanç kaynağı olması nedeniyle pek çok kişinin kendi sapkın eğilimlerini gizlemeyi seçtiğini" ve bu durumun onları şantajcılar açısından kolay lokma haline getirdiğini öne sürüyordu. Hatta, komünistlerin ve homoseksüellerin kendi pratiklerinde ve toplantılarda aynı yıkıcı gizlilik yöntemlerine başvurdukları söyleniyordu. Evlerde, işyerlerinde, okullarda, kiliselerde, devlet dairelerinde ve etkili mekanlarda homoseksüeller ile "sapkınların" sayılarının giderek artmasının bu tehlikeyi daha da büyüttüğü iddia ediliyordu -1948'de yayınlanan erkeklerin cinsel

[78] Aktaran: David K. Johnson, *The Lavender Scare: The Cold War Persecution of Gays and Lesbians in the Federal Government* (Chicago: University of Chicago Press, 2004), s. 114.

[79] The Senator, Republican Kenneth Wherry; Aktaran: Johnson, *Lavender Scare*, s. 2.

[80] Aktaran:Johnson, *Lavender Scare*, ss. 108-9.

davranışları konulu Kinsey Raporu, Amerikalıların cinsel hayatlarının çeşitliliğini gözler önüne sermekle kalmadı, çok sayıda erkeğin homoseksüel deneyim yaşamayı istediğini de ortaya koydu. Böylece, homoseksüellerin her yerde olabileceği görüşü daha da güçlendi.

Böylesi görüşler sağ basın tarafından yaygınlaştırıldı. Bu tür gazeteciliğin en iyi örneği olarak *Washington Confidental*'i ve muhabirleri Jack Lait ile Lee Martimer'i göstermek yanlış olmaz. Maaş bordrolarına bakarak devlet dairelerinde 6000 homoseksüelin çalıştığını hesaplayan Lait ve Martimer kamu görevinin sağladığı güvenliğin bu insanlara cazip geldiğini, düzenledikleri gayri-meşru toplantılar ve yalnızca kendi aralarındaki değil, maaş bordrolarında gözükmeyen binlerce homoseksüel - "berberler, barmenler, garsonlar" - arasındaki gizli haberleşme için de elverişli bir zemine dönüştüğünü ifşa etmeye koyuluyorlar. Lait ve Martimer, homoseksüelliğin kişiyi şantaja açık hale getirdiği görüşünü tekrarlıyor ve ekliyorlar: "Devlet dairelerinde 6000'den fazla eşcinsel erkeğin çalıştığı dikkate alınırsa, ülkenin güvenliği konusunda kaygılanmamak elde değil." Üstelik Moskova'da "genç öğrencilere homoseksüellik kursu veriliyor ve başka ülkelerdeki sapkın çevrelere nasıl sızacakları öğretiliyor." Ama belki de en kötüsü, bu görevlilerin gayrimeşru seks tutkuları ve kendilerine homoseksüel eş bulma ihtiyaçları yüzünden (Lait ve Martimer pek çok bar, restorant ve salon ismi veriyorlar), kamuya açık alaların birer "sapkınlık yuvası"na dönüşmüş olması. Gerçekten de bugünün Washington'u her şeyden çok bir "eşcinseller bahçesi"ni andırıyor.[81] Kennan'dan alıntı yaparak, homoseksüellerin "Sovyet yönetiminin haber kaynaklarından" biri olduğunu söyleyebiliriz.

Bu tür görüşleri değerlendirenler yalnızca bu dedikodu yazarları değil. Arthur Schlesinger, savaş-sonrası Amerikan liberalizminin en önemli belgelerinden biri olan *The Vital Center*'da hem komünist yıkıcılığın hem de homoseksüel alt kültürün ortak komplocu niteliğine vurgu yapılıyor: bu düzeyde bir gizlilikle komünistler ve içgüdüsel olarak ya da "bazı ifadeleri, bazı dostların adlarını kullanarak" biraz coşkuyla biraz da sessizlikle ancak birbirlerini etkileyebilirler.

[81] Jack Lait and Lee Mortimer, *Washington Confidential: The Lowdown on the Big Town* (New York: Crown Publishers, 1951), ss. 90-8.

"Bu" diyor Schlesinger, "Baron de Charlus ile terzi Jupien'in ahlaksızlıklarının farkına vardıkları Proust'un o ünlü sahnesini akıllara getirmektedir." Aynı şekilde, komünizmin "yarı gizli sızma girişimleri" de "erkek liselerindeki homoseksüel kaçamakları" andırıyor.[82] Demek ki Schlesinger'e göre "*vital centre*" son derece maskulin, iktidar sahibi ve yüreklidir -"mazoşizmde kendini kaybetmekten" hoşlanan sadakatsiz komünist-totaliter adamdan mümkün olduğunca uzaktır. Aynı şekilde, Kinsey Raporu hakkında 1948 Nisanında *Partisan Review*'de yayınlanan makalesinde Lionel Trilling, "cinselliğe düşkün bir toplumda" homoseksüelliğin "normal" bir şey olarak sunulduğu gerekçesiyle raporu tartışmaya açıyordu.[83]

Hoey Komitesi nihai raporunda homoseksüellerin ve diğer "sapkın"ların bir güvenlik tehdidi oluşturdukları şeklindeki yaygın masalı bir kez daha tekrarlıyordu: bu insanlar şantaj yapılmaya açıktılar, "normal insanların sahip olduğu manevi güçten yoksundular" ve "ahlaken düşkündüler". Pislik saçan nitelikleri yüzünden, tıpkı komünistler gibi tehlikeliydiler: "tek bir homoseksüel işyerini pislik içinde bırakabilir."[84] Bu görüş hükümet [devlet] politikası olarak resmileştirildi ve ana akım siyaset yelpazesine hakim oldu. Belli başlı uluslararası örgütlerin -önceki bölümde işaret ettiğimiz gibi- ekonomik düzeni tesis etmede oynadıkları rol dikkate alındığında, ABD'nin BM, UNESCO, Dünya Bankası ve IMF gibi örgütlere homoseksüelliğe aynı şekilde yaklaşmaları konusunda baskı yapması ve bu örgütlerin çalışanları hakkında genelde kendi [güvenlik] soruşturmasını yürütmesi şaşırtıcı olmasa gerek.[85] ABD'nin (İngiliz liberalleri arasında yaygın olan) İngiliz tarafsızlığına duydukları öfkenin zaman zaman retorik olarak Amerikalı heteroseksüel erkeklerin kadınsılık ve biseksüellik kuşkusuyla -her iki özellik de CCF çevrelerindeki Bloomsbury *aydınlarıyla*

---

[82] Arthur M. Schlesinger, Jr., *The Vital Center: The Politics of Freedom* (London: Andre Deutsch, 1970), ss. 126-7.

[83] Lionel Trilling, 'The Kinsey Report', *The Liberal Imagination: Essays on Literature and Society* içinde (London: Secker and Warburg, 1964), ss. 223-42.

[84] Aktaran: William N. Eskridge, Jr., 'Privacy Jurisprudence and the Apartheid of the Closet, 1946-1961', *Florida State University Law Review*, 1997.

[85] David K. Johnson, *The Lavender Scare: The Cold War Persecution of Gays and Lesbians in the Federal Government* (Chicago: University of Chicago Press, 2004), s. 115-117, 131-4.

özdeşleştirilir- bir tutulduğunu söylemektedir.[86] Homoseksüellerin bu şekilde kullanıldığını gösteren tek bir somut delil bile bulunmadığı dikkate alındığında, homoseksüelliğin reddedilmesi ya da gizlenmesi gereken, güvenliği tehdit eden bir şey olarak gösterilmesinin arkasında homoseksüellerin şantaja maruz kalabilecekleri kaygısından başka bir şey olduğu açıktı. Belki de homoseksüellerin tamamen zayıf olduğuna inanılıyordu -"cinsel ilişki sırasında pasif partner rolü oynayan bir kimsenin sivil hayatta gerçekten başka bir rol oynamayacağı" varsayılıyordu.[87] Bu nedenle, söz konusu varsayımın dili Sovyetler Birliği tanımlanırken kullanılan dilin aynısıydı- Rus halkı komünizmin esiri, homoseksüel-sapkın ise kendi arzularının eseriydi. Devletin güvenliğini sağlamak ve halkın sağlığını korumak için, Nazilerin homoseksüelliğin kökünü kazıma hayali tekrarlanıyordu.

Öyleyse, "Kızıl Öcü"nün pembe ya da eflatun bir tonu vardı; Komintern'in aynı zamanda "homintern" olduğu söyleniyordu. Kongre'nin kütüphane sorumlusu Luther Evans'ın 1947'de söylediği, "bu kütüphanede tek bir komünist ya da kamış yalayıcı istemiyoruz"[88] sözü siyasal radikalizm ile homoseksüel *fellatio** arasında bağ kuran bir anlayışı yansıtıyordu. Bu yaklaşım, gazetecilere "McCarthy'e karşı çıkmak istiyorsanız çocuklar, ya komünist olmalısınız ya da kamış yalayıcı" diyen Joe Mc Charty'den, Beyrut'taki ABD kışlasının bombalanmasından sonra "kamış yalayıcı teröristleri" öldürmenin zamanı geldi diyen Oliver North'a kadar tüm Amerika ulusal güvenlik devleti tarihi boyunca dillendirildi.[89] Sonuç olarak, 1950'lerde federal devlet dairelerinden ve kamu görevlerinden kovulan homoseksüel ve

[86] Hugh Wilford, *The CIA, the British Left and the Cold War* (London: Frank Cass, 2003), s. 218.

[87] Michel Foucault, Antik Yunan'da sözüm ona siyasal bir sorun olark görülen cinsel ilişkide pasiflik üzerine yorumda bulunuyor -*The Uses of Pleasure: The History of Sexuality*, Vol. 2 (1984), çev. Robert Harley (London: Penguin,1987), s. 220.

[88] Aktaran: Louise S. Robbins, "The Library of Congress and Federal Loyalty Programs." 1947-1956: "Komünistler ya da Kamış Yalayıcılar giremez", *Library Quarterly*, Vol. 64, No. 4, 1994, ss. 365-385, s. 443.

* fellatio: Bir erkeğin başka bir erkeğin cinsel organını ağzına alması, oral seks.

[89] McCarthy'den aktaran David Halberstam, *The Fifties* (New York: Fawcett Columbine, 1993), s. 54; North'tan aktaran: Bob Woodward, *Veil: The Secret Wars of the CIA, 1981-87* (London: Headline, 1988), s. 443.

lezbiyen sayısının komünistlerin ve "yandaşlarının" sayısından fazla olduğunu görmek şaşırtıcı olmasa gerek.[90]

Homoseksüellik tartışması sırasında kullanılan muğlak dil [terminoloji] ve genel olarak cinsel farklılığın "yıkıcı" bir niteliği olduğu algısı başka nelerin tehlikede olduğunu gösteriyor olmalı. "Güvenlik riski" olarak görülen homoseksüellerden duyula korku, dönemim gevşek [belden aşağı] terminolojisiyle örtüşüyordu: "Geleneksel ahlakın dışındaki insanlar", "ahlaki yönden düşkün kimseler," "ahlaki tehlike oluşturanlar", "istenmeyenler" -tüm bu sözler erkekler için olduğu gibi kadınlar için de, homoseksüeller için olduğu gibi heteroseksüeller için de kullanılabilirdi ve hepsi de, "normal"den sapmalar yüzünden ortaya çıktığı söylenen-duygusal, cinsel ve siyasi- dengesizlik [istikrarsızlık] kavramı ile destekleniyordu. İkinci bölümde hukuk ve şiddeti ele alırken gördüğümüz gibi, "normallik" bir kez daha belli bir iktidarı kurumsallaştırmanın temeli olarak işlev görmektedir.[91] Dolayısıyla, mesela yalnızca erkek erkeğe cinsel ilişkiler değil, genel anlamda cinsellikti; hatta cinsel özgürlüğün bile güvenliğe tabi kılınması gerekiyordu. [Soruşturmalar sırasında] Kadınlarla ilgili sorulan sorulara bakıldığında bunu görmek mümkün.

> Bir erkekle cinsel ilişkiniz oldu mu? Bir kadınla cinsel ilişkiniz oldu mu?
>
> En son ne zaman cinsel ilişkide bulundunuz?
>
> Hiç evlilik dışı cinsel ilişkide bulundunuz mu?
>
> En son ne zaman koruyucu [prezervatif, spiral, vs.] satın aldınız?

Bir kadın evlilik dışı ilişkiden çocuk doğurduğu için (sonradan bebeğin babasıyla evlenmiş olmasına rağmen), "ahlaksızlık" nedeniyle işten atılmıştı. Fakat bu örneklerin en iyi bilineni, *Voice of America*'da çalışan (bayan) Marcelle Henry vakasıydı. daha önce bir kez potansiyel komünist sempatizanlarla röportaj yaptığı için soruşturmaya uğrayan Bayan Henry'nin çeşitli erkeklerle cinsel ilişki yaşamış olması tekrar soruşturulması anlamına geliyordu. Çalıştığı kurumun personel

[90] Johnson, *Lavender Scare*, ss. 16, 30, 34.

[91] Michel Foucault, *Abnormal: Lectures at the College de France 1974-1975*, çev. Graham Burchell (London: Verso, 2003), s. 50.

dairesince "kaba davranışlarda bulunmak"la suçlanan Henry, komünizm taraftarı ve Amerikan karşıtı olarak suçlandığını daha sonra TV ekranından öğrenecekti. İki hafta sonra, "genel olarak benimsenmiş geleneksel davranış kurallarına uymadığı gerekçesiyle işten çıkarıldı.[92] Kendisi ise, "karşı cinsi çok fazla sevmekle suçlandım" diyecekti. Güvenlik açısından hem homoseksüelliğin hem de heteroseksüelliğin tehlikeli olarak yorumlanabileceğini belirtecek kadar da zekiydi.[93]

Erkeklere sorulan sorular arasında şunlar da vardı:

> Başkalarına, evlilik kurumuna karşı olduğumuz için karınızla zamanında karı-koca hayatı yaşamaya başladığınız dönemde evlenmediğinizi söylediniz mi?
>
> Karınız kiliseye gider mi?
>
> Siz X'in evindeyken X'in karısı her zaman misafirlerini karşıladığı gibi mi giyiniyor?
>
> Kadının namusu hakkında ne düşünüyorsunuz?[94]

Kadınların cinselliğe ilgi duymasından duyulan kaygının bir nedeni de Marksizmin ve feminizmin aile [kurumu] ile kadının ezilmesini eleştiriyor olmasıydı. Sovyetler Birliği'nde kadınların, "evinin kadını" olmak yerine "kamulaştırılarak" zorla "özgür aşk bürolarına" kaydedildiği ve fabrikalarda çalıştırıldığı şeklindeki yaygın inanış da bu kaygıyı besliyordu.[95] Bununla birlikte, soruların arkasındaki "mantık", -gerçek değil daha çok potansiyel- sadakatsizliği kabul edilemez görülen düşünce ve davranışlarla ilişkilendirmekti. Bunların komünist

---

[92] Aktaran: Caute, *Great Fear*, s. 324.

[93] Aktaran:Johnson, *Lavender Scare*, ss. 136-7.

[94] Bu konular ve önceki sayfalarda değindiğimiz sorunlar hakkında pek çok kaynak bulmak mümkün; ama en yararlısının Adam Yarmolinsky'nin *Case Studies in Personal Security* adlı kitabı olduğunu söyleyelim. (Washington: Bureau of National Affairs, 1995) ve Biddle, *Fear of Freedom*, ss.219-45. Diğer örnekler ve tartışmalar için bakınız: Eleanor Bontecue, *The Federal Loyalty-Security Program* (Ithaca: Cornell University Press, 1953), ss. 137-42; Ralph S. Brown, Jr, *Loyalty and Security: Employment Tests in the United States* (New Heaven: Yale University Press, 1958); Caute, *Great Fear*, ss. 280-2, 383; Emerson and Helfeld, 'Loyalty Among Government Employees', ss. 70-5; Goldstein, *Political Repression*, s. 303; L. A. Nikoloric, 'The Government Loyalty Program', Wahlke (ed) içinde, *Loyalty in a Democratic State*, s. 55; Philip M. Stern, *The Oppenheimer Case: Security on Trial* (London: Rupert Hart-Davis, 1969), ss. 472-3, 486-7.

[95] Johnson, *Lavender Scare*, s. 36.

düşünce ve davranışlar olduğu, ya da komünizme yönelik eğilimleri gösterdiği düşünülüyordu.

Uzun zamandır ahlaki denetim siyasi denetimle, polis gücü burjuva ahlakla, devlet yönetimi duyguların yönetimiyle iç içe geçmiştir. Burada tanık olduğumuz şey, aile hayatı (evcimenlik) kültünde ifadesini bulan bir iktidar tekniği olarak davranışların yönetilmesidir. Güvenlik "güzel" ahlakla ve "normal" cinsel yaşamla ilişkilendirildiğinden, güvenlik isteği arzuların denetim altına alındığı bir siyaset tekniği/yöntemi haline gelmektedir. Baskıcı bir strateji değil, cinselliğin güvenlik doğrultusunda seferber edilmesi; birtakım insani zevklerin güvenlik açısından tehdit olarak yorumlanması ve dolayısıyla, kimin kiminle seks yapabileceğine dair sürekli görüş bildirilmesi. Güvenliğin anahtarı olan çevreleme, "iktidarın mikro-fiziği" işlevi görerek yurttaşların özel hayatlarına sızabilir ve böylece tüm vatandaşların pasif nesne durumundaki *raison d'etat*'ın [devlet aklının] aktif bir öznesi haline getirebilirdi.[96] Nitekim ulusal güvenlik yalnızca siyasal sadakate değil birtakım ahlakçı taktiklere de bağlıydı; ki bunlar daha sonra bir kimsenin sadakatinin göstergesi olarak kabul edilecekti. sonuç, burjuva öznelliğinin bu ayrıcalıklı nesnesinin -evli heteroseksüel çiftlerin- ulusal güvenlik açısından ne kadar güvenli olduğunun bir kez daha vurgulanmasıydı.

Birtakım cinsellik türleri "güvenlik riski" olarak tanımlanırken, sadakat yemini öznelliğin ve kimliğin şekillenmesine yardımcı olabilirdi. Nitekim uzun zamandır -bir kimsenin boyun eğmesinin ve itaatinin sembolü olan- egemenlik kavramıyla birlikte anılan sadakat yeminleri aynı zamanda son derece disipline edicidir.[97] Sadakat yeminleri, güvenliğin görünürdeki temsilcisi olan devletle özdeşleşen ve kendi kendini düzene sokan/denetleyen *sadık* bir özne imâl ederek güvenlik aşılarlar. (Şöyle demek daha doğru olur sanırım: devlete inanan bir özne -zira sadakat burada eşine bağlılık ile siyasal bağlılık arasında-

[96] Alan Nadel, *Containment Culture: American Narratives, Postmodernism, and the Atomic Age* (Durham: Duke University Press, 1995), s. 117.

[97] Foucault psikiyatrik güç üzerine verdiği konferanslarda, egemenlik rejiminde sadakat yeminini belli bir yere koyuyor. Bununla birlikte, öznelliği nasıl imal ettikleri oldukça açık. Bunlar aynı zamanda "disiplinize edici"- *Psychiatric Power*: "Lectures at the College de France" (2003), çev. Graham Burchell (Basingstake: Palgrave, 2006), s. 421.

gidip gelmektedir). Ayrıca, sadakat yeminleri söz konusu grup ya da grupların kolektif kimliğinin oluşmasına katkıda bulunur. İçilen bağlılık andıyla grubun tüm üyeleri asla "öteki" haline gelmeyeceklerine söz vermiş olurlar. Böylece grubun birliği ve kimliği oluşur; yabancılara ve dışarıya karşı bu birlik ve kimlik pekiştirilir.[98] Bir toplumu meydana getiren heterojen çıkarlar, arzular ve kimlikler yığınının tek bir ulusal varlık, bir "milliyet" oluşturacak şekilde yoğunlaştırılması gerekir. Tehlikeli ötekiye karşı, bir "milliyet" oluşturacak şekilde yoğunlaştırılması gerekir. Tehlikeli ötekiye karşı bu ulusal varlığın/milliyetin düzeni ve güvenliği sürekli vurgulanmak zorundadır. Söz konusu tasavvur edilmiş toplulukların kimliğini tanımlarken kullanılan saf ideolojik imgelerin kabalığı ve basitliği yalnızca şu temel mesajın açık bir biçimde iletilmesine yarar: yalnızca bu kimlikten sadakat beklenmelidir. Bu sadakat bir konformizm arayışıdır, statükoya bağlılıktır, özü itibariyle muhafazakâr bir siyasal diskurdur.[99] Marx'ı okumak ya da tartışmalar sırasında Sovyetler Birliği'ni savunmak gibi açık pratiklerin dışında, Sadakat Soruşturmaları sırasında sorulan sorular, komünizmin emaresi olduğu düşünülen (yani güvenlik açısından tehdit oluşturan) görüşleri açığa çıkarmayı amaçlıyordu: kadın erkek eşitliğinin savunulması; insani arzuların doğası gereği zevklerin çeşitliliğine işaret edilmesi; siyahlara daha iyi muamele edilmesinin istenmesi; toplumsal düzenle ilgili herhangi bir hoşnutsuzluğun dile getirilmesi; fazla okumak, fazla ve yanlış şekilde düşünmek...

"Sadakat" ulus mitinin eleştirilmeden sorgulamadan kabul edilmesi anlamına gelir oldu. Yalnızca ulus ve onun (güvenlik) devleti değil, "normal" olduğu iddia edilen sosyo-ekonomik uygulamalar da bitmiş tamamlanmış ürünlerdi. En ufak bir "eleştirel", "sorgulayıcı" veya "entelektüel" yaklaşım doğrudan doğruya sorunlu kabul edilmeye başladı. Alan Barth, Sadakat Programı'nın "yalnızca düşünce fukarası olanların geçebileceği bir tür entelektüel niyet testi" yaptığını söylüyor.[100] Halkın

[98] Jean-Paul Sartre, *Critique of Dialectical Reason, Vol. 1* (1960), çev. Alan Sheridan-Smith (London: Verso, 1991), s. 421.

[99] Henry Steele Commager, 'Who is Loyal to America?', *Harpers Magazine*, Vol. 195, No. 1168, September 1947, ss. 193-199, s. 195.

[100] Barth, *Loyalty of Free Men*, s. 125.

entelektüel bakımdan yoksul -yani eleştirellikten mümkün olduğunca uzak- olması o kadar önemliydi ki, gazeteci Elmer Davis'ten gelen bir tavsiye mektubunda gelecek vaat eden bir çalışmanın sadakatine olduğu kadar zekâsına ve birikimine de vurgu yapıldığını gören bir güvenlik bürokratı şu yorumu yapıyordu: "Bu akıllı kişiler genelde komünizme meylediyorlar."[101] "Özgürlük"le ilişkilendirilen ve "Amerikanizm"le [ABD'nin değerleriyle] özdeşleştirilen sermayeye yönelik her türlü eleştirel yaklaşım yüz kızartıcıdır. "Business" ve "yurtseverlik" birbirinden ayrılmaz oldu. Bayrağa bağlılık yemini, bu bağlamda, kâr sistemine bağlılık yemini anlamına gelirken, her türlü sermaye eleştirisi o kişiyi otomatik olarak "güvenlik tehdidi" haline getirir.

Güvenlik, kimlik ve sadakat arasındaki bu karşılıklı oluşturucu ilişkinin doruk noktası, Sadakat Programı'nın kendisine sadakat olsa gerek. Pek çok insanın Sadakat Kurulları'na gönüllü olarak gidip ifade vermelerinin bir nedeni de sadakat uygulamalarını meşru görmeleridir. Bilim adamı J. Robert Oppenheimer'm davası belki de bunun en bilinen örneğidir. Muhafazakârların komünizm yandaşı bir ahmak diye kınadıkları, liberallerin sudan bahanelerle kurban edilen bir kahraman olarak gördükleri ve "cemiyet tarafından suçlu" bulunan Oppenheimer'ın davasını ilginç kılan ayrıntı, onun Sadakat Kurulu karşısındaki tutumudur. "Oppenheimer dava boyunca, düşmanca sorgulandığı anlarda bile şaşılacak ölçüde pasifti. Hatta gençliğindeki radikal eğilimleri nedeniyle acınacak bir biçimde özür diledi" diyor Allen Weinstein. Oppenheimer, davanın sonunda, kendisini sürekli azarlayan, aşağılayan ve canına okuyan Kurula teşekkür etti.[102] Kendisi için bir utanç kaynağı olan bu hesaplı yardakçılığın tek açıklaması, onun çağdaşlarının ve tarihçilerin ihmal ettikleri bir olguda yatmaktadır: Oppenheimer, kendisinin yargılandığı bu davanın meşruluğunu tamamen kabul ediyordu. Çünkü, tıpkı kendisini suçlayanlar ve Sadakat Kurulu tarafından yargılanacak olan pek çok kimse gibi o da güvenlik sistemini tamamen meşru görüyordu.

---

[101] Elmer Davis, *But We Were Born Free* (London: Andre Deutsch, 1955), s. 22.

[102] Allen Weinstein, 'The Symbolism of Subversion: Notes on Some Cold War Icons', *Journal of American Studies*, Vol. 6, No. 2, 1972, ss. 165-79, s. 174.

Babasının, dönemin güvenlik politikalarıyla ilgisini araştıran Gazeteci Carl Bernstein, 1978'de Clifford Clark'la Sadakat Programı hakkında bir röportaj yaptı. Truman'ın danışmanı olan Clark, o dönem boyunca hemen her gün, özellikle Sadakat Programı'nın uygulanmasını görüşmek üzere Truman'la bir araya geliyordu. Clark'ın sadakat meselesi hakkındaki görüşleri şöyleydi:

> Bana kalırsa, ciddi bir sadakat sorunu yoktu. Bunun tamamen uydurulmuş bir mesele olduğunu düşünüyorum. Gerçek bir sadakat sorunu üzerine asla ciddi bir tartışma yapmadık... Başkan, komünizm korkusu denen o şeyi çok fazla önemsemiyordu. Bunun [aldatmaca amaçlı] bir zırva olduğunu düşünüyordu.. Somut bir sorun yoktu. Bu, siyasi bir meseleydi. Gerçek bir sorun olduğunainanmıyorduk. Bir sorun imal ediliyordu. Hiç kimsenin gerçekten tehdit altında olduğumuzu düşündüğünü sanmıyorum Carl. Ben gerçekten tehdit oluşturan bir şey olduğuna inanmıyorum.[103]

Bu bakımdan, Sadakat Programı, tehlikeli ve güvenliksiz bir dünyada yaşadığımız görüşünün pekiştirilmesine yardımcı olan güvensizlik [duygusu] imalatının bir başka boyutu olarak görülebilir. Bir yandan, Sadakat Programı ulusa güvenlik konusundaki mevcut korkuları pekiştirdi ve daha önce olmayan yeni korkular yarattı. Öte yandan, başka her türlü konuda pek çok kişinin kendini daha güvensiz hissetmesine yol açtı- işlerini ve geçim kaynaklarını (kaybetmek korkusu), arkadaşlarının ihanetine uğrama, gözetim altına alınma, cadı avları ve akla gelebilecek her şey.

Bu, programa yönelik bir kaç ajanı ve sabotajcıyı ortaya çıkarmak için tonlarca para harcandığı şeklindeki bildik eleştirinin, tamamen doğru olmakla birlikte neden asıl meseleyi ıskaladığını da açıklamaktadır. Programı eleştirenlerin pek çoğu, zamanında, "programın... güvenlik doğrultusunda neredeyse hiç yol kat etmediğine", "güvenlik açısından programın tam bir fiyaskoyla sonuçlandığına", zira "hassas bölgelerde hiçbir zaman ajan ya da güvenlik ihlali tespit edilmediğine" işaret ettiler.[104] 1950 yılına ait rakamlar (21,5 milyon dolar harcanarak) yaklaşık 2,5 milyon görevlinin soruşturmaya tabi tutulduğunu;

[103] Carl Bernstein, *Loyalties: A Son's Memoir* (London: Macmillan, 1989), ss. 189-90.

[104] L. A. Nikoloric, 'The Government Loyalty Program', John C. Wahlke (ed.), *Loyalty in a Democratic State* içinde (Boston: D.C. Heath and Co., 1952), s. 57.

"sadakat(sizlik)" sözcüğüne saçma ve muğlak bir anlam yüklenmiş olmasına rağmen yalnızca 97 kişinin görevine son verildiğini göstermektedir. Bu arada, Sadakat Değerlendirme Kurulu Başkanı ilk üç yıl içinde tek bir casusluk vakasına rastlanmadığını belirtiyordu. FBI, tamamlanan 10.000 soruşturma ve incelenen 3 milyon dosya sonunda, casusluk yapıldığını gösteren tek bir kanıt bile bulamadı. Sadakat Programı'yla ilgili 1953'te yaklaşık 5 milyon kişinin kamu görevi için uygun olup olmadığının araştırıldığı tespit edildi. 1957'de Programın maliyeti 350 milyon dolara yükselmiş ve 11 binin üzerinde insan işini kaybetmişti. Yine hiçbir casusluk ya da sabotaj vakasının açığa çıkarılmamış olması anlamlıydı. Buna rağmen, programı ajanlık ya da sabotaj vakalarını açığa çıkaramadığı ve/veya maliyetinin çok yüksek olduğu için eleştirmek, mitolojik işlev bakımından anlaşılması gerektiği gerçeğini gözden kaçırmak demektir.[105] Oysa Sadakat Programı'nın genel olarak iktidar *gösterisi* [theatrics] ve yine aynı anlama gelmek üzere güvenlik gösterisi bağlamında anlaşılması gerekir. Bu tür gösterilerin en heyecanlı anı, hiç kuşkusuz, pencereden atlayıp intihar etme sahnesidir. İktidarda bulunanların bu iktidar sahnesinden ne kadar hoşlandıkları, Lawrence Duggan 1848'de New York'ta bir binanın penceresinden atlayıp intihar ettikten sonra, Kongre üyesi Karl Mundt'un yaptığı açıklamadan anlaşılmaktadır. Mundt, intiharın nedeninin, bir HUAC toplantısında Duggan'ın isminin bir komünist casusluk şebekesine katılanlar arasında geçmesi olduğunu söyledi. "Pencereden atladıklarına göre" diyordu Mundt, Komite diğer isimleri de açıklayacaktır.[106] Böylece suçlama, itiraf ve infaz bir arada dürülüp tek bir tomar haline getirilerek belki de mümkün olan en teatral "itirafların" yolu açılmaktadır.

Kameraya alınmış olan çok sayıda Sadakat Duruşması, daha küresel bir düzeyde, Harold Garfinkel'in öne sürdüğü ve Victor Navosky'nin geliştirdiği anlamda teatral aşağılama törenleri olarak izlenebilir. Geniş izleyici kitlesinin izleyebilmesi için kameraya alınan ilk siyasal yargılamalar olan bu gösteriler, iktidar tiyatrosunu yeni bir sahneye

---

[105] Hans Magnus Enzensberger, 'Towards a Theory of Treason' (1964), *Raids and Reconstructions: Essays on Politics, Crime and Culture* içinde (London: Pluto, 1976), s. 70.

[106] Aktaran: Nadel, *Containment Culture*, s. 85.

taşıyarak korku kültürünün, özellikle de itibarsızlaştırılma korkusunun devam ettirilmesine yardımcı oldu ve güvenlik devletinin siyasi paranoyasını körüklemek için bunlardan yararlandı. Görev devletin güvenliğini sağlamaktı ve bu görev, yıkıcıları açığa çıkararak değil yıkıcılıkla uzaktan yakından ilgisi bulunmayan kimseleri lekeleyerek yerine getirilecekti. Bu kişiler kamuoyuna teşhir edilecek ve böylece "isimleri afişe edilip itibarsızlaştırılan" insanları gören izleyicilerin ahlaki bir öfke duymaları sağlanacaktı. Güvenliğin aksamaması için aşağılama ayinleri insan haklarından daha etkili oluyordu. Garfinkel'in belirttiği gibi, "suçlanan kişinin törenle yok edilmesi için tasarlanmış" olan bu ayinler,[107] bir bütün olarak kolektif grup kimliğinin pekiştirilmesine katkıda bulunuyordu. İnsanları yıkıcı, devlete ve Amerikan hayat tarzına sadık olmayan kişiler, dış güçlerin ajanları olarak damgalama süreci, bu yolla bir yandan kendi kimliklerine, sadakatlerine ve güvenliklere özen gösteren insanları rahatlatırken, ayini gerektiren sürekli güvensizlik halini de hissettirir.[108]

Demek ki söz konusu soruşturmalar komünistlerin kökünü kazımayı amaçlama bir yana, güven(siz)lik mantığını ve kimliğini yeniden vurgulamak ve böylece güvenlik anlayışını güçlendirmek için tasarlanmıştı. Bunun öteki yüzü, bir kimsenin ulusu *dışında* her şeye ihanet etmesinin bir erdem haline gelmesidir. İhanet utanma duygusunu yitirir ve sadakatin sınandığı gerçek ölçüt haline gelir; çünkü "isimleri ele verme" isteği yoksa hiçbir yemin güvenilir değildir.[109] Arkadaşlara ve sevgililere ihanet, eşlere ve aileye ihanet: Bu yalnızca caiz değil aynı zamanda gerekli de olur -otoriteye boyun eğme ile uzun zamandır özlenen güvenliğe göz kırpma karşılığında caiz görülen bir "günah". Bir kimsenin sadakati, kimliğinin saflığı ve buna bağlı olarak geçici "güvenlik" duygusu, gerçek insani ilişkilerin feda edilmesi uğruna elde edilir ve yaşanır. Sadakat ve güvensizlik üç aşağı beş yukarı eş anlamlı hale gelir.[110]

---

[107] Harold Garfinkel, 'Conditions of Successful Degradation Ceremonies', *American Journal of Sociology*, Vol. 61, No. 5, ss. 420-24, s. 421.

[108] Victor S. Navasky, *Naming Names* (London: John Calder, 1982), s. 321.

[109] Nadel, *Containment Culture*, s. 78.

[110] Davis, *But We Were Born Free*, s. 23; Harper, *Politics of Loyalty*, s. 50; Campbell, *Writing Security*, s. 171.

Eşanlamlı mı? Barth, bir oturum sırasında güvenlik bürokratı Mr. Robinson ile görevli Mr. Blank arasında geçen diyaloğu aktarıyor.

> Mr. Robinson: Bu rapor için şunu söylemek isterim. Tüm bu davalar sırasında "güvenlik" kelimesi ile "sadakat" kelimesi arasında belirgin bir fark olduğunu unutmamamız gerek.
>
> Mr. Blank: Aradaki fark nedir diye sorabilir miyim? Bu fark bana açık görünmüyor.
>
> Mr. Robinson: Güvenlik ile sadakat arasında büyük fark var... Farkı anlatayım. Bence sadakat bilinçli bir tutum olmak zorundadır. Güvenlik ya da güvensizlik, bilinçli de olabilir bilinçsiz de. Ve kanımca, muhtemelen benim amacıma hizmet eder. Ama ben, siz ondan istediğiniz sonucu çıkarasanız diye, raporla ilgili açıklamamda herhangi bir imada bulunmuyorum. Ama siz bununla ilgili çeşitli açıklamalar yaptınız ve ben yalnızca, bu eylemin, basın toplantısında belirtildiği gibi, bir güvenlik meselesi olarak ortaya konduğunu açıklığa kavuşturmak istiyorum.[111]

O halde, sadakat ile güvenlik arasında bir fark varsa eğer, bunun nedeni, sadakat bilinçli bir tutum olduğu halde bir kimsenin bilinçsizce de olsa güvenlik açısından tehdit oluşturabilmesidir. Bu, kişi kendisi farkında olmasa da güvenliği tehdit edebilir demektir. Dahası, siz bunu bilmeyebilir, hatta masum olduğunuzu düşünebilirsiniz; ama devlet sizin adınıza bunu öğrenmenin yollarını bulur (zira paranoya mantığına göre hiç kimse masum değildir).[112] Demek ki her ne kadar Eisenhower'ın yönetime gelmesiyle birlikte Sadakat Programı'nda vurgu "sadakat(sizlik)"ten tekrar "güvenlik riskleri" ne kaydırılmışsa da (insanları "güvenlik riski" diye yaftalamak "sadakatsiz yurttaşlar" diye yaftalamaktan daha kolaydır), güvenlik risklerine odaklanılmış olmasının devletin çalışma tarzını değiştirdiği söylenemez. Çünkü "güvenlik riskleri", sadık ya da sadık olduğu *düşünülen* ama karakterleri ve davranışları yüzünden güvenlik açısından tehdit oluşturan kimselerdir: Alkolikler, homoseksüeller, kadın peşinde koşan zamparalar veya gerçek casusların ayartabileceği paragözler. "Güvenlik

---

[111] Barth, *Loyalty of Free Man*, ss. 137-138. Johnson'un belirttiği gibi (*Levander Scare*, s. 31), bu, insanların büyük bölümünün sadakat ile güvvenlik arasındaki farkı neden yanlış anladıklarını açıklayabilir.

[112] Enzensberger, 'Theory of Treason', s. 62.

riskleri" pek çok bakımdan "sadakatsizlik vakaları"ndan daha tehlikeli görülüyor, çünkü çok daha yaygın olduğu düşünülüyordu.[113] Sadakat Programı'nda içkin olan usûl sorunları "güvenlik riski" programında da aynen devam ediyordu. Ama daha da önemlisi, yabancı işgallere ya da askeri tehditlere karşı ülkenin güvenliğinin sağlanmasından ziyade, yine "sağlam karakter" ve kimliğin (yeniden) şekillendirilmesi esas alınıyordu. Programda değişiklik yapılmış olmasına rağmen bu sürekliliğin görülmesi şaşırtıcı değil. Çünkü hiç kimse güvenlik ile sadakat arasındaki farkı anlamış gibi görünmüyor.

Öyleyse, eş anlamlı mı? Olabilir. Ama kesin olan şu ki bunlar korku ve şiddetle yakından bağlantılıdır. Sadakat kültü bir korku iklimi oluşturulmasına yardımcı olur. Dışarda kalanlardan (ötekiler, sadakatsiz kimseler ya da sadakat yemini etmeyi reddedenler) duyulan korku aracılığıyla grup kimliğinin (yeniden) oluşturulmasına olanak sağlayan bir iklimdir bu. Kendilerine karşı şiddet uygulanması gerekenler bu kimselerdir. "Ant/taahhüt tam da böyle bir şeydir" diyor Sartre: "Yani, bir şiddet yasasının dolaylı anlaşma yoluyla ortaklaşa yapılmasıdır." Sadakat yemini bir kez içildikten sonra, grup artık her ne pahasına olursa olsun herkesin güvenliğini sağlama hakkına sahip olduğunu iddia eder. Özgürce edilmiş yemin adına, grubun ve üyelerinin güvenliği ve özgürlüğü Ötekilere karşı herkesin şiddetini gerektirir.[114] Diğer bir deyişle, yeminin kökeni güvensizlik imalatından duyulan korku ve bunun sonucu olarak uygulanan planlı şiddettir. O halde, yeminin kalbinde yatan şey terörden başkası değildir.

Huey Long'un bir zamanlar şöyle dediği rivayet edilir: Eğer Amerika'ya faşizm gelseydi, programında "Amerikanizm" yazardı. "McCarthy'cilik" etiketinin sorunlu oluşuna dair önceki çekincelerim bir yana, bazıları, gücünün zirvesine eriştiğinde McCarthy'nin Amerika'ya faşizm getireceğinden endişeleniyorlardı. Mein Kampf'a olan sempatisi ve ilk senatörlük kariyeri sırasında Belçika'da bir katliama karışan Nazilerin yargılanması hakkında yaptığı soruşturma,

[113] Caute, *Great Fear*, ss. 273-4; Barth, *Loyalty of Free Men*, ss. 135-6; Robert Justin Goldstein, *Political Repression in Modern America: From 1870 to the Present* (Cambridge, MA: Schenkman Publishing Co., 1978), s. 338.

[114] Sartre, *Critique of Dialectical Reason, Vol. I*, ss. 430-1.

onun Nazi taraftarı olduğu kaygısına yol açmıştı.[115] Dolayısıyla, o günlerde azımsanmayacak sayıda yorumcunun, Sadakat Programı'nın faşist ve otoriter rejimler tarafından sadakati, ulusal kimliği ve siyasi kimliği güçlendirmek için başvurulan uygulamaların ötesine geçtiğine işaret etmiş olması şaşırtıcı değildir. "Sadakat Programı'nın özelliklerini sıralamak" diyor Barth, "otoriter bir toplumu tanımlamak demektir."[116] Benzerlikler açık: kamusal hayatta farklı siyasi görüşlere karşı hoşgörüsüzlük; belirsiz ve yüzeysel sadakat ölçütleri kullanılarak katı bir siyasal ortodoksluğun dayatılması; özel hayata yönelik polis müdahalesi; yasal derneklerin kapatılması; gizli tanıklığa dayalı olarak çalışan Star Chamber* mahkemeleri; kriminal bir eylemde bulunmadıkları halde insanların siyasi görüşleri nedeniyle baskı görmesi. Hazırlanan raporlardan birinin yazarları, "totaliter devletler dışında yurtdışında hiçbir yerde ABD'de Sadakat Kararnamesi ile kurumsallaştırılan daimi sadakat denetimi sistemine benzer bir örneğin bulunmadığını" belirtiyorlardı.[117] Bu tanım, faşizm değilse eğer, ABD'nin Sadakat Programı'yla sözüm ona kendisini onlardan koruduğu "totaliter" rejimleri akla getirmektedir.

Faşizm bir yana, Öteki ile aradaki farkın somut olarak ortaya konduğu, örgüt ve derneklerin yaygın bir denetim altına alındığı ve insan öznelliğinin siyasal olarak yönetildiği sembolik bir temsil sisteminin güçlendirilmesinde, tasavvur edilen ulus topluluğunun güvenliğini sağlama çabası ile sadakat siyaseti el ele yürütülür. Nitekim ulusal güvenlik devletinin yanı sıra ve onun bir parçası olarak korku ve şiddet aracılığıyla bir arada tutulan bir güvenlik-kimlik-sadakat kompleksi karşımıza çıkıyor. Güvenlik adına kullanılan sadakat ve kimlik, siyasal muhayyileyi devletin etrafında örgütlemeye yardımcı oluyor. Kimlik devlete sadakat için seferber ediliyor, sadakat kimlik için [ulusla özdeşleşmek için] -ve böylece her ikisi de güvenlik için seferber

---

115 Joel Kovel, *Red Hunting in the Promised Land: Anticommunism and the Making of America* (London: Continuum, 1997), ss. 118, 281.

116 Barth, *Loyalty of Free Men*, s. 129.

* *Star Chamber*: İngiltere'de, sınırsız yetkilere sahip olan ve 1941'de lağvedilen Kraliyet mahkemeleri; gizli yargılama yapan ve dilediği gibi hareket eden ağır ceza mahkemeleri.

117 Thomas I. Emerson and David M. Helfeld, 'Loyalty Among Government Employees', *Yale Law Journal*, Vol. 58, No. 1, 1948, ss. 1-143,s. 133.

edilmiş oluyor. Sanki kimlik, yalnızca devlete ve devletin savunduğunu iddia ettiği "değerlere" adanmış bir sadakatın siyasal bakımdan işlenmesi yoluyla oluşabilirmiş ve bu kimliğe olan bağlılığın sürekli olarak ifade edilmesi bizi güvende tutacakmış gibi.[118] Bu nedenle, güvenlik dış politikanın, askeri teknolojinin ve ülke savunmasının bir boyutu olmaktan daima çok daha fazlasıdır. O, güvenlik bahçesinde sadakat yetiştirmenin en temel koşulu olan (ulusal) kimlik mantığının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu güvenlik-kimlik-sadakat kompleksinin en güzel yanına gelince, olağanüstü halin kalıcılaşması ve savaş ile barış arasındaki farkın tamamen ortadan kalkması demek daimi sadakat sınavı, kimliğin yeniden vurgulanması ve güvenliğin pekiştirilmesi tüm bir toplumsal yapı tarafından ve bu yapının tümünü kapsayacak şekilde gerçekleştirilebilecektir demektir: Polis her yerdedir artık.

[118] Meseleyi açıklığa kavuşturmak için bir örnek vermek gerekirse: "Ülkelerini en az benim kadar seven, bayrağ(ımız)a en az benim kadar içten selam duran milyonlarca müslüman iyi Amerikalı var." -Başkan Bush, "Remark Following a Meeting with Congressional Leaders", 19 Eylül 2001.

5. Bölüm

Şirket ve Kampüs

Herkesin tam bir komplocu olduğu terör zamanlarında, herkes hafiye rolü oynamasını gerektiren bir konumda olacaktır.

Walter Benjamin,
The Paris of the Second Empire in Baudelaire (1938)

"Hayatımda gördüğüm en kötü şeylerden biriydi." Simsar Carlton Brown 11 Eylül 2001'de tanık olduğu manzarayı böyle tanımlıyordu. "Tek düşünebildiğim onları bu cehennemden çıkarmaktı", diyordu. "Tek düşündüğüm şey, bina yıkılmadan önce müşterileri dışarı çıkarmaktı." Yıkılmak üzere olan binalardan herhalde? Hayır! Brown'un kaygısı, müşterilerin altın borsasında kapana kıstırılmalarıydı. Dünya Ticaret Merkezi'nin [ikiz] kuleleri yıkıldığında borsanın kapanacağını biliyordu. Uçaklar kulelere çarptığında tek düşündüğümüz şey: "Altın ne kadar yükseldi acaba?" idi. Neyse ki şu sözleriyle bizi rahatlatıyor: "Sonraki bir kaç gün içinde hepsini elden çıkarmayı başardık." O gün gerçekten de talih bazılarına güldü, çünkü "herkes parasını ikiye katladı." Demek ki bazıları için 11 Eylül 2001 "hayırlı bir felaket" olmuştu. "Yıkıcı, korkunç, yürek paralayıcı bir manzaraydı, evet. Ama ... benim altın borsasındaki müşterilerimi sorarsanız, hepsi de iyi para kazandılar" diyor Brown. "Yıkımlar da fırsatlar sunar. Her yıkım zenginlik yaratır."[1]

[1] Röportajdan aktaran, Joel Bakan, *The Corporation: The Pathological Pursuit of Power and Profit* (London: Constable, 2004), s. 111.

Yıkımlar fırsat sunar. O gün yıkıldığı varsayılan şeylerden biri de yerleşik güvenlik anlayışı olduğundan, bunun sonucu "ulusa güvenlik" adına yeni bir küresel savaş ilanıydı. Belli ki güvenlik için de fırsatlar doğmuştu.

"Ulusal güvenlik herkesi ilgilendirir" diyor Linda Millis. Millis, Washington merkezli *Ulusal Güvenlik İçin İş İdaresi* (Business Executives for National Security) adlı bir organizasyon için çalışıyor. Bu organizasyon tek bir şeyle ilgilendiğini iddia ediyor: "Amerika'yı daha güvenli ve emin bir ülke yapmak isteyen" büyük şirketlere yardımcı olmak.[2] Bu konuda, ülkenin/ulusun güvenliğini sağlamak için devletin gücü ile sermayenin gücünün birleştirilmesini temel alan resmi ABD güvenlik siyaseti ile tam bir uyum içinde çalışıyor. (Şubat 2001 tarihli) *Ulusal Güvenlik İçin Yol Haritası* özel sermayenin güvenlik projelerine yatırım yapmasını teşvik ederken, (Temmuz 2002 tarihli) *Ülke Güvenliği İçin Ulusal Strateji* de güvenlik alanında kamu sektörü ile özel sektör arasındaki sıkı ilişkilere vurgu yapıyordu. Ama en kesin açıklama Eylül 2002 tarihli Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde yapılıyordu. Metnin en az üçte biri, ulusal güvenlik stratejisinin bir parçası olarak küresel ekonomi stratejisinin rolüne ayrılmıştı. Bu stratejinin dayandığı ilke şuydu: "Eğer başkalarının faydalandığı bir şeyler yapıyorsanız, bunları onlara satabilmeniz gerekir."[3] Tony Blair'in dediği gibi "güvenlik hayattaki en pahalı meta" ise eğer,[4] güvenliğin değerinden ya da satılması gerektiğinden kim şüphe edebilir? Bu bakımdan, güvenlik sermaye ile tam bir uyum içindedir.

Bu temel uyumu kavramak için ilgimizi güvenlik sanayiine yoğunlaştırmamız gerek. "Güvenlik sanayisi" fikri, bir bakıma, güvenlik isteğinin spontane bir şekilde insanların ihtiyacından doğduğu yanılsamasını ortadan kaldırmayı amaçlar. Ama aynı zamanda güvenlik ürünlerinin nasıl tüketime uygun hale getirildiğine dikkat çeker ve böylelikle de, güvenlik sanayiinin müşterilerine daha geniş bir güven(siz)lik kültürünü nasıl aşıladığına işaret eder. Ben güvenlik

[2] Mission Statement' and 'What we Do', her ikisiiçin de bknz: www.bens.org/about.html.

[3] *The National Security Strategy of the United States of America* (Washington: The White House, September 2002), s. 18.

[4] Tony Blair, 'Seven Pillars of a Decent Society', Speech in Southampton, UK, 16 April 1997.

sanayii kavramını bu bağlamda, bir meta olarak güvenliğin üretimini ve dolayısıyla da daha genel güvenlik saldırısında sermayenin oynadığı rolü ifade etmek için kullanıyorum. Önceki bölümlerde, başlangıçta stratejik "güvenlik kaygıları" olarak görünen adımların gerçekte ticari mücadeleler yoluyla nasıl dönüştürüldüğünü, olağanüstü yetkilerin kapitalist moderniteyi yönetmenin bir biçimi olarak nasıl kullanıldığını ve sosyal güvenlik, ulusal güvenlik ve ekonomik düzen arasındaki bağları gördük. Güvenlik sanayii fikri, güvenlik ideolojisinin şu ya da bu düşmana karşı kullanılan bir devlet stratejisi tarafından olduğu kadar sermaye birikim süreci tarafından da nasıl yönlendirildiğini açıklama olanağı yaratarak bu görüşümüzü daha da ileri taşımaktadır.

Eğer güvenlik gerçekten de bir meta ise, bu durumda ona, metayı anlamak için geliştirilmiş olan en güçlü merceklerle bakmak, yani onu ekonomi politiğin eleştirisi üzerinden anlamak gerek. Bu ise güvenlik sanayiini metalaştırma ve fetişizm kavramı üzerinden okumamızı gerektirmektedir. Steven Spitzer ve George Rigakos bu doğrultuda dikkate değer adımlar attılar.[5] Ne var ki onların sezgileri desteklenmeye ve geliştirilmeye muhtaç. Bu özellikle gerekli, çünkü "özelleştirmeye" ve "özel sektörün gelişimine" yapılan vurgu güvenlik tartışmalarına büyük ölçüde hakim olmuş durumda. Bu vurgunun geçerli nedenleri yok değil; ama aynı zamanda devlet hakkındaki doğruluğu kuşkulu bazı varsayımlara dayanır. Özellikle de güvenliğin "özelleştirilmesinin" giderek "içi boşalan" [küçülen] devletin bir özelliği ve işlevi olduğu varsayımını temel alıyor. Burada, bir ölçüde sorunlu diyeceğimiz özelleştirme anlayışından uzak duran bir yaklaşım geliştirmek ve güven(siz)lik ideolojisinin devlet mantığında olduğu kadar sermayenin siyasi mantığında da merkezi bir yer tuttuğu vurgulanarak, ekonomi politiğin eleştirisine dayalı bir analiz ortaya koymak amaçlanmaktadır. Uydurma, "içi boşalan" devlet nosyonuna dayalı olarak güvenliğin "özelleştirilmesi"ni tartışmak yerine, güvenlik ile sermaye arasındaki ölümcül *suç ortaklığını* analiz etmek istiyorum.

[5] Steven Spitzer, 'Security and Control in Capitalist Societies: The Fetishism of Security and the Secret Thereof', John Lowman, Robert J. Menzies and T. S. Plays (eds), *Transcarceration: Essays in the Sociology of Social Control* içinde (Aldershot: Gower, 1987); George S. Rigakos, *The New Parapolice: Risk Markets and Commodified Social Control* (Toronto: University of Toronto Press, 2002).

Bu öyle bir suç ortaklığı ki, ideolojik bakımdan güvenlik fetişi etrafında oluşturulmuş bir siyasal gündemi desteklemek için güvenlik devleti ile güvenlik sanayii aralarında danışıklı bir dövüş yapıyorlar.

Geniş bir alana uzanan güvenlik sanayii askeri-sınai kompleksin Barok cephaneliğini, geliştirme merkezlerini, petrol sanayiini, yatırım bankalarını, çok-uluslu şirketleri ve "iç" güvenlikle uğraşan sayısız küçük şirketi kapsar. Ayrıca, önemli ölçüde üniversite araştırmalarını da içerir. Bu nedenle, ilerleyen sayfalarda güvenlik projesinin akademik araştırmaları nasıl şekillendirdiğine -yeni disiplinler oluşturduğuna, diğerlerini de güvenlik mantığı etrafında yeniden yapılandırıp düzenlediğine- değineceğim. Devletin sürekli olarak yeni bilgi türleri üretmeye, gerçekliği devlet iktidarının talepleri ve sivil toplumun siyasal yönetimi doğrultusunda yeniden tanımlamak üzere bir takım kategoriler oluşturmaya çalıştığını başka bir çalışmamda göstermiştim.[6] Burada bu savımı daha da ileri götürerek, ulusal güvenliğin taleplerinin yalnızca yeni kategorilerin değil yeni disiplinlerin üretiminde de tarihsel olarak devlete nasıl yardımcı olduğunu -çok sayıda entelektüelin güvenlik fetişi karşısında nasıl diz çöktüğünü- göstermek istiyorum. Meta üretimi ile düşünce üretimini bu şekilde yan yana getirmek bazı okurlara tuhaf gelebilir. Ama, CIA'in "şirket" olarak bilinmesinin ve onun karargahlarına "Kampüs" denmesinin mutlaka bir nedeni olmalıdır.

Güvenlik Fetişizmi

ABD ve müttefiklerinin başarılı askeri operasyonunun ardından, 26 Mayıs 2003'te, ABD tarafından atanmış olan geçici Bağdat valisi Paul Bremer, Irak'ın "ticaret için uygun" [open for business] hale geldiğini duyurdu. Şirketler artık Irak'ı istila edebilirlerdi. Bu istila *neocon*'lardan, dış politika şahinlerinden ve Bechtel ve Lockheed Martin gibi büyük şirketlerin önemli isimlerinden oluşan Irak'ı Özgürleştirme Komitesi tarafından oldukça iyi planlanmıştı. O andan itibaren Irak'ın yeniden yapılandırılması için verilen büyük ihalelerle ödüllendirildiler. Halliburton'un yan şirketlerinden biri olan Kellog, Brown and Root (KBR) ile petrol kuyularındaki yangınları söndürmesi ve Irak'ın petrol

[6] Mark Neocleous, *Imagining the State* (Maidenhead: Open University Press, 2003), ss. 46-61.

üretimini yeniden inşa etmesi için 7 milyar dolarlık rekabete kapalı bir sözleşme yapıldı. Bu sözleşmeler daha sonra petrol arzını da içerecek şekilde genişletildi; öyle ki 2004 yılına gelindiğinde Halliburton ya da ona bağlı şirketler Irak'taki çalışmaları karşılığında 10 milyar doların üzerinde para kazandı. Şirket, ABD şirketlerinin iaşesini sağlamak için, enerji arzı dışında işler de yapıyordu. Ayrıca, Guantanamo'da ek hapishane binaları inşa etme işi de HBR'ye verildi. Halliburton ve KBR bu yüzden medyanın ilgi odağı haline geldiyse de Irak'ta 150'den fazla ABD şirketi toplam değeri 48 milyar doları bulan sözleşmelerle ödüllendirildiler. Bağımsız organizasyonlarla yapılan kalıcı sözleşmeler de buna dahildi. Örneğin, 2003 Nisanı'nda Bechtel Group'la bir liman, beş havalimanı, karayolu ağı, demiryolu sistemi, yerel su ve sağlık hizmetleri, elektrik şebekesi, okullar, hastaneler, seçkin devlet kurumlarının binaları ve sulama sistemlerinin tasarımı, inşası veya restorasyonu karşılığında 680 milyon dolarlık bir sözleşme imzalandı. Aynı yılın Eylül ayında buna 350 milyon dolarlık yeni bir sözleşme, Ocak 2004'te ise 1,82 milyar dolarlık bir başkası eklendi. Söz konusu şirketler bu dönemde inanılmaz bir performans gösterdiler: Bechtel'in 2002'de 11,6 milyar dolar olan yıllık geliri 2004'te 17,4 milyar dolara ulaşırken, Halliburton'un borsa değeri Mart 2003 ile Haziran 2006 arasında neredeyse dört kat arttı.[7]

Yapılan çok sayıda araştırma, bu tür projeler için yapılan mali düzenlemelerin genelde son derece kuşkulu, şeffaflıktan uzak ve muhtemelen yasa dışı olduğunu gösteriyor. Irak'ın yeniden yapılandırılması için ayrılan paranın büyük bölümü ABD'yi terketmediği gibi, Irakllıların paraları da cömert bir biçimde Amerikan şirketlerine ödendi: 101. Hava İndirme Tümeni'nin barınması için alınan motorlu karavanlar karşılığında KBR'ye 73 milyon dolar ödenirken -ki ordunun kendi açıklamasına göre, kışla inşa edilseydi bunun yarısına mal olurdu-, Custler Bottles adlı firma, hiç bir sivil uçağın uçmadığı bir dönemde Bağdat havalimanında sivil uçuşların güvenliğini sağlama karşılığında 15 milyon dolar aldı. Çalışmalar sırasında "teknolojik

[7] Konu hakkındaki detaylar ve süreç için bkz. Tim Shorrock, 'Selling (Off) Iraq', *The Nation*, 23 June, 2003, and Eliot Weinberger, 'What I Heard about Iraq in 2005', *London Review of Books*, 5 January, 2006, ss. 7-14.

enflasyon" son derece yüksekti: Örneğin, Logistics Civil Augmentation Programıme'ın (LOGCAP) 2003 Eylülünde yıllık 5,8 milyar dolar olarak açıklanan maliyeti 2004 Ocağında 8,6 milyar dolara yükseldi. Böylesi bir enflasyonun görülmediği diğer ödemeler ise ya kuşku uyandırıcıydı (Halliburton'un bazı sözleşmeleri hakkında yapılan resmi bir denetimde 212 milyon dolarlık "kuşkulu gider" tespit edilirken, KBR'nin yakıt teslimatında ABD ordusundan yaklaşık 60 milyon dolar fazla para aldığı saptandı), ya da bilinmiyordu (Halliburton hakkında yapılan sekiz resmi denetimin sonuçları "gizli" tutuldu). CPA yüz milyonlarca doları destelenmiş halde nakit olarak elde tuttuğu için, para bazen "kayboluveriyordu" -19 milyar Yeni Dinar (yaklaşık 1,3 milyon dolar), Bremer hükümetinin İçişleri Bakanı tarafından Irak'tan Lübnan'a giden bir uçağın içinde bulundu; Irak'ı Kalkındırma Fonu'nun 8,8 milyar dolardan hâlâ bir haber yok. Ayrıca, sözleşmelerde yapılan taahhütlerin yerine getirilmemesi şirket açısından bir gelir kaybına yol açmıyor- Bechtel, on beş şehirde su arıtım ve dağıtım şebekesini altı ay içinde onarma ve on iki ay içerisinde tüm şehirlere içilebilir su sağlama taahhüdünü yerine getiremediği halde ne sözleşmesi feshedildi ne de para kaybına uğradı.

Bu uygulamaların nedeninin Irak halkını sermaye tarafından ve sermaye için örgütlenen yeni hayata hazırlamak olduğu açık. Bearing Point Inc.'in (eski KPMG'nin) Irak ekonomisinin liberalizasyonunu öngören "Irak'ta Ekonomik İyileştirmeyi, Reformları ve Sürdürülebilir Kalkınmayı Teşvik" (Şubat 2003) başlıklı raporundaki tavsiyesi üzerine ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı tarafından geliştirilen siyaseti izleyerek -Rumsfeld'in sözleriyle- "kendi halkına fırsatlar sunan" bir Irak içindi bunlar.[8] Vurgu belirgin biçimde piyasayaydı ve hâlâ öyle: "Piyasa sistemleri desteklenecek -Stalinist komuta sistemleri değil- ve Koalisyon ... devlete ait işletmelerin özelleştirilmesini teşvik edecek."[9] Ne var ki, Irak'ın liberalleştirilmesi işi açık diktatoryal bir siyasi

[8] Rapordan yalnızca beş ay sonra Bearing Point Irak'ın ekonomik bakımdan "toparlanması"na yardımcı olmak için başlangıçta yapılan 9 milyon dolarlık sözleşme yaklaşık 80 milyon dolara yükseltilerek ödüllendirildi. Sözleşme iki yıl daha uzatılabilecekti. -The Center for Public Integrity, "The Windfalls of War", http://www.publicintegrity.org.

[9] Donald Rumsfeld, 'Core Principles for a Free Iraq' [Speech in New York], 27 May, 2003, *Wall Street Journal*, 27 May, 2003.

düzen altında yürütülecekti. Nitekim, Irak'ın ticarete açık hale geldiğinin ilan edildiği 2003 Mayısı'ndan Geçici Koalisyon Yönetimi'nin (CPA) feshedildiği 2004 Haziranı'na kadar, kapitalist ekonomi modelini uygulamak amacıyla Irak yasalarını temelden değiştiren 100 kararnamenin çıkarıldığını görüyoruz. Daha ilk adımda (1. ve 2. kararnamelerle) devlete ait 190 işletmede çalışan yarım milyondan fazla kişinin işine son verildi. Sonraki ilk kararnameyle Iraklı olmayan şirketlere (yani Amerikan şirketlerine) petrol çıkarma, üretme ya da susturma sırasındaki eylemlerinden dolayı herhangi bir soruşturmaya uğramayacakları garantisi verildi. Ayrıca, (12 no'lu Kararnameyle) tüm koruyucu önlemler kaldırılarak serbest ticaret politikasına geçildi; (37 no'lu Kararnameyle) düz oranlı vergi* (flat tax) politikası kabul edildi; (4 no'lu kararnameyle) Irak bankalarının yabancılara satışına izin verildi; (80,81 ve 83 no'lu kararnamelerle) patent, ticari marka ve telif hakkı yasaları yabancı üreticilerin ülkeye girebilmesi için yeniden kaleme alındı; ve en önemlisi de (39 no'lu kararnameyle) Irak devletine ait işletmelerin hepsinin satılmasına karar verildi. Yalnızca, eski rejimin işçi haklarına ve sendika üyeliğine sınırlamalar getiren yasalara dokunulmadı. Tüm bu kararnameler daha sonra, 2005 Ekimi'nde anayasal güvence altına alındı. Anayasanın 25. maddesinde, devlet Irak ekonomisini "modern ekonomi ilkeleri" doğrultusunda yeniden düzenlemeyi güvence eder ve "özel sektörün gelişmesini" sağlar deniyordu. Kapitalizme bağlılık artık anayasal zorunluluktu. *Retort* bunu askeri neo-liberalizmin bir biçimi olarak tanımladı. "Amerikan askeri müessesesinin II. Dünya Savaşından bu yana jeo-stratejik önemi nedeniyle takıntı haline getirdiği meta" -yani petrol- hakkında çok şey yazılıp çizildi.[10] Ama aynı müessese yine bu dönemde başka bir metayı, yani güvenliği de takıntı haline getirdi. Bremer tarafından yayınlanan ve yeni Irak anayasasının bir parçası olarak onaylanan kararnamelerin hemen hepsi güvenlik gerekçesiyle ve güvenlik adına meşrulaştırıldı. Bu aklama işi, bazen, bir takım medya faaliyetlerinin yasaklanması (14 no'lu kararname), kimlerin devlet memuru olabileceğinin

* Vergi matrahı ne düzeyde olursa olsun aynı oranının uygulandığı vergi (ed.n).

[10] Retort, *Afflicted Powers: Capital and Spectacle in a New Age of War* (London: Verso, 2005), ss. 41, 72.

belirlenmesi (62 ve 97 no'lu kararnameler) ve ABD temsilcilerinin beş yıllığına kilit konumlara yerleştirilmesi (57 ve 77 no'lu kararnameler) gibi örneklerle olduğu kadar açıkça, bazen de neo-liberal mantığın tüm dünyaya dayatılmasını ve buna da "uluslararası güvenlik" adı verilmesini içeren küresel ölçekli tarihsel bir projenin parçası olarak üstü örtülü bir biçimde yapılıyordu. Bu yüzden, Irak'ın yeniden inşası için ayrılan paranın önemli bir bölümü, adına "güvenlik" dedikleri bir malı pazarlayan ticari şirketler tarafından hortumlandı.

ABD başlangıçta Irak'ın inşası için 5,8 milyar dolar tahsis etti. Bush 2005 Şubatında Kongre'den bu görev için 5,7 milyar dolarlık bir ödenek daha istedi. Bu paranın büyük bölümü devletten ziyade [özel] şirketlerde çalışan "güvenlik personeli" için harcandığından, güvenlik sanayii "gönüllüler koalisyonu"nun en büyük ikinci üyesi haline geldi.Yeni yayınlanan bir raporda, Irak'ta yaklaşık 48.000 sözleşmeli (taşeron) güvenlik görevlisinin çalıştığı tahmin ediliyor.[11] Irak'ta bugün o kadar çok sözleşmeli güvenlik görevlisi çalışıyor ki, onları istihdam eden şirketler kendi derneklerini kurdular -Irak Özel Güvenlik Şirketleri Birliği (PSCAI). Lojistik, operasyonel destek ve eğitim gibi bir zamanlar askeri personel tarafından yerine getirilen pek çok işi söz konusu personel yapıyor artık. Örneğin, Dyn Corp Irak'ın yeni polis teşkilatını, adliyesini ve hapishane sistemini kurmasına yardımcı olmak için 50 milyon dolarlık bir sözleşmeye imza attı. Şirket aynı işi 1994'te Haiti'de, 1995'te Hırvatistan'da ve Bosna'da, 2002'de de Kolombiya'da yapmıştı. Bu şirketler, örneğin, "sorguculuk" ya da "tercümanlık" gibi çok daha tartışmalı "güvenlik görevlerini de yerine getiriyorlar: Uygulanan işkenceler açığa çıktığında, Ebu Garib hapishanesinde görev yapan otuz yedi sorgucudan yirmi yedisi özel (taşeron) şirket CACI International'm çalışanıydı. Irak'taki bu güvenlik sanayii, insanların gerçek ihtiyaçlarını karşılayabilecek ulusal bir yeniden inşaya olanak sağlamak şöyle dursun, tam tersi bir sonuç doğurdu: ABD yetkililerinin raporlarına göre 2005 yılının sonunda Irak'taki en önemli inşaat projeleri durma noktasına geldi; çünkü elektrik, su ve sağlık için ayrılan fonlar "güvenliğe" harcanırken, Irak'ın refahı ve yeniden inşası için ayrılan 18,4 milyar dolar, isyan-bastırma savaşına aktarıldı.

[11] War on Want, *Corporate Mercenaries* (London: War on Want, 2006).

Irak gerçekten de "ticaret için uygun" hale geldiyse eğer, bu durum özellikle güvenlik işi için de geçerli bir uygunluktu. Savaşın en önemli amaçlarından biri olan Irak işçi sınıfının ıslah edilmesi, "güvenlik" etiketi altında gerçekleştirildi. O halde Irak'ta sermaye ile güvenlik arasındaki danışıklı dövüşün açık bir örneğine, "özgürlüğün" güvenlik ve liberal düzen inşasına tabi kılınmasının 21. yüzyıldaki versiyonuna tanık oluyoruz. Bir yandan güvenlik ticarileşir ve böylece güvenliğin sermaye hareketleri yoluyla elde edilmesi gerekirken, öte yandan sermaye seküritize edilmekte ve böylece sermaye birikimi giderek güvenlik adına yürütülmektedir.

Günümüzde, sözkonusu alandaki literatürün önemli bir bölümü bu ortaklaşa sürecin, devlet iktidarının ufalanmasından -Eric Hobsbawm'ın sözleriyle "yeni çağa özgü" bir ufalanmadan[12]- kaynaklanan önemli bir tarihsel değişimin göstergesi olduğunu öne sürüyor. Pek çok yorumcuya göre devlet iktidarının bu "ufalanması" askeri uygulamaların büyük ölçüde "özelleştirilmesi" ve güvenlik pazarının olağanüstü büyümesi sonucunu doğurdu. Bu çağda, deniyor, bir "güç pazarının" oluştuğuna tanık oluyoruz.[13] Bu yazarlara göre önemli olan güvenliğin kendisi [security per se] değil, paranın özel güvenliğe gitmesi olgusudur. Soğuk Savaşın sona ermesinin ve/veya neo-liberal post-Fordist uygulamaların gelişmesinin devlet üzerinde uyguladığı basıncın özel güvenlik şirketlerinin (ÖGŞ) büyümesini beraberinde getirdiği şeklindeki yaygın görüş bu sava dayanarak yapılmaktadır.[14] Uluslararası

[12] Eric Hobsbawm, *The New Century* (London: Little, Brown and Co., 2000), ss. 11-15.

[13] Anna Leander, 'Privatizing the Politics of Protection: Military Companies and the Definition of Security Concerns', Jef Huysmans, Andrew Dobson and Raia Prokhovnik (eds), *The Politics of Protection: Sites of Insecurity and Political Agency* içinde (London: Routledge, 2006), s. 29; Peter Singer, *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry* (Ithaca: Cornell University Press, 2003); Deborah D. Avant, *The Market for Force* (Cambridge: Cambridge University Press, 2005).

[14] Ya da bazılarının tercih ettiği gibi Özel Askeri Şirketler (ÖAŞ). Kendilerini Özel Güvenlik Şirketi diye adlandıran pek çok firma, çoğu kez, askeri sonuçları olan askeri görevler üstleniyorlar. Çatışma alanlarında bu şirketlerin asayişi sağlamakla mı yoksa çatışmalara katılmakla mı görevli oldukları anlaşılamıyor, ikisi arasında gidip geliyorlar. Ayrıca, bunlar özel askeri şirketler olarak adlandırıldıklarında, güvenlik şirketlerinin çalışma alanının, yalnızca ülke toprakları olduğu ve dolayısıyla da bunlara "askeri" denemeyeceği gözden kaçırılmış oluyor. Bunları "özel" güvenlik şirketi olarak adlandırmak da çok doğru değil, çünkü bu adlandırma özel-olmayan güvenlik şirketlerinin de bulunduğunu varsayıyor. Oysa

küresel güvenlik pazarının sağladığı (yıllık gelir) 1990'da 55,6 milyar dolar iken, 2000 yılında 100 milyar dolara yükseldi. 2010'da bu rakamın yine ikiye katlanarak 202 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca, hisse senetleri halka arz edilen güvenlik şirketleri 1990'larda Dow Jones sınai ortalamasını ikiye katlayan bir büyüme gösterdiler. Vinnel Corporation, Military Resources, Inc. (MPRI) ve KBR'nin de içinde olduğu en büyük otuz beş güvenlik şirketi bugün ABD'deki en kârlı işletmeler arasındadır. 2004 Ocağında etkili "think tank" kuruluşu Global Security, Bush yönetiminin *Kara Bütçe*'ye* (Black Budget) ayırdığı paranın Amerikan tarihindeki en yüksek meblağ olduğunu açıkladı. Başka kuruluşların raporları da bu eğilimi doğrulamaktadır: Örneğin, Birleşik Krallık hükümeti için çalışan ve ayrıca Bechtel ve Halliburton ile de sözleşme imzalamış olan İngiltere merkezli Control Risks Group şirketinin cirosu 2003 yılından sonra on beş kat arttı. Aegis'in 2003'te 554.000 sterlin olan cirosu 2005'te 62 milyon sterline yükseldi, ki bu cironun dörtte üçü Irak'ta imzalanan sözleşmelerden geliyordu. Bu şirketlerin pek çoğu büyük işverenler haline geldiler: Dyn Corp, örneğin, dünyanın dört bir köşesinde iş yapan şubelerinde yaklaşık 17.000 kişi istihdam ederken,Avrupa'nın en büyük savunma şirketi olan BAE Systems'in 90.000'in üzerinde çalışanı var ve 13 milyon sterlinin üzerinde satış yapmakta. (2004 rakamları)[15]

Güvenlik şirketlerinin bu şekilde kullanılması, "güvenlik sanayiinde" kârların yükselmesi ve çalışan sayısının artması, pek çoklarının, devlet egemenliğinde yeni bir çağa girdiğimiz ya da güvenlik sanayiinin doğuşuyla birlikte uluslararası iktidarda [egemenlikte] önemli bir değişimin görüldüğünü iddia etmelerine yol açtı. Hemen herkes, güvenliğin *özelleştirilmesi*ni egemenlik mantığının değiştiğinin göstergesi olarak kabul etmekte. Örneğin Peter Singer, pek çok devletin kendi "güvenlik taahhüdü"nü yerine getirmediğini ve bunun da güvenlik siyasetinin yeniden kavramsallaştırılmasına yol açtığını ileri

---

ki bunların tek gerçek alternatifi devlettir. Bu nedenlerle, ben Özel Askeri Şirketler tanımını olduğu kadar Özel Güvenlik Şirketleri tanımını da kullanmaktan kaçınacağım ve doğrudan doğruya "güvenlik şirketleri" diyeceğim.

* örtülü ödenek

[15] War on Want, *Corporate Mercenaries*, s. 4.

sürüyor.[16] Diğer bir deyişle, devlet bu alandaki amir konumunu giderek terk ettiği ya da bu konumu elinden alındığı için, güvenliğin özel bir teşebbüsten daha fazlası haline geldiği söyleniyor: "Büyümekte olan *par excellence* bir sanayii" olarak güvenliğe, ancak devlet iktidarındaki değişim sayesinde erişilmektedir. Söz konusu yaklaşım, bu yönüyle, askeri gücün devletsizleştirilmesinden [destatizasyon] sıkça söz eden "yeni savaşlar" literatürüyle tam bir uyum içinde.[17] Sonuç diyor Anna Leander, "otoritenin kamudan özele geçtiği önemli bir değişimdir."[18] Ken Silverstein'a göre, paralı askerler özelleştirmenin piyadeleridirler, hükümetin sorumluluklarını devralırlar. Deborah Avant'a göre ise güvenliğin özelleştirilmesi yerleşik egemenlik anlayışını derinden etkilemektedir.[19] Bu görüşlerin arkasında yatan ön kabule göre, güvenlik kamu yararına olan bir şeydir ve dolayısıyla da "doğal olarak" devletin görevidir. Bu nedenle, güvenliğin "özelleştirilmesi" devlet iktidarındaki kapsamlı değişimin bir parçası olarak görülmektedir: devletin "içinin oyulması" güvenliğin özelleştirilmesi sonucunu doğurmuştur. Sanayinin kendisi için de benzer bir iddiada bulunulmaktadır.[20]

Bu kabuller ve iddialar hukuk sosyolojisi alanındaki iki paralel tartışmayla önemli ölçüde örtüşmektedir. Birincisi, denetim üzerine yapılan güncel araştırmaların önemli bir bölümü, ister açıkça olsun ister üstü örtülü biçimde, "kamu" denetimi ile "özel" denetim arasındaki sınırın giderek silikleştiğini kabul etmektedir. Gri bir alanın ortaya çıktığı; "kamu denetimi" kategorisine pek uymayan ama aynı yetkileri kullandığı ve "geleneksel" denetim işlevlerini yerine getirdiği görülen özel ya da sözde-kamusal kurumların bu alanı doldurduğu söylenmektedir.[21] Bu gri alan günümüzde muazzam

[16] Singer, *Corporate Warriors*, ss. 7, 49, 55.

[17] Örneğin bakınız, Herfried Münkler, *The New Wars* (2002), çev. Patrick Camiller (Cambridge: Polity, 2005); Mary Kaldor, *New and Old Wars, 2nd Edition* (Cambridge: Polity, 2006).

[18] Leander, 'Privatizing the Politics of Protection', s. 19.

[19] Silverstein, *Private Warriors*, s. 143.

[20] Dominick Donald, *After the Bubble: British Private Security Companies after Iraq* (London: RUSI, WhitehallPaper 66, 2006); Jeremy Greenstock, 'Private Security Companies in an Insecure World', *RUSI Journal*, Vol. 151, No. 6, 2006, ss. 42-44.

[21] Örneğin: Clifford D. Shearing and Philip C. Stenning, 'Modern Private Security: Its Growth and Implications', *Crime and Justice*, Vol. 3, 1981, ss. 193-245; 'Reframing Policing', Clifford D. Shearing and Philip C. Stenning (eds), *Private Policing* içinde (Newbury Park,

ölçüde genişlemiştir: Örneğin Birleşik Krallık'ta "kamuya" bağlı 136.000 polis memurunun yanında, güvenlik sanayiinde çalışan yaklaşık yarım milyon "güvenlik işçisi" vardır. Öteki ülkelerde de benzer, hatta daha yüksek oranlar söz konusudur. Devletin polis teşkilatıyla aynı sayıda personel istihdam eden özel güvenlik şirketleri bulunmaktadır: 1999'da Securitas'ın Pinkerton'u satın almasıyla 114.000 çalışanı olan bir güvenlik şirketi ortaya çıktı. Danimarkalı Falk şirketinin İngiliz Group 4'le birleşmesi ve ardından yeni şirket Group 4 Falk'un ABD merkezli Wockenhut Corporation tarafından ele geçirilmesi sonucunda, 200.000 kişi çalıştıran ve yıllık cirosu 3,7 milyar doları bulan bir organizasyon doğdu. 2004 Şubatında Group 4 Falk ile Securicos'un birleşmesiyle yeni ve çok daha büyük bir şirket ortaya çıktı. Böylesi büyük [güvenlik] şirketlerinin varlığı göz önünde bulundurulduğunda, Avrupa Güvenlik Hizmetleri Konfederasyonu'na üye örgütlerin Avrupa Birliği sınırları içinde 1 milyondan fazla işçi çalıştırıldığı şeklindeki tahmin şaşırtıcı olmasa gerek.[22]

Neyin "güvenlik harcaması" sayılması gerektiği konusundaki belirsizlik, güvenliğe tam olarak ne kadar para harcandığının hesaplanmasını güçleştirmektedir. Birleşik Krallık Düzenleme Kurulu, Birleşik Krallık güvenlik sanayiinin 2003'teki yıllık gelirinin 3 ile 4 milyon Sterlin arasında olduğunu tahmin etmektedir.[23] Küresel güvenlik piyasasına dair yapılan son tahminde 60 milyar Sterlinlik bir rakamdan söz edilse de,[24] "*Fortune* dergisine göre sigorta, işyeri güvenliği, lojistik ve enformasyon teknolojisi gibi güvenlikle ilgili kalemlere özel sektörün yapacağı harcama 150 milyar doları geçecek."[25] Ülke Güvenliği Bürosu, tek başına ABD'nin yurt içi güvenliğe yılda yaklaşık 100 milyar dolar harcadığını belirtiyor.[26] Bazı sanayi analistleri 2015'te ABD

CA: Sage, 1987); Nigel South, *Policing for Profit: The Private Security Sector* (London: Sage Publications, 1988), ss. 9-11; Trevor Jones and Tim Newburn, *Private Security and Public Policing* (Oxford: Oxford University Press, 1998).

[22] Bkz. the CoESS website at www.coess.org.

[23] Bkz. the SIA website at http://www.the-sia.org.uk

[24] Johnston, 'Transnational Security Governance', s. 36.

[25] David J. Rothkopf, 'Business Versus Terror', *Foreign Policy*, 130, 2002, ss. 56-64, s. 58.

[26] Office of Homeland Security, *National Strategy for Homeland Security*, July 2002, s. 63.

pazarının değerinin 180 milyar dolara ulaşacağını öngörürken, yeni terörist saldırılar olması durumunda bu rakamın "[jet hızıyla] yükselebileceğini" ekliyorlar.[27]

Buna paralel olarak yürütülen ikinci tartışma, nüfusun önemli bir bölümünü hapiste tutma gayretiyle ilgili. Yüksek güvenlikli bir hapishanenin maliyetinin 75 milyon doları bulduğu dikkate alınırsa, hapsetme işi sermaye ile devlet arasında kârlı bir ortaklık anlamına geliyor. Yalnızca ABD'deki Pelican Bay State Hapishanesi 1500 kişiye iş olanağı sağlıyor. Bunlara yılda 50 milyon dolar ücret ödeyen hapishanenin yıllık bütçesi 90 milyon doların üzerinde. Bu tür hapishanelerin sayısı giderek artıyor: 1985 ile 1995 yılları arasında Amerika'daki özel hapishanelerin sayısında %500 artış oldu. Başka pek çok devlet de bu konuda ABD'yi izliyor. Bir özel hapishane tedarikçisinin deyişiyle, güvenli bir hayat olanağı sunan ve otele benzeyen bu kuruınlar[28] iaşe, tıbbi malzemeler, ulaşım ve mobilya üretimi gibi bir dizi tamamlayıcı hizmet kolunun ve parmaklık malzemesi, kelepçe, uyuşturucu dedektörü, koruyucu yelek ve hapishaneler için gerekli diğer "güvenlik" malzemelerinin satışına dayalı yeni filizlenen "özel araç-gereçler" sanayiinin doğmasını sağlayarak hapishane dünyasını pek çok şirket için cazip hale getirmektedir. Güvenli bir hayat olanağı sunan bu otellerin asıl cezbedici yanı ise, sakinlerinin orada yaşamak için çalışmak zorunda olmalarıdır. Mc Donalds'ın üniformaları, Victoria's Secret'ın iç çamaşırları, ana kartlar ve kot giysiler, araç plakaları ve mobilyalar bugün artık hapishane emeğiyle üretilmektedir. Tele-pazarlama, ilaç testi ve bayındırlık işlerinde de giderek hapishane emeği kullanılmaktadır. Grev yok, sendika yok, işsizlik sigortası yok, iş "kazaları" için tazminat ödemek yok; dolayısıyla Yeni Dünya Düzeni'nin köle emeğini andıran hapishane emeği, "her federal hapishaneyi ... küçük bir sanayi bölgesine dönüştürmeyi"[29]

[27] Tim Starks, 'Security "Gold Rush" Yields Nuggets for Some', *Congressional Quarterly Weekly*, 22 Jan, 2005.

[28] Aktaran: Christian Parenti, *Lockdown America: Police and Prisons in an Age of Crisis* (London: Verso, 1999), s. 211.

[29] Yorum, Senatör Phill Graham'a ait. Aktaran: Parenti, *Lockdown America*, s. 230. Ayrıca bakınız: Charles Overbeck, 'Prison Factories: Slave Labor for the New World Order', http://www.parascope.com/articles/0197/prison.htm; Eve Goldberg and Linda Evans, 'The Prison

amaçlayan siyasetçilerin teşvik ettiği şirketler açısından içi altın dolu bir çömlektir.

O halde, bu yeni çağda, askeri şiddet kullanımındaki değişime paralel bir değişimin denetim ve hapsetme süreçlerinde de yaşandığını görüyoruz. Askeriyede olduğu gibi, kanunun ve düzenin, disiplinin ve cezanın ana kurumları giderek "özelleştirilmeleri" temelinde tanımlanıyor. ve bu tanım da ağırlıklı olarak yine egemenlikte ve yönetimde değişiklikler olduğu varsayımına dayandırılıyor. Modern devlet açısından kaçınılmaz olduğu varsayılan uygulamaların ve sorumlulukların sözüm ona özel ajanslara devredilmesi, egemenlik ve yönetim tarzı açısından yeni bir çağa girildiğinin kanıtı olarak sunuluyor. Yerli güvenlik sanayiinin böylelikle "içi oyulan" devletin bıraktığı "gedikleri kapadığı" ya da "boşlukları doldurduğu", [aksi takdirde] bu gediklerin ve boşlukların zaman zaman devleti mali krize götürebileceği söyleniyor.Bu bakış açısına göre, "özel güvenliğin" gelişmesi, yeni bir çağda, devletin egemenliği ile ticari çıkarlar arasındaki ticari uzlaşmaya dayalı "sessiz bir devrim" gerçekleştiriyor; güvenliğin "özel" biçimleri, tıpkı giderek özelleştirilen "kamusal" faaliyet türleri gibi, kamusal alana her geçen gün daha fazla sızıyor.[30] Şiddet kullanımı ve insanları hapsetme işi uzun zamandır devletin meşruluğunun (ve devlet tekelinin) ayrılmaz bir parçası olarak görüldüğünden, bu uygulamalardaki değişikliklerin geç modernite döneminde iktidarın kullanılış biçiminde bir değişime -devletin güvenliği sağlayan aktörlerden yalnızca biri olduğunun öne sürüldüğü "rızaya dayalı yeni yönetişim" doğrultusunda bir dönüşüme- yol açtığı söyleniyor.[31] Kısacası, baskın yaklaşıma göre devletin başarısız olduğu ya da yetersiz kaldığı düşünülen yerlerde "özel" güvenlik kuvvetleri ve grupları devreye

---

Industrial Complex and the Global Economy', http://www.hartford-hwp.com/archives/26/152.html; Brian Jarvis, *Cruel and Unusual: Punishment and US Culture* (London, Pluto Press, 2004); Nils Christie, *Crime Control as Industry: Towards GULAGS, Western Style*, Second Edition (London, Routledge, 1994); Ruth Wilson Gilmore, *Golden Gulag: Prisons, Surplus, Crisis, and Opposition in Globalizing California* (Berkeley: University of California Press, 2007).

[30] Shearing and Stenning, 'Modern Private Security', s. 193; South, 'Private Security', s. 190; Clifford D. Shearing and Philip C. Stenning, 'Private Security: Its Implications for Social Control', *Social Problems*, Vol. 30, No. 5, 1983, ss. 493-506.

[31] Jennifer Wood and Clifford Shearing, *Imagining Security* (Cullompton, Devon: Willan, 2007).

giriyor. Sanayinin kendi hakkında anlatmayı çok sevdiği o hikayeyi bir kez daha dinliyoruz. Bu hikayede "özel" güvenliğin genel güvenlik sorunundan ayrıldığı ama aynı zamanda onu pekiştirdiği söyleniyor; sermaye bir kez daha, (ulusal) güvenliğe eşsiz katkılarda bulunan bir güç olarak takdim ediliyor.[32]

Demek ki bu araştırma alanları, birlikte alındıklarında, devlete ana görevlerinden biri olan koruma işinden bir şekilde el çektirildiği, yeni bir "özel" ya da "ticari" güvenlik çağına girildiği savını destekleme eğilimi gösteriyorlar. Ne var ki, "özelleştirme" anlayışında gerçekleşen bazı değişikliklerin kaydedilmesi gibi açık bir yararı olsa da, kamusal-özel ikiliği liberal geleneğin vazgeçilmez kavramlarından biri olduğu için, özelleştirme kavramının kullanılması liberal varsayımların analize sızmasına yol açmak gibi ciddi bir riski de içinde barındırmaktadır. "Özelleştirme" hakkında söylenenlerin devletin "içinin boşaltılması" ya da devlet iktidarının dönüşümü üzerine ciddi yanlışlar barındıran iddiaların yan yana dile getirilmesi, belki de bunun en iyi örneğidir. Ben, bunun yerine, metalaştırmayı ve fetişizmi temel alan bir analiz ortaya koymak istiyorum. Bu analiz, olan bitenin bir dönüşümle ya da devlet iktidarının içinin boşaltılmasıyla hiç ilgisinin olmadığını göstermeme de olanak sağlayacak. Aksine, gerçekleşen değişiklikler, Marksizmin devlet ile sermayenin *birliği* anlayışının doğrulanmasına yardımcı olmaktadır. Hem devletin hem de sermayenin güvenlik saplantısından nasıl yararlandığını ve böylece güvenliği hem kalıcı sermaye birikiminin hem de sivil toplumun sürekli bir politik denetim altında tutulmasının bir aracı haline getirdiğini incelemek, bizi, kamusal-özel ayrımında içkin olan liberal varsayımlardan uzaklaştırıp tamamen farklı bir çerçeveye götürerek doğrudan doğruya güvenliğin süregelen metalaştırılmasına yoğunlaşmamıza olanak sağlar. Bu, *güvenlik fetişi* düşüncesinden yararlanmak, dolayısıyla da güvenlik sanayiini devletin bir ortağı -güvenlik ideolojisi etrafında giderek örgütlenen bir ortaklık- olarak ele almak suretiyle güvenlik

[32] Örneğin, "Birleşik Devletler düşmanlarını öfkelendirip tahrik eden kendisine özgü niteliklerden yararlanarak teröristleri alt edebilir ... : Amerikan teşebbüsü, Amerikan sermayesi, Amerikan teknolojisi, Amerikan halkının çalışkanlığı, ABD'nin piyasaya olan güveni ve bireyin rolü" -Rothkopf, "Business Versus Terror", s. 64.

eleştirisini geliştirmemize yardımcı olur. Öyleyse, güvenliği bir fetiş olarak okumaktaki amaç, güvenliğin *hem* sermayenin *hem de* devletin çıkarları doğrultusunda ideolojik bakımdan nasıl oluşturulup geliştirildiğini yeniden ortaya koymaktır.

Sermaye açısından "üretken" olabilmesi için, güvenliğin, burjuva dünyanın bütününde yaygın olarak uygulanageldiği gibi, somutlaştırılması gerekir; güvenlik önce maddi bir metaya dönüştürülmek zorundadır.[33] Güvenlik ilk bakışta besbelli, hatta sıradan bir şey gibi görünür. Dıştan bakıldığında en belirgin şey olan meta biçimini aldığında daha da sıradan görünür; bu haliyle, insani bir gereksinimi karşılayan bir nesnedir yalnızca. Bununla birlikte, Marx metanın "bir meta olarak ortaya çıkar çıkmaz duyumsallığı aşan bir şeye dönüştüğüne" işaret eder.[34] Böylece metaya, onun kullanım-değerinden ileri gelmeyen mistik bir değer atfedilir. Genel anlamda meta için durum böyleyse eğer, güvenlik başlığı altında sunulan metaların fazladan bir avantajı vardır; onlar görünüşte insanın en temel ihtiyacını karşılamaktadır. Ne var ki Marx meta üretiminin *per se* [tek başına] hiç de açık ve sıradan olmadığına dikkat çeker. Güvenlik üretiminin ana hatlarını izlediğimizde metalar bizi güvenlik sanayiinin kalbine, güvenliğin fetişist bir biçimde metalaşmış toplumsal ilişkilere kazındığı bir sürece götürür.

Güvenlik firmalarının güvenlik sanayiiyle meşgul olmalarının nedeni, "toplumsal denetim"de ya da "gözetim"de bir çıkarları olması değildir. Aksine, kâr elde etmek gibi çok daha dünyevi bir çıkar nedeniyle bu sanayiyle ilgilenirler.[35] Güvenlik sanayii kâr elde etmek için güvenlik *satmak* zorundadır. Güvenlik satmak için de önce güvensizlik duygusunun/ortamının oluşumuna katkıda bulunması gerekir. Diğer bütün sanayiler gibi güvenlik sanayii de müşterileri egemen özneler olarak görür -müşteri kraldır. Ama aynı zamanda onları korku içinde olan kimseler olarak görür -müşteri güvenlikten yoksundur. Böylelikle, ulusal güvenlik projesine dayanarak yapılan çok daha kapsamlı bir

[33] George Rigakos, *Nightclub: Bouncers, Risk and the Spectacle of Consumption* (McGill-Queen's University Press).

[34] Karl Marx, *Capital: A Critique of Political Economy* (1867), çev. Ben Fowkes (Harmondsworth: Penguin, 1976), s. 163.

[35] Rigakos, *New Parapolice*, ss. 5, 13, 23.

korku kültürünün imal edilmesinde kilit rol oynar. Fakat devlet ulusal güvenlik projesine destek sağlamak için bu korkuyu kullanırken, güvenlik sanayii güven(siz)lik duygusunu meta tüketimine dönüştürmeyi amaçlar. Nitekim korkuya ve güvensizliğe tamamen metalaştırılmış biçimlerde "çözümler" sunar. Oluşturulan şey güvenlik ihtiyacıdır -sermaye tarafından ancak şu ya da bu metayla karşılanabileceği düşünülen bir ihtiyaç-; dolayısıyla da "güvenlik" adına pazarlanmak üzere giderek daha fazla meta üretilir. Böylece güvenlik sanayii insanları ve onların güvenliğe olan sözde ilgisini, toplum nezdinde hem güvenlik hem de onun meta biçimi anlayışını pekiştirmek için kullanır.

O halde, güvensizliğe ve korkuya getirilen sınai çözüm, yani tüketim, bir bakıma siyasi çözüme paralel gider ve onu tamamlar. Ancak, güvenlik sanayii siyasi çözüme paralel gitmekle birlikte, ayrıca siyasi çözüme kesin bir *apolilit* alternatif de sunar. Çünkü, devletin güvenliğin garantörü olarak başarısız kalması durumunda güvenlik sanayiinin tutumu açıktır: artık *yalnızca* tüketim bizi koruyabilir. Güven(siz)lik üretimiyle birlikte bir kez daha devletle aynı hizaya geldiğini gören sermaye, yine de, bir zamanlar yalnızca devletin korunması olarak düşünülen bir soruna siyasi olmayan bir çözüm sunabilir. Bunu yaparken, son yıllarda hemen her yerde yürürlüğe konan neo-liberal siyasi ajandayla uyum içinde hareket eder.Güvenlik sanayiinin birden bire hukuk, savaş ve düzen-imalatı alanına girmesini açıklamak ve meşrulaştırmak için bu ajandadan yararlanılmaktadır.

Güvenlik ihtiyacı son derece amorf ve belirsiz olduğu için, güvenlik "aura"sını donatabilecek metaların sayısı ve türü neredeyse sınırsızdır; hem somut metaları hem de somut olmayanları kapsar. Ayrıca, güvenlik başlığı altında sunulan yeni metalar medyada sürekli yer bulmaktadır. Spitzer, modern kapitalist toplumlarda güvensizlik duygusunun, korkunun ve paranoyanın genelleşmesinin, doğrudan "güvenlik"le ilgili olan metalar ile yalnızca güvenlik "sembolleri"yle donatılan metaları birbirinden ayırmayı imkansız kıldığına işaret etmektedir.[36] Bunun önemli bir nedeni de bir güvensizlik durumunun/duygusunun çözümü olarak giderek daha fazla metanın üretilmesidir

[36] Spitzer, 'Security and Control', ss. 45-6.

-hava yastığından lap-top çantasına, hayat sigortasından ölüm sigortasına, evlerdeki yangın duvarlarından bilgisayarlardaki yangın duvarlarına, gözetleme kameralarından kişisel monitörlere ve hareket dedektörlerine giderek daha fazla meta şu ya da bu güvensizliğin çözümü olarak pazarlanmaktadır. Tüketici yurttaşlar [tek] bir tüketim sistemi içinde ve olağanüstü güvenlikli oluşları nedeniyle satılan, SUV gibi askeri tasarımlar örnek alınarak üretilmiş arabalarıyla bir burjuva istihkamdan diğerine -güvenlikli alışveriş merkezleri ve büyük mağazalardan güvenlik-odaklı, çitlerle çevrili mahallelerine ve evlerine gidiyorlar.[37] Nitekim "iç güvenlik" evin alabildiğine "özel" alanı ile "anayurdun" ve "ulusal güvenliğin" "kamusal" alanı arasında güzelce gidip geliyor. Dolayısıyla, metanın kendisi ile sağladığı yararlar arasındaki ilişki ağırlıklı olarak metanın sembolik üretimi ile sağlanıyor. Kapasitesinin neredeyse sınırsız olduğunu, öyle ki metalara birbiri ardına sembolik değerler yüklenebileceğini söylüyor.[38] Bunun anlamı şu: Giderek artan bir tüketim bizi güvende tutabilir ancak -bizi yalnızca tüketim *koruyabilir* artık. Tüketim, bir kimsenin sonu gelmez güvenlik ürünleri silsilesi yoluyla kendi güvenliğini sağlama aracı haline gelir. Olağanüstü hal [acil durum] zihniyetinin egemen olduğu, güvenlik mallarının tüketimi aracılığıyla güvenliği sağlama yolundaki bu aralıksız çaba, söz konusu mal ve hizmetlerin etrafında oluşan beklenti düzeyinin sürekli yükseltilmesine katkıda bulunuyor.[39]

Bunun geniş sosyo-politik ve tarihsel arka planı, kuşkusuz, ilk kez birinci bölümde değindiğimiz noktadır: hemen her alanda güvensizlik ortamı oluşmasına yol açan, öncelikle, meta [biçimi] üzerine inşa edilen toplumun mantığıdır. Marx ve Engels'in *Komünist Manifesto*'da işaret ettikleri gibi, üretimin insanların ihtiyaçlarını karşılamaktan ziyade mübadele için yapılmasına dayanan bir toplumsal düzen, tüm toplumsal koşullarda sonu gelmeyen bir belirsizlik ve sürekli bir huzursuzluk yaratır. Güvenlik sanayiinin serpilip gelişmesi için bu geniş arka planın gizlenmesi ya da yadsınması gerekir -"her

[37] Bkz: Mike Davis, *City of Quartz: Excavating the Future in Los Angeles* (London: Vintage, 1990), ss. 223-50.

[38] Spitzer, 'Security and Control', s. 51.

[39] Paul Virilio, *Speed and Politics: An Essay on Dromology* (1977), çev. Mark Polizzotti (New York: Semiotext[e], 1986), ss. 119-23.

somutlaştırma bir unutmadır" diyor Adorno.[40] Buna rağmen, paranoik devletin yanı sıra bu arka plan da güvenlik sanayiini kıskanılacak bir konuma yerleştiriyor; zira ulusal güvenlik mücadelesi genel güvenlik, çevre güvenliği, biyo-güvenlik, gıda güvenliği vs. için verilen savaşımları içerir. Güvensizlikte sınır yoktur, ama bunların hepsiyle başetmek mümkündür ... yeter ki para(nız) olsun. Sınırsız bir hammadde arzı yaratan ve ürünleri için talep veya satış sıkıntısı çekmeyen bir sanayinin varlığı ve gelişmesi güvence altında demektir. Üstelik güvenlik sanayii, tüm burjuva topluma nüfuz etmiş bulunan güvensizliğin çözümünün güvenlik değeri taşıdığı varsayılan metaların bireysel tüketiminden geçtiği görüşünü teşvik eder. Oysa mesele, hiç kuşkusuz, söz konusu güvensizliğin burjuva toplumun kaçınılmaz bir özelliği olmasıdır.

Sermaye ve devlet güvensizlik üretiminden geçindikleri ölçüde, güvenliğin gerçekte asla sağlanamamasını da garanti altına almak zorundadırlar. Tehlikelerin sürekli olarak birbirini izlemesi herkesin bir tür güvenlik elde etmek için çabalamayı sürdürmesini sağlar: meta ardına meta [satın alınır], sigorta ardına sigorta [yaptırılır] ve bizi denetim altında tutan üniformalara riayet [edilir]. Bu bakımdan, güvenlik sanayii de tıpkı güvenlik devleti gibi tüketicilerini/müşterilerini yalan vaatlerle sürekli aldatmak zorundadır. Bonoların süresi durmadan uzatılır ve nihayet verilen sözlerin aldatmaca olduğu ortaya çıkar: sağlama bağlanan tek şey, gerçek hedefe asla ulaşılamayacağıdır.[41] Böylece, tıpkı devletin yeni güvenlik önlemleri "sunması" gibi, yeni güvenlik metaları piyasaya sürülür. Bir "güvensizlik/tehlike" ortadan kalksa bile çok daha fazlası imal edilebilir. Öyleyse güvenlik meta icadının bir parçası, burjuva toplumun yaşamsal ilkesi [hayat enerjisi] haline gelmiş demektir.[42] Ancak, meta icadının bu özgün yanını böylesine *gerçek* yapan şey, güvenliğin belirgin bir biçimde varlığımızın ayrılmaz bir parçası gibi görünmesidir. Nitekim güvenlik sanayii

[40] Adorno to Benjamin, 29 February, 1940, Theodor W. Adorno and Walter Benjamin, *The Complete Correspondence 1928-1940* içinde, çev. Nicholas Walker (Cambridge: Polity Press, 1999), s. 321.

[41] Bunun paraleli kültür sanayiidir. Bkz. Theodor Adorno and Max Horkheimer, *Dialectic of Enlightment* (1944), çev. John Cumming (London: Verso 1979), s. 139.

[42] Karl Polanyi, *The Great Transformation: The Political and Economic Origins of Our Time* (Boston: Beacon Press, 1957), ss. 72-3.

güvenlik ihtiyacını karşıladığını iddia etse de, insanlar nihayetinde sanayideki bir hesaplama nesnesidirler yalnızca. Güvenlik sanayii güçlendikçe gerçek ihtiyaçlarla daha doğrudan ilgilenir; onları denetim altına alır, disiplinize eder, dönüştürür. Sonuç güvenlik sanayiinin tüketici kültürüyle ve meta üretiminin fetişleştirilmiş dünyasıyla yapısal olarak bütünleşmesidir.

Güvenlik sanayiinin ürünlerinin meta fetişi üzerinden tanımlamak, bunların yalnızca arzu nesneleri olduğunu söylemek değildir. Aksine, Marx fetişizm derken metanın kendi niteliğinden, özellikle de onun biçiminin fetiş niteliğinden -Fetischkharakter- söz etmektedir. "Emeğin ürünleri meta olarak ortaya konulur konulmaz, fetişizm kendisini bunlara iliştirir; dolayısıyla da meta üretiminin ayrılmaz bir parçasıdır."[43] Metanın gizemli niteliğinin ve esrarengiz karakterinin, nesnenin duyu üstü duyusallığının ("duyulur bir duyu üstü şey") temeli budur. Metanın esrarengiz ve gizemli karakteri metanın kendi biçiminden doğar. "Onun içindir ki meta üretiminin gizemli karakteri, metanın, insanın kendi emeğinin toplumsal niteliğini emeğin ürünlerinin nesnel niteliği olarak, bu şeylerin sosyo-naturel [toplumsal-doğal] özellikleri olarak yansıtmasından ileri gelir."[44] Kısacası, meta üretimi koşullarında insanlar [insan özneler] arasındaki toplumsal ilişkiler nesneler arasındaki bir ilişkinin fantastik biçimi halini alır.

Ancak, Marx metanın fetiş karakterinden söz ederken aynı zamanda bir ideoloji türü olarak fetişizmden de [Fetischismus] söz eder. Bu, örneğin, "sermayeyi ele alırken son derece açık hale gelen" ekonomi politiğin fetişizmidir.[45] Marx burada "fetişizm" kavramını metanın niteliğini değil ekonomi politiğin meta hakkında sürdürdüğü inançlar sistemini ifade etmek için kullanmaktadır. Yani, meta üretimi *ideolojisinden* söz etmektedir. Bu ideolojinin en önemli boyutlarından biri, tarihsel olanın doğal olarak sunulmasıdır. Bu nedenle Marx, yayınlanmamış olan "Doğrudan Üretim Sürecinin Sonuçları" başlıklı bölümde, iktisatçıların üretim ile meta üretimini aynılaştırılmalarını "ekonomi politikçilerin fetişizmi", "*meta* veya *üretken emek* gibi

[43] Marx, *Capital*, s. 165.

[44] Marx, *Capital*, ss. 164-5.

[45] Marx, *Capital*, s. 176.

ekonomik kategorilerin bu biçimsel belirlenim ya da kategorilerin maddi cisimleşmelerinde içkin bulunan nitelikler olarak görülmesine dayalı, kapitalist üretim tarzına özgü bir fetişizm" olarak tanımlar.[46] "Fetişizm" kavramının bir ideolojik süreci saptamak için kullanıldığına dair en açık ifadeye belki de *Kapital*'in 2. cildinde, "burjuva iktisatçılara özgü fetişizm"den söz edilen bölümde rastlıyoruz. Marx, bu fetişizmin "şeylerin toplumsal üretim sürecinde edindikleri toplumsal ve ekonomik karakteri şeylerin maddi niteliğinden kaynaklanan doğal bir karaktere dönüştürdüğünü" söylüyor.[47]

Demek ki Marx fetiş kavramını hem metanın niteliğini hem de burjuva düşüncesinde metayı kuşatan ideolojiyi tanımlamak için kullanmaktadır. Bu, kısmen, metanın düşsel [fantazmagorikal] niteliğine -metanın kendisinden doğan ama ideoloji olarak fetişte sürdürülen bir niteliğe- dayanmaktadır. Bu düşsel karakter nihayetinde, sosyo-ekonomik üretim ilişkilerinin maddiliğinin toplumsal ve siyasal bilinçten silinmesine bağlıdır (bir kez daha: her somutlaştırma bir unutmadır). Güvenlik metası tam da bu ikili anlamı bakımından fetişistiktir. Bir yandan, güvenlik sorununa çözüm olarak sunulan metalar, kısmen metanın kendisinden kısmen de temsil ettiği şeyden kaynaklanan esrarengiz ve gizemli bir karaktere sahip olmakla birlikte, güvenlik, maddiliği yok oldukça temsili olarak sürekli maddileştirilmektedir. Öte yandan, bu türden metalar, daha kapsamlı olan ve günümüzün siyasi dilini belirleyen meta ideolojisi temelinde tanzim edilip sunulmaktadır. Nitekim kapsamlı meta biçimi ideolojisi güvenlik ideolojisinin günümüzdeki yükselişiyle çakışmakta, ona paralel olarak ilerlemekte, onu pekiştirmekte ve meşrulaştırmaktadır.

Marx, Renanya ormanlarının sahiplerinin 1842'de köylülerin ve işçilerin ormanlardan (kerestecilik) ağaç kesmelerini önlemek için Renanya Meclisini harekete geçirme girişimleri üzerine kaleme aldığı yazıda, "*Kübalı vahşilerin* altını, İspanyollar'ın fetişi olarak gördüklerine işaret ediyordu: ... Eğer Kübalılar Ren Eyalet Meclisi'nin oturumunu izleselerdi, *kerestenin* de *Renanyalılar'ın fetişi* olduğunu

[46] Marx, *Capital*, ss. 983, 1046.

[47] Karl Marx, *Capital: A Critique of Political Economy, Vol. 2*, çev. David Fernbach (Harmondsworth: Penguin, 1978), s. 303.

düşünmezler miydi?"[48] Biz de şunu ekleyebiliriz: Kübalı vahşiler yirmi birinci yüzyılın ilk on yılına tanık olsalardı pekala güvenliği en son fetiş olarak görebilir, onun gizemli ve esrarengiz niteliğinin yalnızca kereste değil aynı zamanda metal, plastik vb. biçimler almasına, hatta bazen hiç de maddi olmayan bir şey olarak ortaya çıkmasına olanak sağladığını düşünebilirlerdi. Ayrıca, ne kadar çok metanın bu karaktere sahip olduğunu görünce, kuşku yok ki ağızları açık kalırdı. Bunun böyle olması bizi şaşırtmamalıdır, çünkü şimdiye kadar savunageldiğim üzere, güvenlik burjuva toplumun ve liberal düşüncenin yüce kavramıdır. Dolayısıyla, güvenliğin pek çok bakımdan bu toplumun yüce fetişi haline geldiğini görmek de şaşırtıcı olmasa gerek. Bu fetiş, düpedüz kapitalizm-yanlısı [pro-kapitalist] olan bir ajandanın maskelenmesine yardımcı olur. Bu ajanda da egemen sınıf tarafından ifade edilen sınıfsal itimadın değişen düzeylerine göre sürekli olarak yeniden yapılandırılan kapitalist çelişkileri idare etme stratejisinin bir parçasıdır. Nitekim somutlaştırmanın yoğunlaşması ve bugün tanık olduğumuz güvenlik merkezli fetişizm bir süredir var olagelen eğilimlerin bir sonucudur.

Bu bakımdan güvenlik sanayii, güvenlik devleti (ve elbette güvenlik-saplantılı kitle iletişim araçları ve aydınlar) tarafından propaganda edilen ideolojiden beslendiği gibi, kendisi de bu ideolojiyi beslemektedir. Böylece, tasavvur edilmiş bir güvenlik ekonomisinin ayrılmaz bir parçası haline gelen güvenlik sanayii bir taraftan burjuva toplumun hem bağlı olduğu hem de beslediği toplumsal ve siyasal korkulara bel bağlarken, bir taraftan da daha fazla tüketimin, daha fazla metalaştırmanın bizi güvensizliklerden koruyacağı inancından destek alma ihtiyacı duyar. Güvenlik böylece sermayenin yayılma stratejisi haline gelmiştir; sermayeyi tamamlar, tehlikelerden korur ve akışını kolaylaştırır. Ama bu durum, devlet iktidarında veya egemenliğinde herhangi bir değişikliği içermek ya da ifade etmek şöyle dursun, devletin etrafında örgütlendiği güvenlik mantığını pekiştirir; devletin belli kapasitelerinin harekete geçirilmesine, baskı, denetim ve siyasi yönetim aygıtlarının sürekli olarak geliştirilip çoğaltılmasına yardımcı olur.

[48] Karl Marx, 'Debates on the Law on Thefts of Wood' (1842), Karl Marx and Frederick Engels, *Collected Works, Vol. 1* içinde (London: Lawrence and Wishart, 1975), ss. 262-3.

Fetişizm sermayeyi korur, diyor G. A. Cohen.[49] Ama aynı zamanda devleti de korur. Devletin temelini oymak ya da "içini boşaltmak" şöyle dursun, güvenlik mantığı devletin bir takım kapasitelerini (yeteneklerini) harekete geçirerek devlet iktidarının temel mantığının sürdürülmesine yardımcı olur. Şurası da unutulmamalıdır ki "güvenliğin özelleştirilmesi" tezinin aksine, kapitalist devletin neo liberalizm koşullarında gerçekten güçlendirdiği bir kaç özelliğinden biri de güvenlik aygıtıdır.[50] Çünkü güvenlik sermayenin yayılma stratejisi haline geldikçe sermaye de buna karşılık olarak güvenlik ideolojisini desteklemekte ve yayılmasını kolaylaştırmaktadır. Böylece, devlet iktidarı mantığına meydan okumak bir yana, aksine ona dayanak olmaktadır.

Ayrıca, bu meseleleri "özelleştirme" fikri üzerinden ele almak, bu özelleştirmeye direnmemiz ve güvenliği sözün ona kendi "doğal" yuvasına ve muhafızına, yani devlete "iade etmemiz" gerektiğini ima etmek gibi bir tehlikeyi barındırmaktadır. Bu, vahim bir hatadır. Güvenliği devlete "iade etmek" yerine, aksine güvenlik fetişinin kendisine direnmek gerekir. Çünkü, güvenlik etiketi altında uygulanan baskı ve sömürü biçimlerine ne şekilde karşı gelebileceğimizi görmemizi engelleyen şeylerden biri de budur. Güvenliği "özelleştirme" üzerinden ele alarak bunu kavrayamayız; bunu ancak güvenlik eleştirisi üzerinden kavrayabiliriz. Eğer sermaye karşıtı hareket fetişizm karşıtı bir hareketse, ki öyle olması gerekir, o halde mevcut güvenlik fetişizmini de hedef almalıdır. Böylece, güvenlik sanayiinin ve güvenlik devletinin birlikte alaşağı edilmesini amaçlamak zorundadır.

Ancak, güvenlik eleştirisi açısından kaçınılmaz olan bu alaşağı etme [girişimi], modern düşünceye egemen olan güvenlik ideolojisiyle de hesaplaşmak durumundadır; özellikle de entelektüel emeğin temel kurumu olan üniversitede.

---

[49] G. A. Cohen, *Karl Marx's Theory of History: A Defence* (Oxford: Oxford University Press, 1978), s. 129.

[50] Nick Dyer-Witheford, *Cyber-Marx: Cycles and Circuits of Struggle in High-Technology Capitalism* (Urbana: University of Illinois Press, 1999), s. 141.

Güvenlik Entelektüelleri

Gramsci, faşizmin hapishane hücresinden yazdığı 3 Ağustos 1931 tarihli mektubunda, devlet kavramının derinlerine inmek için entelektüellerin tarihinin ayrıntılı biçimde betimlenmesi gerektiğini vurguluyordu.[51] Bu saptama en çok da kabaca "güvenlik entelektüelleri" başlığı altında toplayabileceğimiz çok sayıda kişiyi istihdam eden ulusal güvenlik devleti için geçerlidir.

> Bunların çoğu ordu, polis ve istihbarat servisleri tarafından kullanılmaktadır. Ama askeri kültürle ilişkisi daha dolaylı olan başka boyutları da vardır: Devlet/hükümet sözleşmeleri üzerine çalışan akademisyenler, sözde bağımsız "think-tank" kuruluşlarında istihdam edilen analistler ya da siyasi partilerin araştırma ve güvenlik kollarında çalışan üyeleri. Bunların en karakteristik ürünleri güncel olaylarla ilgili stratejik, siyasi ya da ekonomik değerlendirmeler ve gelecekteki politikaların, kararların ve olayların olası sonuçlarını tek tek ortaya koyan senaryolardır.[52]

Lucham'ın savını silahlı kuvvetlerin ötesine taşırıp genişletmek, güvenlik entelektüellerini teşhir etmek ve bunu yapmak için de onların temel kurumsal yuvaları olan üniversiteyi hegemonik ve fetişist bir güvenlik ideolojisinin geniş çerçevesi içine oturtmak istiyorum.

Bu savı geliştirmek için, üniversitelerin askeri-sınai kompleks içindeki rolleriyle ilgili pek çok konuyu bir tarafa bırakarak ilgimizi belli bir konu üzerine yoğunlaştırmak gerekiyor. Ben de öncelikle toplum bilimlerine yoğunlaşacağım ve böylece doğa bilimlerini ve hesaplama gibi onunla bağlantılı alanları bir tarafa bırakacağım. Zira "yalnızca kar ve çıkar gözeten bilim anlayışının" (mercenary science) ulusal güvenlik devleti içindeki rolüne dair ayrıntılar ve tartışmalar hemen herkesin malumudur. Toplum bilimleri içindeki entelektüeller ise, aksine, kendilerinin iktidar merkezlerine uzak, daha rahat bir konumda bulunduklarını ve temel politik meseleler hakkında daha eleştirel yargılarda bulunmalarına olanak sağlayan bir özerkliğe sahip olduklarını düşünmekten hoşlanırlar. Ne var ki birazdan göreceğimiz gibi, toplum

---

[51] 'Letter to Tatiana [Schucht]', 3 August, 1931, Antonio Gramsci, *Letters from Prison* içinde, ed. Frank Rosengarten (New York: Columbia University Press, 1994), s. 52.

[52] Robin Luckham, 'Armament Culture', *Alternatives*, Vol. 10, No. 1, 1984, ss. 1-44, s. 11.

bilimleri içindeki pek çok disiplin ulusal güvenlik devleti ve onun emperyalist güdüleri için kaba bir mazeret oluşturan aynı tutarsız uygulamalar çerçevesinde iş görmekle kalınayıp çoğu kez aynı amaçla ulusal güvenlik devleti tarafından kalıba dökülürler. İkincisi, akademi dünyası ile ulusal güvenlik dünyası arasında varolan döner kapının açıklanacağı yer burası değil. Üçüncüsü, güvenlik servislerinin üniversite içindeki "işbirlikçi memurları" ve "güvenilir kişileri" nasıl kullandığına ve güvenlik servisleri için mazeret üretmede üniversitelerden nasıl yararlanıldığına dair herkesçe bilinen ayrıntıları tekrarlamaktan kaçınacağım.[53] Dördüncüsü, yalnızca sosyalist ve komünist akademisyenlerin değil, insan hak ve özgürlükleri, barış, ırkçılık karşıtlığı ve çevrecilik doğrultusunda düzenlenen kampanyalara katılan pek çok akademisyenin nasıl gözetim/denetim altında tutulduğunu uzun uzadıya tartışacak değilim. Son olarak, akademi ile güvenlik servisleri arasında varolduğu iddia edilen temel farkı -yani akademinin açıklığı, güvenlik servislerinin ise gizliliği esas aldığı addiasını- ve entelektüel çalışmaların saygı görmesi için bu iki farklı dünyanın birbirinden uzak tutulması gerektiği görüşünü tartışmaktan da kaçınacağım. Bu yaklaşımın yalnızca yüzeydeki meselelere dokunduğunu söylemeye bile gerek yok; oysa sorun çok daha derinde. Peki o halde geriye ne kalıyor?

1976 yılında ABD Senatosu 1967'ye kadar CIA tarafından yazdırılıp bastırılan, sübvanse edilen veya desteklenen kitapların sayısının binin üzerinde olduğunu açıkladı.[54] Bu rakamı CIA'in resmi kuruluş

[53] Bakınız: Victor Marchetti and John D. Marks, *The CIA and the Cult of Intelligence* (1974), (New York: Dell Publishing, 1980), ss.50-1; Sigmund Diamond, *Compromised Campus: The Collaboration of Universities with the Intelligence Community*, 1945-1955 (New York: Oxford University Press, 1992), ss. 150-203; Jane Sanders, *Cold War on the Campus: Academic Freedom at the University of Washington, 1946-1964* (Seattle: University of Washington Press, 1979); Ellen W. Schrecker, *No Ivory Tower: McCarthyism and the Universities* (Oxford: Oxford University Press, 1986). CIA kendi *Officer in Residance* programlarının tamamen şeffaf ve halka açık olduğunu ileri sürmekten hoşlanıyor. Ne var ki Public Information Research'ten Daniel Brondt, Bilgi Edinme Hakkı Yasası uyarınca katılımcıların bir listesini çıkarma girişiminde bulunduğunda kendisine bilgi vermeyi reddettiler. Mektupları görmek isteyenler şu adrese bakabilirler: http://www.cia-on.campus.org.

[54] Kitapların tam listesi asla yayınlanmadı; zira CIA bunları açığa çıkarma yönündeki tüm yasal girişimleri savuşturmayı başardı. Kurumun başkanı John Stockwell en az 1200 katılan olduğunu tahmin ediyor. -*The Practorian Guard: The U.S. role in the New World Order* (Cambridge, MA: Jouth End Press, 1991) ss. 34, 101. Rakamın daha yüksek olduğunu söyleyenler de var.

tarihiyle birlikte ele alacak olursak, yirmi yıl boyunca haftada bir kitap yayınlanmış/yayınlatılmış demektir. Söz konusu kitapların bir çoğu kendi akademik alanlarında önemli eserler haline geldi. Bu projenin, güvenlik servislerinin entelektüeller tarafından benimsenen temel kavramları, yaklaşımları ve sorunları belirlemesine, önemli disiplinlerdeki entelektüellerin çalışmalarını biçimlendirmesine ve söz konusu disiplinin üzerinde çalıştığını iddia ettiği konuları belirlemesine ne şekilde olanak sağladığını gözler önüne sermek istiyorum. Bu, CIA içinde uzun süredir var olan, "bir ajanlar ağından çok bir akademisyenler topluluğuna" dayanma arzusunun (George Bush), dolayısıyla da daha genel anlamda güvenlik-odaklı bir örgüt gibi değil de "entelektüel" bir örgüt gibi görünme arzusunun göstergesidir. "Teröre karşı savaş" sırasında akademiyle birlikte çalışma çabalarından söz eden bir CIA görevlisi şöyle diyordu: "Akademisyenleri ajanlaştırmak istemiyoruz... İstediğimiz şey onları entelektüel bakımdan ele geçirmek."[55] Bu istek, içlerinden birinin söylediği gibi, CIA'i "bir ajan yetiştirme okulu gibi değil, öğrencisi olmayan bir üniversite gibi gösterme" arzusunun -daha kapsamlı bir tarihsel arzunun- bir parçasıdır.[56] Akademisyenleri entelektüel bakımdan ele geçirmek için, güvenlik devletinin öncelikle gerek duyduğu disiplinleri kalıba döküp şekillendirmekten daha iyi bir yol olabilir mi?

O nedenle ilgimi, güvenlik projesini geliştirmek için akademik disiplinler ile bunların alt-disiplinlerinin oluşturulması ve yeniden-oluşturulması üzerinde yoğunlaştırıyorum. Diğer bir deyişle, yasaklananlardan çok buyurulanlar ilgimi çekiyor. Askere almayla ya da gözetimle ilgili bir buyruk değil bu. Hatta "işbirliği" buyruğu da değil. Bu buyruk en üst düzeydeki bilginin üretimiyle ilgili: Bruce Cumings'in tanımıyla "akademik araştırmanın sınırlarının değiştirilmesi ve yeniden

[55] John Phillips, Chief Scientist for the CIA, Aktaran Daniel Golden, 'After Sept. 11: CIA becomes a Force on Campus', *Wall Street Journal*, 4 October, 2002.

[56] Bu yorum, California Üniversitesi yöneticisiEarl Clinton Bolton tarafından CIA için hazırlanan 1968 tarihli bir rapordan alınmıştır. -"Memorandum for [deleted]; Subject: Aggency- Academic Relations", 5 Ağustos 1968 -http://www.cia-on-campus.org/foia/ac01.html, 13 Nisan 2005. Bush'un yorumu, 1970'lerin ortalarında CIA başkanlığı yaptığı zamanlardan. Burada, CIA'in istediği gibi bir kampüs hayatının oluşturulmasına yardım etmeye çalışıyordu. -Aktaran: John Trumpbour, "Harvard in Service to the National Security State", *Covert Action Information Bulletin*, Sonbahar 1991, ss. 12-16.

düzenlenmesi"[57] yoluyla entelektüel disiplinlerin ya da alt disiplinlerin imal edilmesi. Bu, yalnızca, FBI ve CIA tarafından kullanılan temel güvenlik devleti tekniklerinin "toplum bilimcilerin yakından ilgilendiği ... kavramsal, metodolojik ve teknolojik gelişmelere bağlı olduğu"[58] anlamına gelmiyor. Aynı zamanda kavramsal, metodolojik ve teknolojik gelişmelerin belli başlı güvenlik kurumları tarafından şekillendirilmiş olduğunu da ifade ediyor. Yani, güvenlik projesi toplumu sürekli olarak yeniden şekillendirirken, entelijensiyanın [aydınların] zihinlerini de sömürgeleştirdi -disiplinleri kalıba dökmek yoluyla disiplinler (akademik) bilgiyi şekillendirdi ve dolayısıyla da süreç içinde burjuva düzeninin güvenliği için toplum bilimcilerden oluşan bir muhafız sınıfı meydana getirdi. O halde burada sözünü ettiğimiz şey, güvenlik entelektüelinin ulusal güvenlik devleti tarafından ve ulusal güvenlik devleti için üretilen bilgi rejimleri açısından merkezi bir işleve sahip olması, dolayısıyla da güvenlik bilgisinin bütün bir güvenlik ideolojisi açısından taşıdığı önem göz önünde bulundurulduğunda, siyaset biliminin "sağduyu" ... gibi bir takım söylem biçimlerinin yerleştirilmesinde temel bir rol oynamasıdır. Bunun içindir ki mesele genel ilkelerden [*cannons*] çok ağır toplardır [*canons*]; ulusal güvenlik tarafından belirlenmiş -dolayısıyla da kapsamlı olmayan- araştırma konularıdır; belli söylem türlerinin uydurulması, dolayısıyla da diğer söylemlerin yasaklanmasıdır; [belli] disiplinlerin ve ilgi alanlarının yaratılması, dolayısıyla da diğerlerinin denetim altına alınmasıdır; güvenlik mantığı etrafında geliştirilen radikal bir *Gleichschaltung** projesidir. Son zamanlarda bu doğrultuda devam eden girişimlerin söz konusu projeyle ilişkisi, ümit edilir ki yakında açığa çıkacaktır.[59]

[57] Bruce Cumings, 'Boundary Displacement: Area Studies and International Studies During and After the Cold War', *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, Vol. 29, No. 1, 1997, ss. 6-26.

[58] Diamond, *Compromised Campus*, ss. 12-13.

* Senkronize etme; konfirme etme; ayarlama. Tartışmayla ilgisinde; merkezi bir birim teşkil etmek suretiyle diğer şeyleri ona göre yeniden-üretme. (ed.n)

[59] ABD Ulusal Güvenlik Komitesi/21. Yüzyılın *Ulusal Güvenlik Yol Haritası: Değişim Zorunluluğu* (Şubat 2001) [başlıklı raporda] ulusal güvenlik açısından eğitim konulu bölümler var. Ayrıca, 2003 tarihli Birleşik Devletler Yüksek Eğitim Yasası, Filistin davasına aşırı sempati besleyen tek-yanlı Orta Doğu araştırmalarının olumsuz etkilerini gidermek amacıyla yürütülen uluslararası araştırmalara ve dil çalışmalarına federal hükümet tarafından kaynak sağlanmasını emrediyor. Yurtiçi Güvenlik Dairesinin talimatlarından biri de akademik toplulukla "ilgilidir" (engage).

Birleşik bir ulusal güvenlik konseyi'nin gerekli olduğunun altını çizen orjinal Eberstadt Raporu, eğitim kurumlarının ordu ile sivil halk arasındaki iletişim kanalları olarak büyük önem taşıdığına vurgu yapıyordu. Daha sonra 1947 tarihli Ulusal Güvenlik Yasası, silahlı kuvvetler içinde araştırma geliştirme programlarını teşvik etmek için, talimatnamede özellikle yer verilen "davranış bilimleri"yle birlikte bir araştırma geliştirme kurulu oluşturulmasını sağladı. "Soğuk Savaş" ile önceki çatışmalar arasında önemli farklar bulunması, siyasi istihbarat konusunda, özellikle de "özgürlük" ve "güvenliğe" adanmış olanlar ile totaliter öteki arasındaki psikolojik, ekonomik, siyasi ve kültürel farklılıklar konusunda yeni bir yaklaşımı gerektiriyordu. Demek ki ilk koşul, Rusya hakkında bilgi edinilmesiydi.

Devletin Rusya'nın ve Rus halkının toplumsal, psikolojik ve antropolojik niteliği gibi konularda uzun erimli araştırmalar yürütecek personelden yoksun olduğunu belirten Cornegie Corporation, 1947 yılının ortalarında Rusya'nın durumu hakkında bilgi edinmek üzere bir dizi üniversiteyle ve özellikle toplum bilimcilerle ilişki kurdu. bu ilişkinin sonucu Temmuz 1947 tarihli "Rusya İncelemeleri" diye bilinen tasarıydı. Tasarı, önde gelen üniversitelerden birinde -ilk tercih Harvard'tı- bu alanda çalışma yürütecek bir enstitünün kurulmasının mümkün olduğuna işaret ediyordu. O yıl yapılan sonraki tartışmalar sırasında, x tarafından kaleme alınan *Foreign Affairs*'teki Sovyet Yönetiminin Kaynakları başlıklı makalenin, bir araştırma merkezinin kurulması gerektiğini hayranlık uyandırıcı bir biçimde ortaya koyduğu kabul ediliyordu.[60] James J. Angleton daha 1947 yılının sonlarında CIA içinde bir Sovyet Masası kurmuştu. Masanın temel amaçlarından biri dil araştırmaları ve alan çalışmaları için üniversitelere para sağlamak ve Harvard'daki merkezi geliştirmekti. Bu hedef, Stratejik Hizmetler Bürosu (SHB) başkanı ve bir bakıma CIA'in kurucusu olan William Donovan ile George Kennan ve John Palton Davies'in, başlangıçta Slav araştırmaları enstitüsü olması düşünülen bir kurum aracılığıyla devlet ve şirketler tarafından üniversitelere büyük paralar aktarılmasının sağlanması çabasıyla

[60] Sigmund Diamond, *Compromised Campus: The Collaboration of Universities with the Intelligence Community, 1945-1955* (New York: Oxford University Press, 1992), ss. 65-8.

uyumluydu.[61] O halde, Rus araştırma merkezi bir yandan akademik vakarın tüm nişanelerine sahipti; dünyanın önde gelen üniversitelerinden birinde kurumsallaşan Merkez, kurumun Yönetim Kurulu asıl üyelerinden biri olan Talcott Parsons gibi en seçkin entelektüelleri bünyesinde barındırmakla övünebilirdi. Öte yandan, gerek Harvard'ın gerek aydınların gözünde Merkez, asla tam bir entelektüel arena olmadı. Yürütme Kurulunun dört kurucu üyesinden hiçbirinin Rusya'daki gelişmeler üzerine araştırma yapmamış olması ve Ruslar hakkında bilgisinin bulunmaması; Merkezin başkanı Japon antropolojisi üzerine çalışmalar yapmış olan kıdemli bir OSS üyesi iken, Dışişleri Bakanı George Marshall'ın da Carnegie Corporation'ın Mütevelli Heyetinde yer alması çok şey anlatıyor olsa gerek. Onların "uzmanlıklarından" daha önemlisi ise, akademisyenlerin -özellikle de Parsons'un- üniversite ile güvenlik devleti arasındaki çitleri yıkma konusunda çok hevesli olmalarıydı. Parsons, üniversitelerin açıkça ya da üstü örtülü biçimde istihbarat teşkilatlarına bağlanmalarını kuvvetle savunuyor, hatta Nazilerle işbirliği yapmakla suçlanan kişilerin ABD'ye girmelerini kolaylaştırmak için Harvard ilişkilerinden yararlanılması gerektiğini söylüyordu.[62] Merkez'de çalışanlar, aynı zamanda, sadakatlerinden kuşkulandıkları diğer akademisyenleri sık sık güvenlik servislerine ihbar ediyorlardı. Bununla birlikte asıl mesele Rus Araştırma Merkezi'nin en başından beri güvenlik kuvvetleriyle ve çeşitli vakıflarla derin ilişkiler içinde bulunmasıydı. Yalnızca Carnegie değil Rockefeller ve Ford da çeşitli projelere mali kaynak sağlanmasında Merkez'le birlikte çalışıyorlardı. İlerde göreceğimiz gibi, Amerikan egemen sınıfının kilit kurumlarından olan Vakıflar yalnızca Rusya'yla ilgili araştırmaların değil, güvenlik projesinin bir parçası haline gelecek diğer temel disiplinlerin geliştirilmesinde de önemli bir rol oynayacaktı.

Üniversitelerin gerek ABD'de gerek dünyanın diğer bölgelerinde bu modeli örnek almasıyla birlikte, buna benzer başka merkezler de ortaya çıktı. Bu kurumlardan ve onların gerek birbirleriyle gerek güvenlik

[61] Robin W. Winks, *Cloak and Dagger: Scholars in the Secret War, 1939-1961* (New York: Quill, 1987), s. 384.

[62] Diamond, *Compromised Campus*, s. 95.

servisleriyle yaptıkları işbirliğinden yeni bir disiplin doğmaktaydı: Rus araştırmaları (ya da Sovyet araştırmaları - Rus ve Sovyet sözcükleri aynı anlamlarda kullanılıyordu). 1965 yılına gelindiğinde iki düzineden fazla Amerikan üniversitesinde Sovyet ya da Doğu Avrupa merkezleri vardı ve üç binden fazla akademisyen esas olarak Sovyetler ya da Slavlar hakkında araştırmalar yapıyordu.[63] Nitekim Rus/Sovyet araştırmaları sadece üniversitelerin güvenlik servisleriyle ilişki kurmasının bir aracı değil, aslında güvenlik projesinin bir ürünüydü. Rus/Sovyet araştırmaları diye bilinen alanda farklı görüşlere[64] sahip akademisyenler çalışma yürütüyor olsa da, asıl maksat belliydi: Sovyetler Birliği hakkındaki akademik araştırmalar ulusal güvenlik devletinin yükselişini gölgelemekle kalmadı, ABD ulusal güvenlik devleti de Sovyet araştırmalarını siyasi ve entelektüel bakımdan biçimlendirdi. "Amerikan Sovyetolojisi" diyor Stephen Cohen, "Soğuk Savaşın en kötü yıllarında kapsamlı bir akademik meslek olarak ortaya çıkarıldı."[65]

Bu, Sovyetler Birliği'nin "totalitarizm" modeli üzerinden tanımlanmasından anlaşılmaktadır. Terimin akademi dünyası dışındaki yaygın kullanımı da bunu göstermektedir. İlk olarak Friedrich ve Brzezinski tarafından geliştirilen "totaliter" kavramı *terörist polis denetimi* (teroristic police control) aracılığıyla örgütlenen, iletişim araçları üzerinde mutlak ya da mutlaka yakın tekeli bulunan, ekonominin merkezi denetim altında olduğu, resmi bir ideolojiye sahip askeri bir tek parti yönetimini/devletini tanımlamak için kullanılıyordu.[66] Bu yaklaşımın, açık yüreklilikle "totaliter" olduklarını belirten devletlerin ve hareketlerin gerçek tarihini nasıl bilmezden geldiğini önceki bölümlerde görmüştük. Burada mesele, söz konusu modelin yalnızca Sovyet rejiminin bazı özelliklerini tarif etmesi, bunları "totalitarizm" tanımı içine

[63] David C. Engerman, 'The Ironies of the Iron Curtain: The Cold War and the Rise of Russian Studies', David A. Hollinger (ed.), *The Humanities and the Dynamics of Inclusion since World War II* içinde (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2006), s. 315.

[64] Engerman, 'Ironies of the Iron Curtain', s. 315.

[65] Stephen F. Cohen, *Rethinking the Soviet Experience: Politics and History Since 1917* (Oxford: Oxford University Press, 1985), s. 8.

[66] Bkz: Carl Friedrich and Zbigniew Brzezinski, *Totalitarian Dictatorship and Autocracy* (New York: Praeger, 1956); Carl Friedrich (ed.) *Totalitarianism: Proceedings of a Conference held at the American Academy of Arts and Sciences 1953* (New York: Harvard University Press, 1954).

sokmasıdır. Öyle ki Sovyetler Birliği totaliter rejimin örneği/özeti olarak sunulmaktadır. "Totalitarizm" böylece Rus/Sovyet araştırmalarındaki baskın kategori, Sovyetoloji çalışmalarındaki konsensüs haline geldi. Ayrıca, çabucak benimsenerek daha genel anlamda siyaset biliminde temel bir analitik araca dönüştürüldü. Bu, bir ideoloji olarak, siyaset biliminde tüm araştırma gündeminin esas olarak anti-komünist bir slogan üzerine inşa edildiğini gösteren -tek değil kuşkusuz amaen önemli örnektir.[67] Resmi ve popüler söylemde kullanılan bir kavram artık entelektüel bir vakar kazanmış, enstitülerdeki ve araştırma merkezlerindeki akademisyenler onu hiç sorgulamaksızın kullanmaya başlamışlardır. Buna içtenlikle inanmadılarsa eğer, o zaman Sadakat Programı devreye girmiş ve çok fazla eleştirel soru sormamaları konusunda onları cesaretlendirmiştir.[68]

Rus/Sovyet araştırmalarında kullanıldığı biçimiyle totalitarizm mantığının tabii sonucu, ABD tarafından kendisinin iyi toplum anlayışı olarak propaganda edilen özgürlük mantığıdır. "Açıktır ki" diyor Alfred Meyer, "Amerikalı akademisyenler totaliter modelden söz ederken, aynı zamanda, Amerikanizmi [ABD'nin inanç ve değerlerini] de kutsamış oluyorlar."[69] Nitekim Amerikan araştırmalarının ortaya çıkmasının ardındaki itici güç buydu. 1948'e gelindiğinde altmış kadar ABD enstitüsü bu alanda lisans eğitimi veriyordu; oysa savaş sırasında bu sayı yalnızca yediydi. Lisansüstü programlar da aynı şekilde yayıldı. Ayrıca, diğer ülkelerde de Amerikan araştırmaları programları başlatıldı. Örneğin 1947'den itibaren Amsterdam'da "Americanistics" programı uygulamaya kondu. Aynı yıl Harvard'lı öğrenciler Salzburg'da Amerikan araştırmaları üzerine seminerler

---

67 Bkz; Stephen White, 'Political Science as Ideology: The Study of Soviet Politics', Brian Chapman and Allen Potter (eds), *W.J.M.M., Political Questions: Essays in Honour of W. J.M. Mackenzie* içinde (Manchester: Manchester University Press, 1974), ss. 252-68; Ida Oren, *Our Enemies and US: America's Rivalries and the Making of Political Science* (Ithaca: Cornell University Press, 2003).

68 "Yoğun bir oto-sansür uyguladığımız zamanlardı ... MIT'de lisans öğrencisi olan bir komşum, Lenin'le ilgili bir tez hazırladığımı öğrenince, kaşlarını çatarak, benimle yüzde yüz farklı düşümdüğünü söyledi ... İşte böyle bir dönemdi ..." -Alfred G. Meyer, "Coming to Termis With the Post ... And With One's Older Colleagues", *The Russian Review*, Vol. 45, No. 4, 1986, ss. 401-408, s. 403.

69 Meyer, 'Coming to Terms with the Past', s. 402.

verdiler. Söz konusu alanda yayınlar yapan *Amerikan Quarterly* gibi seçkin dergiler yine bu dönemde yayın hayatına başladı. 1951'de kurulan Amerikan Araştırmaları Cemiyeti gibi önemli örgütler sahneye çıktı.[70] Paul Bove, diğer alan çalışmalarıyla karşılaştırıldığında Amerikan araştırmalarının güvenlik devletiyle organik bağlara sahip olmadığını söylerken[71] haklı olmakla birlikte, "Amerikan kimliğine" ve "Amerikan hayat tarzına" çok fazla yoğunlaşan bu yeni disiplin önemli bir ideolojik işlevi yerine getirdi. Örneğin Richard Hoggart ile Amerikan Araştırmaları disiplininin neyle ilgili olduğunu açıklamaya çalışan Amerikalı genç akademisyen Fulbright arasındaki söyleşi bunun bir kanıtıdır. Hoggart meseleyi kavramakta güçlük çekiyordu. Muhatabı epey eveleyip geveledikten sonra nihayet ağzındaki baklayı çıkardı: "Ama anlamıyorsun, ben Amerika'ya *inanıyorum*."[72] Amerikan araştırmaları bu inancı pazarlayarak ve güvenlik-kimlik-sadakat kompleksinde bulunan konsensüs, özgürlük ve demokrasi masalından yararlanarak, Rus araştırmalarından çıkan totaliter Sovyetler Birliği imajıyla tam bir kontrast oluşturuyordu. Amerikan istismarcılığı anlayışını pekiştiren bu kontrast, yaygın olarak propaganda edilmeye başlanan emperyalist ve otoriter ideolojiyle tam bir uyum içindeydi. Haliyle, şirket ve devlet fonlarından yararlanıyordu.[73]

Ne var ki burada söz konusu olan bir taraftan Rus ya da Sovyet araştırmalarının, diğer taraftan da Amerikan araştırmalarının yürütülmesi değildir yalnızca. Bunların her ikisi de üniversite içindeki entelektüel çalışmanın ulusal güvenlik devleti doğrultusunda şekillendirilmesi eğiliminin bir parçasıydı. Soğuk Savaşın kilit kavramları ile çevreleme mantığını ve siyasetini meşrulaştıran yaklaşımlar bu tür "strateji okulları"ndan[74] çıktı. Güvenlik projesi bugün artık küresel

[70] Robert F. Berkhofer, Jr., 'The Americanness of American Studies', *American Quarterly*, Vol. 31, No. 3, 1979, ss. 3405.

[71] Paul A. Bové, 'Can American Studies Be Area Studies?', Masao Miyoshiand Harry Harootunian (eds), *Learning Places: The Afterlives of Area Studies* içinde (Durham: Duke University Press, 2002), ss. 206-30.

[72] Söz konusu öykü Leo Marx tarafından anlatılır, 'Thoughts on the Origin and Character of the American Studies Movement', *American Quarterly*, Vol. 31, No. 3, 1979, ss. 398-401, s. 399.

[73] Gene Wise, '"Paradigm Dramas" American Studies: A Cultural and Institutional History of the Movement', *American Quarterly*, Vol. 31, No. 3 içinde, 1979, ss. 293-337, ss. 308-10.

[74] Gene M. Lyons and Louis Morton, *Schools for Strategy: Education and Research in National Security Affairs* (New York: Frederick A. Praeger, 1965).

düzeni yeniden şekillendirme projesinden başka bir şey olmadığına göre, tüm sorunlu ya da potansiyel olarak sorunlu ulusların, devletlerin ve bölgelerin bilgisi zorunlu hale geldi. Yeni küresel Amerikan imparatorluğunun güvenliği yerkürenin sorunlu ya da sorunlu olabilecek çeşitli "bölgelerine" dair bir tür bilgi üretimini sağlayacak entelektüel bir alt yapıyı gerekli kılıyordu. Büyük uluslar, devletler ve bölgeler ya siyasi veya potansiyel düşmanlardı ya da ekonomik rakipler. Dolayısıyla da tehlike oluşturmaları imkan dahilindeydi. O yüzden pek çok bölge -neredeyse yeryüzünün tamamı- gözetim altında tutulmalıydı. "Alan araştırmaları açısından bu ulusal programı nasıl geliştirmemiz gerek" diye soruluyordu 1947'de Toplum Bilimleri Araştırma Kurulu tarafından hazırlanan bir raporda. [cevap:] "Öncelikle, tüm dünyayı kapsayacak şekilde çalışmalıyız."[75]

Böylece "alan çalışmaları" *per se* öne çıktı: Rus/Sovyet araştırmalarının hemen ardından Asya araştırmaları geldi; onları Güney Asya araştırmaları, Japonya, Ortadoğu, Afrika, Batı Avrupa ve Latin Amerika araştırmaları izledi. Savaştan önce bir elin parmaklarını geçmeyen alan araştırmaları 1968'de 191'e ulaştı. Öyle ki alan araştırmaları merkezleri bulunmayan tek bir saygın üniversite bile kalmadı. Alan çalışmaları ile ulusal güvenlik sorunları arasındaki yakın entelektüel ilişki göz önünde bulundurulduğunda, bu yeni kurumların pek çoğuna bu amaçla oluşturulan Asya Fonu gibi yeni fonlardan mali kaynak sağlandığını ya da CIA sübvansiyonuyla kurulan *China Quarterly* gibi yeni dergiler aracılığıyla desteklendiğini görmek şaşırtıcı değildir. Yalnızca Ford Vakfı 1953'ten sonraki 30 yıllık zaman diliminde alan ve dil çalışmaları için otuz dört üniversiteye 270 milyon dolar aktardı.[76] Yeni alan çalışmalarını geleneksel bölümlerin ve onlara bağlı disiplinlerin "muhafazakârlığına" karşı disiplinler arası ortak çalışmayı gerektiren yenilikçi adımlar gibi sunmanın bir yolu olarak, ilk kez Ulusal

[75] Robert B. Hall, *Area Studies: With Special Reference to their Implications for Research in the Social Sciences* (New York: Social Science Research Council, 1947), ss. 82-3. Aktaran: Immanuel Wallerstein, 'The Unintended Consequences of Cold War Area Studies', Noam Chomsky et. al. *The Cold War and the University: Toward an Intellectual History of the Postwar Years* içinde (New York: New Press, 1997), s. 203.

[76] Jerome S. Rauch, 'AreaInstitute Programs and African Studies', *Journal of Negro Education*, Vol. 24, Mo. 4, 1955, ss. 409-25.

Güvenlik Yasası tarafından ortaya atılan "davranış bilimi" anlayışı öne çıktı. Ford Vakfı'nın bile kendi davranış bilimleri bölümü vardı. Vakıf, kuruluşunu izleyen yedi yıl içinde, daha fazla davranış bilimci yetiştirmek amacıyla bu bölüme 43 milyon dolar kaynak sağladı.[77] "Davranış bilimleri"nin multi-disipliner bir anlayışın bayraktarlığını yapması düşünülüyordu; dolayısıyla da alan çalışmalarında bir araya gelen sosyologların, siyaset bilimcilerin, psikologların ve antropologların oluşturduğu radikal bir entelektüel koalisyonu temsil etmesi amaçlanıyordu. Bu, ayrıca, "sosyalizm"in "sosyal"inde somutlandığı haliyle radikal bir değişim düşüncesini çağrıştıran "sosyal bilimler"deki "sosyal" sözcüğünü kullanmaktan kaçınmak anlamına da geliyordu. (Başka akademisyenler "Siyahi Araştırmaları" gibi aynı şekilde disiplinler arası çalışma gerektiren "araştırmalar" yapılmasını önerdiklerinde ise, bu disiplinler arası çalışmanın arkasındaki sözde entelektüel radikalizmin bir anda ortadan kaybolduğunu belirtmek gerek. Disiplinler arası alan çalışmalarına sağlanan cömert [mali] yardımların "siyahi araştırmaları" söz konusu olduğunda görülemediğini de belirtelim).[78]

Önceleri Harvard Uluslararası İlişkiler Merkezi'nin, daha sonra da JFK'nin ulusal güvenlik danışmanlığını yapan Mc George Bundy, 1963'de Johns Hopkins Üniversitesi'ne bağlı İleri Uluslararası Araştırmalar Fakültesi'ne verdiği konferansta, akademi tarihindeki "tuhaf olgu"dan, yani "Amerikan üniversitelerinde savaştan sonraki yıllarda geliştirilen alan araştırmaları programlarının büyük ölçüde SHB mezunları tarafından yürütüldüğü, yönetildiği ya da teşvik edildiğinden" söz ediyor ve ekliyordu: "Alan çalışmalarında üniversiteler ile ABD hükümetine bağlı istihbarat örgütleri büyük ölçüde iç içe geçmiş durumdalar.[79] Dikkat ediniz: "SHB mezunları tarafından yürütüldüğü,

[77] Peter J. Seybold, 'The Ford Foundation and the Triumph of Behaviouralism in American Political Science', Robert F. Arnove (ed.), *Philanthropy and Cultural Imperialism: The Foundations at Home and Abroad* içinde (Boston: G. K. Hall, 1980).

[78] Aynı şekilde, Michigan Üniversitesi'nde bir grup akademisyen *Journal of Conflict Resolution* adlı bir dergi çıkarmaya başlayınca, Michigan Üniversitesi Siyasi Bilimler Fakültesi, "barış" konusu solu çağrıştırdığı için dergiye sponsor olmayı reddetti. Bakınız: Deborah Welch Larson, "Deterrence Theory and the Cold War", *Radical History Review*, 63, 1995, ss. 86-109.

[79] McGeorge Bundy, 'The Battlefields of Power and the Searchlights of the Academy', E. A. J. Johnson (ed.), *The Dimensions of Diplomacy* içinde (Baltimore: Johns Hopkins Press, 1964), ss. 2-3.

yönetildiği ya da teşvik edildiği..." belli alanlara girmekte görece ağır kalınmasını bir tarafa bırakarak, çapraz-disiplinli bir üniversite çalışması olarak "alan araştırmalarının" güvenlik servislerinin çıkarları ve ihtiyaçları sonucu geliştiğini söylemek yanlış olmaz. Robin Winks'in işaret ettiği gibi, Amerikan üniversitelerindeki alan araştırmaları programı ulusal güvenlik devletinde alanla ilgili personelin nispi gücünü yansıtmaya başladı. Nitekim bir süre için en zayıf olanı Latin Amerika araştırmalarıydı; ayrıca, güvenlik teşkilatları Yakın ve Ortadoğu araştırmalarına girmekte ağır kalıyorlardı.[80] "Güvenlik" kaygısı dışında söz etmeye değer bir epistemolojik tutum ve hatta yöntem olmadığından, alan araştırmaları ulusal güvenlik devletine yararı olacak bilgilerin (istihbaratın) toplanmasının aracı haline geldi. Bu yüzden, belli bir alanla ilgili önceden var olan araştırma merkezlerinin ya güvenlik mantığına tabi kılınması ya da bir kenara atılması gerekiyordu. Örneğin güvenlik servisleri Latin Amerika araştırmaları konusunda yeterince güçlü ve bilgili olmadıkları halde, Stadford Üniversitesi'nde Rodney Hilton'un başında bulunduğu bağımsız bir enstitü olan Institute of Hispanic-American and Luso-Brazilian'da uzmanlık eğitimi almayı kabul etmediler ve enstitünün dergisi *Hispanic American Report*'tan uzak durdular. 1963'te bir Latin Amerika araştırmaları programı hazırlamaları için Standford'a Ford Vakfı aracılığıyla para aktarılıp üniversite ulusal güvenlik devletinin talepleri doğrultusunda hareket etmeye başlayınca, *Hispanic American Report* kapatıldı ve *Hispanic Institute* "yalnızca öğretme" görevini üstlendi.[81]

Araştırmaları bu şekilde teşvik edip yönlendiren ulusal güvenlik devleti, uygulama sırasında kullanılacak kavramları ve yöntemleri belirleyebiliyordu.[82] Alan araştırmalarındaki kendi kişisel deneyimlerini gözden geçiren Bruce Cumings şunları söylüyordu:

> Japonya ve Güney Kore gibi çevreleme sistemi içinde bulunan ülkeler ile Çin ve Kuzey Kore gibi bu sistemin dışında kalan ülkeler

[80] Winks, *Cloak and Gown*, ss. 114-5.

[81] Bkz. Horowitz, 'Sinews of Empire'.

[82] Christopher Simpson, 'Universities, Empire, and the Production of Knowledge', Christopher Simpson (ed.), *Universities and Empire: Money and Politics in the Social Sciences During the Cold War* içinde (New York: New Press, 1998) s. xiv.

> açık bir biçimde dost ya da düşman veya müttefik ya da hasım olarak kabul edildi. ABD yönetimi ve büyük vakıflar, hem doğrudan hem de dolaylı yollarla bu sınırları izleyerek akademik ilgiyi bu ülkelerin farklı konumlarına ve onları anlamak için takip edilmesi gereken farklı yollara (örneğin Kuzey Kore ve Çin için komünist araştırmalarına, Japonya ve Güney Kore için modernizasyon araştırmalarına) yönlendirdiler. "Kore" ya da "Çin araştırmaları"nda olmak demek uzun Soğuk Savaş dönemi boyunca Kore'yi ve Çin'i huzursuz eden gerilimleri günlük olarak yaşamak demekti.[83]

Farklı kavramlar ve birbirinden kopuk stratejiler üretilerek iki anahtar benzetmeye başvuruldu: bir taraftan eski bir düşmanını dosta çevirmeye yardımcı olan ama aynı zamanda da geçmişin unutulduğu, kendilerini içtenlikle kapitalist davaya adayan herkesin içinde yer alabileceği yeni bir dünya, özgür insanlardan oluşan bir topluluk çağrısında bulunan ve Zen gibi "barışçıl" felsefeleri öne çıkararak Japonya gibi uluslarla ilgili genel algıyı değiştirmeyi amaçlayan bir terim olan "*Pacific Rim*"*; öte yandan, harita üzerinde çirkin bir kızıl leke gibi duran "Kızıl Çin".[84] Güvenlik-odaklı bir epistemolojinin "*Pacific Rim*" gibi kategorilerle sürdürülemediği yerlerde, alan çalışmaları "ulusal karakter" ya da "ulusal kültür" gibi başka kategorileri somutlaştırdılar, hatta "Asya" olarak bilinen o eski haritacı fantezisinde olduğu gibi, yeni analiz nesneleri bile yarattılar.[85] Bir bilgi üretim ve bilgi yayma aracı olarak iş gördüğü sürece bunların hiçbirinin önemi yoktu. Adlandırma süreci [soyut] şeye siyasi çalışmanın yapılması için gereken tözü kazandırmaya yeterliydi: sınıflandırma bir iktidar biçimidir. Dünyanın algısını biçimlendiren kategorileri yaratan bir araçtır.[86]

Amerikan güvenlik devletinin, alan araştırmalarına şekil verdiği ölçüde, dünyanın komünist olan ya da potansiyel bakımdan öyle

---

[83] Cumings, 'Boundary Displacement', s. 8.

* *Pacific sözcüğünün*, uzlaştırıcı, 'barışçı' gibi anlamlarına referansla, "Kızıl Çin"le kontrast oluşturacak şekilde Amerika'nın müttefiklerine göndermede bulunan bir *kavrama* dönüştürülmesi adlandırma ya da sınıflandırmanın politik işlevlerini göstermesi bakımından iyi bir örnektir (ed.n).

[84] Cumings, 'Boundary Displacement', s. 8.

[85] Harry Harootunian, 'Postcoloniality's Unconscious/AreaStudies' Desire', Miyoshi and Harootunian (eds), *Learning Places* içinde, s. 151.

[86] Neocleous, *Imagining the State*, ss. 46-61.

görülen bölgeleri hakkındaki entelektüel araştırmalar üzerinde güçlü bir etkisi olduğunu söylemek yerinde olur. Fakat kesinlikle uluslararası bir proje olduğu için, alan araştırmalarına daha ilk aşamadan itibaren "uluslararası araştırmalar" eşlik etti; stratejik araştırmaların ve güvenlik araştırmalarının yanı sıra uluslararası ilişkiler ve yabancı diller de alan çalışmalarının bir parçasıydı. İlk önemli uluslararası araştırmalar merkezi olan Massachusets Institute of Technology's Center for International Studies (CENIS), kuruluşundan sonraki ilk yıllarda CIA tarafından adeta bir yan kuruluş gibi Ford Vakfı aracılığıyla finanse edildi. CENIS'in kökleri 1950-1951 yıllarında ordu ve güvenlik elitleri ile toplumbilimcilerin katıldığı ve Soğuk Savaş'ta uygulanacak strateji ve taktikler sorununa odaklanan, özellikle de Sovyetler'in *Voice of America* [Amerika'nın Sesi] radyosunun yayınını engelleme girişiminin nasıl boşa çıkarılacağı meselesinin tartışıldığı MIT'teki bir dizi beyin fırtınası toplantılarına dayanır. 1951 Şubatı'nda Dışişleri Bakanlığına sunulan nihai raporda, sorun başlangıçta yalnızca teknik gibi görünmesine karşın, "teknik sorunun, birbirinden ayrılmaz koşullar bütününün yalnızca bir parçasını oluşturduğunu" belirtiyordu. Sorulacak sorular teknolojiden çok psikoloji ve propagandayla ilgiliydi: "Birleşik Devletler'in mesajlarının iletildiği ve iletilmesi gereken insanların nitelikleri nelerdir? Nihai olarak hangi sonuçlar elde edilmek istenmektedir? Ne türden mesajlar gönderilmesi gerekir?" Nitekim nihai rapor, propaganda ve iletişim konusunda, ilerde ayrıntılarıyla ele alacağımız bir dizi tavsiyede bulunuyordu. Ama en etkili tavsiyesi araştırmacıların toplanmasıyla ilgiliydi. Üniversiteleri güvenlik kaynakları olarak niteleyen rapor, "siyasi mücadele alanında üniversite personelinden yararlanarak hükümetin araştırma programlarını hayata geçirebilecek" yeni türde bir üniversite araştırma enstitüsü kurulmasını öneriyordu.[87] "Truva Projesi"nden gelen bu rapor, Allan Needell'a göre "Amerikalı akademisyenler (özellikle de doğa bilimciler, sosyal bilimciler ve tarihçiler) ile Amerikan dışişleri ve istihbarat bürokrasisi arasında kalıcı ilişkiler kurulmasına yardımcı olmak üzere hazırlanmıştı"[88] ve Max

[87] Aktaran: Allan A. Needell, 'Project Troy and the Cold War Annexation of the Social Sciences', Simpson (ed.), *Universities and Empire* içinde, ss. 4, 22.

[88] Needell, 'Project Troy', s. 4.

Millikan'ın başkanlığında CENIS'in kurulmasına yol açtı. Millikan bu göreve atanmadan önce CIA'in başkan yardımcılığını yapıyordu.

CENIS başta Washington, Illionis, Columbia, Princeton, George Washington ve Michigan olmak üzere onlarca üniversitedeki hükümet-destekli taklitçiler için bir model haline geldikçe, tıpkı alan araştırmaları gibi güvenlik projesinin bir ürünü olan uluslararası araştırmalar genel olarak alan araştırmalarıyla, özel olarak da Rus/Sovyet araştırmalarıyla birlikte gelişiyordu. Bu çalışmaların büyük bölümü güvenlik servislerinin üyeleri veya eski üyeleri tarafından "yürütülüyor, yönetiliyor ya da teşvik ediliyor"; merkezlerden çıkacak ana metinler için gerekli para da CIA tarafından sağlanıyordu. Walt Rostow'un *Sovyet Toplumunun Dinamikleri* (1953) adlı çalışması, örneğin, iki farklı versiyon halinde yayınlandı. Bu baskılardan biri CIA ve devlet teşkilatının içindeki öteki birimler için hazırlanmıştı, diğeri de kamuoyu için. Her ikisinde de öne sürülen temel tez aynıydı -Sovyetler Birliği dünyaya egemen olmak isteyen emperyalist bir güçtü ve ABD'nin buna karşı mücadele etmek gibi bir sorumluluğu vardı. Çalışmanın "kamuoyu" için hazırlanan baskısı daha sonra bu alanda oluşturulan temel bir ders kitabı haline geldiyse de kitabın kim tarafından finanse edildiğine ya da desteklendiğine dair bir bilgiye yer vermemektedir.[89] Fakat meselenin daha iyi anlaşılması için disiplinin belli başlı temalarının, kavramlarının ve ilgi alanlarının "gelişme" ve "modernizasyon" kategorileri ve onlara eşlik eden "Üçüncü Dünya" kavramıyla birlikte aydınlatılması gerekmektedir.

"Gelişme" ve "modernizasyon" (pek çoklarının aynı anlamda kullandıkları bu iki kavram) *Pacific Rim* ile Kızıl Çin hakkındaki bilgilerin yeniden ifadelendirilmesinde rol oynadı. *Pacific Rim* başarılı gelişmenin en iyi örneğiyken, Kızıl Çin az gelişmişlik örneğiydi. Ama bu kavramların asıl başarısı, o dönemde ortaya çıkan ve yerküreyi "üç dünyaya" bölen bir şeması olan "Üçüncü Dünya" için araştırma gündemini belirlemesiydi.[90] "Üçüncü Dünya" kavramı "gelişmemiş"

[89] Marchetti and Marks, *CIA and the Cult of Intelligence*, ss. 153, 196.

[90] 1979-1980 yılları boyunca, özellikle *Third World Quarterly* dergisini sayfalarında "Üçüncü Dünya" kavramının kökenlerine dair bir tartışma yürütüldü. Kavramın ilk olarak nerede ve kim tarafından kullanıldığı konusunda katılımcılar farklı görüşler öne sürse de, kavramın 1949-1952 yılları arasında önem kazandığı konusunda herkes hemfikirdi.

ya da "pre-modern" ulusları bir grup olarak tanımlamak için kullanılıyordu. Fakat kavram, kısmen, sosyalist ülkelerde oluşan "İkinci Dünya"yla ilgili güvensizliği de içeriyordu. Bu durum, komünizm hakkındaki araştırmaların alan araştırmalarından ayrılmasına katkıda bulundu. Bu ikisi, artık yalnızca Üçüncü Dünya'ya komünist sızma ve Üçüncü Dünya'da isyan hareketleri sorunu aracılığıyla siyasal olarak yan yana getiriliyordu. Çünkü şemaya göre Üçüncü Dünya'nın Birinci Dünya'nın bir parçası haline getirilmesi -modernize edilmesi ve geliştirilmesi- amaçlanıyordu; aksi takdirde komünizm tarafından alternatif moderniteye yönlendirilebilirlerdi. "Üç dünya" mantığı, demek ki yeryüzünün farklı parçalarını tanımlamaktan daima daha fazlasını ifade ediyordu. Aksine, Birinci Dünya ile İkinci Dünya arasındaki ilişki hakkında fikir yürütmek için kullanılan anahtar bir kavramdı; Üçüncü Dünya, kapitalizm-komünizm çatışmasının üzerinde yürütüldüğü en önemli alandı. Onun içindir ki Üçüncü Dünya kavramının, bir bakıma, nispi yoksullukla hiç ilgisi yoktu; tamamen mutlak güvenlikle ilgiliydi: hizaya getirilmemiş ulusları/ülkeleri tanımlamak için kullanılıyordu. Bu uluslar ya uluslararası sermaye düzenine tabi olacaklardı ya da bir güvenlik tehdidi haline geleceklerdi. "Üç Dünya" modelinin nasıl herkesçe kabul edildiği, yanlış anlaşılamayacak kadar açık olduğunun düşünüldüğü göz önünde bulundurulduğunda, toplum bilimi araştırmalarının tamamının bu sorunlu kavram tarafından biçimlendirildiğini söylemek yanlış olmaz.[91]

Üçüncü Dünya'nın "geliştirilip" "modernize edilerek" İkinci Dünya'ya değil Birinci Dünya'ya dahil edilmesi sorunsalının anahtarı 1947 yılında yapılan "Pentagon Sohbetleri"nde bulundu. Bu seri sohbetler sırasında Amerikalı ve Britanyalı yetkililer, Afrika ve Ortadoğu'da görülen yaygın huzursuzluğun oradaki yaşam standartları yükseltilerek önlenmesi gerektiği konusunda fikir birliğine vardılar. Truman, "az gelişmiş bölgelerin" güvenlik stratejisinin anlaşılması açısından önemli olduğunu söylediği 1949'daki açılış konuşmasında

[91] Sidney W. Mintz, 'On the Concept of a Third World', *Dialectical Anthropology*, Vol. 1, No. 4, 1976, ss. 377-82; Carl E. Pletsch, 'The Three Worlds, veya the Division of Social Scientific Labour, circa 1950-1975', *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 23, No. 4, 1981, ss. 565-90.

bu görüşü dile getirdi. Bu sözler üzerine harekete geçen CIA, "Üçüncü Dünya" için bir güvenlik stratejisi geliştirilmesine temel oluşturacak görkemli bir anti-komünist tarih anlatısı sağlasınlar diye Rostow'a ve diğerlerine Sosyal Bilimler Araştırma Konseyi ve Ford Vakfı aracılığıyla mali destek sağladı. Bu anlatı "modernleşme" teorisini ve "gelişme/kalkınma" anlayışını içeriyordu: "Az gelişmiş" bölgelerin büyük bir *yoksulluk* ve *yetersizlik* içinde bulunduklarına, komünizmin bu siyasi güçsüzlüğü istismar edebileceğine inanılıyordu. Bu bölgelerin gelişmesi ve modernleşmesi hem kendilerinin kurtuluşu olacak hem de doğal olarak Birinci Dünya'nın güvenliğini sağlayacaktı. Daniel Lurner, bu yeni disiplinin en önemli metinlerinden birinde şöyle diyor: Bir zamanlar "Avrupalılaştırmak"tan, "Amerikalılaştırmak"tan ve aynı anlama gelmek üzere "Batılılaştırmak"tan söz eden Batı, şimdi çok daha geniş bir kavram ortaya koyuyor: Modernleştirme. Ne var ki bu modernite alternatif bir moderniteyle çatışma halinde: Komünizmin modernitesi.[92] Lerner ayrıca zekice bir gözlemde bulunarak, kimi siyasi liderlerin Batı'yı kolaylıkla kınayabildikleri, ama "modernleşme"yi kınamanın o kadar kolay olmadığını, daha büyük bir ustalık gerektirdiğini söylüyor. İlkel ve bağnaz kimselerden başka kim gelişmeye/kalkınmaya *karşı* çıkabilir ki?[93]

"Modernizasyon/gelişme" araştırmaları ile bu kavramlarda içkin olan, genel anlamda Amerika'nın/Avrupa'nın/Batı'nın üstünlüğü ve modernitenin siyasal biçimleri olarak da ulus devletin ve sermayenin üstünlüğü görüşü kısa sürede güvenlik nosyonunu çevreleyen önemli bir yüce-anlatı haline geldi. Bu anlatının, temel geçim araçlarının üretiminden sanayileşmeye geçişi ifade eden ekonomik bir boyutu; otoriter ve geleneksel sistemlerden demokratik ve katılımcı bir sisteme geçişi içeren siyasi bir boyutu; bireyciliğin yükselişinde ve toplumsal devingenlikte ifadesini bulan sosyal bir boyutu; ve sekülerleşmeyi ifade eden sosyal-dini bir boyutu olduğundan bu modelin farklı disiplinleri harekete geçirme gücü [disiplinlerarası cazibesi] vardı. Nitekim Rostow'un Sovyetler Birliği üzerine çalışması; Gabriel Almond'un

[92] Daniel Lerner, *The Passing of Traditional Society: Modernizing the Middle East* (New York: Free Press, 1958), s. 45.

[93] Daniel Lerner, *Passing of Traditional Society*, ss. 46-7.

psikolojik savaşı, Harold Laswell'in kamuoyunu, Daniel Lerner'in de savaş-sonrası dönemin Avrupa'sını ele aldığı yapıtları güvenlik projesinin dünya çapında kabul görmesi için gerekli bilgi ve gerekçeleri sunarken, Edward Shils'in ve James Burnham'ın Üçüncü Dünya entelektüellerinin radikalizmine yönelik daha açık saldırıları da projeye gerekli polemiksel ve retoriksel desteği sağlıyordu.[94] Genel anlamda giderek daha fazla sayıda sosyal bilimci bu yeni alana çekiliyordu. Harvard'ın Rus Araştırma Merkezi'nde kilit görevlerde bulunan entelektüellerin Rusya hakkında önbilgiye sahip olmalarının nasıl ki bir önemi yoksa, geliştirme araştırmalarında çalışan sosyal bilimcilerin de aynı şekilde "geliştirilmesi" gerektiği söylenen yerlere dair pek fazla şey bilmeleri hiç önemli değildi -asıl mesele "Üçüncü Dünya"nın kendisinden çok, gelişme/modernleşme düşüncesinde içkin olan kapsamlı değişim ve güvenlik modeline sadakatti.

Asıl gaye Üçüncü Dünya'yı komünizme "düşmekten" kurtarmak (*avant la letre* "başarısız devletler" olmalarını önlemek) olduğu için, bu düşünceyi benimseyen akademisyenler bu ulusları küresel sermaye sistemine entegre edecek, dolayısıyla da sermayenin bu ülkelere (ekonomik olduğu kadar sosyal ve kültürel olarak da) nüfuz etmesini sağlayacak mekanizmalar üzerinde kafa yormaya başladılar: onsekizinci yüzyılın liberal enternasyonalizminin, savaş-sonrası dönemde ulusal güvenlik devleti ve küresel sermaye tarafından kurulan uluslararası ticaret sisteminin ihtiyaçları doğrultusunda nasıl rafine edileceğine yoğunlaşmışlardı.[95] Projenin niteliği Gunnar Myrdal, Paul Baran ve Barrington Moore gibi alandaki önde gelen radikal düşünürlerin saf dışı edilmesinden anlaşılsa da, bunun en belirgin olarak görüldüğü yer belki de bu düşünceler etrafında oluşturulan ekonomi teorisiydi. "Gelişmiş" ülkelerin "az gelişmişlikten" kesinlikle sorumlu olmadıkları şeklindeki liberal emperyalist savı aynen kopya eden bu teori, kapitalist sömürü hakkında hiçbir şey söylemiyor ve bütün ülkelerin "toplumsal uyum" doğrultusunda birlikte çalışmaları buyruğunu

[94] Irene L. Gendzier, 'Play It Again Sam: The Practice and Apology of Development', Simpson (ed.), *Universities and Empire* içinde, ss. 57-95.

[95] Bradley S. Klein, *Strategic Studiesand World Order: The Global Politics of Deterrence* (Cambridge: Cambridge UniversityPress, 1994), s. 92.

tekrarlıyordu.[96] Geliştirme araştırmaları Marksizm'in devrimci praksisine alternatif olarak yapısal işlevselci bir mercek aracılığıyla yeni bir biçim verilen sosyal-Darwinizmin bir versiyonunu öneriyordu: "Modernizasyon için gerekenleri" saptamak demek, "toplumsal evrimi kurumsal kavramlarla tanımlamak" demektir.[97] Rustow'un *Stages of the Economic Growth* adlı yapıtına bakıldığında bu açıkça görülmektedir. *Non-Communist Manifesto* alt başlıklı kitap ekonomi alanını özü itibariyle biyolojik bir olgu gibi ele almakta ve Marksist-olmayan bir materyalizm önererek Üçüncü Dünya'nın "birleşik faizin yükselmesiyle doğan nimetlerden ve seçeneklerden yararlanmasına" izin verilmesi gerektiğini savunmaktadır.[98] Üstelik, "gelişme" bu şekilde ele alındığına göre, gelişme araştırmaları alan araştırmaları fetişini -ulusal model fetişini- pekiştirebilirdi. Harry Harootunian'ın belirttiği gibi, "nihayet hem gelişmenin tanımı hem de reçetesi olarak sunulan şey, devrimci kalkınma modeline karşı evrimci bir kalkınma modeliydi. Bu model izlendiği takdirde kapitalizmin barışçıl gelişiminin sağlanacağı" söyleniyordu.[99] Nitekim "modernizasyon" olarak yeniden kurgulanan "gelişme" sermayeye evrimci bir adaptasyon demekti. Tam da Batı modernitesinin tüm kapitalist ihtişamıyla yeniden yapılandırıldığı bir anda, "azgelişmiş" dünya, liberal düzen-inşasının güvenliği için yeni bir iktidar mevzisi olarak biçimlendiriliyordu.

CENIS personeli tarafından yazılan bir rapordan bu sürecin izini sürebilir ve oradan da daha gerilere gidebiliriz. Max Millikan'ın başkanlığında, Daniel Lerner, Walt Rostow ve Lucian Pye'ın katılımıyla hazırlanan rapor 1960 Ocağı'nda Senato'nun Dış İlişkiler Komitesi'ne sunuldu. "Az Gelişmiş Ülkelerdeki Ekonomik, Siyasal ve Sosyal

[96] Geoffrey Kay, *Development and Underdevelopment: A Marxist Analysis* (London: Macmillan, 1975), ss. 2-5.

[97] Max Millikan, Donald L. M. Blackmer, et. al.,*The Emerging Nations: Their Growth and United States Policy* (London: Asia Publishing House, 1962), s. 23.

[98] W.W. Rostow, The stages of economic Growth*: A Non-Communist Manifesto* (Cambridge University Press, 1960), s. 6. Kitap, ilk baskısını 1960 yılında yapmış olsa da, aslında en az on yıl öncesinden başlayan bir çalışmanın ürünüydü. -Bakınız: Mark H. Haefele, "Walt Rostow's Stages of Economic Growith: Ideas and action", David C. Engerman et. al. (eds), *Staging Growth: Modernisation, Development and the Global Cold War* içinde (Amherst: University of Massachusetts Press, 2003)

[99] Harootunian, 'Postcoloniality'sUnconscious', s. 158.

Değişim ve Bunun Birleşik Devletler Politikası Açısından Doğurduğu Sonuçlar" başlıklı rapor ertesi yıl "The Emerging Nations" ismiyle yayınlandı.[100] Sömürge toplumlardaki sosyal değişimi anlamanın bir aracı olan rapor, Üçüncü Dünya'nın "geleneksel toplumlar", "modern oligarşiler" ve "potansiyel demokratik oluşumlar" olarak sınıflandırılmasını öneriyordu. Bunların her biri modernizasyon itkisinin basıncını üzerlerinde hissediyorlardı, çünkü "her yerde, hemen herkes modernizasyonun meyvelerinden nasiplenmek istiyordu."[101] Bu meyveler, demokratikleşmenin koşulu olduğu düşünülen ekonomik gelişmenin ürünüydüler. Ama en temel sorun gelişme bağlamı içinde istikrarın ve düzenin nasıl korunacağı idi. Zira istikrarsızlık gerilla eylemlerine yol açıyor ve "ümitsizlik içindeki halkın komünist ve diğer totaliter toplumsal örgütlenme biçimlerinin kendilerine sunduğu birliği ve disiplini kabul etmesini" sağlıyordu.[102] Geliştirme araştırmaları, bu noktada, entelektüel ağırlığı isyan-bastırma [kontr-isyan] uygulamalarına kaydırdı. Kapitalist modernitenin rasyonelliği [usa uygun olduğu] hiç sorgulanmadan kabul edildiğinden, muhalif hareketlerin yok edilmesinin zorunluluğunu ve rasyonelliğini açıklamak ve haklı göstermek gerekiyordu. Askeri elitler ve yeni ortaya çıkan güvenlik kuvvetleri tarafından hayata geçirilen isyan-bastırma uygulamalarının, modernizasyon ve gelişme sürecinde düzeni ve otoriteyi sürdürmek için yaşamsal önem taşıdığı düşünülüyordu. Rapor, böylece, CENIS'ten çıkan, güvenlik elitleri tarafından sadeleştirilen, ardından da diğer uluslararası araştırmaları geliştirme merkezlerinin süzgecinden geçirilen bir dizi görüşe yer vererek, ulusal güvenlik ile ekonomik düzenin birliğinin, tamamen, Amerika'nın dünyadaki yerinin ve dünyayı modernleştirme misyonunun entelektüel, siyasi ve kültürel olarak anlaşılmasına bağlandığı *defacto* bir geliştirme araştırmaları ajandası oluşturulmasına yardımcı oldu.[103] Gerçekten de, Gabriel Almond ile James S. Coleman'ın yayınladıkları ve literatürde

[100] Millikan.et. al., *Emerging Nations*.

[101] Millikan et. al., *Emerging Nations*, s. 24; also ss. 43-4.

[102] Millikan et. al.,*Emerging Nations*, s. 22.

[103] Michael E. Latham, *Modernization as Ideology: American Social Science and 'Nation Building' in the Kennedy Era* (ChapelHill: University of North Carolina Press, 2000), s. 9.

önemli bir yer tutan metinde, "modern politik sistem modeline en uygun değerlerin Anglo-Amerikan değerleri olduğu" söyleniyordu.[104]

Bu genel görüşler, disiplinlerin daha özel iç metinlerine sızdı. Örneğin, 1958'de yayınlanan ve 1950 yılından itibaren CENIS'ın ve Columbia Üniversitesi'ndeki Uygulamalı Sosyal Araştırmalar Bürosu'nun (BASR) ortak sponsorluğu altında yürütülen araştırmaların izini süren Lerner'in *Geleneksel Bir Toplumun Ortadan Kaldırılması, Ortadoğu'yu Modernleştirmek* adlı çalışmasında Türkiye'de ve Lübnan'da modernleşme ile istikrarın birlikte ilerleme eğilimi gösterdiği halde İran ve Suriye gibi ülkelerde bunun söz konusu olmadığını söylüyordu. Türkiye ve Lübnan "demokratikleşirken", İran ve Suriye "bolşevikleşiyordu." Siyasi "aşırıcılığı" besleyerek modernleşmenin yol almasını engelleyen "bolşevikleşme" eğilimlerinin, böylelikle, yönü ve temposu kendini modernizasyona adamış yeni elit tarafından belirlenen politik gelişmenin "doğru" biçimi önünde engel oluşturduğu söyleniyordu.

Özel olarak ABD politikasına, genel olarak da burjuva gelişme anlayışına göre "az gelişmişlik" ya da "kötü gelişme" olarak nitelenen şeyin, insanların hayatları pahasına ve halkın yaşam koşullarının iyileştirilmesi hiçe sayılarak ABD'nin çıkarları doğrultusunda istikrarsızlaştırma biçiminde en vahşi şiddet yöntemlerine başvurularak uygulanan ve yine uluslararası sermayenin çıkarları doğrultusunda "Birinci Dünya"nın güvenlik teşkilatları tarafından örgütlenen güvenlik politikasının doğrudan bir sonucu olduğunu görmek hiç de zor değil.[105] "Polisiye ve askeri yardım" düşüncesini canlandıran bu politika, devletlerin gelişme adına [askeri] güç kullanmasına izin veriyordu: modernizasyon süreçlerine karşı gelişen isyanları bastırmak için "polisiye ve askeri yardım"ın gerekli olduğu düşünülüyordu; ama bu yardım yalnızca uygun yollarla "gelişen" uluslara sunulacaktı.[106]

---

[104] James S. Coleman, 'Conclusion', Gabriel A. Almond and James S. Coleman (eds), *The Politics of the Developing Areas* içinde (Princeton: Princeton University Press, 1960), ss. 533, 536.

[105] Irene L. Gendzier, 'Play It Again Sam: The Practice and Apology of Development', Simpson (ed.), *Universities and Empire* içinde, ss. 60, 75; Gendzier, *Managing Political Change*, ss. 22-43, 54, 63.

[106] Bkz; 'Memorandum From the Interagency Committee on Police Assistance Programs to President Kennedy', 20 July, 1962, *Foreign Relations of the United States, 1961-1963, Vol. VIII* içinde (Washington: United States Government Printing Office, 1996), s. 345-8.

"Gelişme" böylece "güvenliği" genişletmenin bir aracı haline gelirken, gelişmenin yol açtığı karışıklıklar ve direnişler nedeniyle, "güvenlik önlemleri" gerekli hale geldi. Bu alanda çalışan güvenlik entelektüelleri kendilerini bu sürece adayarak güvenlik teşkilatlarına çok önemli bilgiler sağladılar; sistemi meşrulaştırdılar; sayısız kitap ve raporda kullanılan anahtar nosyon ve kavramları piyasaya sürdüler. Güvenliği, gelişmeyle iç içe geçirip "insanileştirme" çabalarına dair son zamanlarda anlatılan hikayelerin aksine,[107] gelişme ile güvenlik daima iç içe olagelmiştir; gelişme aslında bir güvenlik kavramıdır.

Modernleş[tir]me bağlamında siyasi düzenin nasıl korunacağı sorusu, elit formasyonunu ve siyasi kültürü öne çıkardı. Modernite ekonomik bir proje olmanın yanı sıra "bir hayat tarzı" da olduğu için, meselenin can sıkıcı noktası bir kimsenin geleneksel usullerden modern hayat tarzına nasıl geçeceğiydi.[108] Siyasi kültüre yoğunlaşılması demek, doğal olarak, kültür aktarımının temel biçimlerine ve özel olarak da katılım uygulamalarına yoğunlaşılması demekti. Lurner, geleneksel toplumun katılımcı olmadığının, oysa modern toplumun katılım kültürünü -resmi eğitimi, gazete okumayı, bir düşünceyi dile getirmeyi, görev değişimini, seçimlerde yarışan adaylardan biri lehine oy kullanmayı- içerdiğini/gerektirdiğini söylüyor.[109] Almond ve Verba'nın siyasi kültür üzerine kaleme aldıkları *The Civic Culture* (1963) adlı yapıtlarında bunu açıkça görüyoruz. Bu kitap siyasi kültür kavramını siyaset bilimi haritasına koyduğu için, günümüzde karşılaştırmalı siyaset biliminin bir klasiği olarak kabul edilmektedir. Ama bunu, aslında, Gabriel Almond'un hizmet ettiği Amerikan güvenlik devletine bir katkı olarak okumak gerek: ktabın ana savı ulusal güvenlik devleti tarafından uygulanan stratejiyle uyumludur. Bu stratejiye göre, "gelişmekte olan" devletlerdeki tüm bir yönetim mekanizması, "halkın" kendisi de dahil olmak üzere, liberal demokrasilerdekiyle karşılaştırıldığında kusurludur ve dolayısıyla da psiko-kültürel bir güvenlik

[107] Bkz. Mark Duffield, *Global Governance and the New Wars: The Merging of Development and Security* London: Zed Books, 2001).

[108] Millikan and Blackmer (eds), *Emerging Nations*, s. 19; Lerner, *Passing of Traditional Society*, s. 405.

[109] Lerner, *Passing of Traditional Society*, ss. 50-1, 64, 71-3, 89.

projesi aracılığıyla kalplerin ve zihinlerin kazanılması gerekmektedir.[110] Almond ve Verba [söz konusu] kitaplarında "yeni dünyanın siyasi kültürünün siyasi bir katılım kültürü olacağını" belirtiyorlar; ki bununla "sıradan adamların siyasi bakımdan önemli olduğu inancını" ifade ediyorlar (sıradan kadınların aynı katılım düzeyini göstermesi veya aynı derecede önemli görülmeleri beklenmiyor olsa gerek). Burada "inanç" sözcüğü önemlidir; zira yazarlar katılımla ilgili savların büyük bölümünün katılım masalına/mitine dayandığını -yurttaşlarının kendilerini potansiyel olarak gördüklerini- kabul ediyorlar. Aslında, fiili katılım düzen için arzu edilir bir şey değildir; katılım çoğu kez kaygı verici bulunmuştur: İdeal düzen "sıradan yurttaşların görece pasif olduğu, etliye sütlüye karışmadığı ve itaat ettiği" bir düzendir.[111] İdeal yurttaş uysal bir koyundur. Bu savın diğer bir boyutu da etliye sütlüye karışmayan, pasif ve itaatkar yurttaşlara "modern elitlerin" yol göstermesidir; ki bu elitlerin huyları ve karakterleri adı üstünde "modern"dir. "Modernizasyon" bu bakımdan, önceki bölümde tartıştığımız kimlik üzerinde yürütülen kavganın bir parçasıdır. Bireycilik ve rasyonellik gibi klasik liberal kavramları kuşanan ve uluslar arasındaki ciddi eşitsizlikleri haklı göstermek için öne sürülen bildik mazeretlere dört elle sarılan güvenlik entelektüelleri bu kavgada saf tutmaya fazlasıyla hevesliler. Modernizasyon teorisi, ayrıca, elit(ist) teorinin temel varsayımlarıyla da uyum içindedir. Ne var ki asıl mesele şudur: Katılımcı devlet demokratik de totaliter de olabileceğinden, proje bunlardan yalnızca birinin zafer kazanmasını -ya da diğer bir deyişle, masallardan/mitlerden birinin daha başarılı olmasını sağlamak durumundadır.[112] "Soğuk Savaş döneminde Amerika'da siyasi kültür üzerine yapılan [resmi] akademik çalışmalarda siyasi kültür araştırmaları ile ABD'nin dış politikaları arasındaki sınır çizgisi en iyi olasılıkla geçirgendi", diyor Ida Oren.[113] Siyasal kültür üzerine yapılan akademik araştırmaların sonucu, gerçekten de, güvenlik projesinin Üçüncü

[110] Ida Oren, *Our Enemies and US: America s Rivalries and the Making of Political Science* (Ithaca: Cornell University Press, 2003), ss. 135, 145.

[111] Gabriel A. Almond and Sidney Verba, *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations* (1963), (London: Sage, 1989), s. 478.

[112] Almond and Verba, *Civic Culture*, ss. 2-4.

[113] Oren, *Our Enemies and US*, s. 134.

Dünya'yı da kapsayacak şekilde genişletilmesi gerektiği görüşü, sermaye odaklı hakim ekonomik ve politik ortodoksluğun pekiştirilmesi ve dolayısıyla da hepsi de "karşılaştırmalı siyaset bilimleri" kisvesine bürünmüş isyan bastırma taktiklerine gerekçeler üretilmesiydi.[114]

Almond ve Verba demokrasi masalının/mitinin -ya da herhangi bir masalın- zafer kazanmasını sağlamanın, gelişmekte olan ülkelerin liderlerinin, psikolojik ve kültürel taktiklere başvurma hakkının sağlanması anlamına geldiğini söylüyorlar. Tartışmanın ilgi odağını bu şekilde psikoloji meselelerine kaydırmak, ilginin süreçten ya da sosyo-ekonomik değişimin yapısal meselelerinden uzaklaştırarak aktörlerden birine ve bu aktörlerin içinde kayboldukları kültürlere kaydırılmasını içeren önemli bir ideolojik değişimi gerektirir.[115] Bu, aynı zamanda, uluslararası araştırmalarda öne sürülen kitle psikolojisi ve iletişim araçları hakkındaki bir dizi savı da güçlendirir. Almond ve Verba'ya göre (Almond, Strateji Kurulu'na dışarıdan danışmanlık hizmeti vermiştir), siyasi kültürün ana özelliği "*toplumsal hedefler doğrultusunda psikolojik yönlendirmede bulunmaktır*".[116] Almond'un *Amerikan Halkı ve Dış Politika* isimli kitabında geliştirdiği "ulusal karakter" hakkındaki kuşkulu iddiaları yineleyen bu sav, ayrıca, modernizasyon teorisiyle de örtüşmektedir. (Almond adı geçen kitabında, dünya liderliği mücadelesinde Amerikan halkının "psikolojik potansiyelini" saptamaya çalışıyordu).[117] Rostow'un savına göre, uygun psikolojik bakış açısını geliştirmek toplumları modernleşmenin içine çekmenin bir yoludur. *The Stages of Economic Growth* adlı kitabında "Marksizm, Komünizm ve Gelişim Aşamaları" konulu son bölümünde Komünist analizler ile Komünist-olmayan analizler arasındaki temel farkın insan motivasyonu anlayışından kaynaklandığı söylenmektedir. [Buna göre] Marx'ın analizleri tarihsel dönüşümü açıklayamamaktadır; çünkü o, insan motivasyonunu ve psikolojisini

[114] Timothy W. Luke, 'Political Science and the Discourses of Power: Developing a Genealogy of the Political Culture Concept', *History of Political Thought*, Vol. 10, No. 1, 1989, ss. 125-49; Gendzier, 'Play It Again Sam', s. 58.

[115] Gendzier, *Managing Political Change*, s. 156.

[116] Almond and Verba, *Civic Culture*, ss. 2-4, 13.

[117] Gabriel A. Almond, *The American People and Foreign Policy* (1950), (Westport, Connecticut: Greenwood Press, 1960).

kavrayamamıştır.[118] Bu türden savlar psikoloji ile ilgili sorunları bir güvenlik meselesi haline getirdi. Ellen Herman, Soğuk Savaş'ın başlarında pek çok psikologun "gelişmekte olan toplumlar" gibi soyutlamalardan yararlanmayı çok önemli bulduklarını söylüyor. Öte yandan "şahıslar" somut varlıklardı, psikolojinin bildiğini iddia ettiği somut varlıklar. Nitekim ulusal güvenlik devleti tarafından geliştirilen entelektüel programlarda giderek daha fazla psikolog kullanılır oldu. Disiplinler arası bir yaklaşımı hedefleyen bu psikologlar, aynı zamanda bu programda yer almalarını, ulusal güvenlik gerekçesiyle haklı gösterebiliyorlardı. Herman, siyasi kültür kavramının böylelikle psikoloji açısından yeni bir yaklaşımı karşılaştırmalı siyaset biliminin içine enjekte ettiğini söylese de, biz de psikolojinin ulusal güvenlik retoriği ile ifade edilen disiplinler arası yer değiştirmeler yoluyla politize olduğunu söyleyebiliriz pekâlâ.[119]

Bireylerin siyasi kültür içinde "psikolojik olarak yönlendirilmesi" tartışmasında meselenin bir yönünde bu bireylerin "kişiliklerinin" siyasi müdahale yoluyla biçimlendirilebileceğidir. "Komünizmin albenisi", Gabriel Almond'un aynı başlığı taşıyan kitabında ileri sürdüğü gibi toplumsal öfke, alkolizm ve -önceki bölümde gördüğümüz- farklı cinsel eğilimlerde ifadesini bulan kişisel sapkınlıklarda ve toplumsal uyumsuzlukların yol açtığı psikolojik aykırılıklardan ileri geliyordu.[120] Bu durum, elitlerin payına psikolojik çalışmayı ve ayrıca yönetimin yönetilmesini gerektiriyordu. Lucian Pye, "Siyasi Kültür ve Siyasi Gelişme" üzerine hazırlanan bir derlemede şöyle diyor: "Siyasi kültür kavramı, her bireyin kendi tarihsel bağlamı içinde kendi halkının ve topluluğunun siyasetine dair bilgi ve sezgileri öğrenmesi ve sahiplenmesi gerektiğini varsayar. Bu demektir ki bir toplumun siyasi kültürü sınırlıdır ama dinamik psikolojiye özgü etkenler ona sağlam bir yapı kazandırmıştır."[121] Kitaba katkıda bulunan diğer

[118] Rostow, *Stages*, ss. 145-67

[119] Ellen Herman, 'The Career of Cold War Psychology', *Radical History Review*, 63, 1995, ss. 53-85.

[120] Gabriel Almond, *The Appeals of Communism* (Princeton: Princeton University Press, 1954), ss. 245-7.

[121] Lucian W. Pye, 'Political Culture and Political Development', Lucian W. Pye and Sydney Verba (eds), *Political Culture and Political Development* içinde (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1965), s. 7.

yazarlara göre, birilerinin siyasi kültürü doğrultusunda yapılan psikolojik yönlendirme ulusal kimliğin bir biçimidir: Bir aidiyet duygusu, bir yurtseverlik biçimi, dolayısıyla da sadakatin temelidir. Verba'ya göre, örneğin, "ulusal kimlik sorunu temel öz-kimlik sorununun siyasi kültür versiyonudur;" dolayısıyla da bir sistemin fiziksel ve yasal üyeliği psikolojik üyelikle uyuşmak zorundadır. Bu psiko-politik etki ulusal elitlerin faaliyetlerini meşrulaştırdığı kadar, üyeler arasında sadakat duygusunun korunmasını da sağlar.[122]

Bu [durum], "kitle iletişimi" disiplininin gelişmesine katkıda bulundu; zira modernizasyonun yalnızca sanayileşmeyi, sekülerleşmeyi ve kentleşmeyi değil, bunların yanı sıra gelişmiş bir iletişim sistemini de gerektirdiği varsayılıyordu. Örneğin, Lerner'in savına göre, gelişmekte olan belirli toplumlarda düşünce yoluyla "psikolojik katılım" gerçek ekonomik ve siyasi katılımdan daha önce yayılarak, medya aracılığıyla oldukça iyi bilgilendirilmiş, fakat siyasal bakımdan yurttaşlık haklarından [oy vermek hakkından] yoksun bırakılmış, ekonomik güçlüklerle boğuşan, dolayısıyla da komünist asilerden etkilenmeye açık bir kitle yarattı.[123] Böylece, uluslararası araştırmalar alanında "iletişim araştırmaları" daha da önem kazandı ve ayrı bir disipliner faaliyet olarak "kitle iletişim araçları araştırmalarının" önü açıldı. Bu nedenle Lerner'in kitabı gelişme teorisi için olduğu kadar iletişim araştırmaları için de temel bir başvuru kaynağı haline geldi ve öyle de kaldı.

Christopher Simpson, "kitle iletişim araçlarının" köklerinin, II. Dünya Savaşı sırasında başvurulan "psikolojik operasyonlara" dayandığını ve daha sonra, Soğuk Savaş boyunca gizli psikolojik savaşı yürütmek için gerekli multi-milyon dolarlık bir bürokrasinin oluşmasıyla kitle iletişim araçlarının daha da güçlendiğini gösterdi. (Aralık 1947 tarihli) NSC 4, "ABD karşıtı propagandayı etkisiz kılmak amacıyla ... dış istihbaratın acilen güçlendirilmesi ve koordine edilmesi" gibi önlemler getirirken, bunu *Voice of America* radyosu için fon sağlanması, akademik işbirliği programları, yurtdışında kurulan kültür merkezleri ve diğer propaganda araçları izledi. NSC 4'le aynı gün yayınlanan

[122] Sydney Verba, 'Comparative Political Culture', Pyeand Verba (eds), *Political Culture and Political Development* içinde, ss. 529-37, 542, 549.

[123] Lerner, *Passing of Traditional Society*, s. 396.

"çok gizli" ibareli NSC 4-A belgesi, NSC 4 tarafından teşvik edilen açık psikolojik operasyonların yanı sıra örtülü psikolojik operasyonlara da ihtiyaç olduğunu çok daha belirgin bir biçimde vurguluyordu.[124] 1949 tarihli NSC-43, bir yıl sonra yayınlanan NSC-59 (Mart 1950) ve sonraki (Nisan 1952) NSC-129/1 belgeleriyle birlikte psikolojik operasyon programları daha da genişletildi. "Psikolojik Savaş" odaklı dil -hatta kavramın kendisi- "ulusal güvenliğin sırlarını öğreten kişilerin psikolojik operasyonları ve yeraltı savaşını, dinleyicilere bağlı olarak değişen çeşitli düzeylerde tartışmalarına, ama aynı zamanda, politik bakımdan öyle gerektiğinde bu projenin varlığını reddetmelerine olanak tanıyan"[125] çok katmanlı, üstü örtülü ve çelişik bir terminolojiyi gerektiriyordu. Kulağa "propaganda" kadar sinsi ve psikolojik savaş kadar şiddetli gelmeyen "kitle iletişim araştırmaları" teriminin kendisi de bu üstünü örtme ve yan çizme uğraşının bir parçasıdır. Gerçekten de terimin kendisi akademik bir disiplin çağrışımı yapmaktadır.

Bu amaçla güvenlik servisleri, askeri istihbarat ve propaganda teşkilatları ABD akademisyenleri tarafından yürütülen büyük ölçekli iletişim araştırmalarının finanse edilmesine yardımcı oldular. Bunlar arasında ikna yöntemleri, düşünce ölçme, sorgu teknikleri, siyasi ve askeri seferberlik ve ideolojinin yayılması üzerine yapılan araştırmalar da vardı. Michigan Üniversitesi'ndeki Kamuoyu Araştırma Merkezi (SRC-daha sonra Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü adını alacaktı), Columbia'daki BASR ve CENIS'inde içinde olduğu önemli iletişim araştırma merkezlerinden en az altısı *de facto* hükümetin psikolojik savaş programlarının birer uzantısı olarak geliştirildiler. Birleşik Devletler, iletişim araştırmaları yapan üniversitelere ve think-tank kuruluşlarına yıllık 7 milyon dolar ile 13 milyon dolar arasında ödenek tahsis ediyordu. Bu türden merkezlerin psikolojik savaş parasına bağımlılığı, "kitle iletişim araştırmalarının kristalize edilip ayrı bir akademik alana dönüştürülmesinin, ordunun, CIA'in ve USIA'nın (Birleşik Devletler

[124] NSC 4, *Coordination of Foreign Information Measures*, 9 December, 1947, and NSC 4-A, *Psychological Operations*, 9 December, 1947, her ikisi de *Foreign Relations of the United States. 1945-50: Emergence of the Intelligence Establishment* içinde (Washington: United States Government Printing Office, 1996), ss. 643-8.

[125] Christopher Simpson, *Science of Coercion: Communication Research and Psychological Warfare 1945-1960* (Oxford: Oxford University Press, 1994), s. 39; ve s. 36.

Enformasyon Ajansı) ciddi müdahalesi olmadan 1950'ler boyunca gerçekleştirilemeyeceğinin" söyleneceği boyutlara ulaştı.[126]

Mesele yine ne *per se* sözleşmelerle ilgilidir ne de iletişim araçlarının disiplininin kullanımıyla. Aksine, mesele bu disiplinin bilfiil ulusal güvenlik devleti tarafından *kurulmuş* olmasıdır. Entelektüel çalışmada kaldıraç gücünün can alıcı noktası ajandaların, modellerin, perspektiflerin ve konseptlerin oluşturulması ise eğer, o halde bu disiplinin ne ölçüde güvenlik mantığı tarafından belirlendiği açıklığa kavuşur. Walter Schramm tarafından yayınlanan bu alandaki en önemli gazeteye ve en önemli ders kitabına -*Public Opinion Quarterly* (POQ) ve *Kitle İletişiminin Yolu ve Sonuçları*- bakalım örneğin. POQ'un editörlerinin ve başlıca yazarlarının hepsinin güvenlik servisleriyle sıkı ilişkileri vardı; pek çoğu geçimlerini sağlamak için bu tür hükümet fonlarını bağımlıydılar. Simpson 1945 ile 1955 yılları arasında POQ'daki durum incelemelerinin [analizlerinin], araştırma raporlarının ve polemiklerin hepsinin genişletilmiş psikolojik operasyonlar lehine olduğunu gösteriyor: Gazetede yayınlanan makaleler Sovyetler Birliği'yle ilişkiler, İtalya'daki 1948 seçimleri ve Ortadoğu konularında ABD'nin resmi tutumunu destekleme eğilimindeydi. Gazete Daniel Lerner, W. Philips Davison ve Harold Lasswell gibi bu alanda çalışan kimselere sayısız yayın, editoryal mevkiler, kitap özetleri ve eleştirileri sağlıyordu. POQ böylece, kitle iletişimi hakkındaki belirli ön yargıları dillendiriyor ve savunabiliyordu. Tek bir örnek verecek olursak, POQ'nun 1952'de yayınlanan "Uluslararası İletişim Araştırması" konulu özel sayısı *Voice of America*'nın uluslararası etkisi, propagandaya direnme, karşılaştırmalı iletişim araştırması, bir takım tekniklere ve ilkelere dair durum incelemeleri gibi temaları içeriyordu. Charles Y. Glock'un "Karşılaştırmalı İletişim Araştırması ve Kamuoyu Oluşturma" başlıklı makalesi gibi pek çok incelemenin sorumluluğu Dışişleri Bakanlığı tarafından üstlenilmişti. (Dışişleri Bakanlığı ya da Silahlı Kuvvetler, sonraki on yıl boyunca ABD'de yürütülen "ulusal iletişim sistemleri" konulu araştırmaların hemen hepsinin sorumluluğunu üstlendi). Bu araştırmalar "ulusal iletişim sistemleri" düşüncesinin oluşmasına katkıda bulunuyor ve propaganda ile iletişim yönetiminin tüm devletlere özgü bir

126 Simpson, *Science of Coercion*, ss. 53; ve ss. 4, 9-10, 62.

nitelik olduğu propagandasını içeriyorlardı. aradaki farkın, denetimin biçimi ve derecesi olduğu ileri sürülürken, bu iddia, dile getirilen anlayışı normalleştiriyordu. Gazete, ayrıca, disiplinin "dışında" gördüğü kimseleri, eleştirel teorisyenleri ve iletişim konusunda daha radikal görüşlere sahip olanları marjinalleştiriyordu: Adorno, Horkheimer ve C. Wright Mills gibi kitle iletişimiyle ilgili temalar üzerinde duran eleştirel teorisyenlerin makalelerine ya da bu teorisyenler hakkındaki yazılara POQ'da yer yoktu. Vance Packart'ın *The Hidden Persuaders*'ı gibi konuyla ilgili eleştirel çalışmalar alaya alınıyordu.[127]

Kimilerince iletişim araştırmalarının özerk bir akademik disiplin[128] olarak ortaya çıkmasında sıçrama tahtası işlevi gördüğü söylenen Schramm'ın kitabı bu eğilimi tekrarladı ve güçlendirdi. İlk bağımsız İletişim Fakültesi'ni Iowa'da kuran Schramm, 1947 yılında Illinois Üniversitesi'nde de, kitle iletişimindeki ilk doktora programının temelini oluşturan İletişim Araştırmaları Enstitüsü'nü kurdu.[129] Kitaptaki makalelerden pek çoğu devlet destekliydi -kitabın hiçbir yerinde buna değinilmemektedir. Kitabın aslında ABD propaganda programları için bir eğitim materyali olarak hazırlandığından da hiç söz edilmiyor. Ama asıl önemlisi kitabın "ulusal iletişim sistemi", "kanaat önderi", "referans grupları" ve "elit" izleyici ile "genel" izleyici arasındaki fark gibi, disiplin açısından kilit önem taşıyan ve üzerinde mutabık olunmuş bir dizi kavramın üretilmesine nasıl katkıda bulunduğudur. Schramm'ın kendi kitabı, "kişisel etki" düşüncesini disiplinin araştırma ajandasına şimdiden yerleştirmiş bulunuyordu.

Schramm'ın USEIA'nın mali desteğiyle yürüttüğü Kore üzerine araştırması, kendisinin ve John Riley'in imzasını taşıyan "*Kızıllar Kenti Ele Geçiriyor: Görgü Tanıklarının Anlatımıyla Seul'ün Komünistler Tarafından İşgali*" başlıklı ticari bir kitap olarak yayınlandı. Bu araştırma, Schramm'ın, iletişim mesajlarının etkisinin mesajın kendisinden çok mesajı alanın psikolojik ve toplumsal statüsüyle ilgili

[127] Simpson, *Science of Coercion*, ss. 48-51, 106, 108.

[128] Jack M. McLeodand Jay G. Blumler, 'The Macrosocial Level of Communication Science', in Charles R. Berger and Steven H. Chaffee (eds), *Handbook of Communication Science* (London: Sage, 1987), s. 284.

[129] Robin, *Making of the Cold War Enemy*, s. 76.

bir işlevi bulunduğunu öne sürmesini olanak tanıdı. O, bunun gerçek testinin Kore gibi bir "Sovyet" toplumundaki iletişimin etkisi / sonucu olduğuna inanıyordu (Kore'nin bir "Sovyet" toplumu olmaması önemli değildi anlaşılan). Schramm bu test aracılığıyla "otoriter" iletişim sistemleri ile "Sovyet-totaliter" iletişim sistemlerini birbirinden ayırmaya başladı. İkincisi üç ana unsura indirgenebilirdi: tekel, temerküz [yoğunlaşma] ve takviye. Schramm buradan hareketle otoriter fakat anti-komünist olan devletlerin, iletişim sistemlerinin yapısı nedeniyle doğası gereği komünist devletlerden daha iyi olduğunu öne sürebildi - biri diğerinden daha "özgür"dü.[130] Fakat o, aynı zamanda, Sovyet uzmanlara ulusal iletişim sistemi aracılığıyla kullanılacak ikna yeteneğinin sınırlarının farkında olduklarını, dolayısıyla da bir kimsenin sosyal çevresinde bulunan saygın kişiler üzerinden "kişisel etkileme gücüne" ve "kanaat önderleri" yoluyla da "yüz yüze telkine" başvurduklarını söylüyordu. Böylece, "kişisel etki" kavramı medya sosyolojisinde baskın bir paradigma haline geldi.[131] Bu durum, özellikle modernizasyon sürecinin "yönetilmesi"nde, hedeflenen izleyici kitlesinin "kazanılması"nda ve izinsiz iletişimin engellenerek ülke içindeki [yerli] radikal ve demokratik hareketlerin hedeflerine ulaşmalarının önüne geçilmesinde kitle iletişiminin elit denetiminin kaçınılmazlığına ve uygunluğuna dair varsayımları güçlendirdi. Bu, dilde gerekli değişikliklerin yapılmasına yarımcı oldu. Örneğin "aldatma" sözcüğünün yerine "algı yönetimi" sözünü kullanmak daha uygundur. Bu paradigma, iletişim araştırmalarının ötesinde, toplum bilimciler tarafından yapılan sözde iktidar "araştırmalarının" aslında iktidarın rasyonelleştirilmesi olduğu, yalnızca iktidarın gücünün ve etkinliğinin artırılmasının gözetildiği bir paradigmadır.[132]

Nitekim ben, güvenlik ideolojisinin toplum bilimleri alanındaki akademik çalışmaları bütünüyle şekillendirdiğini; bunun, güvenlik

[130] Wilbur Schramm and John W. Riley, 'Communication in the Sovietized State, as Demonstrated in Korea', *American Sociological Review*, Vol. 16, No. 6, 1951, ss. 757-66; 'The Soviet Communist Theory', Fred S. Siebert, Theodore Peterson and Wilbur Schramm, *Four Theories of the Press* içinde (1956) (Urbana: University of Illinois Press, 1963), ss. 105-146.

[131] Todd Gitlin, 'Media Sociology: The Dominant Paradigm', *Theory and Society*, Vol. 6, No. 2, 1978, ss. 205-53.

[132] Simpson, *Science of Coercion*, s. 62.

adına üstlenilen projeyi güçlendirdiğini, öyle ki toplum bilimleri alanında gelişme, modernizasyon, kitle iletişimi ve siyasi kültürle ilgili baskın paradigmaların aslında, Simpson'un deyişiyle, hükmetme [egemenlik] paradigmasının ayrılmaz parçaları olduğunu ileri sürüyorum. Söz konusu disiplinlerdeki her akademisyenin bir tür siyasi uşak olduğunu söylemiyorum elbette -ABD'nin Vietnam'daki rolü bazı Güneydoğu Asya uzmanlarının çalışmaları sayesinde teşhir oldu- aynı şeyi Ortadoğu politikası için de söyleyebiliriz.[133] Benim burada söylemeye çalıştığım, esas olarak, söz konusu disiplinler içinde kullanılan majör kavramların hemen hepsinin, minör kavramların ise pek çoğunun, en geniş anlamda güvenlik arayışı diye adlandırılabilecek bir siyasi proje tarafından şekillendirilmiş olduğudur. Bu disiplinler -bir kaçı eleştirel bir politik bakışla kurulmuş olsalar da- özerk olmak bir yana, güvenlik mantığının büyüyen ideolojisinin bel kemiği, güvenlik mantığını tüm yer küreye hakim kılmak için inşa edilen söylemsel (discursive) ekonominin parçasıydılar. Bunlar, güvenlik düşüncesini odağına alan belli türden bir bilginin üretimini, neşredilmesini, açıklanmasını ve yayınlanmasını sağlayan kılcal damarlar haline geldiler. Bu anlayışı savunan belli başlı düşünürler de güvenlik devletinin "organik entelektüelleri" haline gelerek hegemonik gücün resmi güvenlik politikasını, güvenliğin ekonomi politiğini ve bir bütün olarak güvenlik mantığını benimsediler; papağan gibi tekrar ettiler ve meşrulaştırdılar. Bu şekilde hizmet edecek iyi bir donanıma sahiptiler; çünkü onların analiz kategorileri, özellikle iktidar, bilgi ve düzen kavramları devletin kendi siyasi retoriğinde bulunan kategorilerden ve kavramlardan farklı değildi.

Bu, kendi yaklaşım ve varsayımlarını yeniden düşünmeleri için teşvik edilen daha yerleşik durumdaki öteki disiplinlerde görülen değişikliklere paraleldi. Ulusal güvenlik devleti bu alanlarda çalışmak isteyenlere büyük miktarda araştırma fonları sağladıkça, iktisat biliminde oyun teorisi, doğrusal programlama ve matematiksel yaklaşımlar sınırlı maksimumlar ya da minimumlar bağlamı içindeki çatışmalara ve karar-oluşturma işine odaklandıkları için alana hakim olmaya başladılar. Aynı şey, siyaset bilimine hakim olmaya başlayan rasyonel

133 Bkz. Richard Lambert, 'DoD, Social Science, and International Studies', *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 502, 1989, ss. 94-107.

seçim teorisi için de geçerlidir.[134] Antropolojik araştırmalar da ulusal güvenlik devletinin çıkarları doğrultusunda yeniden şekillendirildi.[135] Ama güvenlik entelektüellerinin gerçek yuvaları yeni disiplinler için de en yeni olanıydı: "Güvenlik incelemeleri".

Güvenlik devletinin doğuşu ve büyümesiyle birlikte güvenlik incelemeleri, batının entelektüel çalışmalarında tartışılmaz bir alan haline geldi. Kısa sürede "güvenliğe" adanmış ayrı bir meslek ortaya çıktı; başlangıçta (devletle olan gerçek ilişkiyle birlikte) Uluslararası İlişkilerin bir alt disipliniydi;[136] daha sonra giderek üniversitedeki hak ettiği yeri edindi -bugün, yirmi birinci yüzyılda *par excellence* büyüyen bir disiplin oldu. Güvenlik incelemeleri, tıpkı kardeş disiplini stratejik incelemeler gibi, güvenlik mantığının yön verdiği bir siyaset etrafında inşa edilen ve hegemonik güçlerin çıkarları doğrultusunda belirlenen söylemsel ekonominin bir parçasıydı. Doğuşundan itibaren eleştiri düşüncesinden mümkün olduğunca uzak güvenlik incelemeleri emperyal çatışmanın bazı kilit kategorilerini, özellikle de "caydırma" gibi uluslararası incelemeler ve alan araştırmalarıyla örtüşen emperyal çatışmanın kilit kategorilerini kolaylıkla benimsedi. "Ulusal güvenlik araştırmalarında yer alan akademisyenlerin büyük bölümü" diyor Deborah Welch Larson, "Sovyet saldırısı önleme stratejileri geliştirmek gibi, sözcüğün geniş anlamıyla caydırıcılıkla ilgili konulara odaklanmışlardı."[137] Aslında bu, söz konusu güçler bakımından

---

[134] Michael A. Bernstein, 'American Economics and the National Security State, 1941-1953', *Radical History Review*, 63, 1995, ss. 9-26; S. M. Amadae, *Rationalizing Capitalist Democracy The Cold War Origins of Rational Choice Liberalism* (Chicago: University of Chicago Press, 2003).

[135] David H. Price, *Threatening Anthropology: McCarthyism and the FBI's Surveillance of Activist Anthropology* (Durham: Duke University Press, 2004); Laura Nader, 'The Phantom Factor', Chomsky, et. al. *Cold War* içinde, ss. 107-46; Montgomery McFate, 'Anthropology and Counterinsurgency: The Strange Story of their Curious Relationship', *Military Review*, March-April 2005, ss. 24-38.

[136] Şu sözlere dikkat ediniz: "En önemli beş siyasi gazetenin/derginin 1991-2000 yılları arasında uluslararası ilişkiler üzerine yazdıklarını inceledim. Bu gazetelerin hiçbirinde CIA'in örtülü operasyonlarını konu alan tek bir makale bile bulamadım. Örtülü operasyonlardan nadiren söz ediliyordu. Doğrusunu isterseniz, uluslararası idare bütünüyle kayıt dışı bırakılmıştı, sanki hiç yaşanmamış gibi." David N. Gibber, "The CIA is Back on Campus", *Counterpunch*, 7 Nisan 2003, s. 13. Gibbs'in incelediği gazeteler şunlar: *World Politics, International Organization, International Security, Journal of Conflict Revolution ve International Studies Quarterly.*

[137] Larson, 'Deterrence Theory', s. 92.

güvenlik kaygılarının dile getirilmesinde ve yayılmasında önemli bir etken haline geldiyse, bunun nedeni onun temel kategorileri ile iktidar, öznellik ve bilgi kavramlarının hegemonik güçlerin kendi retoriklerindeki kategori ve kavramlardan farksız olmasıdır. Güvenlik ve devlet fetişi ile bunlar adına yürütülen jeopolitik proje nedeniyle, güvenlik incelemeleri kısa sürede "kutlu" bir girişim haline gelerek liberal değerlerin, liberal kurumların ve liberal ekonomi politiğin kıymetini arttırdı; bazen "Batı" olarak adlandırılan fakat kapitalist modernite dendiğinde daha iyi anlaşılacak olan ayrı bir tarihsel ve kültürel başarının savunusu olarak yerleşti.[138] Güvenlik incelemelerinin temel ön kabulü olan devletin modern dünyadaki güvensizliklerin üstesinden gelecek yasal çerçeveyi ve bunun için gerekli sermayeyi sağlayacağı varsayımı bugün her zamankinden daha anlamsızdır.

Tarih konusunda bilgisi ya da üniversite hayatına dair deneyimi olan herkes, çok sayıda akademisyenin utanç verici bir biçimde rüşvet yemeyi en önemli değer haline getirerek iktidardakilerin ve parayı elinde bulunduranların istek ve arzuları doğrultusunda hareket ettiklerini bilir: kendi disiplinlerini faşizmin ilkeleri ve mitleri uyarınca yeniden şekillendiren siyaset bilimciler, tarihçiler, antropologlar, coğrafyacılar, kartograflar [haritacılar], sosyologlar, dil bilimciler vs. bunun kanıtıdır.[139] "Faşizm koşullarında akademik hayat...modern akademi ile devlet arasındaki, akademi ile hem üniversite içinde hem de üniversite dışında yer alan iktidar sahipleri arasındaki ilişkilerin tatsız hikayesi içindeki kasvetli bir bölümdür" diyor Cristopher Hutton.[140] Fakat faşizmin tarihinin bu bölümü akademisyenler ile devlet arasındaki daha geniş ama aynı ölçüde tatsız hikayenin en can sıkıcı anıdır; burada entelektüellerin güvenlik ve devletle ilgili ilkelerin ve mitlerin önünde secde ettiklerini görürüz. Bir kentin "etkili" bombardımanı sırasında sayısız insanın hayatını kaybetmesi, insanların kolektif biçimde kendi kaderlerini tayin etmelerini engellemek amacıyla dünyanın hemen her

[138] Bkz. G. M. Dillon, 'The Alliance of Security and Subjectivity', *Current Research on Peace and Violence*, Vol. 13, No. 3, 1990, ss. 101-24, and Klein, *Strategic Studies*, ss. 124-5.

[139] Michael Burleigh, *Death and Deliverance: 'Euthanasia' in Germany 1900-1945* (Cambridge: Cambridge University Press, 1994), ss. 4-5.

[140] Christopher M. Hutton, *Linguistics and the Third Reich: Mother-Tongue Fascism, Race and the Science of Language* (London: Routledge, 1999), s. 57.

yerine askeri birliklerin konuşlandırılması, sivillere karşı askeri güç kullanılması, polis güçlerinin isyan bastırma uygulamalarıyla eğitilmesi ve en önemlisi de bunları açıklayıp meşrulaştırmak için kullanılan temel kavram ve kategoriler - bunların hepsi güvenlik entelektüelleri tarafından savunuldu, desteklendi ve hatta "geliştirildi". Bu kişilerin entelektüel çalışmaları devlet ve burjuva düzen tarafından talep edilen güvenliği sağlayacak en etkili yolları bulmaya çalışmakla sınırlıdır. Güvenlik entelektüelleri siyasi ve korporatif güvenlik mantığının rasyonelize etmekle sistemin bir bütün olarak irrasyonelliğini gözlerden saklamış olur. Demek ki güvenlik entelektüelleri günümüzün fetişini pazarlamaya çalışan bir güvenlik ideologundan başka bir şey değildir.

Kapanış Gambiti: Hediyeyi Geri Çevirmek

Böyle bir açmazdan çıkmanın, fetişten kurtulmanın tek yolu belki de güvenlik mantığından tamamen uzak durmaktır - ideolojik olarak devletin yanında duran, otoriter ve gerici olmayan her siyasi düşüncenin yok edilmesi gerektiğini savunan bu yaklaşımı reddetmektir. Açık ki, burjuva düşüncenin sınırları içinde kalarak bunu yapmak imkansızdır: dolayısıyla, güvenlik entelektüeli bunu aklının ucundan bile geçiremez. Ayrıca, "burası güvensiz [tehlikeli] bir dünya" nakaratının sürekli tekrarlanması; korkuların, kaygıların ve güvensizlik duygularının birbiri ardına dile getirilmesi de bunu yapmayı güçleştirecektir. Güvenlik açmazından kurtulmamızı sağlayacak politik bir yol bulmak istiyorsak eğer, güvenlik eleştirisinin önerdiği yol üzerinde düşünmemiz gerekir.

Bu açmaz devam ediyor; çünkü güvenlik bugün öylesine kuşatıcı ve kapsayıcı hale geldi ki siyasi hayatı canlandıran yapıcı çalışmalar ve tartışmalar başta olmak üzere her şeyi marjinalleştirmektedir. Masalımsı bir güvenliğe politik bir amaç olarak -başlıca politik amaç olarak- sürekli öncelik verilmesi, sözcüğün olumlu anlamıyla siyasetin reddedilmesini beraberinde getirir. Yani farklılıkların dile getirilebileceği, bu farklılıklardan doğan çatışmaların tartışılıp çözüme kavuşturulabileceği veya fikir mücadelelerinin verilebileceği, insanların başka bir dünyanın mümkün olduğuna inanabileceği -dünyayı

değiştirebilecekleri ve kendilerinin de değişebileceği- bir eylem tarzı olarak siyasetin reddedilmesini beraberinde getirir. Güvenlik politikaları bu siyaseti ortadan kaldırır -daha da kötüsü, sözde onu savunurken yapar bunu. Böylece iktidarla ilgili tüm meseleleri örtbas eder ve politik sorunları "güvenliği" sağlamanın en etkili yolu üzerine tartışmalara dönüştürür. Ne var ki, ne olursa güvenliğin sağlanmış sayılacağı asla söylenmez, söylenemez. Güvenlik politikası, bu bakımdan, bir anti-politikadır;[141] tıpkı güvenlik devletinin insanlar üzerinde tahakküm kurmaya çalışması gibi, o da aynı şekilde siyasal söyleme egemen olmak ister; güvenlik fetişizmini ve siyasi muhayyilede güvenliğin tekelci konumunu pekiştirir. Bu nedenle, güvenlik politikalarına yeni "sektörler" ekleyerek devletin nüfuz alanını genişletmek ve devletin hayatımıza müdahale etmesini meşrulaştırmak yerine güvenlik politikalarının ötesine geçmek gerekir.

Simon Dalby, *Eleştirel Güvenlik İncelemeleri* başlıklı önemli metnin editörlerinden Michael Williams'la yaptığı kişisel bir sohbeti aktarır. Sohbet sırasında Willams sorar: Eğer güvenliği kaldıracak olursan, onun bıraktığı boşluğu neyle dolduracaksın? Ama ben Dalby'ye katılıyorum: Belki de [doldurulması gereken] bir boşluk kalmayacak.[142] Bir boşluk olduğu ve bu boşluğun güvenliği yeniden planlayan, medenileştiren, yeniden sınıflandıran, insanileştiren ya da genişleten vs. yeni bir güvenlik vizyonu veya revizyonuyla doldurulması gerektiği düşünülüyor. Yanlış olan tam da bu. Tüm bunlar, nihayetinde devletçi siyasal tahayyülün sınırları içinde kalmaktadır; dolayısıyla da sonuç, modern siyasetin alanı ve güvenliğin temeli olarak devletin yeniden onaylanmasıdır. Gerçek görev, varsayılan güvenlik boşluğunu başka bir güvenlik vizyonuyla doldurmak değil, burjuva güvenliğin dar ufuklarını aşmamızı sağlayan ve dolayısıyla da bizi devletin kollarına fırlatıp atmayan alternatif bir siyaset dili için dövüşmektir. Eleştirel siyasetin hedefi budur: istediğimiz toplum

[141] Kanishka Jayasuriya, '9/11 and the New "Antipolitics" of "Security"', *Social Science Research Council*. http://www.ssrc.org/sept11/essays/jayasuriya.htm - accessed 29 September 2004.

[142] Simon Dalby, 'Contesting an Essential Concept: Reading the Dilemmas in Contemporary Security Discourse', Keith Krause and Michael C. Williams (eds), *Critical Security Studies: Concepts and Cases* içinde (London: UCL Press, 1997), s. 20.

türüne daha uygun olan yeni bir siyaset dili geliştirmek. Nitekim, burada söylediklerimizin büyük bölümü negatif bir düzene dair olmakla birlikte, eleştirel teori geleneğinin bir özelliği de, düşüncenin yeni yollara koyulmasında negatif usulün de pozitif usül kadar önemli/anlamlı olabileceğini kabul etmesidir.

Güvenlik gerçekten de burjuva toplumun yüce kavramı ve liberalizmin temel temasıysa eğer, o halde (bir taraftan uysal bir şekilde bu artan güvenliğin özgürlüğümüze zarar vermemesini umarken), ısrarla güvensizlikten dem vurmak ve "daha fazla güvenlik" talep etmek, günümüz siyasetindeki otoriter eğilimlere karşı gerçek alternatifler inşa etme olasılığına gözlerimizi kapatmak demektir. Güvenlik politikalarına karşı konum almak, bize, toplumsal ve siyasal meselelerin sürekli seküritize edilmesinin zayıflatıcı etkisini giderme olanağı sağlar -"güvenlik" mevcut toplumsal egemenlik biçimlerinin gücünü pekiştirir ve en demokratik biçimlerin bile devre dışı bırakılmasını haklı gösterir; zayıflatıcı etkide bulunmasının nedeni budur. Bu, bize, farklı bir iyilik kavramını odağına alan başka türden bir siyaset geliştirme olanağını da sunacaktır. Bu belki de sözcüğün gerçek anlamıyla özgürleştirici olacaktır. Ancak, bunun için kesinlikle, güvenliğin, kendisinin ilüzyon olduğunu unutmuş bir ilüzyon olduğunun ve dayanışmayla aynı anlama gelmediğinin fark edilmesi; güvensizliğin insani koşulların bir parçası/ürünü olduğunun kabul edilmesi ve dolayısıyla da mutlak güvenlik arayışından vazgeçerek insan olmanın beraberinde getirdiği belirsizlikleri, kuşkulu durumları ve "güvensizlikleri/tehlikeleri" tolere etmenin öğrenilmesi; bir sorunu "seküritize etmenin" onunla siyasal olarak başa çıkmak anlamına gelmediğinin, aksine onu devletin eline bırakmak demek olduğunun kabul edilmesi gerekir. Bunun için hediyeyi geri çevirecek kadar cesur olmamız gerekir.[143]

[143] *Gang of Four* grubu, 1979'da yaptıkları "Return the Gift [Hediyeyi Geri Çevir] adlı şarkılarında, radyodan ödül kazanan bir kişinin nasıl ürküp sindiğini -tarihin öznesi değil yalnızca nesnesi haline geldiğini- anlatıyorlar" diye yazıyor Greil Marcus. "Yarışmayı kazanan, eşsiz bir kişiliğin çoklu özelliklerini sermayenin indirgeyici fiyatıyla -korkuyla- değişiyor: gerçek bir benliğin yerine statünün ve güvenliğin sembollerini kabul eden bu oyunun "kazananı" varlığını yitiriyor. Ama biz, elbette, "return the Gift"te hiç bir şeyin geri dönmediğini çok iyi biliyoruz. -Greil Marcus, Gangs of Four'a plak kapakları, A Brief History of the Twentieth Century (EMI, 1990).

Dizin

Acheson, D., 167, 174
Ackerman, B., 54, 132
Adorno, T., 18, 219. 252
Agamben, G., 14, 63-66, 81
Aguirre, M., 53
Almond, G., 113, 240, 243-48
Amerikan araştırmaları 173, 231-2
Amerika Devletler Örgütü 88
Amerika Kıtası İnsan Hakları Komisyonu 88, 96
Andrews Sisters, 163
Angleton, J. J., 228
alan çalışmaları 228, 232-34, 236-37
Arendt, H., 54, 55, 123
Aschroft, J., 38
Ashworth, A., 24, 25
Asguith, H., 77-78
Avant, D., 209, 211

Baran, P., 241
barış 27, 29, 67-8, 74-6, 80, 135, 137, 145, 165-66, 174, 200, 225, 234, 236, 242
Barth, A., 192, 197-99
Bauman, Z., 133, 155
Beard, C., 113
Benjamin, W., 63, 89, 108-9, 201, 219
Berkowitz, M., 113
Berlin, I., 163
Bernstein, C. 194
Beveridge Raporu, 127
Bigo, D., 13, 115
Blackstone, W., 38, 49
Blair, T., 62, 151, 176, 202
Bock, P. G., 113
Booth, K., 12, 15, 16
Bové, P., 232
Bremer, P., 204, 206, 207
Brodie, B., 117
Brown, C., 201, 204
Brzezinski, Z., 230
Bundy, M., 234
Bunyan, T., 64
Burke, E., 176
Burnham, J., 241
Bush, G., 226
Bush, G. W., 62, 64, 102, 111, 148, 150, 153, 175, 200, 208, 210
Buzan, B., 66, 115-18

Callinicos, A., 64
Campbell, D., 13, 141, 155, 170, 175, 196
Care, H., 43-44
Caute, D., 143, 157, 161, 179, 190, 198
Cenevre Sözleşmesi 102-3
Chattanooga Choo-Choo, 163
Cheney, D., 62, 99
cinsellik 185, 191
Clifford, C., 194
Clark, T., 162-63, 177
Clausewitz, C. von, 166
Cohen, G. A., 223
Cohen, S., 230
Cold War, 112, 137, 140, 156, 160-62, 164, 169-70,172, 184-85, 187-88, 193, 225, 227, 230, 233-35, 237, 242, 248, 252, 255
Coleman, J. S., 243-44
Coughlin, C., 120
Cramer, B., 170-71
Cromwell, O., 56
Crosby, B., 163
Cumings, B., 226-27, 235-36

Dalby, S., 16, 115, 258
Davies, J. P., 228
Davis, E., 193, 196
Davison, W. P., 251
Davranış bilimleri 228, 234
Dean, M., 45, 51, 52
değerler 31, 45, 63, 104, 144, 161, 174-76, 193, 200, 218, 231, 244, 256
Deleuze, G., 168
Dershowitz, A., 52

Despouy Raporu, 88, 97, 98
Dicey, A. V., 56, 73, 74
Dillon, M., 11, 15, 46, 256
Dorr'un isyanı, 70
Douglas, P., 121
Dugard, J., 95
Duggan, L., 195
Dulles, A., 141, 144, 156
Dunn, J., 31, 33
Dworkin, R., 24, 25
Dyzenhaus, D., 60, 105, 108

Earle, E. M., 112, 117, 134, 135
Engels, F., 17, 47, 50, 146, 218, 222
entelektüeller 15, 16, 20, 121, 224, 226, 229, 241, 245-46, 254-57
Epstein, A., 120-21
Evans, L., 188

faşizm 21, 51, 59, 108, 109, 149, 156, 198, 199, 224, 256
Federalist Papers 40, 43
fellatio 188
Ferguson, A., 43
fetişizm, 20, 22, 107, 203, 215, 220-23, 258
Fitzpatrick, J., 88
Forrestal, J., 112, 143-44
Foucault, M., 18-19, 26, 44-46, 55, 70, 188, 189, 191
Fraenkel, E., 58-59, 83
Franklin, B., 25
Freedom Train, 163
Friedrich, C., 73, 230

Gaddis, J. L., 140-45, 154, 156, 158, 160, 164, 166, 169, 170
Garfinkel, H., 195-96
Gibbs, D., 255
Glock, C. Y., 251
God, 28
Goldstein, R., 179, 190, 198
Gombrich, E. H., 168
Gordon isyanları, 68
Gramsci, A., 224
Gross, O., 94, 101
Guattari, F., 168
güvenlik endüstrisi *bkz.* güvenlik çalışmaları; güvenlik incelemeleri 13, 16-7, 114, 116-7, 237, 255-6
  disiplini, 16-7, 20, 114, 255
  eleştirel güvenlik incelemeleri 12-17, 116, 258-9

Hale, M., 67-69
Hallam, H., 69
Hardt, M., 63
Harootunian, H., 21, 232, 236, 242
Henry, M., 189-90
Herman, E., 149, 248
Hillenkoetter, R., 185
Hilton, R., 235
Hitler, A., 81, 83-84, 117, 122-23
Hobbes, T., 26-27, 29-31, 35, 37, 49, 176
Hobsbawm, E., 209
Hoey Komitesi, 185, 187
Hofstadter, R., 168
Hoggart, R., 232
Holland, D., 87
Holmes, S., 52, 75
Hoover, H., 122-23
Hoover, J. E., 177, 181
House Un-American Activities Committee (HUAC), 157, 195
Humboldt, W. von, 43
Hume, D., 39, 42, 43
Hussain, N., 7, 69, 86, 107
Hutton, C., 256
Huysmans, J., 21, 209

ırk 97, 162, 183-84, 225

ideoloji
  olağanüstü hal olarak 19, 60, 67, 85, 125, 158
  faşizm olarak 59, 230
  fetişizm olarak 204, 216, 220, 221
  kimlik ve 155, 162, 175, 192
  güvensizlik 11, 17, 24, 37, 50, 165, 203

liberalizm olarak 25, 50, 51, 105, 107, 108, 131, 146, 161
Ignatieff, M., 35, 52-54
istisnai yetki; imtiyaz 19, 26, 28-40, 48, 51, 55-60, 66-7, 70, 72, 77, 89, 108

Jabri, V., 64
Jenkins, R., 92
Johnstone, D., 170-1

kalkınma çalışmaları 12, 240, 242
Kameralizm, 51
Kelman, J., 9, 15
Kennan, G., 141, 143-4, 156-7, 161, 165, 169-70, 173-4, 186, 228
kimlik 12, 20, 24, 112, 115, 143, 151, 153-5, 174-8, 192-3, 196, 199, 200, 232, 246, 249
Kinsey Raporu, 186-7
kitle iletişim araçları 222, 249
Klein, J., 124, 128-30, 132
Kolko, G., 139, 157
Kolko, J., 139, 157
Korku 21 27, 46, 47, 49, 64, 154-5, 164-72, 185, 189, 194, 196, 198-9, 216-7, 222, 257
korporatif iktidar 131, 257
Ku Klux Klan, 184
kültür 11, 27, 126-7, 133, 158, 160-4, 168, 173-5, 178, 183, 186, 196, 202, 217, 219, 220, 224, 228, 236, 241, 243, 245-9, 254, 256
Kültürel Özgürlük Kongresi (CCF) 187

Lait, J., 186
Laski, H., 121
Lasswell, H., 99, 113, 122-3, 251
Latham, R., 114, 137, 140, 146
Leander, A., 209, 211
Lemer, D., 240-2, 244-5, 249, 251
liberalizm 16, 19, 21, 23, 25, 32, 37, 40, 45, 48-60, 66, 87, 105, 107-9, 118, 126, 132, 137, 148, 186, 207, 223, 259
Lipset, S. M., 165
Loader, I., 12, 16, 25
Locke, J., 19, 26-38, 42, 46, 48-50, 56, 57, 89
Long, H., 120, 198
Luckham, R., 224

McCarthyism, 177, 184, 225, 255
McCarthy, J., 178, 184, 188, 198
Machiavelli, N., 32, 36, 37, 117
Macready, N., 78
Maitland, F. W., 74
Mansfield, H., 28, 30, 36
Marais, 74
Marcus, G., 259
Marshall, G. C., 138, 143, 156, 165, 229
Marshall Planı, 138-41, 144-5, 156, 162, 170, 182
Marx, K., 15, 17, 26, 47, 50, 146, 192, 216, 218, 220-23, 247
Maxwell, J., 69, 77
Mayer, C., 75
M'Baye, K., 96
metafor olarak bahçe 133
metalaştırma 203, 215-17, 222
Meyer, A., 231
Michael-Matsas, S., 64
Mill, J. S., 45-6, 49
Millikan, M., 238, 242-3, 245
Millis, L., 202
Milward, A., 138-9
modernleşme teorisi 240
Montesquieu, 38, 39, 42
Moore, B. 241
Morgenthau, H., 113
Mortimer, L., 186
Mundt, K., 161, 195
Myrdal, G., 241

Navasky, V., 196
Nazizm, *bkz.* faşizm
Needell, A., 237
Negri, A., 63
Neumann, F., 87, 171
New Deal, 81, 84, 86, 124, 128
Newton, B., 43, 49
Nitze, P., 165
normalite, 109
North, O., 165, 188

olağanüstü hal *bkz.* Olağanüstü hal güçleri
olağanüstü hal/ istisna hali 19, 40, 53, 56, 59, 62-66, 72, 81, 87-93, 97-8, 104-6, 108, 172-4
olağanüstü hal güçleri 121
Oppenheimer, J. R., 193
Oren, I., 231, 246
Orwell, G., 123

ötekilik
özelleştirme 20, 203, 211, 215, 223

Paine, T., 43, 49
Paley, W., 43
Panitch, L., 64
paranoya, 168-9, 196-7, 217
Parkinson, T., 129, 132
Parry, G., 33
Parsons, T., 229
Patriot Act, 154
patriotism, 25, 162
Paye, J-C., 64
Peace, D., 111, 137
Pollard, R., 137, 144-6
Priestly, J., 43
psikoloji 27, 46, 122, 159, 161, 164, 169, 228, 237, 241, 247-52
Pye, L., 242, 248
Pynchon, T., 61

Reagan, R., 100, 150
reason of state, (devlet aklı) 31-3, 35, 37, 40, 51, 54-6, 59, 65, 191
Rees, M., 92
Rigakos, 8, 203, 216
Riley, J., 252, 253
Robin, C., 14
Roosevelt, F. D., 84-5, 89-90, 119-25, 127-28, 131, 134-7, 172, 177
Roskill, Lord, 56-7
Rostow, W., 238, 240, 242, 247-8
Roth, P., 153
Rousseau, J-J., 39
Rubinow, M., 120-21

sadakat 20, 39, 65, 143, 151, 153, 155, 176-84, 187, 190-200, 229, 231-2, 241, 249
Sartre, J-P., 192, 198
savaş
  sınıf savaşı *bkz.* Sınıf iktidarı
  yeni savaş 211
  teröre karşı savaş 10, 52, 62-3, 150, 154-5, 226
  psikolojik savaş 241, 249-50
  ayrıca bakınız soğuk Savaş
Schengen Anlaşması 44, 65
Scheuerman, W., 80, 172
Schlesinger, A., 167, 186-7
Schmitt, C., 16, 21, 40, 62-3, 66, 81, 87-8, 104, 107, 109, 165, 172
Schramm, W., 251-3
Schurman, F., 64, 135-6
sermaye, 15, 21, 58, 118, 126, 128, 130-32, 139-40, 146-7, 151, 156, 193, 202-3, 206, 209, 213, 215-7, 219-20, 222-3, 239-42, 244, 247, 256, 259
  faşizm ve, 21
Shapiro, M. J., 10, 175-6
Shils, E., 59,83, 241
sıkıyönetim 67-79, 83, 91, 94
sıkıyönetim yasaları 67-9
sınıf iktidarı 87, 109
sigorta 120, 125-31, 136, 147, 179, 212-3, 218-9
Silverstein, K., 211
Simpson, C., 156, 235, 237, 241, 244, 249-54
Singer, P., 209-11
Smith, A., 40-42, 47-9
Socrates, 176
Sovyetler Birliği çalışmaları 228, 231, 238
Spitzer, S., 203, 217-8
Stephen, J. F., 70, 74
Stockwell, J., 148-50, 225
Strauss, L., 31
Stroessner, A., 96-7

şiddet 14, 19, 21, 58-60, 70, 76, 80, 84, 89, 101, 104-9, 122, 131, 147-8, 181, 189, 198, 214, 244, 250

Taney kararı, 71, 72, 75
Tarcov, N., 36
Tenet, G., 103
Third World, 149, 238-9
Toplumsal Cinsiyet (ile ilgili tartışmalar) 185-90
Totalitarizm 155-9, 230-31
Townsend, F., 120
Trilling, L., 187
Truman, H., 90, 111, 139, 143-4, 155, 157-8, 160, 177-8, 180, 182-3, 194, 239
tutuklama 9, 38, 54, 79, 87, 91

Uluslararası araştırmalar 227, 234, 237-8, 243, 247, 249
Uluslararası Politik Ekonomi 17, 116-7
uyuşturucu 100, 149, 151, 213

üniversiteler 10, 157, 224-5, 228-30, 234-5, 237, 250

Van Der Pijl, K., 131
Van Kleeck, M., 121-2
Verba, S., 245-49

Waldron, J., 25, 54
Walker, N., 12, 16, 25
Walzer, M., 54
Washington, G., 43
Weimar Cumhuriyeti, 81-3
Weizman, E., 167
Welch Larson, D., 234, 255
Wellington Dükü 69
White, W., 183
Williams, M., 11, 13, 21, 258
Wolfers, A., 113

Yergin, D., 112-13

Zweig, S., 123
zorunluluk 31, 37, 51, 54-8, 65-6, 70, 104, 108, 207